

Національна академія правових наук України

**ЗВІТ
ПРО НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ЗА 2020 РІК**

Харків
2021

Упорядники:

В. А. Журавель, Є. А. Гетьман, О. С. Гиляка

Звіт про наукову діяльність Національної академії правових наук України за 2020 рік / упоряд.: В. А. Журавель, Є. А. Гетьман, О. С. Гиляка ; НАПрН України. – Харків, 2021. – 348 с.

© Журавель В. А., Гетьман Є. А., Гиляка О. С., упорядкування, 2021

© Національна академія правових наук України, 2021

ЗМІСТ

I. Фундаментальні наукові дослідження	4
II. Наукові дослідження для державних та недержавних організацій за господарськими договорами	196
III. Наукові висновки для центральних органів державної влади	212
IV. Наукові дослідження на замовлення регіонів	236
V. Участь академії у законопроектній роботі	244
VI. Участь в організації та проведенні наукових заходів: конференцій, семінарів, «круглих столів» тощо	270
VII. Характеристика видавничої діяльності	282
VIII. Міжнародне наукове співробітництво	334
IX. Координаційна та інформаційно-аналітична діяльність Академії, міжгалузеве співробітництво	336
X. Підготовка наукових кадрів	339
XI. Кадрове забезпечення	340
XII. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення	344

I. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

У 2020 році наукова діяльність Національної академії правових наук України (далі – НАПрН України) здійснювалася відповідно до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942 (із змінами, внесеними постановою від 23 серпня 2016 р. № 556), Стратегії розвитку наукових досліджень НАПрН України на 2016–2020 роки, визначеної постановою загальних зборів НАПрН України від 3 березня 2016 р. № 4-16, та Тематичного плану фундаментальних досліджень, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету у 2020 році НАПрН України, затвердженого постановою президії від 20 червня 2019 р. № 109/7.

Науково-дослідна діяльність НАПрН України зосереджується у науково-дослідних інститутах: державного будівництва та місцевого самоврядування (м. Харків), приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака (м. Київ), інтелектуальної власності (м. Київ), вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса (м. Харків), правового забезпечення інноваційного розвитку (м. Харків) та інформатики і права (м. Київ). Інститути Академії є державними науково-дослідними установами Національної академії правових наук України з правами юридичної особи, заснованими на державній власності.

У 2020 році науково-дослідна діяльність інститутів НАПрН України здійснювалася в межах виконання бюджетної програми 6581040 – «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері законодавства і права». Дослідження здійснювалися за 35 фундаментальними темами, з яких 12 тем було завершено. Зокрема, Науково-дослідним інститутом вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса досліджувалося 6 тем (2 завершено), Науково-дослідним інститутом державного будівництва та місцевого самоврядування – 5 (1 завершено), Науково-дослідним інститутом

правового забезпечення інноваційного розвитку – 3 (2 завершено), Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака – 8 (3 завершено), Науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності – 8 (3 завершено), Науково-дослідним інститутом інформатики і права – 5 (1 завершено).

Мета діяльності НАПрН України, стратегічні цілі, завдання та показники продукту цієї бюджетної програми були повністю досягнуті. Так, у межах проведення досліджень за фундаментальними темами розроблялося 35 наукових концепцій, теорій і доктрин (по 12-х завершених темах розроблено цілісні наукові теорії); опубліковано 38 монографій, підручників і науково-практичних посібників, з яких 24 монографії (1 монографію видано за кордоном) і 14 підручників, навчальних та науково-практичних посібників; 44 збірники наукових праць і коментарів законодавства; 531 статтю в наукових фахових виданнях, всі у виданнях, що входять до міжнародних баз даних, у тому числі 107 у виданнях, які індексуються в міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science тощо); розроблено 44 проекти нормативно-правових актів щодо вдосконалення правового регулювання відповідних сфер суспільних відносин і надано 172 науково-експертні висновки до законопроектів на запити Конституційного Суду України, Верховного Суду та інших органів влади (разом 216 робіт); організовано і проведено 36 наукових конференцій і семінарів.

Також за рахунок спеціального фонду проведено 63 судово-експертні та експертно-оціночні дослідження, надано 111 інформаційно-аналітичних послуг, пов'язаних із розглядом судових справ (разом 174 роботи).

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

Тема: «Юрисдикційна форма захисту авторського права і суміжних прав», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 22 червня 2015 р. №91/5.

Номер державної реєстрації: 0115U001911. Термін виконання: 01.01.2016 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – кандидат юридичних наук Штефан А. С.

Мета науково-дослідної роботи: комплексний науковий аналіз сучасного процесуально- правового механізму захисту прав, що виникають з авторських і суміжних правовідносин, і на цій основі визначити і теоретично обґрунтувати його розвиток в сучасних умовах економічного розвитку та гармонізації законодавства в досліджуваній сфері.

У межах зазначеної проблематики у звітному періоді досліджуються такі аспекти теми:

1. Дослідження особливостей судового розгляду справ про захист авторського права і суміжних прав, процесуальних особливостей доказування у справах про захист авторського права і суміжних прав, аналіз процесуального, логічного і пізнавального аспектів доказової діяльності, дослідження правової природи і проблем використання електронних доказів.

2. Дослідження ускладнень, що виникають в ході судового розгляду справ про захист авторського права і суміжних прав, підстав для зупинення і закриття провадження у справі, аналіз правової природи доказового права та його місця у системі права.

3. Дослідження судового рішення у справах про захист авторського права і суміжних прав.

4. Узагальнення досліджених проблем, підготовка висновків, рекомендацій, пропозицій: наукові статті; монографія; участь у семінарах і конференціях.

1. Наукові результати.

Наукова новизна: будь-яка система правової охорони не буде достатньо ефективною без існування системи захисту суб'єктивних прав. Захист авторських прав у своїй сутності являє собою сукупність певних заходів, які застосовуються і спрямовуються на поновлення або визнання авторського права, а також на захист прав осіб, яким належать авторські права, в разі їх порушення або оспорування. Захист авторських прав, а також охоронюваних законом інтересів здійснюється у передбаченому законом порядку, тобто

за допомогою застосування належної форми, засобів і способів захисту.

Значна кількість справ, що виникають з авторських правовідносин, розглядається здебільше у порядку цивільного провадження судами загальної юрисдикції, а також в порядку господарського чи адміністративного судочинства, що суттєво ускладнює процес захисту авторських та суміжних прав.

Для вирішення поставлених завдань, шляхом використання загальнонаукових методів дослідження та наукового пізнання соціальних явищ в їх історичному розвитку, взаємозв'язку та взаємозумовленості, а також спеціальних наукових методів, було:

- встановлено, що:
 - внесення змін до законів з питань набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності потребує системного, а не точкового підходу. Запропоновано при внесенні змін до законодавства в сфері права інтелектуальної власності узгоджувати їх з нормами міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав, до яких приєдналася Україна;

- віднести доказове право до якого-небудь з елементів системи права неможливо, оскільки воно не відповідає сутності правового інституту, підгалузі чи галузі права і (гіпотетично) комплексній галузі права. Це самостійне комплексне утворення, яке має в основі норми процесуального права та характеризується особливим порядком застосування норм матеріального права;

- обґрунтовано, що:
 - норми процесуального права регулюють доказування безпосередньо, встановлюючи права та обов'язки суб'єктів доказування, конкретні правила і процедури подання, дослідження й оцінки доказів. Норми матеріального права включаються у доказування вибірково, ситуативно, їх дія завжди має індивідуально-контекстний характер та обмежена вирішенням окремих питань. Дія норм матеріального і процесуального права в доказуванні співвідноситься так: порядок доказування регулюється нормами процесуального права, а норми матеріального права створюють передумови для доказування;

– вирішуючи подібні спори, в залежності від обставин конкретної справи, доцільно сторонам довести, а суду: враховувати характер інформації; вирішити питання, чи є інформація повідомленням про поточні події, навіть у тих випадках, коли подія відбулася значно раніше, проте на момент спору становить відповідний суспільний інтерес; встановити мету та обсяг цитування твору, чи не виходить цитування за рамки необхідного для досягнення інформаційної мети; врахувати, що цитування може бути здійснено, зокрема й шляхом гіперпосилання на твір;

- визначено, що:

– витребування доказів як захід їх забезпечення підлягає застосуванню тільки у випадках, коли доказ не може бути самостійно одержаний та одночасно існує загроза його втрати, унеможливлення чи утруднення одержання цього доказу в майбутньому, що може мати місце як до, так і після пред'явлення позову. Якщо заінтересована особа не має можливості самостійно одержати доказ, необхідний для підготовки позовної заяви (доказ містить інформацію, яка дозволяє визначити відповідача у справі чи має значення для точності обґрунтування позовних вимог), при цьому не існує ризику втрати доказу або обставин, які утруднять чи унеможливають його одержання в майбутньому, у цьому разі повинно йтися про витребування доказу, яке здійснюється до подання позову;

- доведено, що:

– національним судам у разі виникнення спорів, вирішення яких потребує застосування норм законодавства, що перебувають на перетині двох прав: права на свободу інформації, преси та авторського права, варто приділити увагу забезпеченню справедливого балансу між цими правами;

- з'ясовано, що:

– диспозитивність як засада цивільного судочинства визначає єдину можливу умову виникнення процесу з розгляду справи – звернення заінтересованої особи до суду, межі розгляду справи – заявлені заінтересованою особою вимоги, підставу розгляду справи – докази, подані учасниками справи або витребувані судом. Диспозитивність також означає свободу учасника справи у розпорядженні своїми процесуальними правами щодо предмета спору,

відсутність будь-яких перешкод для здійснення такого розпорядження на власний розсуд. Ця свобода не є абсолютною, вона має визначені законом межі здійснення, існування яких необхідне для ефективного функціонування цивільної процесуальної форми, зокрема, дотримання розумних строків розгляду цивільних справ та недопущення зловживання процесуальними правами.

2. Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми).

Монографія – 1:

Штефан А. С. Механізм доказування: теорія і практика у цивільному судочинстві : монографія. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. (Рукопис передано до видавництва).

Науково-практичні посібники – 2:

1. Шабалін А. В. Актуальні питання захисту права інтелектуальної власності : навчально-практичний посібник / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 160 с.

2. Штефан А. С. Актуальні проблеми охорони та захисту суміжних прав : практикум / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 28 с.

Наукові статті – 6:

1. Штефан А. Доказове право як елемент системи права. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №3. С. 55–64.

2. Штефан А. Принцип диспозитивності у цивільному судочинстві. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 72–82.

3. Шабалін А. Цивільно-правовий захист права інтелектуальної власності: теоретичні та практичні аспекти. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 65–76.

4. Троцька В. Авторське право та основні права на свободу інформації, преси: судова практика ЄС. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 26–35.

5. Зеров К. О. Catch-up і Time Shift як способи використання об'єктів авторського права і суміжних прав. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 43–50.

6. Зеров К. Захист авторського права на комп'ютерні програми. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 5–14.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України щодо вдосконалення наказного провадження». Законопроект розроблено з метою усунення неузгодженості між загальним засадами господарського судочинства й нормами, що регламентують наказне провадження, які, по суті, наразі, звужують можливість суб'єктів права інтелектуальної власності звернутися із захистом свого порушеного права в порядку наказного провадження в рамках господарського судочинства. Пропонується передбачити у статті 147 ГПК України можливість звернення зі заявою про видачу судового наказу і фізичних осіб, які не фізичними особами – підприємцями у справах про захист права інтелектуальної власності, зокрема щодо стягнення невикраденої винагороди (рояліті) за використання об'єктів права інтелектуальної власності на підставі відповідних договорів. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

Науково-експертні висновки до законопроектів – 2:

1. До проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

2. До проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо конкуренційно-антимонопольної реформи».

Висновки направлено Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

Крім того, співробітниками Інституту видані наукові праці понад виконання показників паспорту бюджетної програми, зокрема підготовлено 2 навчально-методичні посібники, 1 науково-експертний висновок до проекту Закону України «Про авторське право і суміжні права» (у новій редакції), 1 наукову статтю, 11 тез наукових доповідей.

Тема: «Правова охорона нетипових (некласичних) об'єктів авторського права», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 22 червня 2015 р. №91/5. Номер державної реєстрації: 0115U001912. Термін виконання: 01.01.2016 р. – 31.12.2020 р. Наукові керівники: доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений

юрист України Мироненко Н. М.; кандидат юридичних наук Штефан А. С.

Мета науково-дослідної роботи: розробка загальнотеоретичних і практичних підходів щодо охорони, створення і використання «нетипових» об'єктів авторського права.

У межах зазначеної проблематики у звітному періоді досліджуються такі аспекти теми:

1. Дослідження окремих видів нетипових творів та умов їх авторсько-правової охорони.

2. Дослідження законодавства, яке регулює нетипові об'єкти авторського права, аналіз режиму відкритого доступу до опублікованих творів.

3. Дослідження правового статусу суб'єктів авторського права, які є авторами нетипових об'єктів авторського права.

1. Наукові результати.

Наукова новизна: відповідно до статей 41, 54 Конституції України кожному гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, право володіти, користуватися та розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності й захист майнових і немайнових прав та інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Вказані конституційні положення щодо права інтелектуальної власності відображаються у галузевому законодавстві, що безпосередньо регулює здійснення цих прав. Незважаючи на те, що поняття «нетипові», «нетрадиційні» об'єкти інтелектуальної власності здебільшого в теорії і на практиці використовуються щодо деяких об'єктів промислової власності, зазначені терміни мають більш широке своє значення і можуть розповсюджуватися й на окремі об'єкти авторського права. Такий підхід пов'язаний з сучасним розвитком технологій, що певною мірою змінили як процес створення самих об'єктів авторського права, так і можливості їх використання. Актуальність проведення дослідження у цій сфері полягає й ще у тому, що Україна є учасником багатьох міжнародно-правових актів з охорони авторського права, що зумовлює необхідність гармонізації законодавства.

Дослідження саме окремих «нетипових» (нетрадиційних) об'єктів авторського права дозволяє виявити низку проблем як у теорії, так й у правозастосуванні, які виникають із створенням і використанням цих об'єктів. Серед них: зміст авторського права на нетипові його об'єкти та окремих повноважень, що його складають; визнання авторського права на нетипові об'єкти; здійснення автором права на нетипові об'єкти авторського права; додержання авторських прав при створенні і використанні об'єктів в цифровому середовищі.

Для вирішення поставлених завдань були використані загальнонаукові методи дослідження та наукового пізнання соціальних явищ в їх історичному розвитку, взаємозв'язку та взаємозумовленості, а також спеціальні наукові методи, й було:

- встановлено, що:

- започаткування регулювання правовідносин, що стосуються суміжних прав, пов'язано з низкою факторів, до яких, зокрема, належить розвиток технологій, що призвів до появи нових засобів поширення творів та їх виконань (звукзапис, телебачення, радіомовлення), у зв'язку з чим виникла необхідність передбачення у законодавстві суміжних прав виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення;

- для створення єдиної та взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованої на врегулювання правовідносин, пов'язаних зі сферою медіа та правами інтелектуальної власності, важливо враховувати норми книги четвертої Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право і суміжні права», а також інші положення законодавства з питань інтелектуальної власності;

- основні ознаки, притаманні терміну «відкритий доступ», визначення якого запропоновано на конференції «Budapest Open Access Initiative», а саме: відкритий доступ дозволяє використовувати публікації, розміщені в мережі Інтернет; допускається використання публікацій для правомірних цілей будь-яким способом; допускається використання, зокрема й шляхом цитування, за умови зазначення імені автора та забезпечення цілісності твору; використання твору можливе за відсутності правових, технічних і фінансових перешкод;

– в законі Великобританії передбачено широкий перелік винятків та обмежень майнового авторського права. При цьому умови, за дотримання яких використання творів особою не вважатиметься порушенням авторського права, досить деталізовані. На відміну від закону Великобританії, в Законі України «Про авторське право і суміжні права» обмеження майнових авторських прав, які стосуються, зокрема тимчасового відтворення творів, свободи панорами, відтворення творів для здійснення парламентських процедур, відтворення творів для демонстрації чи ремонту обладнання, наразі відсутні. Чинні норми Закону України щодо вільного відтворення творів для навчання, для цілей діяльності бібліотек, архівів, потребують уточнення;

– у більшості іноземних країн перешкодою для охорони прав на ювелірні вироби є поняття «функціональності» – це якість обслуговування будь-якої корисної мети. Поняття «функціональності» щодо ювелірних виробів означає, що ювелірні вироби не можуть охоронятися як звичайний твір, оскільки вони є винятково утилітарними. Наприклад, стрілки або цифри на циферблаті годинника вважаються функціональними, оскільки встановлення виключного права на використання цих елементів перешкоджатиме здоровій конкуренції в годинниковій галузі. З іншого боку, оригінальний дизайн ювелірних виробів не може вважатися функціональним, оскільки при створенні (виробленні) виробу має місце творче поєднання особливої комбінації елементів.

- обґрунтовано, що:

– телеформат відрізняється від телепрограми за змістом: зміст окремого випуску будь-якої телепередачі завжди одиничний, оригінальний, а зміст телеформату – універсальний і технологічний. Телеформат – це колективний проект, основу якого складає оригінальна ідея, втілена у вигляді сценарію і подальшого відзнятого за сценарієм «пілотного» випуску;

– для правової охорони ювелірних виробів є важливою саме оригінальна, унікальна форма вираження. Ювелірний дизайн включає поняття загальних елементів, при поєднанні яких виникає унікальний та творчий дизайн, так званий в ювелірній справі – ідентифікатор. Кожен елемент може використовуватись окремо й не

бути унікальним дизайном та при поєднанні створювати оригінальну форму вираження. Наприклад, стандартне коло з золотого ланцюжка не буде мати ознак оригінальності. Проте якщо додати унікальні елементи, зокрема такі як паралельно розміщені три діаманти або творчі гравюри, то ювелірний виріб вже набуватиме ознак оригінальності;

- аргументовано, що:

- кулінарні вироби можуть розглядатися як складні твори, при цьому частини цих творів можуть охоронятися авторським правом.

2. Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми).

Науково-практичні посібники – 2:

1. Дроб'язко В. С. Історичні та теоретично-практичні аспекти становлення і розвитку міжнародної охорони суміжних прав : науково-практичний посібник. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 146 с.

2. Штефан А. С. Актуальні проблеми авторського права України : практикум / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 44 с.

Публікація в науковому журналі, що індексується в Scopus/Web of Science, – 1:

Burov O., Butnik-Siversky O., Orliuk O., Horska K. Cybersecurity and innovative digital educational environment. Інформаційні технології і засоби навчання = Information Technologies and Learning Tools. 2020. № 6 (80). С. 414–430.

Наукові статті – 7:

1. Федорова Н. Телеформат чи телепрограма? Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 1. С. 13–20.

2. Троцька В. Відкритий доступ до опублікованих творів: питання дотримання авторського права. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 2. С. 22–31.

3. Улітіна О. Кулінарні вироби як нетипові об'єкти авторського права. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 4. С. 17–23.

4. Улітіна О. Особливості охорони авторського права на деякі види творів сучасного мистецтва. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 5. С. 36–42.

5. Троцька В. Винятки та обмеження майнового авторського права відповідно до законодавства Великобританії та України: порівняльний аналіз. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №3. С. 5–15.

6. Дроб'язко В. Становлення міжнародної охорони технічних засобів захисту. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 5–11.

7. Федорова Н. Іноземний та вітчизняний досвід захисту прав інтелектуальної власності на біжутерію та ювелірні вироби. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 31–37.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» щодо правової охорони окремих об'єктів авторського права». Законопроект розроблено з метою удосконалення захисту авторського права і суміжних прав, а саме, уточнення дефініцій таких видів порушення авторського права і суміжних прав, як піратство та Інтернет-піратство. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

Науково-експертний висновок до законопроекту – 1:

до проекту Закону України «Про медіа». Встановлено, що для створення єдиної та взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованої на врегулювання правовідносин, пов'язаних зі сферою медіа та правами інтелектуальної власності, важливо враховувати норми книги четвертої Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право і суміжні права», а також інші положення законодавства з питань інтелектуальної власності. Направлено Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

Крім того, співробітниками Інституту видані наукові праці понад виконання показників паспорту бюджетної програми, зокрема підготовлено 1 наукову статтю, 8 тез наукових доповідей. У межах теми співробітники Інституту взяли участь у 6 науково-практичних заходах.

Тема: «Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: шляхи удосконалення законодавства та правозастосування», затверджена постановою президії Національної академії

правових наук України від 22 червня 2015 р. №91/5. Номер державної реєстрації: 0115U001913. Термін виконання: 01.01.2016 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – кандидат юридичних наук Дорошенко О. Ф.

Мета науково-дослідної роботи: дослідження нормативно-правового, методичного та методологічного забезпечення в Україні судово-експертної діяльності щодо об'єктів інтелектуальної власності, а також аналогічної діяльності в інших країнах світу. Виявлення проблемних аспектів забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою у процесі здійснення захисту прав інтелектуальної власності. Дослідження сучасних тенденцій розвитку сфери судово-експертної діяльності щодо об'єктів інтелектуальної власності та розробка рекомендацій щодо удосконалення законодавчого регулювання у цій сфері з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

У межах зазначеної проблематики у звітному періоді були поставлені такі завдання:

1. Дослідити основні концептуальні засади та методологічні основи судової експертизи об'єктів промислової власності.
2. Підготувати пропозиції щодо удосконалення законодавчого забезпечення судово-експертної діяльності в Україні.
3. Дослідити питання методичного забезпечення судово-експертних досліджень промислових зразків.
4. Розробити основи методичного забезпечення судово-експертних досліджень промислових зразків з урахуванням змін у спеціальному законодавстві.
5. Узагальнення досліджених проблем, підготовка висновків, рекомендацій, пропозицій.

1. Наукові результати.

Наукова новизна: у вітчизняній юридичній науці проблеми, пов'язані з належним законодавчим забезпеченням ефективного функціонування судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності, практично не дослідженні. Більшість авторів у своїх роботах розглядають лише окремі аспекти цих питань, такі як: загальні

питання судової експертизи, місце та роль судової експертизи у процесі тощо.

При цьому окремі праці щодо реформування системи судової експертизи, створення законодавчо закріплених умов для належного розвитку цієї сфери, її методичного та методологічного забезпечення носять більш постановочний характер, констатуючи лише наявність тих чи інших правових проблем, а також вказуючи на та необхідність внесення до чинного законодавства змін тощо. Комплексні дослідження з цих питань, а також ґрунтовні пропозиції щодо реформування як самої системи судової експертизи, так і її законодавчого забезпечення, відсутні.

Саме тому в межах цього дослідження увага зосереджена на удосконаленні законодавчого регулювання в Україні судово-експертної діяльності в сфері інтелектуальної власності, аналізі проблемних питань, у тому числі й щодо правозастосування, підготовки та атестації судових експертів, роздержавленні судово-експертної діяльності, а також на визначенні шляхів їх вирішення.

З цією метою було:

- визначено, що:

– проектом Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентним тролінгом № 2258 від 11.10.2019 р. передбачено зміни у тлумаченні обсягу правової охорони для зареєстрованого промислового зразку. Частина 6 статті 5 діючого Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» № 3688-ХІІ, в редакції від 05.12.2012 р., визначає: «Обсяг правової охорони, що надається, визначається сукупністю суттєвих ознак промислового зразка, представлених на зображенні (зображеннях) виробу, внесеному до Реєстру, і засвідчується патентом з наведеною у ньому копією внесеного до Реєстру зображення виробу». Згідно із запропонованими змінами до цього закону, обсяг правової охорони для зареєстрованого промислового зразку доповнено наступним: обсяг правової охорони промислового зразка включає будь-який інший промисловий зразок, що не справляє на інформованого користувача відмінного загального враження. Для

визначення обсягу правової охорони береться до уваги ступінь свободи автора під час створення промислового зразка. Ступінь свободи автора є новим критерієм, який повинен бути врахований при визначенні обсягу правової охорони, для оцінки індивідуального характеру промислового зразку. Ступінь свободи автора визначена регламентом № 6/2002 Ради Європейського Союзу про промислові зразки Європейського співтовариства (Розділ 2, стаття 10 цього регламенту). Визначення цього критерію та його впливу на обсяг правової охорони залежить від прийомів технічного конструювання, прийнятих у галузі, в якій може бути застосований виріб, зовнішній вид якого ж об'єктом зареєстрованого промислового зразку, тобто залежить від характеру та призначення виробу. Ступінь свободи автора, як правило, визначається елементами виробу, вигляд яких обумовлений технічними і функціональними вимогами. Від визначеного ступеню свободи автора залежить визначення елементів промислового зразку, які утворюють загальне враження, що справляє промисловий зразок. З огляду на те, що цей критерій є абсолютно новим у національному законодавстві з охорони прав на результати художнього конструювання і потрібні певні підходи до його визначення;

– існуюча в ЄС система розгляду патентно-правових спорів передбачає, що спори, які стосуються одного і того ж європейського патенту, можуть розглядатись паралельно в різних державах – членах ЄС. Щоб подібні недоліки не могли негативно впливати на прозорість і функціонування ринку, прийнято рішення ввести єдиний патент ЄС і створити єдиний патентний суд ЄС. Необхідний пакет документів («патентний пакет»), покликаний здійснити найбільш істотні зміни в правовому регулюванні охорони та захисту винаходів у ЄС за останні 40 років;

– важливі новації Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», основними з яких є: додатковий критерій охороноздатності (індивідуальний характер); правова охорона незареєстрованих промислових зразків; подання заявки в електронній формі; можливість поділу заявки; строк чинності прав – не більше 25 років (до цього було 15); зміна виду охоронного документа (з патенту на свідоцтво);

– загальні підходи до визначення інформованого користувача в судовій експертизі промислових зразків;

– основні підходи до оцінки загального враження при визначенні індивідуального характеру промислових зразків, які застосовуються в Європейському Союзі;

– новий підхід до визначення обсягу правової охорони промислових зразків в Україні в результаті аналізу норм Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» в редакції від 14.10.2020 р.

- розглянуто:

– питання реалізації прав на інтелектуальну власність, що мають на увазі реалізацію всіх механізмів, доступних власникам прав інтелектуальної власності, для уникнення наслідків актів порушення, шляхом примушення третіх осіб до поваги їх майнових прав та відновлення справедливості.

- надано пропозиції:

– щодо деяких положень нового спеціального законодавства, які є неоднозначними і потребують подальшого роз'яснення в правозастосовній практиці;

– щодо розробки методичних рекомендацій з проведення судових експертиз та експертних досліджень промислових зразків з урахуванням змін у спеціальному законодавстві;

– щодо визначення поняття «інформований користувач» у зв'язку з появою нового критерія охороноздатності промислового зразка «індивідуальний характер»;

– щодо розробки методичних рекомендацій з проведення судових експертиз та експертних досліджень промислових зразків з урахуванням змін у спеціальному законодавстві.

2. Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми).

Науково-практичне видання – 1:

Методичні рекомендації з проведення судових експертиз та експертних досліджень промислових зразків / колектив авторів: Дорошенко О. Ф., Работягова Л. І., Юдіна Г. О., Самолова Н. В. ; за наук. ред. О. Ф. Дорошенка. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. (Рукопис передано до редакції).

Збірник наукових праць – 1:

Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: теорія і практика : збірник наукових праць. Випуск 7. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 190 с. (Рукопис передано до редакції).

Наукові статті – 6:

1. Коваленко Т. В. Торговельна марка як засіб комунікації. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 1. С. 29–34.

2. Андрощук Г., Работягова Л. Єдиний патентний суд ЄС: організаційні та економіко-правові засади функціонування. Наука, технології, інновації. 2020. № 2. С. 34–43.

3. Жихарев О. С. Особливості дослідження експертом промислових зразків з урахуванням змін до законодавства. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 4. С. 32–41.

4. Дорошенко О. Ф., Работягова Л. І. Новий інститут права інтелектуальної власності в Україні – незареєстрований промисловий зразок. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 4. С. 42–51.

5. Боровик П. А. Часткова відмова від прав та визнання прав на винахід недійсними частково. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 5. С. 51–59.

6. Юдіна Г. О. Новий підхід до визначення обсягу правової охорони промислових зразків в Україні. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. С. 38–45.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу». Направлено до Міністерства юстиції України.

Науково-експертний висновок до законопроекту – 1:

науково-експертний висновок та пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентним тролінгом». Направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (електронною поштою). Закон прийнято Верховною Радою України 21.07.2020 р.

Організовані та проведені наукові заходи – 1:

VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: шляхи удосконалення законодавства та правозастосування», присвячена Всеукраїнському тижню права (8 грудня 2020 р., Online). За результатами проведеного заходу підготовлено збірник наукових праць: Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: теорія і практика : науково-практичний збірник. Випуск 7. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 184 с.

Крім того, співробітниками Інституту видані наукові праці понад виконання показників паспорту бюджетної програми, зокрема підготовлено 6 тез наукових доповідей; опубліковано 2 науково-практичні журнали; підготовлено 22 висновки судових експертиз об'єктів інтелектуальної власності; 11 висновків експертних досліджень об'єктів інтелектуальної власності; 5 висновків науково-правової експертизи об'єктів інтелектуальної власності.

У межах теми співробітники Інституту взяли участь у 4 науково-практичних заходах і зробили 5 наукових доповідей.

Тема: «Стан та напрями розвитку державної політики в сфері боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2016 р. №97/7. Номер державної реєстрації: 0117U005008. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2021 р. Наукові керівники: доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України Орлюк О. П.; доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України Мироненко Н. М.

Мета науково-дослідної роботи: визначення основних рис та напрямів формування державної політики у сфері боротьби із порушеннями права інтелектуальної власності; дослідження форм, методів її формування з позицій євроінтеграційних процесів та сучасних концепцій забезпечення охорони та захисту інтелектуальної власності; зарубіжний досвід формування економіко-правової державної політики у сфері боротьби з порушенням інтелектуальної власності та законодавчого її закріплення.

У межах зазначеної проблематики у звітному періоді були поставлені такі завдання:

1. Визначити та проаналізувати економічні інструменти та методи, які можуть застосовуватись при боротьбі з порушенням прав на об'єкти промислової власності, пов'язаних із їх використанням при виготовленні і реалізації продукції.

2. Дослідити інвестиційно-інноваційну активність як напрям державної політики протидії неправомірному використанню прав на об'єкти інтелектуальної власності в економічній та фінансовій сфері.

3. Виявити, проаналізувати та оцінити економіко-правові проблеми, пов'язані з порушенням прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації..

4. Дослідити проблеми кримінально-правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації.

5. Дослідити можливості лібералізації кримінальної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації в межах євроінтеграційних процесів, учасником яких є Україна;

6. Узагальнити судову практику по розгляду кримінальних справ щодо порушення прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації

7. Визначити перспективи та умови запровадження механізмів позасудового розгляду справ з порушення прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації, медіації як одного з напрямків реалізації державної політики у сфері боротьби з порушеннями права інтелектуальної власності.

8. Дослідити закордонний досвід щодо встановлення відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації.

9. Дослідити особливості цивільно-правової відповідальності за порушення прав на засоби індивідуалізації.

10. Дослідити проблеми кримінальної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації.

11. Розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення правової моделі кримінально-правової охорони та за-

хисту права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації та внесення відповідних змін до законодавства України;

12. Узагальнити практику розгляду адміністративних справ про порушення прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації.

1. Наукові результати.

Наукова новизна: дослідження стану державної політики у сфері боротьби з порушеннями права інтелектуальної власності має на меті виявлення форм, методів її формування та оцінку їх відповідності пріоритетам економічного та соціального розвитку держави в умовах розвитку інформаційних технологій та глобальних інтеграційних процесів. Ефективність механізму реалізації державної політики у зазначеній сфері безпосередньо пов'язана з якістю законодавства як форми її вираження.

Дослідження стану матеріального та процесуального законодавства України у сфері боротьби з порушеннями права інтелектуальної власності має на меті виявлення основних тенденцій його розвитку, оцінку правових норм з позиції критеріїв їх ефективності, як у процесі їх застосування для попередження порушень у сфері інтелектуальної власності, так і повноти та достатності для захисту права інтелектуальної власності, в тому числі, самозахисту.

Дослідження економічних інструментів та методів, які можуть застосовуватись при боротьбі з порушеннями права інтелектуальної власності, пов'язаними зі створенням об'єктів права інтелектуальної власності, їх використанням в процесі виготовлення і реалізації продукції. Методично відокремлено два підходи до визначення розміру збитків:

- 1) підходи, які спираються на документи зі сторони власника;
- 2) підходи, які спираються на документи зі сторони порушника.

Норми кримінальної, цивільної та адміністративної відповідальності як стримуючий фактор в боротьбі з порушенням права інтелектуальної власності. Розробка концептуально обґрунтованих рекомендацій про внесення змін до нормативних актів щодо економіко-правових регуляторів, які можуть ефективно застосовуватися при боротьбі з порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Процеси інтеграції та диференціації, які є характерними для сфери інтелектуальної власності, і в яких Україна бере активну участь, обумовлюють необхідність дослідження законодавства зарубіжних країн та вивчення сучасного досвіду охорони і захисту права інтелектуальної власності в інших державах.

Узагальнення та аналіз судової практики з розгляду справ про порушення прав інтелектуальної власності дозволить визначити реальний рівень захисту як особистих немайнових, так і майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності. Крім цього, дослідження може виступати практичною базою для розробки методичних рекомендацій щодо визначення необхідних та достатніх доказів при захисті прав інтелектуальної власності з огляду на особливості об'єкту права інтелектуальної власності.

Розвиток та впровадження інновацій у всі сфери суспільного життя, запровадження та широке поширення інформаційних технологій зумовили істотні зміни в усіх сферах суспільного життя, викликали появу нових об'єктів права інтелектуальної власності, способів їх фіксації та використання. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності здебільшого не враховує виклики сьогодення й вимоги сучасності, є недостатньо ефективним для попередження правопорушень та захисту прав авторів об'єктів інтелектуальної власності, не виконує у повній мірі ролі ефективного засобу державної політики у зазначеній сфері. Пріоритетним у цьому зв'язку є визначення меж гуманізації та адаптації законодавства України до законодавства країн ЄС та міжнародного законодавства.

У зв'язку з цим виникає потреба у наукових теоретичних дослідженнях конкретних аспектів державної політики у сфері боротьби з порушеннями права інтелектуальної власності, розвитку концептуальних засад захисту права інтелектуальної власності, створення теоретико-методологічного підґрунтя для удосконалення правового регулювання аномальної поведінки та попередження її проявів, удосконалення системи санкцій за порушення права інтелектуальної власності як міри негативної оцінки з боку держави та обов'язку порушника понести негативні наслідки своєї поведінки.

З метою виявлення та подолання колізій та прогалин у законодавстві України, що регулює відносини у сфері охорони та захисту права інтелектуальної власності, забезпечення повноти правового регулювання як регулятивних, так і охоронних відносин у зазначеній сфері, вибору адекватних методів правового регулювання природи суспільних відносин, відповідності цілям держаної політики в обраній сфері дослідження:

- доведено, що:

- припинення правопорушень є примусовим зупиненням протиправних діянь, спрямованим на недопущення шкідливих наслідків і забезпечення застосування до винної особи стягнення;

- для запобігання зловживанню патентною охороною на винаходи в сфері фармації необхідним є запровадження критерію нового (іншого) терапевтичного ефекту лікарського засобу, який подається у новій формі вже відомої речовини;

- є необхідність у запобіганні порушенню патентних прав на винаходи в сфері фармації та ветеринарії, а також в інших сферах, в яких передбачається отримання додаткового дозволу на ринок, шляхом запровадження додаткової правової охорони;

- подальше удосконалення законодавства про адміністративну відповідальність повинно ґрунтуватися на принципі індивідуалізації порушення у контексті врахування особливостей кожного об'єкта правової охорони та способів їх використання.

- встановлено, що:

- суди для визначення суми завданої матеріальної шкоди використовують декілька підходів: 1) визначення суми завданої шкоди шляхом проведення судових товарознавчих експертиз; 2) використання довідок із зазначенням сум збитків від представників інтересів власників майнових авторських та суміжних прав; 3) використання довідок від Української піратської асоціації із зазначенням ціни за 1 примірник; 4) використання відомостей про середню ринкову вартість 1 примірника;

- визначення розміру шкоди ускладнює відсутність будь-якої спеціальної методики, яка б науково-обґрунтовано визначала структуру ціни реалізації контрафактних примірників творів з урахуванням вартості прав на відповідні твори, види та розміри витрат, по-

несених на всіх стадіях створення та реалізації таких примірників та інші об'єктивні фактори, які впливають на формування кінцевої ціни примірника твору;

– торговельні марки, які безпосередньо пов'язані з прізвищем (ім'ям) лікаря, відтак гарантують якість надання медичних послуг.

2. Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми).

Збірник наукових праць – 1:

Проблеми юридичної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності. Секція 2 : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернет-міст КИЇВ – ДНІПРО», Управління проектами. Ефективне використання результатів наукових досліджень та об'єктів інтелектуальної власності (17.04.2020, м. Київ) / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 280 с.

Публікація в науковому журналі, що індексується в Scopus/Web of Science, – 1:

Kuchynska O., Kashyntseva O., Tsyganyuk Yu. International cooperation in criminal proceedings involving assisted reproductive technologies. *Wiadomosci Lekarskie*. 2019. Tom 72, Nr 12 pt 2. P. 2531–2535.

Наукові статті – 7:

1. Чомахашвілі О. Ш. Охорона прав інтелектуальної власності на звукові торговельні марки. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 1. С. 66–71.

2. Кашинцева О., Трофименко М. Дослідження «вічнозелених патентів» на фармацевтичному ринку України. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 3. С. 16–25.

3. Пономарьова О. О. Деякі аспекти засобів індивідуалізації на ринку медичних і фармацевтичних послуг. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 5. С. 121–128.

4. Недогібченко Є. Кримінально-правовий захист об'єктів індивідуалізації в Україні та закордоном. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. С. 81–87.

5. Бахарева О. Об'єкти права інтелектуальної власності: загальні умови захисту. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. С. 98–106.

6. Чомахашвілі О. Заходи правового виховання щодо популяризації винахідницької діяльності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. С. 140–146.

7. Штефан О. О. Поняття порушення суб'єктивного авторського права: теоретичний аспект. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. С. 15–23.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності». Законопроект розроблено з метою удосконалення окремих норм, які посилюють відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, а також з метою реалізації завдань, пов'язаних з адаптацією українського законодавства до стандартів ЄС, відповідно до вимог Глави 9 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, та Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Законопроект направлено до Комітету ВРУ з питань правової політики.

Науковий захід – 1:

Міжнародна науково-практична конференція «Управління проектами. Ефективне використання результатів наукових досліджень та об'єктів інтелектуальної власності» (17 квітня 2020 р., Інтернет-міст КИЇВ – ДНІПРО»). Мета конференції – залучення зацікавлених осіб до обговорення та визначення шляхів та методів управлінського, технічного, технологічного, інжинірингового та документального забезпечення використання результатів науково-дослідних робіт та інноваційних продуктів на підприємствах, в наукових організаціях та навчальних закладах. За результатами проведеного наукового заходу підготовлено збірник матеріалів конференції: Проблеми юридичної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності. Секція 2 : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернет-міст КИЇВ – ДНІПРО», Управління проектами. Ефективне використання результатів наукових досліджень та об'єктів інтелектуальної власності.

(17.04.2020, м. Київ) / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 280 с.

Крім того, співробітниками Інституту підготовлено та опубліковано 2 тез наукових доповідей. У межах теми співробітники Інституту брали участь у 11 наукових і науково-практичних заходах.

Тема: «Дослідження економіко-правових проблем інтенсифікації сфери інтелектуальної власності України під впливом нових викликів розвитку неоекономіки», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2016 р. №97/7. Номер державної реєстрації: 0116U004456. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2021 р. Наукові керівники: доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України Орлюк О. П.; доктор економічних наук, професор, академік Академії технологічних наук України Бутнік-Сіверський О. Б.

Мета науково-дослідної роботи: дослідження: стану розвитку теорій неоекономіки та практики її опанування у світовій та вітчизняній економіці з позиції викликів самої неоекономіки в напрямку розвитку економіки та права інтелектуальної власності; процесів економічної інтенсифікації з урахуванням інноваційних проривів та техніко-технологічного переозброєння національних галузей виробництва; процесів капіталізації та забезпечення методико-економіко-правового механізму становлення та розвитку інноваційно-активних виробничих та інтелектуальних систем з урахуванням динаміки трансформаційних процесів в їх діяльності та програмно-цільового управління інтелектуальними активами, людським інтелектуальним потенціалом та людським інтелектуальним капіталом; темпів розвитку інтелектуальної інноваційної інфраструктури з урахуванням нових інформаційних технологій, нових бізнес процесів, що забезпечують лідерство та конкурентоздатність на рівні досягнень країн ЄС, США та Китаю, як середовища активації об'єктів права інтелектуальної власності, науково-технічних і технологічних розробок та ефективного застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

У межах зазначеної проблематики у звітному періоді досліджуються такі аспекти теми:

1. Механізм розвитку інтенсифікації інтелектуального капіталу, людського інтелектуального потенціалу та людського інтелектуального капіталу в системі господарювання з позиції сфери інтелектуальної власності як складової розвиненої національної інноваційної системи.

2. Розробка методичного забезпечення економічної інтенсифікації з урахуванням інноваційних проривів та техніко-технологічного переозброєння національних галузей виробництва з урахуванням пріоритетних науково-технологічних видів діяльності з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, подолання дефіциту інвестиційних ресурсів.

3. Удосконалення законодавства України з позиції викликів неоекономіки в напрямі забезпечення державної підтримки активізації інноваційної інтелектуальної діяльності, розвитку інтелектуальної інфраструктури в сфері інтелектуальної власності.

4. Формування системи господарювання з позиції залучення відповідних фінансових джерел (інноваційних, венчурних, інвестиційних, приватного та іноземного капіталу), використання податкових пільг.

1. Наукові результати.

Наукова новизна: дослідження стану розвитку теорій неоекономіки та практики її опанування у світовій та вітчизняній економіці в напрямі розвитку економіки та права інтелектуальної власності мають цільову спрямованість. Інтенсифікація економіки України здійснюється за вектором наближення за результатами до розвинених країн ЄС, США, Китаю.

З метою виявлення розбіжностей та прогалин, які існують у вітчизняному законодавстві з питань формування нормативно-правової бази щодо розвитку програмно-цільового управління інтелектуальними активами, людським інтелектуальним потенціалом та інтелектуальним людським капіталом в системі господарювання з позиції викликів неоекономіки:

- відмічено:

- механізм розвитку інтенсифікації інтелектуального капіталу досягається шляхом трансформації підходів до розбудови інноваційної системи та державного управління інноваційними процесами через орієнтацію на створення сприятливого економічного середовища для інноваційного бізнесу та нових видів економічної діяльності;

- прогресивні зрушення можливі за результатом інтенсифікації процесів комерціалізації інноваційних технологій, зокрема трансферу технологій з наукової сфери у виробничу, що є подальшим орієнтиром для розвитку сфери інтелектуальної власності в економіці України;

- створення ефективного механізму комерціалізації результатів інноваційної діяльності в умовах просування до неоекономіки вимагає визначення факторів, принципів і методів формування й функціонування системи управління процесом комерціалізації, спрямованої на отримання прибутку від ринкової реалізації майнових прав інтелектуальної власності, що можливо при комплексному підході, який дає змогу вимірювати ступінь досягнення мети комерціалізації технологій в сфері інтелектуальної власності;

- у сучасних умовах для України важливим є створення ефективного механізму трансферу технологій, який використовують для врегулювання взаємовідносин між наукою і промисловістю через національні системи трансферу технологій, що створює організаційно-економічні умови для використання наукового і технологічного потенціалу у приватному секторі економіки, малому та середньому бізнесі;

- інтелектуальний потенціал суб'єкта господарювання складається з людського потенціалу в частині інтелектуального результату та організаційного потенціалу, що потребує залучення значних ресурсів та вкладень в освіту, виробничу підготовку, охорону здоров'я тощо;

- до методичного забезпечення економічної інтенсифікації з урахуванням інноваційних проривів віднесено: стимулювання попиту на науково-технічні розробки з боку споживачів інноваційної продукції; дифузія інновацій, яка підтримуватиме активну ди-

наміку розвитку наукоємних галузей, активізуватиме процес комерціалізації результатів НДДКР; підвищення рівня ефективності інструментів державної підтримки інновацій шляхом досягнення гнучкості, розвиненості механізмів розподілу ризиків між державою й бізнесом, орієнтованість на розвиток науково-виробничого та технологічного партнерства;

– для нормального інноваційного розвитку економіки України потрібно додаткових інвестицій від 80 до 100 млрд дол. США. Стан інвестування в економіку України в цілому можна визначити як кризовий в порівнянні з динамічними процесами, що відбуваються в міжнародній економіці;

– до техніко-технологічного переозброєння національних галузей виробництва з урахуванням пріоритетних науково-технологічних видів діяльності з використанням об'єктів права інтелектуальної власності віднесено: розбудову системи державного інвестування з наданням державної фінансової підтримки інвестиційних проєктів; розвиток інфраструктурних і базових секторів економіки; створення умови для ефективного функціонування інноваційних фінансово-кредитних установ та інвестиційних підприємств; становлення та розвиток індустрії прямого інвестування та венчурного капіталу для залучення інвестицій на міжнародних ринках капіталу; забезпечення розвитку ринку цінних паперів;

– не приділяється увага питанням структури базової моделі інноваційної кластеризації економіки та результативної взаємодії між інститутами інноваційної інфраструктури; банкоцентрична модель укладу фінансового сектору мінімізує участь фондового ринку в мобілізації необхідних фінансових ресурсів. Україна залишається однією з небагатьох країн Європи, де фактично відсутні непрямі стимули підтримки інноваційної діяльності;

– максимально повне використання фінансових інструментів на розвиток можливостей, що виникають в рамках співпраці з партнерами з ЄС, є нагальним завданням як для уряду, так і для вчених і підприємців – інноваторів;

– внаслідок синергетичних дій до інноваційної діяльності залучаються додаткові ресурси підприємств, наукових установ, дрібних суб'єктів інноваційних відносин, виникає нова якість іннова-

ційних процесів. Тому величезного значення набуває державна функція регулювання балансу інтересів виробників об'єктів наукоємного змісту із посередниками, постачальниками таких об'єктів на ринок, де інтегрально враховувалися б суспільні інтереси;

– поширення міжнародного співробітництва України у сфері трансферу технологій, залучення інвестицій в інноваційну сферу, зокрема до науково-технічного комплексу України, а також передачі технологій у рамках науково-технічної і виробничої кооперації, інвестиційного співробітництва, сприяють інтеграційним процесам;

– у зв'язку з кризою економіки, пов'язаною з епідемією коронавірусу, задекларовано реалізацію взаємодоповнюючих пріоритетів економічної політики: зростання інтелектуально-інноваційного середовища; розумного зростання; сталого розвитку; інклюзивного зростання;

– сприятиме удосконаленню з позиції викликів неоекономіки в частині приведення національного законодавства до положень законодавства Європейського Союзу розгляд такого пакету законодавчих змін, який мав би включати: інституційні зміни в системі управління в цій сфері; розвиток інтелектуально-інноваційного середовища в реальній економіці, в малому та середньому бізнесі та інтелектуальному підприємстві; запровадження нової ефективної системи збору роялті, тощо;

– сприятливе середовище для розвитку інновацій потребує участі державних і приватних інституцій, які повинні взаємодіяти між собою у рамках узгодженої Національної системи розвитку інновацій (NIS);

– ключовими трендами, які впливають на розвиток інтелектуально-інноваційного середовища в Україні в сучасних умовах є еміграція та «відтік мізків», постіндустріалізація, розвиток нових технологій та глобалізація, підвищений ступінь ризику для іноземних компаній та іноземного капіталу, процес реформ та утворення нових інституцій, європейська інтеграція, посилення ролі громадянського суспільства, фінансова криза, повільна реалізація запланованих реформ; пандемія COVID-19, яка посилює економічну кризу;

– продовжується формування системи господарювання з позиції залучення відповідних фінансових джерел за участю провідних глобальних компаній, які мають науково-дослідні центри в Україні;

– залучення відповідних фінансових джерел (інноваційних, венчурних, інвестиційних, приватного та іноземного капіталу) сприятиме реалізації Стратегії розвитку високотехнологічних галузей промисловості до 2025 року, яка розробляється як ключовий стратегічний урядовий документ;

– за відсутності адекватної інноваційної політики дуже складно створювати належні умови, за яких інвестиції у розвиток інновацій стануть прибутковими для українських компаній;

– для покращення складної ситуації в Україні слід: полегшити доступ до інструментів фінансування на кожному етапі інноваційної діяльності; створити розвинену інфраструктуру; надати спеціальні інструменти підтримки розвитку інновацій; сприяти розвитку навичок та компетенцій українських підприємців, управлінців, науковців, інноваторів та бізнесу; створити умови для виробництва якісних та конкурентоспроможних інноваційних товарів та послуг з високою доданою вартістю; покращити рівень бізнес-експертизи, залучати кращих практиків у сферу експорту;

– потребує прийняття обговорений на парламентських слуханнях 16 грудня 2019 р. проєкт Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності на 2020–2025 роки.

2. Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми).

Монографія – 1:

Бутнік-Сіверський О. Б. Методологія оцінки вартості майнових прав інтелектуальної власності та практичні аспекти її застосування : монографія. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України : Інтерсервіс, 2020. 344 с. (Рукопис передано до видавництва).

Збірник матеріалів конференції – 1:

Методологія оцінки вартості майнових прав інтелектуальної власності та практичні аспекти її застосування : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (24.09.2020 р.,

м. Київ). Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. 2020. 192 с. (Рукопис передано до редакції).

Публікація в науковому журналі, що індексується в Scopus/Web of Science, – 1:

Orliuk O. P., Butnik-Syverskyi O. B., Molokanova V. M., Petrenko V. O., Khomenko V. L. Formation of metallurgical enterprise sustainable development portfolio using the method of analyzing hierarchies. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2020. №2. P. 131–136.

Наукові статті – 6:

1. Бутнік-Сіверський О.Б. Теоретичні та методичні проблеми розвитку оцінки майнових прав інтелектуальної власності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №2. С. 55–70.

2. Бутнік-Сіверський О.Б., Коткова Н.С. Економетрична оцінка результативності інноваційно-інвестиційного потенціалу в харчовій промисловості України. *Інтелект XXI*. 2020. №3. С. 126–134.

3. Ревуцький С. Стан інноваційного розвитку та подальші кроки до неоекономіки України у першій чверті XXI століття. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 97–104.

4. Бутнік-Сіверський О. Економіко-правові перспективи активізації діяльності наукових парків на шляху до неоекономіки (частина 1). Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 77–92.

5. Тверезенко О. Здійснення майнових прав інтелектуальної власності на добре відомі торговельні марки. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 62–72.

6. Бутнік-Сіверський О. Економіко-правові перспективи активізації діяльності наукових парків на шляху до неоекономіки (частина 2). Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 82–96.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання діяльності у сфері трансферу технологій». Законопроект спрямований на удосконалення процедури трансферу технологій, у тому числі щодо забезпечення прозорого механізму виплати винагороди авторам технологій та

особам, які здійснюють їх трансфер. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій та до Міністерства освіти і науки України.

Науково-експертний висновок до законопроекту – 1:

до проекту Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». Для створення взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованої на врегулювання правовідносин, пов'язаних зі створенням та використанням об'єктів права інтелектуальної власності, положення Проекту доцільно доопрацювати з урахуванням наданих пропозицій. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації.

Науковий захід – 1:

III Всеукраїнська науково-практична конференція «Методологія оцінки вартості майнових прав інтелектуальної власності та практичні аспекти її застосування» (24 вересня 2020 року, on-line). За результатами проведеного наукового заходу підготовлено збірник матеріалів конференції: Методологія оцінки вартості майнових прав інтелектуальної власності та практичні аспекти її застосування : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (24.09.2020 р., м. Київ). Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 192 с. (Рукопис передано до редакції).

Крім того, співробітниками Інституту видані наукові праці понад виконання показників паспорту бюджетної програми, зокрема підготовлено рекомендаційний лист до проекту на проведення наукової роботи та науково-технічної (експериментальної) розробки за темою «Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності закладів вищої освіти: економіко-правові засади»; 3 статті у наукових виданнях; 6 тез наукових доповідей.

У межах теми співробітники Інституту брали участь у 10 наукових та науково-практичних заходах і зробили 5 наукових доповідей.

Тема: «Інтелектуальна власність як складова системи забезпечення національної безпеки», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 3 липня 2017 р. № 103/4. Номер державної реєстрації: 0117U005291. Термін

виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2022 р. Науковий керівник – доктор економічних наук, професор Бутнік-Сіверський О. Б.

Мета науково-дослідної роботи: досягнення цілей національної безпеки через розвиток її складової – системи інтелектуальної власності, основною функцією якої є забезпечення збалансованого існування інтересів інтелектуальної творчості, винахідництва, раціоналізації в правовому полі суспільства, спрямованого на безпеку держави Україна через моніторинг, діагностування, виявлення та ідентифікацію, запобігання та припинення, мінімізацію та нейтралізацію дії внутрішніх і зовнішніх загроз і небезпек. Реагування на загрози має бути адекватним не лише характерові та їх масштабам, а й рівню бажаного і можливого стану забезпечення національної безпеки через розвиток її складової інтелектуальної власності з використанням методів детінізації, боротьби з неправомірним використанням інтелектуальної власності та дієвим захистом прав інтелектуальної власності.

У межах зазначеної проблематики досліджуються такі аспекти теми:

1. Забезпечення національної безпеки у галузі медицини та фармацевтики.

2. Значення інтелектуальної власності у забезпеченні національної безпеки у сфері економіки та для забезпечення безпеки у фінансово-економічній сфері.

3. Тінізації економіки інтелектуальної власності як загроза економічній безпеці.

4. Технологічна безпека в контексті розвитку науково-технічного потенціалу держави.

1. Наукові результати.

Наукова новизна: досягнення цілей національної безпеки через розвиток її складової – системи інтелектуальної власності, основною функцією якої є забезпечення збалансованого існування інтересів.

З метою виявлення та подолання колізій та прогалин у законодавстві України, що регулює відносини у сфері інтелектуальної власності, як складової системи забезпечення національної безпеки:

- відмічено, що:
 - фармацевтичний ринок в Україні є одним з найбільш швидко зростаючих – 15–20% на рік. Він вважається однією з найбільш стійких сфер економіки, незважаючи на девальвацію національної валюти. Однак це впливає на фармацевтичну безпеку та систему інтелектуальної власності;
 - планується встановлення жорстких критеріїв патентоздатності для винаходів, об'єктом яких є лікарські засоби, через запровадження окремого порядку їх експертизи;
 - державна стратегія передбачає оптимізацію порядку примусового ліцензування винаходів, об'єктом яких є лікарські засоби; запровадження режиму паралельного імпорту лікарських засобів; запровадження можливості обмеження режиму ексклюзивності даних лікарських засобів у суспільних інтересах; імплементацію в законодавство України «положення Болар»;
 - інноваційні лікарські засоби не тільки збільшують середню тривалість життя, а й позитивно впливають на підвищення продуктивності та збільшення робочої сили, ділових операцій та створення робочих місць, навчання лікарів та пацієнтів, трансфер науку, загальне підвищення рівня медичних знань у країні, приплив додаткових податкових надходжень тощо;
 - необхідно сформувані в суспільстві пріоритет індивідуального і колективного здоров'я, як вирішального фактора національної безпеки й запоруки успішного розвитку країни, та закріпити це в законодавстві;
 - побудова сучасної системи громадського здоров'я можлива за умови прийняття відповідного спеціального закону, який буде регулювати сферу громадського здоров'я, а також стратегій за певними напрямками громадського здоров'я;
 - забезпечення економічної безпеки України сьогодні побудоване на реагуванні на відхилення від безпечних рівнів, тобто використовується методологія рефлексивного управління;
 - необхідно привести у відповідність існуюче законодавче забезпечення економічної та фінансової безпеки, зокрема врахувати новий перелік потенційних та реальних загроз, які в сучасних умовах мають максимальний рівень впливу та потребують розробки

заходів з їх ліквідації у рамках реформування фінансової системи держави;

– до основних напрямків забезпечення фінансово-економічної безпеки України віднесено: моніторинг, аналіз і прогнозування загроз фінансово-економічній безпеці в усіх сферах їх прояву; визначення критеріїв фінансової безпеки та їх порогових значень; актуальними стають розрахунки стану інвестиційно-інноваційної середовища, які впливають на рівень економічної та фінансової безпеки України, до яких віднесено відповідні порогові значення за трьома групами: індикатори стану науково-технічної сфери; індикатори стану сфери інтелектуальної власності; індикатори розвитку інноваційної діяльності;

– для посилення позитивного впливу бюджетної політики на забезпечення стабільності фінансової системи з урахуванням інтелектуальної сфери діяльності слід: забезпечити відповідність цілей бюджетної політики фінансовим та інтелектуально-інноваційним можливостям держави; посилити контроль за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів в інтелектуально-інноваційній сфері діяльності; забезпечити дотримання індикативних прогнозних показників державного бюджету на середньострокову перспективу розвитку інтелектуально-інноваційній сфері діяльності;

– складовою тінізацією економіки є тінізація інтелектуальної економіки, яка відтворюється як виведення частини або всього інтелектуального бізнесу в латентну сферу, тобто створення та організацію інтелектуальної діяльності виробничих та інших структур у «тіні» офіційної економіки, поза її правовим полем у середені трьох основних напрямів: 1) при здійсненні законної діяльності, результати якої приховуються; 2) при здійсненні нелегальної діяльності; 3) при здійсненні спекулятивних та шахрайських операцій з фінансовими коштами;

– у сфері тінізації економіки інтелектуальної власності враховують наступні основні зони: 1) неофіційна інтелектуальна економіка; 2) фіктивна інтелектуальна економіка; 3) підпільна (кримінальна) інтелектуальна економіка; 4) прихована інтелектуальна економіка;

– іллегальний складник тінізації економіки інтелектуальної власності за ознакою сфери охоплення поділяється на внутрішній, зовнішній та глобальний;

– в тінізації економіки інтелектуальної власності, проявляється тісний зв'язок та постійній взаємодія з такими категоріями як «загроза», «ризики» та «небезпека», в основі яких є ще де-яка невідзначеність;

– технологічна безпека націлена на збереження високого рівня науково-технічного потенціалу на всіх ієрархічних рівнях (держави, регіону, підприємства). Національна технологічна безпека є різновидом національної економічної безпеки країни. Щодо підприємства, то в основі технологічної безпеки підприємства знаходяться техніка і технології, а її рівень залежить від здатності суб'єкта господарювання до впровадження технічних і технологічних інновацій;

– надзвичайно важливим завданням державної політики щодо технологічної безпеки є структурна перебудова економіки, яка передбачає масштабну модернізацію всієї промисловості та перетворення України в новітню, технологічно орієнтовану державу;

– технологічна безпека вимагає прискорення інноваційних процесів, ефективнішого використання всесвітнього інформаційного простору, створення і задіяння високоефективної системи телекомунікацій, розроблення і застосування нових швидших методів передавання і оброблення інформації та її пошук, збирання, накопичення і збереження за єдиною системою обліку електронних інформаційних ресурсів;

– основи технологічної безпеки, науково-технічної безпеки та науково-технологічної безпеки не визначено в українському законодавстві. В законодавстві необхідно надати визначення термінам «технологічна безпека», «науково-технічна безпека», «науково-технологічна безпека» та «науково-технічний потенціал» держави.

2. Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми)/

Брошура – 1:

Андрощук Г. О., Работягова Л. І. Інститут примусового ліцензування: економіко-правовий механізм регулювання : брошура. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020.

Публікація в науковому журналі, що індексується в Scopus/Web of Science, – 1:

Burov O., Orliyk O., Lytvynova S., Lavrov E., Krylova-Grek Yu., Petrenko S., Shevchenko S., Tkachenko O. M. Cybersecurity in Educational Networks // Intelligent Human Systems Integration 2020 / Eds: Ahram T., Karwowski W., Vergnano A., Leali F., Taiar R. Springer, Cham., 2020. P. 359–364 (Advances in Intelligent Systems and Computing. Vol. 1131).

Наукові статті – 6:

1. Бутнік-Сіверський О. Б. Теоретичні засади нейтралізації внутрішніх і зовнішніх джерел загроз національної безпеки під впливом розвитку сфери інтелектуальної власності за цільовою спрямованістю синапсу. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №1. С. 50–65.

2. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. Державне управління інтелектуальною власністю в сфері національної безпеки і оборони. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №3. С. 41–54.

3. Тверезенко О. Обмежена оборотоздатність майнових прав інтелектуальної у сфері національної безпеки і оборони. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №2. С. 46–54.

4. Зайківський О., Оністрат О. Деякі питання захисту національних інтересів щодо інтелектуальної власності в процесі Євроатлантичної інтеграції. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 52–64.

5. Бутнік-Сіверський О. Б., Федоренко В. Л., Тимощик Л. П. Визначення матеріальної шкоди при порушенні авторського права та суміжних прав в Україні з позиції економічно-правової природи кримінальної відповідальності: проблеми теорії та практики. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : Електронне наукове видання підготовлене у науковому партнерстві із Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління. Серпень 2020. №4 (10). С. 11–45.

6. Андрощук Г. О. Інститут секретних винаходів як фактор забезпечення національної безпеки держави. Наука та наукознавство : міжнародний науковий журнал. 2020. №4 (110). С. 24–43.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо активізації діяльності наукових парків». Законопроект спрямований на удосконалення процедури створення наукових парків, у тому числі шляхом встановлення вимог до їх засновників та можливості формування статутного капіталу за рахунок коштів спеціального фонду бюджету наукової установи або вищого навчального закладу. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій та до Міністерства освіти і науки України.

Науково-експертний висновок до законопроекту – 1:

до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо активізації діяльності наукових парків». Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Крім того, співробітниками Інституту видано наукові праці понад виконання показників паспорту бюджетної програми та підготовлено науково-експертний висновок до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності», направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України; аналітичну довідку щодо впливу інтелектуальної власності на розробку та доступ до лікарських засобів в умовах пандемії COVID-19 та необхідності продовження реформи інтелектуальної власності, направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства охорони здоров'я України, Комітету Верховної Ради України з економічного розвитку, Комітету з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування, Секретарю Ради національної безпеки і оборони України Данілову О. М.

Надано роз'яснення щодо визначення авторства на винаходи, корисні моделі, промислові зразки та припинення майнових прав інтелектуальної власності на зазначені об'єкти права інтелектуальної власності, направлено Казенному науково-виробничому об'єднанню «Форт» МВС України. Підготовлено також 1 збірник мате-

ріалів конференції, 9 наукових статей, 5 тез наукових доповідей, 8 інформаційних повідомлень.

У межах теми співробітники Інституту брали участь у 6 наукових та науково-практичних заходах і зробили 13 наукових доповідей.

Тема: «Правова охорона інтелектуальної власності в умовах євроінтеграційних процесів», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 3 липня 2017 р. № 103/4. Номер державної реєстрації: 0117U005290. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2022 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України Мироненко Н. М.

Мета науково-дослідної роботи: визначення основних рис та напрямів формування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в умовах євроінтеграційних процесів; дослідження форм, методів та механізмів її реалізації з позицій євроінтеграційних процесів та сучасної доктрини права інтелектуальної власності; вивчення практики імплементації модельних законів та директив ЄС у вітчизняне законодавство; аналіз судової практики захисту прав інтелектуальної власності у цивільному, кримінальному та адміністративному судочинстві України та країнах ЄС.

У межах зазначеної проблематики були поставлені такі завдання:

1. Проаналізувати основні концепції гармонізації та уніфікації права інтелектуальної власності в контексті положень Директив Європейського парламенту та Ради ЄС, актів *acquis communautaire*.

2. Дослідити основні напрями гармонізації та уніфікації законодавства України у сфері промислової власності до актів ЄС.

3. Проаналізувати особливості правової охорони промислових зразків в країнах-членах ЄС і на території ЄС: авторсько-правова охорона, кумулятивна правова охорона, правова охорона незареєстрованих промислових зразків, промисловий зразок Співтовариства.

4. Здійснити порівняльно-правовий аналіз Директиви 2004/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 р. про захист прав інтелектуальної власності та законодавства України.

5. Дослідити процедури примусового ліцензування за законодавством ЄС: досвід імплементації міжнародних норм.

6. Визначити особливості правової охорони біотехнологій як об'єктів інтелектуальної власності.

7. Дослідити проблеми співвідношення і взаємодії права інтелектуальної власності та принципів вільного руху товарів, вільного надання послуг, обмеження монополізму та недобросовісної конкуренції у контексті євроінтеграційних процесів в Україні.

8. Дослідити проблеми правового регулювання інтелектуальної власності в сфері нових інформаційних та біологічних технологій, зокрема в галузі генної інженерії і селекції в Україні та зарубіжних країнах.

1. Наукові результати.

Наукова новизна: визначення основних рис та напрямів удосконалення чинного законодавства України у сфері інтелектуальної власності в контексті євроінтеграційних процесів має на меті виявлення основних тенденцій розвитку законодавства, оцінку правових норм з позиції критеріїв їх ефективності, виявлення та подолання колізій та прогалин у законодавстві України, що регулює відносини у сфері права інтелектуальної власності, забезпечення повноти правового регулювання. Аналіз нормативно-правових актів ЄС у сфері інтелектуальної власності дозволить виявити методи правового регулювання, оцінити їх відповідність природі суспільних відносин та цілям державної політики в обраній сфері дослідження. Аналіз положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо правового регулювання права інтелектуальної власності дозволить виявити характер та зміст зобов'язань України по відношенню до ЄС та зобов'язань ЄС по відношенню до України у сфері інтелектуальної власності.

Теоретичне обґрунтування суті, основних напрямів та шляхів розвитку законодавства України у сфері права інтелектуальної власності у зв'язку з укладенням Угоди про асоціацію стане науковим підґрунтям для визначення послідовності та узгодженості у відповідних його змін. Дослідження можливостей імплементації норм законодавства ЄС до норм законодавства України у сфері

права інтелектуальної власності має на меті вирішення завдання щодо наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері інтелектуальної власності.

Інтеграція України в європейський економічний простір вимагає системного наукового дослідження та обґрунтування необхідних змін у законодавстві з питань інтелектуальної власності з урахуванням досвіду ЄС, вдосконалення і підвищення ефективності системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, необхідністю її уніфікації та гармонізації з правовою системою охорони інтелектуальної власності ЄС для створення сприятливого інвестиційного клімату, належного правового регулювання міжнародного науково-технічного співробітництва України, трансферу технологій тощо.

Дослідження стану законодавства ЄС у сфері правової охорони інтелектуальної власності має на меті виявлення основних механізмів, форм і методів здійснення уніфікації та гармонізації права інтелектуальної власності в рамках регіонального співробітництва країн-членів ЄС для створення єдиного економічного, культурного і соціального простору.

У зв'язку з цим виникає потреба у наукових теоретичних дослідженнях конкретних аспектів правової охорони інтелектуальної власності в умовах євроінтеграційних процесів, створення теоретико-методологічного підґрунтя для удосконалення правового регулювання права інтелектуальної власності.

З метою виявлення та усунення розбіжностей та прогалин, які існують у законодавстві України, що регулює відносини у сфері права інтелектуальної власності, у порівнянні з європейським досвідом та завданнями, які визначаються Угодою про асоціацію між Україною та ЄС щодо правового регулювання права інтелектуальної власності, а також для вирішення завдання щодо наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері інтелектуальної власності:

- доведено:

- необхідність охорони інтелектуальної власності на всіх етапах військово-технічного співробітництва та необхідність удосконалення законодавства щодо врегулювання питань охорони інтелектуальної власності в оборонній сфері;

– що дані щодо використання off-label чи з міркувань гуманності ліків у терапії коронавірусу, тобто дані, отримані у результаті солідаризованих клінічних досліджень, не підпадають під ознаки інформації, яка повинна захищатися від нечесного комерційного використання. Так, щодо застосування off-label за новим призначенням, то мова не йде про «нову хімічну речовину», оскільки лікарський засіб вже є зареєстрованим, а відтак відомим, а у випадку отримання даних у процесі використання з міркувань гуманності незареєстрованого лікарського засобу, то ця інформація виводиться з режиму комерційної таємниці позиціями ВООЗ та ЕМА, оскільки є від початку відкритою для використання. Тому в обох наведених випадках немає ознак «недобросовісного використання», як це передбачається у ст. 39 Угоди ТРІПС;

– основним напрямом підвищення якості системи правової охорони торговельних марок є подолання прогалин та колізій у законодавстві з огляду на реалізацію обов'язку України щодо приведення законодавства України до вимог європейських стандартів. Однією із таких прогалин у законодавчому регулюванні є відсутність правової охорони серії торговельних марок, подолання якої вимагає внесення доповнень до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», щодо введення відповідної дефінітивної норми та визначення на законодавчому рівні ознак, характеризуючи серію знаків;

– необхідність запровадити в Україні жорсткі критерії щодо патентоздатності, що відображено в прийнятих 21 липня 2020 р. змінах до п. 7 ст. 7 Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» у контексті умов патентоздатності винаходів, які стосуються лікарських засобів в ЄС;

– необхідність пом'якшення дії правової охорони винаходів, які стосуються лікарських засобів для України;

- визначено що:

– існування в англо-саксонській правовій сім'ї двох концептуально різних в застосуванні доктрин добросовісного використання «fair use» і «fair dealing» та розуміння вільного використання творів в Україні, як і в інших країнах континентальної Європи, ближче до доктрини «fair dealing», що має на увазі законодавчо встановлений

перелік дій, які класифікуються як добросовісне використання, ніж до доктрини «fair use», що діє в США;

– принцип добросовісних дій (англ. – «fair dealing») розкривається через встановлений законом перелік дій, які кваліфікуються як добросовісне використання об'єктів виняткових прав без згоди автора (чи іншого власника авторських прав);

- обґрунтовано, що:

– при розгляді справ суди України для тлумачення положень національного законодавства відповідно до європейських стандартів мають право звертатися до напрацьованих правових позицій Європейського Суду справедливості;

– імплементація практики ЄС надасть змогу встановити справедливий баланс між інтересами патентоволодільців і правами громадян України на доступ до об'єктів права інтелектуальної власності у сфері медицини;

- встановлено, що:

– позиція ВООЗ та інших міжнародних організацій щодо демонополізації даних клінічних досліджень терапії COVID-19 має пріоритетний характер над майновими правами інтелектуальної власності;

– застосування лікарських засобів офф-лейбел не суперечить європейській практиці і не є порушенням патентних прав;

– для висновку про наявність серії знака, їх спільний елемент має бути тотожним у всіх знаках або мати несуттєві відмінності. Незначні графічні відмінності, як правило не тягнуть за собою висновку про відсутність серії знаків. Однак вочевидь, що наявність різної кількості літер и різниця в їх структурі словесного знаку (елементу) що об'єднує знаки у систему, не дає підстав для висновку про наявність серії знака. Аналіз торговельних марок, що утворюють серію, свідчить про те, що загальний елемент повинен займати однакове положення у всіх знаках, що утворюють серію;

– зловживання правами на промислові зразки у сфері медицини, що зумовлено заявочним принципом надання правової охорони, тобто під відповідальність заявника.

2. Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми).

Науково-практичне видання – 1:

Інтелектуальна власність та забезпечення доступу до лікування в умовах пандемії : науково-практичне видання / колектив авторів ; за наук. ред. Кашинцевої О. Ю. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 308 с.

Публікація в науковому журналі, що індексується в Scopus/Web of Science, – 1:

Senyuta I., Orlyuk O., Buletsa S., Ivanchulynets D. Forensic Medical and Forensic Psychiatric Examination: Some Issues of Legal Regulation. *Georgian Medical News*. 2020. Feb (299). P. 158–163.

Наукові статті – 6:

1. Кашинцева О. Ю. Інтелектуальна власність у сфері медицини та фармації: Quo Vadis. *Право України*. 2020. №3. С. 39–48.

2. Кашинцева О., Трофіменко М. Інтелектуальна власність щодо даних терапії COVID-19 off-label та терапії незареєстрованими лікарськими засобами та доступ до лікування в умовах пандемії. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. №4. С. 99–105.

3. Пономарьова О. Медичні дослідження: стан та проблематика. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. №6. С. 164–170.

4. Гоменюк А. Зміна парадигми додаткової правової охорони винаходів у контексті реформи патентного законодавства України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. №6. С. 54–61.

5. Мироненко Н. Серія торговельних марок: теорія, законодавство, правозастосування. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. №6. С. 45–53.

6. Штефан О. Роль принципу добросовісності при захисті авторського права. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. №5. С.12–25.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони комерційної таємниці». Законопроект спрямований на удосконалення регулювання правовідносин щодо набуття та здійснення прав на комерційну таємницю та ноу-хау, визначення їх правової природи. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку та Мініс-

терства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Науково-експертні висновки до законопроектів – 2:

1. До проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності». Направлено Комітету ВРУ з питань економічного розвитку.

2. До проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо реформи патентного законодавства)». Направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Крім того, співробітниками Інституту видані наукові праці понад виконання показників паспорту бюджетної програми та підготовлена аналітична довідка щодо підвищення ефективності реалізації Концепції Державної цільової програми створення та розвитку внутрішнього виробництва високоякісних лікарських засобів для профілактики і лікування особливо небезпечних інфекційних та інших захворювань для забезпечення державних потреб України на 2020–2025 роки, направлено Прем'єр-міністру України Д. Шмигалю. Підготовлено науково-практичний журнал: Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 5. 128 с., а також 2 фахові наукові статті у виданні, яке включене до міжнародних наукометричних баз даних, і 12 тез наукових доповідей.

У межах теми співробітники Інституту взяли участь у 15 наукових та науково-практичних заходах і зробили 20 наукових доповідей.

Тема: «Інтелектуальна власність в цифровій економіці», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 15 червня 2018 р. № 106/10. Номер державної реєстрації: 0118U007601. Термін виконання: 01.01.2019 р. – 31.12.2023 р. Наукові керівники: доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України Орлюк О. П.; кандидат економічних наук, доцент Андрощук Г. О.

Мета науково-дослідної роботи: дослідження стану, тенденцій та ролі інтелектуальної власності у розвитку цифровізації економіки в світі та в Україні. Ключові тренди концепції «Індустрії 4.0»: хмарні обчислення (cloud computing), робототехніка, автоматизація, інтелектуальні датчики, адитивні технології 3D – друку, Інтернет речей (IoT), великі дані (big data), штучний інтелект, інтелектуальні транспортні системи (ITS – Intelligent Transport Systems), доповнена реальність та ін. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний України» – 2020), Концепція розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018–2020 роки. Концепція розвитку електронного урядування в Україні. Принципи цифровізації. Стратегія розвитку високотехнологічних індустрій для України до 2025 року. Дорожня карта цифрової економіки. Основні принципи політики «цифровізації» України. Україна на тлі глобальних цифрових трендів.

У межах зазначеної проблематики були поставлені такі завдання:

1. Дослідити тенденції розвитку цифрової економіки в рамках ЄС: Єдиний цифровий ринок ЄС (Digital Single Market), «Стратегія Цифрового Єдиного Ринку для Європи» (Communication A Digital Single Market Strategy for Europe); Цифровий порядок денний для Європи; Спільна декларація Саміту «Східного партнерства».

2. Вивчити можливості гармонізації із Digital Agenda та Digital Single Market ЄС. Альянс з інновацій в Інтернет речей (Alliance for Internet of Things Innovation, AIOTI).

3. Проаналізувати умови гармонізації з європейськими та світовими науковими ініціативами: наукові дослідження у сфері «цифрових» технологій; розвиток наукової «цифрової» інфраструктури; ініціативи розвитку.

4. Проаналізувати умови гармонізації з європейськими та світовими науковими ініціативами: п'ять вимірів програми цифрового підприємництва:

- а) цифрові знання та ринок ІКТ;
- б) цифрове бізнес-середовище;

в) доступ до фінансів для бізнесу;
г) цифрові навички трудової сили та електронне лідерство;
г) створення підтримуючої підприємницької культури; розвиток парадигми «Відкриті інновації – Відкрита наука – Відкритість до світу», що розвивається в рамках Європейського дослідницького та інноваційного простору; розбудову Європейської хмари відкритої науки та Європейської інфраструктури даних.

1. Наукові результати.

Наукова новизна: з метою виявлення та усунення розбіжностей та прогалів, які існують у законодавстві України, що регулює відносини у сфері права інтелектуальної власності, у порівнянні з європейським досвідом та завданнями, які визначаються Угодою про асоціацію між Україною та ЄС щодо правового регулювання права інтелектуальної власності в умовах цифрової економіки, а також для вирішення проблеми формування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в умовах цифрової економіки:

- визначено, що:
 - цифрова економіка сприяє зростанню патентування. У міру того, як відбувається четверта промислова революція (4IR), цифрові технології активно впроваджуються не лише на підприємствах, а й в лікарнях, будинках, побутовій техніці, автомобілях і рухомих пристроях;
 - у 2019 р. цифровий зв'язок став новою провідною сферою патентних заявок в ЄПВ, в той час як комп'ютерні технології стали другими за темпами зростання. Ці дві технічні сфери дозволяють 4IR надавати інструменти для перетворення технічних додатків в інших областях в інтелектуальні пристрої. Вони також сприяють подальшим розробкам в таких сферах, як штучний інтелект (AI) і технології 5G;
 - цифровий зв'язок – це технологічна область в якій переважають телекомунікації та комп'ютери з незліченними технічними додатками. Винаходи в цій області – будь-то мобільні мережі або Інтернет – дозволяють залишатися на зв'язку, ефективно працювати і жити більш безпечним і здоровим життям;

– технології 5G як драйвер зростання. Досліджуючи глибше сферу цифрового зв'язку, виділяються дві швидкозростаючі області: передача цифрової інформації та мережі бездротового зв'язку;

– мережі бездротового зв'язку є важливими елементами підтримки 5G і його більш високих швидкостей передачі даних, скороченого часу затримки і підвищеної щільності для інтелектуальних пристроїв;

– створення конкурентних умов розвитку ІТ-індустрії в Україні полягає у вирішенні поточних проблем цієї галузі у питаннях оподаткування та оформлення трудових відносин з працівниками ІТ-компаній;

- проведено аналіз:

– Індексу цифрової економіки і суспільства 2020 (DESI 2020), в якому описані 34 показники, які поділяються на 5 основних категорій: зв'язок; людський капітал; використання Інтернет-сервісів; інтеграція цифрових технологій; цифрові державні послуги;

– нова редакція Керівництва Європейського патентного відомства (Guidelines for Examination) щодо патентування винаходів, реалізованих на комп'ютері (СІІ).

2. Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми).

Збірник наукових праць – 1:

Питання інтелектуальної власності : збірник наукових праць / за ред. Г. О. Андрощука. Випуск 18. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 220 с.

Публікація в науковому журналі, що індексується в Scopus, – 1:

1. Burov O. et al. Self-adjusted Data-Driven System for Prediction of Human Performance // Intelligent Human Systems Integration 2020 / Eds: Ahram T., Karwowski W., Vergnano A., Leali F., Taiar R. Springer, Cham., 2020. P. 282–287.

Наукові статті – 6:

1. Осипова Ю. В. Поняття об'єктів права інтелектуальної власності, створених у закладах вищої освіти України за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та

технологічних робіт. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 2. С. 71–79.

2. Андрощук Г. О., Кваша Т. К., Коваленко О. В. Патентний ландшафт як інструмент прогнозування світових технологічних трендів: транспортна система, ракетно-космічна галузь, авіа- і суднобудування. Наука, технології, інновації. 2020. № 3 (15). С. 10–24.

3. Андрощук Г. О. Недобросовісність заявників торгових марок: аналіз зарубіжної та вітчизняної законодавчої і правозастосовної практики. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. 2020. № 5. С. 24–42.

4. Осипова Ю. В. Майнові права інтелектуальної власності на ОПІВ, створені у закладах вищої освіти за договором на виконання НДДКТР. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 3. С. 72–80.

5. Буров О. Дистанційна робота та людський капітал: нові виклики та загрози (міжнародний досвід). Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. С. 107–119.

6. Андрощук Г. О. Протидія недобросовісним реєстраціям і використанню засобів індивідуалізації в умовах цифрової трансформації (частина 1). Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. С. 120–133.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект спільного наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства освіти і науки України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ України». Спільним наказом пропонується затвердити методичні рекомендації щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ України. Такі рекомендації визначатимуть загальні засади щодо набуття, здійснення та захисту прав інтелектуальної власності закладів вищої освіти та наукових установ. Направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Науково-експертний висновок до законопроекту – 1:

науково-експертний висновок та пропозиції до проекту Концепції розвитку сфери штучного інтелекту в Україні, що розробляється Міністерством цифрової трансформації України. Пропозиції стосуються уточнення понятійного апарату, удосконалення системи технічного регулювання, цивільно-правового регулювання застосування систем штучного інтелекту, удосконалення режиму обігу інформації. Направлено до Міністерства цифрової трансформації України.

Науковий захід – 1:

круглий стіл «Legal Tech (юридичні технології) в інтелектуальній власності: стан та тенденції», присвячений Всеукраїнському тижню права (10 грудня 2020 р., online). За результатами проведеного заходу підготовлено збірник наукових праць: Питання інтелектуальної власності : збірник наукових праць / за ред. Г. О. Андрощука. Випуск 18. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 220 с.

Крім того, співробітниками Інституту видані наукові праці понад виконання показників паспорту бюджетної програми, підготовлений науково-експертний висновок до проекту Закону України «Про віртуальні активи», який направлено заступнику керівника секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації Шумар Н. Л., науково-практичний журнал: Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 6. 170 с., а також 14 наукових статей і 3 тез наукових доповідей.

У межах теми співробітники Інституту взяли участь у 9 наукових та науково-практичних заходах та зробили 12 наукових доповідей.

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

Тема: «Впровадження в Україні міжнародних стандартів прав людини в умовах європейської інтеграції», затверджено Вченою радою Інституту державного будівництва та місцевого

самоврядування. Номер державної реєстрації: 0120U101157. Термін виконання: 01.01.2020 р. – 31.12.2023 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України Рабінович П. М.

Основною метою пропонованого дослідження є розробка концептуальних засад впровадження європейських стандартів прав людини в Україні і підвищення дієвості їхньої імплементації в сучасних умовах європейської інтеграції.

Основні наукові результати проведеного дослідження з теми знайшли відображення у розробці таких напрямків:

1. Первинні, універсальні праволюдінні стандарти. Оскільки існування і розвиток будь-якої людини є нічим іншим, як безперервним природним процесом задоволення її численних різноманітних потреб у суспільстві (біологічних, матеріальних, соціальних, духовних тощо), то з-поміж них слід вирізняти потреби насамперед життєзабезпечувальні, екзистенційні – тобто такі, без задоволення яких самé існування людини у суспільстві є взагалі неможливим або принаймні неналежним, неповноцінним. Вже давно встановлено, що до останніх належать щонайменше потреби у їжі, одязі і житлі. Та видається, що оскільки йдеться про існування людини саме у суспільстві, то до першочергових, вітальних її потреб також належить передусім потреба у повазі до її гідності. Тому задоволення усіх шойно названих потреб і слід вважати обов'язковою, об'єктивно закономірною передумовою належного, повноцінного існування і розвитку людини у соціумі. Це і дає підставу вважати діяльність, спрямовану на створення умов для задоволення означених потреб, людяною (людиновимірною), тобто поведінням людським.

Отже, можна висувати, що людяність (людськість) – це таке ставлення до людини з боку інших суб'єктів суспільства, яке дістає вияв у їхній поведінці, спрямованій на задоволення її життєво необхідних потреб у повазі до її гідності та у забезпеченні її достатніми їжею, одягом та житлом. А тому навпаки: діяльність протилежного антропного спрямування, тобто таку, що спрямована на перешкоджання задоволенню будь-якої з усіх означених потреб, є підстави вважати нелюдською (нелюдяною).

2. Поняття, види та особливості формування новітніх європейських стандартів прав людини. Реалізація положень угоди про асоційоване членство з ЄС вимагає від України, поряд з іншим, освоєння правової системи ЄС, зокрема юридичних норм щодо гарантування основоположних прав та свобод. Система юридичного забезпечення прав людини у праві ЄС пройшла тривалий шлях становлення та розвитку: від первісного заперечення необхідності визнання таких прав до прийняття окремого міжнародного акта – Хартії ЄС, наділеною юридичною силою установчих договорів ЄС. Проте, незважаючи на значну історію свого становлення та розвитку, підстав дійти висновку, що нині система захисту прав людини у ЄС є остаточно сформованою і не потребує суттєвого удосконалення, вочевидь немає.

3. Незалежність конституційного судочинства і юридична відповідальність суддів як засоби забезпечення прав людини. Незалежність конституційного правосуддя має нормативний і фактичний аспекти. У нормативному вимірі вимоги незалежності (неупередженості і безсторонності) конституційного правосуддя визначають один із найважливіших ідеалів правосуддя і встановлюють закріплене в тексті присяги моральне зобов'язання судді прагнути до цього ідеалу при розгляді кожної справи. Соціальна роль судді конституційного суду та відповідний нормативний образ у суспільній свідомості вимагають від людини, яка виступає в цій ролі, прагнення до максимально можливої психологічної нейтралізації впливу чинників, які можуть перешкодити ухваленню справедливого рішення.

Самі по собі нормативні вимоги безсторонності та неупередженості не можуть гарантувати цілковиту відсутність реального впливу політичних чи інших мотивацій судді (суддів) конституційного суду на вибір ним варіанту рішення при реалізації ним суддівського розсуду. Натомість ці вимоги виражають віру в можливість судді як особистості перемогти у психологічній боротьбі із самим собою, зокрема із собою як носієм певних політичних цінностей та ідей. Вони ґрунтуються на переконанні в тому, що ціннісно-нормативні чинники регуляції поведінки конституційного судді можуть

взяти гору над чинниками суто фактичними, емпіричними. При цьому слід розрізняти вимоги моралі особистісного вдосконалення та мінімальні вимоги юридично значущої «моралі обов'язку».

4. Міжнародні стандарти прав людини у конституційному судочинстві України. Виходячи з підставності обґрунтованого нами у попередніх публікаціях висновку про те, що основним філософським підґрунтям сучасних рішень ЄСПЛ є постулати ліберального комунітаризму як результату своєрідної конвергенції ліберальних і комунітаристських ідеологем, вважаємо, що ці постулати своєю чергою не могли не знайти певне відображення у рішеннях Конституційного Суду України (при використанні ним положень Конвенції про захист прав і основних свобод людини та практики ЄСПЛ в якості додаткової аргументації власних правових позицій).

5. Міжнародні стандарти забезпечення діяльності правозахисних організацій та громадських активістів. Враховуючи положення про те, що належне функціонування в Україні правової, демократичної держави можливе лише за наявності розвиненого громадянського суспільства, вважаємо за необхідне розробити систему додаткового правового захисту громадських активістів, які діють на захист суспільних інтересів з урахуванням міжнародних стандартів.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Збірники наукових праць – 2:

1. Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку : зб. наук. ст. за матеріалами IV Всеукр. наук.-практ. конф. з європ. права, м. Харків, 19 листоп. 2020 р. / редкол.: А. П. Гетьман, І. В. Яковюк та ін. Харків, 2020. 186 с.

2. Права людини і демократія: зб. наук. ст. за матеріалами II наук.-практ. конф. з європ. права, м. Харків, 15 трав. 2020 р. / редкол.: А. П. Гетьмана, І. В. Яковюк та ін. Харків, 2020. 204 с.

Наукові статті – 11:

1. Добрянський С. П. Юридичне забезпечення прав людини у Європейському союзі: сучасний стан та перспективи розвитку. Вісник Національної академії правових наук України. 2019. Т. 26, №4. С. 122–132. (Опубліковано у 2020 р.).

2. Наконечна А. М. Ефективність впливу правового регулювання на задоволення людських потреб та інтересів. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 10. С. 227–231.

3. Наконечна А. М. Зумовленість людськими потребами та інтересами правоутворення та національної правотворчої діяльності. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки». 2020. Вип. 1 (23). С. 1–18.

4. Наконечна А. М. Зумовленість людськими потребами та інтересами правозастосовчої та правотлумачної діяльності. Юридичний вісник. 2019. № 3–4. С. 131–138. (Опубліковано у 2020 р.).

5. Панкевич О. З. Європейські стандарти людських прав у практиці Конституційного Суду України (деякі аспекти застосування). Соціально-правові студії. 2020. № 4. С. 93–96.

6. Панкевич О. З. Застосування Європейської Конвенції з людських прав та практики Страсбурзького суду у конституційному судочинстві України (спроба статистичного аналізу). Публічне право. 2020. № 4. С. 112–117.

7. Панкевич О. З. Мультикультуралізм як політико-правовий концепт. Вісник Національної академії правових наук України. 2019. Т. 26, № 4. С. 144–160. (Опубліковано у 2020 р.).

8. Рабінович П. М. Міжнародні праволюдські стандарти: поняття, класифікації. Публічне право. 2020. № 1. С. 107–118.

9. Рабінович П. М., Держипільська А. М. Офіційний проект Конвенції ООН про запобігання та покарання злочинів проти людяності (До 75-річчя перемоги над нацистським режимом). Юридичний вісник України. 2020. № 13–15. С. 19.

10. Рабінович П. М., Держипільська А. М. Розвиток ідей професора Г. Лаутерпахта щодо відповідальності за вчинення злочинів проти людяності у сучасному міжнародному кримінальному праві (до 75-річчя перемоги над нацистським режимом у Другій світовій війні). Право України. 2020. № 5. С. 120–128.

11. Рабінович С. П. Перегляд конституції і революційна установча влада: політико-правові стратегії легітимації змін до основного закону держави. Вісник Національної академії правових наук України. 2019. Т. 26, № 4. С. 133–150. (Опубліковано у 2020 р.).

Науково-правові висновки – 2:

1. На Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання героїзації військових злочинців та легалізації нацизму».

2. За зверненням Судді Конституційного Суду України Колісника В. П. щодо відповідності положень абзацу третього частини другої статті 22 Закону 463-ІХ «Про повну загальну середню освіту» вимогам частини другої статті 24 Конституції України.

Науковий захід – 1:

науково-методичний семінар для аспірантів та молодих науковців на тему «Еволюція Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: від наукової концепції до створення Суду (на основі теоретичної концепції професора Герша Лаутерпахта)» (7 жовтня 2020 р., он-лайн).

Проект закону – 1:

проект Закону України «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення».

Тема: «Правове забезпечення публічного адміністрування в Україні (теоретико-правові аспекти)», затверджена Вченою радою Інституту державного будівництва та місцевого самоврядування. Номер державної реєстрації: 0118U001379. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2021 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Лученко Д. В.

Мета роботи полягає в удосконаленні та модернізації теоретичних засад публічного адміністрування в Україні та формуванні законодавчих пропозицій, спрямованих на підвищення його ефективності. Відповідно до мети поставлено такі основні завдання: проаналізувати теоретично-правові основи публічного адміністрування задля виявлення найбільш актуальних проблеми у цій сфері; здійснити порівняльний аналіз вітчизняного законодавства у сфері публічного адміністрування та законодавства провідних країн світу з метою можливої імплементації окремих положень останнього у законодавство України; сформулювати пропозиції та рекоменда-

ції щодо удосконалення чинного законодавства у сфері публічного адміністрування.

Основні наукові результати проведеного дослідження з теми знайшли відображення у розробці таких напрямків:

1. Інформаційне суспільство: взаємодія традицій і інновацій в комунікативних процесах. Наукова новизна роботи полягає у розкритті ключових аспектів розуміння сутності й особливостей сучасних процесів комунікацій на різних рівнях соціально організованої матерії, у визначенні найбільш суттєвих їх особливостей в умовах власне інформаційного суспільства. Висловлюється думка, що у сучасному суспільстві проявляються реалії у вигляді «нормальних аварій», у контексті чого виділено декілька найбільш ілюстративних тенденцій сучасного соціального розвитку, що проявилися у різних аспектах людської діяльності і є «нормальними аваріями». Обґрунтовується, що сучасні мережеві комунікації відрізняються нелінійністю, відсутністю центру та ієрархії, що впливає на динаміку суспільства.

2. Теоретичні та практичні проблеми реалізації дискреційних повноважень суду в цивільному процесі. Виявлені судовою практикою прогалини в регулюванні повноважень суду при вирішенні цивільних справ зумовлюють внесення відповідних змін до цивільного процесуального законодавства, з метою забезпечення мінімізації довільного тлумачення і застосування процесуальних норм при здійсненні правосуддя. Доцільним та своєчасним було б визначення Верховним Судом поняття «дискреційні повноваження» задля забезпечення суддів від прийняття заздалегідь помилкових рішень. Дискреційними повноваженнями можна вважати як передбачену законом можливість суду обирати певний вид процесуальної поведінки за умов існування певних обставин і передумов, так і не передбачену законодавством, але обмежену принципами цивільного процесуального права, засновану на внутрішньому переконанні і судовому розсуді, діяльність суду із застосування норм процесуального і матеріального права. Критеріями законності використання судом дискреційних повноважень мають виступати такі базові принципи цивільного судочинства, як принцип верховенства права,

пропорційності, а також галузеві принципи цивільного судочинства – змагальності та диспозитивності.

3. Проблеми електронної демократії: електронні петиції. Проведено комплексний аналіз законодавчого закріплення в країнах ЄС інституту електронних петицій та практики його застосування, аналіз практики використання інституту електронних петицій як засобу відновлення порушених прав і свобод (у тому числі форми адміністративного оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів публічно-владних повноважень). Встановлено, що окремі країни ЄС (Латвія) запроваджують обмеження щодо можливості використання електронної петиції в якості форми подання скарги.

4. Проблеми надання адміністративних послуг. У сучасних реаліях реформування публічного адміністрування особливої актуальності набуває удосконалення системи надання адміністративних послуг, завдяки яким публічна адміністрація забезпечує належну реалізацію прав і свобод людини і громадянина. Вбачається, що підвищити якість надання адміністративних послуг можливо за рахунок подальшого розвитку центрів надання адміністративних послуг. У зв'язку з наведеним основним завданням є створення (удосконалення) реєстрів даних громадян, юридичних осіб, земельних ділянок і нерухомості, податків, соціального страхування, забезпечення функціональної сумісності систем та здійснення обміну даними на операційному рівні замість подання довідок та інших документів. Реєстри будуть відкритими із забезпеченням гарантованого захисту персональних даних, що сприятиме спрощенню процедури надання органами державної влади і органами місцевого самоврядування адміністративних послуг громадянам і юридичним особам з підтвердження фактів та інформації, що міститься в офіційних державних реєстрах, зокрема в електронній формі через веб-сервіси.

5. Правове забезпечення публічного адміністрування в космічній галузі. Враховуючи світові тенденції розвитку космічної галузі та обмежені можливості державного бюджету України, сьогодні слід здійснювати активізацію міжнародної діяльності, розширювати співпрацю з провідними космічними компаніями світу, брати

участь у першочергових економічно доцільних національних проєктах, реформувати управління космічною галуззю відповідно до європейських стандартів, доопрацювати законодавчу базу, а саме: Закон України «Про державно-приватне партнерство», запровадити врегулювання видобутку космічних ресурсів та питання приватизації космічних ресурсів, сформулювати чіткий прозорий механізм взаємодії організацій і підприємств галузі з приватними партнерами; передбачити право створення в космічній галузі України юридичних структур за участю державних та приватних партнерів, забезпечити своєчасне надходження коштів, передбачених держбюджетом та безперервність фінансування, здійснювати державну підтримку реалізації міжнародних космічних проєктів.

6. Інститут адміністративної процедури. Відкритість, прозорість та чесність органів публічного адміністрування є запорукою формування правової та демократичної країни, побудованої на європейських цінностях. Чіткий та зрозумілий порядок прийняття управлінських рішень суб'єктами владних повноважень є необхідною умовою панування в країні верховенства права. На протязі тривалого часу в наукових колах точаться дискусії щодо можливості та необхідності легального визначення адміністративної процедури. Це пов'язано, перш за все, з прийняттям Кодексу адміністративного судочинства України, а також з обранням Україною курсу на євроінтеграцію суспільства та законодавства. У зв'язку із цим виникає нагальна потреба в адаптації законодавства до європейського, а отже, й прийняття окремого акту про адміністративну процедуру. Питання нормативного закріплення інституту адміністративної процедури є надзвичайно актуальним, відсутність єдиного акту все ж таки носить негативний характер, тому безперечно настав час законодавчих змін та перетворень у сфері адміністративної процедури.

7. Проблеми адміністративної та правової підтримки екологічної безпеки в умовах глобалізації. Досліджуються основні проблеми адміністративного та правового забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізації. Аналізуються сучасні умови глобалізації та фактори, що впливають на перехід екологічної безпеки з локального на глобальний рівень, обумовлений глобалізаційними

процесами в світі і низкою глобальних антропогенних проблем. Особлива увага приділяється впливу глобалізації на прийняття міжнародних договорів в області екологічної безпеки.

Обґрунтовано важливість адміністративно-правової екологічної безпеки на державному рівні для реалізації укладених міжнародних договорів. Обґрунтовано старіння і незадовільний стан адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні, доведено необхідність її оптимізації, виділені слабкі сторони і обґрунтовано необхідність впровадження ряду напрямів удосконалення, в тому числі пропаганда дбайливого ставлення до навколишнього середовища; нормативно-правове забезпечення ефективного розподілу функцій і життєздатного механізму управління центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування щодо формування і реалізації компонентів державної політики в сфері зміни клімату відповідно до їх компетенції; регуляторні дії спільних заходів і співпраці органів державної влади України в сфері екологічної безпеки з аналогічними органами сусідніх країн; забезпечення виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами у зв'язку зі зміною клімату; забезпечення виконання Україною зобов'язань щодо звітності за міжнародними угодами в сфері зміни клімату тощо.

8. Проблеми адміністративної процедури. Теоретико-правове дослідження положень проекту Закону України «Про адміністративну процедуру», що наразі знаходиться на розгляді Верховної Ради України, дозволяє говорити про однозначно вірне намагання суб'єктів законодавчої ініціативи унормування відносин у сфері адміністративної процедури, регулювання яких натепер розпорошене у різних нормативних актах. Здебільшого положення перспективного Закону є цілком зрозумілими, чіткими та такими, що відповідають вимогам «якості закону», проте є й такі, що потребують подальшого доопрацювання, зокрема, мова йде про змістовне наповнення принципів верховенства права та законності. Віднесення нормотворцем до принципів адміністративної процедури принципу

офіційності, на наше переконання, взагалі потребує переосмислення з тим аби виключити його із зазначеного переліку.

9. Правові акти: поняття та ознаки. У юридичній літературі не-рідко зустрічаються дефініції правових актів через поняття рішення. Так, інколи зазначають, що правовим актом є рішення, яке виражає волю суб'єкта права, оформлене в установленому порядку, спрямоване на досягнення соціально-позитивної мети (регулювати суспільні відносини), та спричиняє певні юридичні наслідки. Наявність подібних визначень свідчить про пошук в теорії і на практиці категорії, за допомогою якої можливо було б узагальнити в понятті правового акта такі взаємопов'язані явища, як акт-дію і акт-документ уповноваженого суб'єкта. В той же час слід враховувати, що в правовій сфері рішення зазвичай інтерпретується як результат ментально-вольового вибору суб'єктом права варіанту своєї поведінки або поведінки підвладних суб'єктів.

10. Порівняльно-правове дослідження елементів конституційно-правового статусу уряду країн Європейського Союзу та України. Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні окремих елементів конституційно-правового статусу вищого органу виконавчої влади у порівняльному аспекті. Комплексний аналіз статусу уряду в умовах сучасних викликів дозволив виокремити пропозиції по удосконаленню організації та діяльності Кабінету Міністрів України.

11. Реформування публічного адміністрування: передумови та виклики сучасності. Пакет реформ у сфері публічного адміністрування сьогодні зазнає певної критики, що стосується як правових, так і організаційних та процедурно-процесуальних аспектів модернізації публічного управління. Останні перетворення в системі територіальної організації влади зумовили проблеми як системно-структурного, так і функціонального характеру, розв'язання яких вимагає системного та комплексного підходу, що має інтегрувати заходи адміністративної, муніципальної реформ, реформи системи правоохоронних органів. В роботі визначено основні напрями та запропоновані шляхи оптимізації реформи публічного адміністрування на сучасному етапі державного будівництва.

Фактичні результати (відповідно до показників бюджетної програми):

Підручник – 1:

Адміністративне право / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), І. М. Балакарева, І. В. Бойко та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка. – Харків: Право, 2020. 392 с.

Збірник наукових праць – 1:

Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна та ін. Вип. 39. Харків : Право, 2020.

Наукові статті – 18, зокрема:

1. Barabash Yu. H., Serdiuk O. V., Steshenko V. M. Ukraine in European Human Rights Regime: Breaking Path Dependence from Russia // The EU in the 21st Century Challenges and Opportunities for the European Integration Process. Political Science and International Relations: European Union Politics. Springer, Cham., 2020. P. 247–270.

2. Bytiak Yu. P., Danilyan O. G., Dzeban A. P., Kalinovskiy Y. Y., Chalapko V. V. Information society: the interaction of tradition and innovation in communicative processes. Amazonia investiga. 2020. Vol. 9, Iss. 27.

3. Kostenko I. V. Current Problems and Challenges in International Space Law: Legal Aspects. Advanced Space Law. 2020. Vol. 5. P. 48–57.

4. Kostenko I. V. A general overview of The Law of Ukraine «On Amendments to the Law of Ukraine on Judiciary and Status of Judges and Certain Laws of Ukraine on the Functioning of Judicial Authorities». Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 38. С. 229–241.

5. Kostenko I. V. The Law of Ukraine «On Amendments to the Economic Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine on Improving the Procedure of Litigation»: overview. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 54–62.

6. Haraschuk V., Zelinska Y., Spasenko V., Shulga I. Information Component of the Environmental Policy of Ukraine: Current Status

and Development Potential. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, Iss. 2. P. 69–79.

7. Белікова М., Животова В., Крамінська Д. Адміністративна відповідальність неповнолітніх: теоретико-правові основи та особливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7.

8. Белікова М. І., Балакарева І. М. Теоретико-правовий аналіз перспективного законодавства про адміністративну процедуру. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 39. С. 12–22.

9. Зелінська Я. С. Зловживання процесуальними правами у адміністративному судочинстві: теоретичні та практичні аспекти. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 15.

10. Лученко Д. В. Дія суб'єкта владних повноважень як предмет адміністративного оскарження // *Запорізькі правові читання / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. С. 132–134.*

11. Лученко Д. В. Про розмежування адміністративно-правового та інших видів спорів // *Новітні тенденції розвитку адміністративного права як науки, навчальної дисципліни та галузі права. – Одеса : Видав. дім «Гельветика», 2020. С. 45–48.*

12. Лученко Д. В., Лисенко Д. А. Проблематика запровадження способів альтернативного вирішення адміністративно-правових спорів. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 39. С. 120–135.

13. Руденко М. В. Реформування публічного адміністрування: передумови та виклики сучасності. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 39. С. 150–162.

Публікації в наукових журналах, що індексуються в Web of Science і Scopus, – 2:

1. Luchenko D., Koval N. Non-tariff barriers: Ukrainian practice under conflict with Russia and COVID-19. *Lex Portus*. 2020. № 4 (24). P. 56–76.

2. Haraschuk V., Zelinska O., Spasenko V., Shynkaruk O. Administrative and legal support challenges of environmental safety under globalization. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, Iss. 2. P. 20–30.

Науково-правові висновки – 6:

1. На проєкт Закону України «Про адміністративну процедуру».
2. На проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності в сфері ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин».
3. На проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо зміни встановленого порядку притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі».
4. На проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України (щодо платіжних послуг)».
5. На проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності в галузі поштового зв'язку».
6. На проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо протидії мобінгу».

Наукові заходи – 1:

Міжнародна науково-практична конференція «Нові грані адміністративно-правового регулювання» (18 грудня 2020 р., он-лайн).

Проект закону – 1:

проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення».

Тема: «Правові проблеми розвитку державотворчих процесів у контексті конституційної реформи в Україні», затверджена Вченою радою Інституту державного будівництва та місцевого самоврядування. Номер державної реєстрації: 0118U001380. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2022 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Яковюк І. В.

Дослідження спрямоване на розробку нових концептуальних підходів щодо реалізації таких першочергових пріоритетів Страте-

гії сталого розвитку «Україна – 2020» як конституційна реформа, децентралізація та реформа державного управління, реформа регіональної політики та виборчого законодавства, а також зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію з ЄС.

Дослідження проводилося за такими напрямками:

1. Концепція «імперського федералізму» на службі євроінтеграції. Робота присвячена аналізу концепції «імперського федералізму», яка була досить популярна в кінці XIX і на початку XX століття в європейській державній практиці, оскільки розглядалася як реальна альтернатива унітарній за формою державного устрою централізованій національній державі. Відповідно федералізм розглядався як доктрина, реалізація принципів якої дає змогу узгоджувати різноманітні інтереси багатонаціональних і багатоконфесійних утворень, забезпечувати їх співіснування в рамках єдиної політико-правової і економічної системи, будь-то імперія чи національна держава. Здійснено детальний аналіз британської юридичної літератури з питань імперського федералізму. З огляду на важливість Німеччини в розвитку і функціонування Європейського Союзу, доведена необхідність вивчення німецького досвіду інтеграції в рамках Німецької імперії відповідно до Конституції 1871.

2. Правові засади *status quo* дітей, які були неправомірно вивезені за межі України. Робота присвячена аналізу міжнародних норм права і норм чинного цивільного законодавства України, які регламентують порядок вивезення дитини з країни постійного місця проживання. Досліджено зміст принципу врахування найкращих інтересів дитини, виявлено низку проблем, які на практиці можуть призвести до ухвалення необґрунтованих рішень про повернення дитини із закордону. Окремо зазначено, що дитина повинна зростати в умовах піклування та відповідального виконання батьками своїх обов'язків, в атмосфері любові, моральної і матеріальної забезпеченості; малолітня дитина, крім випадків, коли є виняткові обставини, не повинна розлучатися зі своїми батьками. В роботі проаналізовано питання, які виникають при розгляді судом справ про «повернення дітей», коли окремі суди помилково визначають підсудність таких категорій справ і не звертають уваги на те, що

суд може розглянути справу як за місцем перебування відповідача і дитини, так і за місцем розташування міністерства або його територіальних органів (альтернативна підсудність). Акцентовано увагу, що важливою проблемою у розгляді такої категорії справ є занадто тривалий відповідно до норм міжнародного права час вирішення спору щодо повернення дитини. Ці справи підлягають швидкому, розгляду, на практиці ж спостерігається порушення розумних строків розгляду справ. Україна, ставши учасницею Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, взяла на себе зобов'язання вживати усіх необхідних заходів і долучатися до міжнародного механізму співпраці, що дозволяє вирішувати питання організації впорядкованого і швидкого повернення, незаконно вивезених або утримуваних за кордоном дітей, які постраждали від наслідків протиправної поведінки одного з батьків або інших родичів, діями яких порушуються права батьків щодо піклування про дитину, бо невідкладне повернення дитини дозволяє захистити її права, а також перешкодити завданню їй моральної шкоди і страждань.

3. Теоретичні та практичні аспекти розбудови правової держави в Україні в контексті конституційної реформи. Науковий дискурс з приводу особливостей реалізації сутнісних ознак правової держави в сучасній Україні розгортається за такими напрямками: забезпечення якісної діяльності судових та правоохоронних органів, чіткий розподіл повноважень між гілками влади та її структурами (унікнення дублювання, подвійного підпорядкування), реальне забезпечення прав і свобод громадян, підвищення рівня законотворчої роботи в українському парламенті, дотримання принципів правової держави в усіх сферах суспільного життя тощо. Загалом можна констатувати, що правова держава в сучасній Україні лише народжується, а виконання принципів її функціонування у вітчизняних правовідносинах ще не набуло системного характеру. Розвиток інститутів правової держави є невід'ємним складником усієї політичної системи в країні, саме тому є необхідність у реформуванні судової гілки влади, правоохоронних органів, процедур законотворення з урахуванням кращих закордонних зразків. Доведе-

но, що одним зі шляхів покращення якості законотворчої роботи є створення в Україні двопалатного парламенту, який має забезпечити більш ретельний розгляд законопроектів, представництво регіонів і слугуватиме полем знаходження компромісу щодо стратегічних напрямів розвитку країни.

4. Правове регулювання місцевого самоврядування Конституцією 1996 року. Здійснено аналіз генезису правового регулювання інституту місцевого самоврядування в Україні. Доведено, Конституція України 1996 року і прийняті на її основі законодавчі акти про місцеве самоврядування в Україні стали потужним правовим підґрунтям для функціонування системи місцевого самоврядування в країні, накопичення муніципально-правової практики. Запропоновано шляхи модернізації муніципальної влади в Україні.

5. Ціннісний вимір права: людська гідність. Процеси глобальних змін в сучасному світі обумовлюють підвищення уваги до їх ціннісної складової, яка як несе на собі відбиток цих процесів, так і дає сигнали про тенденції та перспективи їх подальшого розвитку. Особливо це помітно стосовно до такої сфери життя суспільства, як право, в якому спостерігається зміщення орієнтирів з ціннісної нейтральності до ціннісної наповненості. Цим обумовлюється підвищений інтерес до досліджень в області аксіології права і навіть виділення ціннісного компонента права в особливий структурний елемент правової системи, так звану аксіосфери права.

6. Праворозуміння у вітчизняній юриспруденції: на шляху до інтегративного підходу. Обґрунтовано, що права людини виступають соціоантропологічним фундаментом права як нормативної системи, що забезпечує його зумовленість потребами та інтересами різноманітних суб'єктів суспільних відносин. Адже правові норми у будь-якому випадку не можуть використовуватись, виконуватись, дотримуватись чи застосовуватись поза межами свідомої та вольової поведінки людини.

Як результат, право завжди включає в себе принаймні два змістовних компоненти – права людини та правила поведінки (норми права). Проблема полягає в іншому – який із них розглядається як системоутворюючий чинник, своєрідний наріжний камінь усієї

конструкції правової системи тієї чи іншої країни: система норм права будується на фундаменті невід'ємних прав людини або права людини розглядаються лише як похідні від волі, відображеної у законах (об'єктивному праві), і тому фактично зводяться виключно до суб'єктивних прав учасників правових відносин.

7. Політико-правова модернізація державної влади в Україні: реформування і деконструкції. У роботі акцентовано на тому, що представницька система демократичної влади не є ідеальною, вона охоплює всіх осіб (виборних і призначених) у законодавчих та виконавчих органах, які приймають основні політико-правові рішення у формі законів, указів, постанов, стратегій реформ. При цьому компонентами структури політичного представництва є практично всі органи державної влади та працюючі в них посадові особи, які формально відображають інтереси суспільства та його окремих спільнот. В цьому сенсі характерною є теоретична конструкція американської дослідниці Х. Піткін, у трактуванні якої представництво не позначає емпіричну реальність, а означає «віртуальну» передачу влади. Дійсно представницька система влади не має виступати виключно, як єдина функціональна система установ або, як організована група істеблішменту. Це досить висока політична форма соціальності, що повинна забезпечувати процес пристосування влади і державної політики до думок більшості населення, особливо стосовно запроваджених інновацій та реформ.

На відміну від політичного представництва, поняття «народного представництва» більш прямо і конкретно вказує на реальне джерело влади, як індикатор для визначення рівня демократичності влади та політичного режиму держави. Ключовою ознакою такого представництва є визначальна роль прямих виборів, як засобу кооптації народних представників до складу представницьких органів влади; воно тісно пов'язане з ідеєю народного суверенітету, соціально-правовою роллю референдумів і принципом рівності громадян у здійсненні їх політичних прав.

Відтак, концептуально і практично важливим є те, що народне представництво передбачає надійніше вираження інтересів народу. Найширше воно втілюється у парламентських і парламентсько-пре-

зидентських республіках, провідною особливістю яких є верховенство парламенту в системі органів державної влади. Політичне представництво народу обумовлене принципом народовладдя (який так декларувала чинна українська влада), є відображенням участі в діяльності публічних установ представників громадянського суспільства і відповідає конституційно-правовій ідеї демократичного правління.

8. Наукові поняття і юридична термінологія та їх роль у кримінальному законотворенні. Наукову роботу присвячено аналізу наукових понять і юридичної термінології кримінального законодавства, виявленню їх взаємозв'язку і ролі у законотворчій діяльності з розробки і прийняття якісних за формою і досконалих за змістом законів про кримінальну відповідальність. Розглянуто логічну структуру кримінально-правових понять (зміст і обсяг) та їх різні види: видові, родові, оціночні поняття і категорії як фундаментальні поняття права; розроблено основні правила і особливості їх визначення і закріплення в тексті закону. Сформульовано основні вимоги (параметри якості), що висуваються до юридичних термінів і за допомогою яких у законі про кримінальну відповідальність позначаються правові поняття, що становлять зміст правових норм, юридичних конструкцій та інших нормативно-правових утворень – складових елементів цього закону. Викладені пропозиції щодо вдосконалення форми і змісту кримінального законодавства в Україні.

9. Генеза місцевого самоврядування та державного будівництва в Україні. У роботі ґрунтовно розглянуто генезу державного будівництва та місцевого самоврядування в Україні. Виявлено, що громадсько-політичний і правовий інститут місцевого самоврядування почав формуватися задовго до появи давньоруської держави і став основою її становлення. У додержавному суспільстві давніх слов'ян, як у інших європейських народів, усталилась демократична практика місцевого самоврядування, де його суб'єктом, носієм його функцій і повноважень стали спочатку родові, а згодом територіальні громади села, міста. Їх правовий статус визначався нормами звичаєвого права, виробленими принципами народоправства, глас-

ності, колегіальності, виборності – старійшин, вождів, згодом – князів, тисяцьких, соцьких. Вищими органами самоврядування визнавалися загальні збори, віча, рада старійшин. Система місцевого самоврядування, вироблені нею норми звичаєвого права й стали основою державотворення, політичної, соціально-економічної й етнокультурної консолідації слов'янських племен навколо Києва, одержавлення території Русі. Формування Давньоруської держави в процесі утворення союзів племен, посилення князівської влади завершилось організацією централізованого управління, яке спиралось на розвинене місцеве самоуправління, військову демократію. Особливостями державного ладу і управління Київської держави були поєднання влади великого київського князя та удільних князів-намісників, формування ранньофеодальної монархії, при якій верховна влада належали великому князю, князівській раді, а в разі їх послаблення чи зовнішньої небезпеки – народному вічу, органам місцевого самоврядування, що забезпечувало їх взаємодію в інтересах суспільства.

10. Конституційне забезпечення права людини на розвиток. Досліджено теоретично-правові питання конституційного забезпечення права людини на розвиток. Доведено, що реалізація конституційного права людини на розвиток шляхом отримання якісної освіти є фундаментальною проблемою сьогодення. Здійснено порівняльний аналіз сучасних трендів правового регулювання освітніх практик різних країн, зокрема Франції, Британії, Німеччини, Італії з тими нормами, за якими відбувається регулювання освіти в Україні, що дало змогу зробити висновок про суттєве відставання вітчизняної правової регламентації цих питань від вимог економіки та суспільного запиту.

11. Порівняльно правове дослідження правових систем. Проведено порівняльно-правове дослідження особливостей та функціонування правових систем у сучасному світі. Доведено, що правова система може мати різні прояви та особливості, які залежать від рівня правового регулювання – національного, наднаціонального або субнаціонального. Висвітлено особливості розвитку правових систем в умовах глобалізаційних процесів.

12. Права людини в умовах «жорсткого» карантину у зв'язку з пандемією COVID-19 в Україні. Проведено аналіз правового регулювання та додержання права людини в Україні в умовах «жорсткого» карантину у зв'язку з пандемією COVID-19. Зроблено висновки про те, що встановлення Кабінетом Міністрів України та місцевими органами публічної влади за неоголошеного надзвичайного стану для запобігання поширенню COVID-19 «жорсткого» карантину, що передбачав обмеження низки основних прав людини, було недостатньо узгодженим та послідовним, в окремих випадках не відповідало конституційній процедурі обмежень прав людини (свободи пересування, права на свободу, права на мирні зібрання, свободи совісті та ін.). Такий підхід виявив недостатню обґрунтованість і відповідність деяких істотних обмежень прав людини виключно інтересам охорони здоров'я нації (заборона відвідування парків і скверів, заборона перебування без документів «на вулицях», використання саморобних засобів індивідуального захисту, заборона роботи певних суб'єктів господарювання та ін.), а також допускав певну дискримінаційність (обов'язкова самоізоляція осіб за віком, обов'язкова госпіталізація осіб, які перетинають державний кордон, припинення планових госпіталізацій та операцій та ін.). Гарантії основних прав людини, встановлені в умовах «жорсткого» карантину у зв'язку з пандемією COVID-19 в Україні, здебільшого мали поодинокий і безсистемний характер.

13. Доктрина позитивних зобов'язань держави у сфері прав людини: основні аспекти розуміння. У рамках проведеного дослідження встановлено, що еволюція позитивних зобов'язань за Конвенцією органічно вписується у більш широкий контекст еволюції в галузі прав людини, відбиваючи загальні тенденції руху від виключно негативних зобов'язань до «багатовимірних прав», що містять як негативні, так і позитивні вимоги. Обґрунтовано розуміння позитивних зобов'язань держави у сфері прав людини як таких, що становлять юридично обов'язкові вимоги до держави в особі її законодавчих, виконавчих і судових органів запроваджувати та застосовувати ефективні заходи матеріального та процесуального, а також юридичного й фактичного характеру, для запо-

бігання порушенням всього спектру прав людини з боку представників влади або приватних осіб, а також їх захисту та сприяння реалізації.

14. Виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. На основі проведеного дослідження зроблено висновки щодо необхідності підвищення темпів реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Обґрунтовано необхідність внесення коректив у плани дій щодо реалізації зазначеної угоди в різних сферах суспільного життя в Україні.

Фактичні результати (відповідно до показників бюджетної програми):

Монографія – 1:

Архітектура європейської безпеки: історія становлення і розвитку : монографія : у 2 ч. / за наук. ред. А. П. Гетьмана, І. В. Яковюка. Харків : Право, 2020. Ч. 1: Від Давнього Риму до Другої світової війни.

Збірники наукових праць – 2:

1. Збірник нормативно-правових актів з питань забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні / уклад.: Л. Р. Наливайко, І. О. Грицай, К. В. Степаненко, О. С. Чепік-Трегубенко ; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. 2-ге вид., перероб. і допов. Дніпро, 2020. 364 с.

2. Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24 квіт. 2020 р.). Харків, 2020. 290 с.

Наукові статті – 28, зокрема:

1. Tatsiy V. Ya., Danilyan O. G. Legal culture and state building in modern Ukraine: problems of mutual influence. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. 2020. Vol. 7, Iss. 2. №85. P. 1–14.

2. Tragniuk O., Hrytsenko V., Vasyliiev V., Myskiv L. Competences and Authority of the Corps of the Operative-Flash Action. Amazonia Investiga. 2020. Vol. 9 (29). P. 156–162.

3. Yakovyuk I., Okladnaya M., Tragniuk O., Shestopal S., Hrybovskiy B. The concept of «imperial federalism» in the service of European integration: history and contemporaneity. *Turismo-estudos e praticas*. 2020. №2.

4. Zozulia I., Zozulia O., Melnychuk S., Luts L., Kronivets T., Karmazina C. Protection of the Right to Information on One's Health by Authorized State Bodies. *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020. Vol. 11, Iss. 10. P. 803–806.

5. Герасіна Л. М. «Злами світосистеми»: глобальні зрушення та гібридні виклики. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Соціологія*. 2020. Вип. 4 (47).

6. Герасіна Л. М. Превенція соціальної конфліктності: структурні, операційні та соціально-психологічні технології // *Scientific achievements of modern society : abstracts of the 9th International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom, 2020. P. 430–441.

7. Герасіна Л. М. Наративи міжнародної конфліктності – глобальна турбулентність або деструкції світової системи? *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія*. 2020. Вип. 2 (45). С. 8–24.

8. Гетьман А. П., Яковюк І. В. Архітектура європейської безпеки наприкінці XVIII – у першій половині XIX сторіччя. *Проблеми законності*. 2020. № 150. С. 8–32.

9. Гончаренко В. Д. Повноваження найвищих органів державної влади та управління України в галузі законотворчості у період перебудови (1985–1991 роки). *Право України*. 2020. № 1. С. 242–260.

10. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Національна безпека в контексті євроатлантичної інтеграції України: філософська рефлексія. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2020. № 1 (44). С. 8–22.

11. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Трансформації цінностей в інформаційному суспільстві: багатовимірність та різнопорядковість. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2020. № 3 (46). С. 28–43.

12. Данильян О. Г., Арбелаез-Кампілло Д. Ф., Тацій В. Я., Рохас-Богамон М. Дж. Значення критичного мислення в житті сучасного суспільства. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія. 2020. № 3 (46). С. 11–27.

13. Зозуля О. І. Громадянські та політичні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. Форум права. 2020. № 2. С. 6–22.

14. Зозуля О. І. Економічні, соціальні та культурні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. Право і безпека. 2020. № 2 (77). С. 156–163.

15. Зозуля О. І. Конституційні засади інформаційної безпеки України. Форум права. 2020. № 4. С. 32–44.

16. Зозуля О. І. Питання конституційності законодавства про застосування «зеленого» тарифу. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 7–12.

17. Зозуля О. І. Проблеми та перспективи правового регулювання біпатризму в Україні. Форум права. 2020. № 1. С. 47–56.

18. Максимов С. І. У пошуках цінності та мети права : Рецензія на книгу «The Value and Purpose of Law. Essays in Honor of M. N. S. Sellers». Філософія права і загальна теорія права. 2019. № 2. С. 243–248.

19. Панов М. І. Доктрина кримінального права України: значення для науки і практики кримінального законотворення та правозастосування. Право України. 2020. № 2. С. 11–16.

20. Панов М. І. Про співвідношення і взаємозв'язок понятійних апаратів наук кримінального циклу. Право України. 2019. № 9. С. 182–195.

21. Яковюк І. В., Волошин А. П., Шовкун А. О. Правові аспекти протидії фішингу: досвід Європейського Союзу. Проблеми законності. 2020. № 149. С. 8–23.

22. Яковюк І. В., Житинський О. В. До питання про трансформацію *jus gentium* у міжнародне право. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2020. Т. 31 (70), № 5. 118–122.

Публікації в наукових журналах, що індексуються в Web of Science і Scopus, – 5:

1. Tatsiy V. Ya., Danilyan O. G. Theoretical and practical aspects of the development of the rule of law state in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, No 26. P. 442–449.

2. Hetman A., Danilyan O., Dzeban A., Kalinovsky Y., Hetman Y. Information security in modern society: Sociocultural aspects. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, No 25. P. 6–14.

3. Panchenko O., Danilyan O., Lytvyn V., Diego Felipe Arbeláez-Campillo, Magda Julissa Rojas-Bahamón, Halych M., Rybyk L. Lecturas del miedo y control social en la teoríasociocrítica y posmoderna. *Cuestiones Políticas*. 2020. Vol. 38, Num. 66. P. 23–42.

4. Maksymov S., Satokhina N. Human Dignity as a Universal Legal Value. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, No 31. P. 96–103.

5. Tragniuk O., Hrytsenko V., Vasyliov V., Myskiv L. Competences and Authority of the Corps of the Operative-Flash Action. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, No 29. P. 156–162.

Науково-правові висновки – 7:

1. На проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо питань громадянства».

2. На проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективної реалізації парламентського контролю».

3. На проект Закону України «Про інтерпеляцію».

4. На проект Закону України «Про медіа».

5. На проект Закону України «Про лобізм».

6. На проект Закону України «Про внесення змін до законів України стосовно повноважень Президента України при призначенні Директора Національного антикорупційного бюро України та Директора Державного бюро розслідувань задля приведення у відповідність до Конституції України».

7. На проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» (щодо імплементації норм Конституції України та рекомендацій Венеційської комісії)».

Науковий захід – 1:

II науково-практична конференція «Права людини і демократія» (м. Харків, 15 травня 2020 р.).

Тема: «Реформа децентралізації публічної влади та удосконалення місцевого самоврядування в аспекті європейської інтеграції України», затверджена Вченою радою Інституту державного будівництва та місцевого самоврядування. Номер державної реєстрації: 0118U001381. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2022 р. Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент – Лялюк О. Ю.

Метою роботи є модернізація теоретичних засад територіальної організації влади та оптимізація системи місцевого самоврядування, а також формування законопроектних пропозицій, спрямованих на вдосконалення взаємин центральної, регіональної і локальної влади. Фундаментальне дослідження проводилося за такими напрямками:

1. Децентралізація в умовах зміни територіальної організації влади в Україні: правове регулювання, види, напрямки реалізації. У рамках дослідження наголошено, що Кабінет Міністрів України визначив підтримку реформи децентралізації в Україні одним з пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління і економічного розвитку країни в цілому. 2020 рік став ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: більшість існуючих малочисельних місцевих рад об'єднуються, стануть спроможними перебрати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси і нести відповідальність за свої дії чи бездіяльність перед людьми та державою. Це створить стійке підґрунтя для наступних кроків реформи місцевого самоврядування, а також сприятиме прискоренню реформ у сфері охорони здоров'я, освіти, культури, соціальних послуг, енергоефективності та інших секторів.

2. Децентралізація публічної влади в Україні в контексті глокалізації. У роботі надано характеристику конституційної реформи щодо децентралізації, котра на сьогодні здійснюється в Україні, що розглядається як конкретний прояв глокалізації у сфері територіальної організації публічної влади та місцевого самоврядування. При цьому під глокалізацією розуміється такий процес суспільного розвитку, коли на фоні глобалізації замість очікуваного зник-

нення регіональних і місцевих відмінностей відбувається їхнє збереження і навіть посилення. Обґрунтовується, що глокалізація може успішно використовуватися для поглибленого аналізу впливу реформ щодо перерозподілу владних повноважень й фінансових ресурсів на місцеву (громадсько-політичну, юридичну, ментальну та іншу) специфіку. Підкреслюється, що децентралізація характеризує лише стратегію, головний напрямок відповідних реформ, тоді як їх зміст, обсяг, послідовність і строки проведення можуть варіюватися залежно від тактики й ідеології реформаторів. Розкриваються головні прояви глокалізації в процесі децентралізації публічної влади в Україні, зокрема реформування місцевого самоврядування в умовах «асиметричного» унітаризму та соціальної демократії, поєднання політичного та фіскального типів децентралізації, специфіка перерозподілу повноважень на обласному, районному та базовому рівнях, а також надання переваги бюрократичним формам місцевого самоврядування перед муніципальними формами безпосередньої демократії.

3. Концептуальні основи децентралізації повноважень та їх конституційно-правове забезпечення. У роботі досліджуються проблеми режиму правового регулювання компетенції, визначення предметної підвідомчості місцевого самоврядування, принципів розподілу повноважень між рівнями територіальної організації публічної влади, забезпечення повноти та виключності повноважень місцевого самоврядування, делегування муніципальним органам окремих повноважень органів виконавчої влади, забезпечення співмірності фінансового забезпечення здійснюваним органам місцевого самоврядування повноваженням. Констатовано, що системне, прогнозоване і цілеспрямоване законодавче забезпечення комплексних децентралізаційних перетворень неможливо без оновлення конституційної основи у даній сфері. В іншому ж випадку, при фактичній відмові від системно-правової модернізації територіальної організації влади продовжуватиме поширюватися практика не муніципалізації компетенції, а збереження державного характеру більшості повноважень через їх делегування органам місцевого самоврядування, а також негативні факти використання підзакон-

ного способу перерозподілу компетенції, унеможливлення впровадження багатьох європейських демократичних стандартів у сфері територіальної організації місцевого самоврядування, не може бути забезпечено чітке розмежування повноважень між місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, що і надалі призводитиме до дублювання їх повноважень, негативно впливатиме на земельні, бюджетно-фінансові та інші відносини. Перехід на якісно новий рівень функціонально-компетенційної організації та здійснення публічної влади на територіальному рівні вимагає в першу чергу закладення конституційного підґрунтя для побудови законодавчої моделі компетенції муніципальних та місцевих державних органів. Конкретно-правовими орієнтирами у модернізації конституційної регламентації компетенції місцевого самоврядування можуть виступати стандарти, визначені Європейською хартією місцевого самоврядування.

4. Правова основа місцевого самоврядування в аспекті децентралізації публічної влади. Обґрунтовано, що в європейських країнах процес децентралізації влади отримав значне поширення вже після Другої світової війни під впливом утворення Європейського економічного співтовариства, цілями існування якого стала реалізація так званих «чотирьох свобод» (переміщення товарів, послуг, людей і капіталів). Діяльність цієї європейської спільноти загострило проблему масової імміграції осіб в соціально-економічно вигідні території. Тому виникла необхідність проведення політики децентралізації публічного управління задля соціально-економічного вирівнювання територій та формування у людей розуміння про те, що імміграція не єдиний шлях для вирішення їх нагальних питань.

5. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах. У рамках планової наукової роботи досліджено зарубіжний досвід організації та функціонування механізмів взаємодії між органами державної влади та місцевим самоврядуванням (на прикладі країн Балтії: Литви, Латвії та Естонії). Встановлено загальні механізми щодо забезпечення самоврядності ОМС при здійсненні адміністративного нагляду та контролю

за їх діяльністю. Розкрито роль асоціацій місцевого самоврядування як проміжного рівня в представництві інтересів місцевого самоврядування. Зроблено ряд висновків щодо можливостей побудови відповідних систем в Україні шляхом адаптації зарубіжного досвіду. Проаналізовано сучасні підходи та системи, що розробляються. Наголошено на необхідності створення прозорої системи, що буде підзвітна одній центральній структурі, та здійснюватиме нагляд та контроль за рішеннями, що приймаються органами місцевого самоврядування.

6. Міжмуніципальна співпраця в Україні: правове регулювання, порядок здійснення, напрямки вдосконалення. У роботі наголошено, що запровадження міжмуніципального співробітництва об'єднаних територіальних громад дає можливість консолідувати зусилля та реалізувати спільні проєкти, що надає перспективи розвитку гідних умов життя членів ОТГ. Обґрунтовано, що міжмуніципальне співробітництво є необхідним для тих територіальних громад, які ще не об'єдналися. При цьому подальший розвиток міжмуніципального співробітництва має базуватися на залученні до цього процесу місцевої спільноти, бізнесових і наукових структур; враховувати стратегічні пріоритети і плани регіонального розвитку; акумулювати фінансові ресурси з різноманітних джерел тощо. Розроблено зміни до законодавства про місцеве самоврядування щодо вдосконалення правового регулювання міжмуніципальної співпраці.

7. Арбітраж як елемент права на доступ до правосуддя. У рамках дослідження відзначено, що від самого початку судова система була синонімом правосуддя, але згодом у зв'язку з кризою доступу до суду постала необхідність у запровадженні нових способів вирішення спорів, що дало поштовх розвитку руху доступу до правосуддя. У результаті цього науковці, політики та практики зійшлися на тому, що застосування альтернативних способів дасть змогу розвантажити судову гілку влади та розширить демократичний принцип доступу до правосуддя, який є невід'ємною частиною принципу верховенства права. На сьогодні держави мають різну практику співвідношення права на судовий розгляд та застосуван-

ня альтернативних способів вирішення спорів. Однак проаналізувавши наукову літературу, законодавство різних держав, Конвенцію та справи ЄСПЛ, можемо дійти висновку, що державам необхідно узгодити свої позиції у зв'язку з тим, що, по-перше, ADR набирає обертів і все більше справ буде з'являтися на межі національних судів та ADR, а по-друге, змагання у компетенції національних судів та ADR шкодить репутації обом способам вирішення спорів та не дає змоги побачити сучасну картину доступу до правосуддя, що має наслідком неправильне уявлення громадян та юристів стосовно того, що є правосуддя та яким чином може бути забезпечено доступ до нього.

8. Основні напрямки удосконалення децентралізаційних процесів в аспекті європейської інтеграції України. Аналіз досвіду удосконалення децентралізаційних аспектів у Польщі, Словаччині, Чехії та Угорщині дозволяє виокремити найбільш пріоритетні напрями щодо удосконалення місцевого врядування в Україні, зокрема: 1) децентралізація публічного управління, перерозподіл повноважень на основі принципу субсидіарності; 2) перехід до делегування повноважень виключно на договірній основі; 3) посилення організаційної й матеріально-фінансової самостійності місцевого самоврядування; 4) проведення адміністративно-територіальної реформи узгодження територіального устрою із системою NUTS; 5) створення спеціального урядового органу (посади), відповідального за модернізацію місцевого самоврядування; 6) запровадження електронного врядування на муніципальному рівні; 7) розробка етичного кодексу муніципальних службовців; 8) розгортання кампаній з поліпшення іміджу муніципальної влади; 9) запровадження брендингу міст; 10) перехід до публічно-приватного партнерства на місцевому рівні.

9. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні та Франції: порівняльно-правовий аналіз. У рамках планової наукової роботи проведено порівняльно-правовий аналіз конституційно-правового закріплення основ організації та функціонування місцевого самоврядування. Проведено систематизацію позитивного зарубіжного досвіду за розроблені рекомендації щодо

його використання при проектуванні відповідних конституційних змін в Україні в контексті адаптації елементів побудови взаємодії органів місцевого самоврядування та центральної влади.

10. Системно-структурні зміни органів публічної влади в процесі децентралізації влади в Україні. Під час наукового дослідження системно-структурних змін органів публічної влади в процесі децентралізації влади в Україні визначається ефективність місцевого самоврядування на рівні об'єднаних територіальних громад. Проаналізовано зміни системно-структурної організації органів місцевого самоврядування на субрегіональному та регіональному рівнях. Досліджено специфічні зв'язки між громадою та органами публічної влади на державному, регіональному та місцевому рівнях. У зв'язку з тим, що члени територіальної громади приймають активну участь у вирішенні питань місцевого значення, що відображено у діючому законодавстві, запропоновано введення системи управлінської освіти населення, запровадження загальнодержавної програми освіти з питань місцевого самоврядування для належного прийняття рішень в управлінні місцевими справами. Також у роботі запропоновано необхідність внесення зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» стосовно правового статусу одного з елементів системи органів місцевого самоврядування – старости.

Фактичні результати (відповідно до показників бюджетної програми):

Монографія – 1:

Конституційно-правове забезпечення реформи децентралізації влади: вітчизняний та зарубіжний досвід / Петришин О. В., Серьогіна С. Г., Бодрова І. І., Лялюк О. Ю., Закоморна К. О., Чиркін А. С., Муртіщева А. О., Гришко Л. М. Харків : Право, 2020. 270 с. (Серія «Наукові доповіді» ; Вип. 25).

Збірники наукових праць – 2:

1. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна та ін. Вип. 40. Харків : Право, 2020.

2. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні та зарубіжних країнах : тези доп. та наук. повідомл. XII вузів. наук.-

практ. конф. студентів, 7 груд. 2020 р. / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків, 2020. 711 с.

Наукові статті – 18, зокрема:

1. Бодрова І. І., Сірець О. М. Громадський бюджет як форма партисипативної демократії на місцевому рівні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 141–160.

2. Говоруха Л. С. Відображення державницької теорії місцевого самоврядування у міжнародно-правових актах. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 5. С. 37–41.

3. Говоруха Л. С. Співвідношення системи органів місцевого самоврядування з державним апаратом: нормативно-реалістичний підхід. *Visegrad journal on human rights*. 2020. № 2, Vol. 1. P. 51–57.

4. Закоморна К. О. Імпічмент у системі стримувань і противаг: досвід країн американського континенту. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 5. С. 164–170.

5. Закоморна К. О. Правова основа муніципального стратегічного планування як напряму регіоналізації: досвід Республіки Болгарія та України. *The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 73. С. 57–64.

6. Закоморна К. О. Про деякі особливості адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування: досвід ФРН і України. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 170–176.

7. Лялюк О. Ю., Петренко І. В. Зарубіжний досвід запровадження інституту префекта та його значення для України. Проблеми законності. Вип. 148. 2020. С. 26–35.

8. Петришин О. О. Взаємовплив реформи децентралізації та місцевої корупції в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 40. С. 60–75.

9. Петришин О. О. Реформа місцевого самоврядування: досвід Латвії. Інформація і право. 2020. № 2 (33). С. 158–169.

10. Петришин О. О. Розвиток місцевого самоврядування в Литовській Республіці в постокупаційний період: досвід для України. Юридичний вісник. 2020. № 2.

11. Петришин О. О. Суспільно-політичний вимір реформи децентралізації в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 130–145.

12. Стешенко Т. В., Вертегел Є. П., Куртіш Л. А. Тлумачення передвиборної агітації та форми її здійснення суб'єктами виборчого процесу. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 7. С. 65–69.

13. Стешенко Т. В., Никончук Н. С. Об'єднані територіальні громади як одна з складових реформи децентралізації влади в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 105–120.

14. Чиркін А. С. Рецентралізація як одна з основних тенденцій місцевого самоврядування Угорщини. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 99–110.

Публікації в наукових журналах, що індексуються в Web of Science і Scopus, – 3:

1. Stankevičius A., Novikovas A., Bakaveckas A., Petryshyn O. EU waste regulation in the context of the circular economy: peculiarities of interaction. *Entrepreneurship and Sustainability*. 2020. Iss. 8 (2). P. 533–545.

2. Serohina S., Serohin V., Mats T., Kulyk V., Voronin V. Integration of Strategic Management and Process Modeling in the Activities of International Companies. *Academy of Strategic Management Journal*. 2020. Vol. 18, Spec. Iss. 1.

3. Serohina S. H., Petryshyn O. V., Romanov M. V. Penitentiary healthcare: legal and practical aspects. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. Tom LXXII, № 12 cz. II. P. 2591–2595.

Науково-правові висновки – 8:

1. На проект Закону України «Про всеукраїнський референдум».

2. На проект Закону України «Про засади адміністративно-територіального устрою України».

3. Пропозиції щодо законодавчого врегулювання питання допуску на засідання місцевої ради всіх бажаючих осіб та надання їм можливості для виступів під час обговорення будь-яких нагальних питань громади.

4. Щодо строку повноважень новоутворених органів місцевого самоврядування об'єднаних громад, обраних на перших виборах.

5. За зверненням Української асоціації районних та обласних рад щодо правового забезпечення проведення виборів до районних рад.

6. За зверненням Української асоціації районних та обласних рад щодо Пропозицій із визначення повноважень органів місцевого самоврядування у новій редакції з урахуванням Концепції щодо внесення змін до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації», підготовлених робочою групою при Міністерстві розвитку громад та територій України.

7. За зверненням Харківської міської ради щодо тлумачення положень ч. 17 ст. 46 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

8. За зверненням Харківської міської ради щодо вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті», «Про увічнення системного тлумачення положень законів України «Про правовий статус та перемоги над нацизмом в Другій світовій війні 1939–1945», «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки».

Науковий захід – 1:

міжнародний он-лайн круглий стіл «Реформи муніципального і місцевого управління: обмін досвідом», 5 листопада 2020 р.

Проект закону – 1:

проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування щодо правового статусу територіальної громади».

Тема: «Комунальна власність: проблеми правового регулювання та управління (теоретичні та прикладні аспекти)», затверджена Вченою радою Інституту державного будівництва та місцевого самоврядування. Номер державної реєстрації:

0118U001382. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – кандидат юридичних наук Баранова Л. М.

Мета роботи полягає у розробці, узагальненні та обґрунтуванні нової концепції правового регулювання та управління комунальною власністю в Україні. Відповідно до мети поставлено такі основні завдання: проаналізувати засади правового регулювання та управління комунальною власністю в Україні, визначити її значення та соціальну роль в суспільстві; здійснити порівняльний аналіз правового регулювання та управління комунальною власністю в Україні та в інших країнах і на цій основі опрацювати пропозиції щодо можливості використання їх досвіду при розробці національного законодавства; на підставі системно-структурного аналізу запропонувати нові підходи до правового регулювання правового регулювання та управління комунальною власністю в Україні; сформулювати пропозиції і рекомендації по удосконаленню правового регулювання правового регулювання та управління комунальною власністю в Україні. У межах цього напрямку співробітниками проведені такі дослідження:

1. Відчуження об'єктів права комунальної власності. Досліджено підстави та порядок припинення права власності територіальної громади на майно, що їй належить. Визначено, що, на відміну від права власності фізичних та юридичних осіб, законом не встановлені підстави примусового припинення права комунальної власності.

Доведено, що проблемним є питання про розмежування повноважень органів місцевого самоврядування в сфері управління комунальним майном, зокрема, при визначенні об'єктів, які підлягають відчуженню, та способів припинення права власності на них.

Проаналізовано зміни в законодавстві про приватизацію комунального майна; досліджено умови застосування викупу як безконкурентного способу відчуження комунального майна; проведено системний аналіз положень Цивільного та Господарського кодексів України та Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна» в частині регулювання прав орендаря комунального майна у разі прийняття рішення про його приватизацію.

2. Проблеми правового регулювання статусу юридичних осіб комунальної форми власності. У роботі досліджено роль органів місцевого самоврядування у сфері господарювання, проблеми регулювання господарської діяльності комунальних підприємств, сформульовані пропозиції щодо удосконалення нормативного регулювання статусу юридичних осіб комунальної форми власності, що має як теоретичне, так і практичне значення на сучасному етапі розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Визначено, що насамперед потребує вдосконалення система організаційно-господарських повноважень територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо суб'єктів господарювання, які належать до комунального сектора економіки і здійснюють свою діяльність на підставі права господарського відання або права оперативного управління. На законодавчому рівні мають бути встановлені особливості здійснення антимонопольно-конкурентної політики щодо комунального сектора економіки, а також додаткові вимоги та гарантії права власності Українського народу і права комунальної власності при реалізації процедури банкрутства щодо суб'єктів господарювання комунального сектора економіки. Законодавство України, що регулює правовий статус підприємств, організацій, установ комунальної форми власності, потребує систематизації і оновлення. Цивільний кодекс України та Господарський кодекс України врегулювали лише окремі аспекти функціонування юридичних осіб у сфері місцевого самоврядування, залишивши без вирішення значну кількість питань правового і організаційного характеру, тож необхідно провести кодифікацію чинного законодавства з метою ліквідації прогалин і суперечностей.

3. Комунальна власність об'єднаних територіальних громад: сучасний погляд та перспективи розвитку. У рамках роботи проведено аналіз муніципально-правової природи комунальної власності об'єднаних територіальних громад, її призначення, висвітлення міжгалузевих питань управління комунальною власністю як сфери наукових інтересів; вироблення пропозицій щодо покращення правового регулювання формування публічного майна об'єднаними територіальними громадами на сучасному етапі задля забезпечення їх сталого розвитку. Надано теоретичне обґрунтування

конституційно-правового статусу майна об'єднаних територіальних громад, що визначається необхідністю мати науково-обґрунтовану систему знань про даний інститут сучасного муніципалізму, яка не лише дасть змогу побудувати стійку правову базу, на основі і в межах якої має конкретизуватися її правове становище, а й створити правові умови для інституціоналізації муніципальної влади в Україні.

4. Окремі особливості спадкових правовідносин. У роботі проаналізовано особливості спадкових правовідносин, досліджено окремі їх елементи, зокрема об'єкт та зміст. Висвітлено зміст «права, що виникають у особи у зв'язку з прийняттям спадщини», та особливості таких прав, зокрема прав на відмову від прийняття спадщини. Визначено, що структурно спадкове правовідношення повинно відповідати загальноприйнятим уявленням та містити елементи, що притаманні усім правовідносинам. У зв'язку з цим такі елементи структури як об'єкт та зміст мають розглядатися у кореляції прав та обов'язків і реальної поведінки учасників. Якщо об'єктом визнати спадщину у вигляді сукупності прав і обов'язків, а змістом – поведінку суб'єктів спадкових правовідносин стосовно цієї сукупності, то в структурі правовідношення не залишається місця правам щодо спадщини. Тому змістом спадкового правовідношення слід визнати спадкове право у суб'єктивному розумінні, включаючи право на прийняття спадщини. Серйозних роздумів вимагає практика Верховного Суду України, який надає спадковим правовідносинам та їх змісту досить специфічного бачення. При цьому проведений аналіз такої практики дозволив встановити, що немає достатніх підстав погодитись із тим, що спадкові права представлені не змістом, а об'єктом спадкових правовідносин.

5. Вплив децентралізації на системно-структурну організацію органів місцевого самоврядування в Україні. У роботі проаналізований зарубіжний досвід децентралізації влади, що дало змогу зробити наступні висновки: для організації ефективного нагляду та контролю за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування в Україні необхідно чітко визначити перелік державних органів та посадових осіб, які мають право здійснювати контрольні та наглядові функції у сфері місцевого самоврядування, розме-

жувати повноваження між суб'єктами контрольної діяльності, врегулювати процедуру здійснення нагляду і контролю у муніципальній сфері, запровадити єдині принципи та методи реалізації державного контролю на регіональному та місцевому рівнях. Розроблено шляхи оптимізації системно-структурної організації органів місцевого самоврядування в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

6. Конституційно-правове регулювання та досвід реформування права муніципальної власності у державах – членах Європейського Союзу. У дослідженні проаналізовано конституційно-правові засади правового регулювання муніципальної власності в державах-членах Європейського Союзу. Систематизовано дані щодо найбільш релевантних реформ у цій сфері та наведено ряд рекомендацій щодо підвищення рівня відповідного регулювання в Україні.

7. Проблеми правового режиму майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ та міст. У роботі проаналізовано історію становлення спільної власності громад та сучасний стан її правового регулювання. Визначено особливості формування майнового комплексу спільної власності, її об'єктного та суб'єктного складу. Проаналізовано порядок реалізації районними та обласними радами повноважень у сфері управління об'єктами спільної власності, а також сформульовані пропозиції з удосконалення законодавчого та муніципально-правового регулювання статусу спільної власності громад.

Фактичні результати (відповідно до показників бюджетної програми):

Монографія – 1:

Комунальна власність: проблеми правового регулювання та управління (теоретичні та прикладні аспекти) / Баранова Л. М., Любченко П. М., Гаращук І. В., Печений О. П., Болдирев С. В. та ін. Харків : Право, 2020.

Збірники наукових праць – 2:

1. Територіальна громада – суб'єкт права комунальної власності : зб. матеріалів за результатами наук.-практ. конф. (11 груд. 2020 р., м. Харків). (В електрон. вигляді).

2. Захист права власності : Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців / О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін. ; за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. С. 105–122, 124–127, 394–404, 406–411. (Серія «Проблеми судової практики»).

Наукові статті – 10:

1. Баранова Л. М. Набуття права власності на безхазяйне нерухоме майно // Цивільне право України: нові виклики і перспективи розвитку. Харків : Право, 2020. С. 160–163.

2. Болдирєв С. В., Чубарь С. С. Особливості проведення в 2020 році місцевих виборів за Виборчим кодексом України: загрози та небезпеки законодавчих новацій. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 121–136.

3. Болдирєв С. В., Кузьменко Б. С. Перспектива запровадження двопалатного парламенту в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 38. С. 76–89.

4. Болдирєв С. В., Цувіна А. А. Децентралізація державної влади як одна з умов побудови ефективної системи територіальної організації влади в Україні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського Серія: Юридичні науки. 2019. Т. 30 (69), №6. С. 35–40.

5. Гаращук І. В. Комунальна власність об'єднаних територіальних громад: сучасний погляд та перспективи розвитку. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 45–55.

6. Гришко Л. М. Право муніципальної власності у державах-членах Європейського Союзу: питання конституційно-правового регулювання. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». Вип. 29. 2020. С. 97–106.

7. Любченко П. М. Муніципально-правові відносини: поняття, сутність, види. Право України. 2020. № 10. С. 49–62.

8. Любченко П. М. Проблемні аспекти адміністрування процесу всеукраїнського референдуму. Право України. 2020. №8. С. 121–138.

9. Печений О. П. Зняття арешту з майна як спосіб захисту права власності : практичні аспекти та процесуальні особливості. Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2020. № 6 (64). С. 32–43.

10. Печений О. П. Правонаступництво і заміна сторони виконавчого провадження: співвідношення, проблемні питання, процесуальні особливості. Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2020. № 11 (68). С. 47–53.

Науково-правові висновки – 2:

1. За зверненням Судді Конституційного Суду України Лемака В. В. стосовно окремих питань відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Господарського кодексу України, Закону України «Про управління об'єктами державної власності» та інших підзаконних нормативних актів.

2. За зверненням Харківської міської ради щодо окремих питань приватизації комунального майна.

Наукові заходи – 1:

конференція «Територіальна громада – суб'єкт права комунальної власності», 11 грудня 2020 р., м. Харків, НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України.

Проект закону – 1:

проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна».

Науково-дослідний інститут інформатики і права

Тема: «Теоретико-правові основи захисту прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 3 липня 2017 р. № 103/4. Номер державної реєстрації: 0117U007745. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2022 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член (академік) НАПрН України Пилипчук В. Г.

Метою роботи є розробка теоретико-правових засад, принципів, концептуальних, методологічних положень щодо захисту прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері в умовах становлення інформаційного суспільства, євроінтеграції та інформаційної агресії проти України.

У ході виконання НДР у 2020 році досліджено актуальні питання щодо розвитку правової науки в умовах цифрової трансформації і розбудови інформаційного суспільства та впливу цих процесів на захист прав і безпеки людини, які можна підсумувати такими основними висновками і пропозиціями:

1. У сучасних умовах глобалізації інформаційного простору, цифрової трансформації та розбудови інформаційного суспільства, стрімкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, штучного інтелекту та інших інформаційних технологій, продуктів і послуг формуються новітні суспільні відносини у різних сферах життєдіяльності людини, суспільства, держави та міжнародної спільноти, а також нові виклики і загрози у сфері інформаційної, кібернетичної, національної та міжнародної безпеки. Указані виклики і загрози безпосередньо впливають на захист прав і свобод людини в інформаційній сфері;

2. Застосування новітніх технологій промислового виробництва та цифрової економіки сприятиме не лише створенню нових продуктів і послуг та розширенню можливостей людини, а також може призвести до низки негативних соціально-економічних наслідків, зокрема, зростання безробіття, соціального розшарування населення, посилення кризових процесів тощо.

3. В умовах запровадження штучного інтелекту буде стрімко актуалізуватися проблема співвідношення між реальним (людським) і штучним інтелектом, а також створеними внаслідок їх взаємодії цифровими алгоритмами (відповідні дослідження вже здійснюються у Великій Британії, США, КНР).

4. Новітні інформаційні (цифрові) технології також активно використовуються для ведення сучасної гібридної війни, проведення інформаційних та психологічних операцій, здійснення кібератак на об'єкти критичної інфраструктури, скоєння терористичних актів та інших злочинів і правопорушень.

Загалом, сучасні трансформаційні процеси потребують кардинального перегляду державної політики, системи управління, забезпечення безпеки тощо. Актуальність цього наочно підтверджують останні події, пов'язані із запровадженням карантинно-обме-

жувальних заходів у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19 та розширенням застосування інформаційних технологій у сфері законотворчої діяльності, державного управління, у фінансово-економічній, медичній, освітній та інших сферах.

Відповідні системні заходи у цій сфері нині здійснюються на рівні Апарату РНБО України, Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації, Міністерства цифрової трансформації, а також МВС України, СБ України, Державної служби спеціального зв'язку і технічного захисту інформації України та інших державних органів;

5. Проблема розвитку суспільних відносин в умовах цифрової трансформації та розбудови інформаційного суспільства потребує комплексного наукового опрацювання у різних галузях науки, зокрема в галузі законодавства і права. При цьому мають бути задіяні усі галузі юридичної науки для опрацювання:

- теоретико-правових основ формування і розвитку новітніх суспільних відносин в умовах цифрової трансформації та розбудови інформаційного суспільства;

- питань оптимізації державної політики, функцій держави та системи державного управління у цих умовах;

- проблем захисту прав, свобод, приватності життя та безпеки людини в інформаційній сфері;

- правового забезпечення формування і розвитку цифрової економіки;

- юридичної відповідальності за скоєння злочинів та інших правопорушень з використанням інформаційних (цифрових) технологій;

- правового забезпечення інформаційної, кібернетичної і національної безпеки тощо.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Захист прав, приватності та безпеки людини в інформаційну епоху : монографія / Пилипчук В. Г., Брижко В. М., Доронін І. М., Золотар О. О., Батиргарєєва В. С., Богуцький П. П., Радзієвська О. Г.,

Тарасюк А. В., Ткачук Т. Ю. ; за заг. ред. В. Г. Пилипчука. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 258 с.

Збірники наукових праць – 2:

1. Захист прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері в сучасних умовах : матеріали 2-ї наук.-практ. конф. 21 трав. 2020 р., м. Київ / упоряд.: С. О. Дорогих, В. М. Фурашев, В. Г. Пилипчук, О. В. Петришин. Київ, 2020. 276 с.

2. Інформація і право. 2020. № 3 (34). 139 с.

Наукові статті – 9:

1. Пилипчук В. Г., Брижко В. М. Приватність, конфіденційність та безпека персональних даних. Інформація і право. 2020. № 1 (32). С. 33–46.

2. Арістова І. В. Інформаційні правовідносини // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 195–196.

3. Головка О. М., Друзь В. Д. Право на правосуддя та право на доступ до інформації: кореляція та взаємозалежність. Інформація і право. 2020. № 1 (32). С. 130–137.

4. Дзьобань О. П. Інформаційне насильство // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Вид. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 151–155.

5. Дзьобань О. П. Інформаційна свобода // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 222–225.

6. Золотар О. О. «Електронні» демократія, вибори, голосування. Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів. 2020. № 2. С. 2–6.

7. Красноступ Г. М. Спростування недостовірної інформації // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 234–238.

8. Свиначук В. М. Перспективи інтелектуалізації суспільства в контексті створення Міністерства цифрової трансформації України. Інформація і право. 2020. № 4 (35). С. 147–151.

9. Уханова Н. С. Особливості захисту прав неповнолітніх в інформаційному просторі. Інформація і право. 2020. № 2 (33). С. 40–51.

Публікації в наукових журналах, що індексуються в Web of Science і Scopus, – 2:

1. Bieliakov K., Ivanova H., Felyk V., Shopina I. Regarding the Problem of Defining the Concept of «Administrative and Legal Provision of Citizens' Rights». Amazonia Investiga. 2020. Vol. 9, Num. 26. P. 473–478.

2. Kronivets T., Zozulia I., Zozulia O., Melnychuk S., Luts L., Karmazina C. Protection of the Right to Information on One's Health by Authorized State Bodies. Systematic Reviews in Pharmacy. 2020. Vol. 11, Iss. 10. P. 803–806.

Наукові заходи – 2:

1. II Науково-практична конференція «Захист прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері в сучасних умовах» (м. Київ, 21 травня 2020 р.).

2. Міжнародний круглий стіл «Права дитини в умовах соціально-політичних викликів XXI століття» (м. Київ, 18 листопада 2020 р.).

Законопроекти та інші нормативно-правові акти – 1:

підготовлено і направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про медіа», які були взяті Комітетом для опрацювання.

Тема: «Науково-методичне, правове та інформаційне забезпечення формування національної інтегрованої системи нормативно-правових актів в умовах децентралізації в Україні», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 22 червня 2015 р. №91/5. Номер державної реєстрації: 0115U004522. Термін виконання: 01.01.2016 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Корж І. Ф.

Основна мета наукових досліджень за темою полягає у розробці науково-методичних, інформаційно-аналітичних та правових засад, пропозицій і рекомендацій щодо принципів, концептуаль-

них, методологічних, доктринальних положень, а також удосконалення законодавства з метою формування інформаційно-комунікаційних та організаційних складових національної інтегрованої системи нормативно-правових актів в умовах децентралізації влади в Україні.

У ході виконання НДР у 2020 році: здійснювалося вивчення стану, динаміки та проблем функціонування суспільних відносин, пов'язаних з перерозподілом повноважень, функцій та фінансів у процесі децентралізації; здійснювався аналіз стану та подальшого розвитку механізмів доступу громадян до інформації та залучення громадян до прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування; здійснювався моніторинг прийняття та реалізації нормативно-правових актів центрального і регіональних рівнів, що регулюють суспільні відносини, пов'язані із реформуванням місцевого самоврядування; вивчалися механізми напрацювання пропозицій щодо удосконалення понятійного апарату системи інформаційних відносин відповідно до вимог європейських стандартів; здійснювався аналіз стану діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування щодо інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади, а також веб-порталу парламенту, регіональних органів місцевого самоврядування; здійснювався аналіз стану впровадження в органах державної виконавчої влади та органах місцевого самоврядування електронної системи доступу до публічної інформації у формі відкритих даних; вивчався стан законодавчого регулювання питання змісту відкритих даних, що підлягають оприлюдненню на веб-порталах державних органів; здійснювався аналіз та визначення оптимальності інформаційного наповнення веб-порталів органів місцевого самоврядування; здійснювалося напрацювання пропозицій, направлених на створення оптимального, інформаційного наповненого та технічного забезпеченого регіональних веб-порталів органів виконавчої влади, що дало змогу дійти певних висновків:

1. Внаслідок вивчення стану, динаміки та проблем функціонування суспільних відносин, пов'язаних з перерозподілом повнова-

жень, функцій та фінансів у процесі децентралізації, незважаючи на певні негативні чинники, констатовано, що продовження реформи децентралізації проводилося через завершення об'єднання базових територіальних громад (міст, сіл, селищ) в укрупнені територіальні одиниці – так звані об'єднані територіальні громади (ОТГ).

Попередній і нинішній уряди визначили підтримку реформи децентралізації в Україні одним із пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління та економічного розвитку країни в цілому. Як і очікувалося, 2019 рік став ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: до кінця року більшість існуючих малочисельних місцевих рад об'єдналися, а отже стали спроможними перебрати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси і нести відповідальність за свої дії чи бездіяльність перед людьми та державою. Це створило стійке підґрунтя для наступних кроків реформи місцевого самоврядування, а також сприяло прискоренню реформ у сферах охорони здоров'я, освіти, культури, соціальних послуг, енергоефективності та в інших секторах.

Певним стимулом для нарощування темпів формування спроможних громад стало нормативно-правове забезпечення добровільного приєднання територіальних громад до вже сформованих ОТГ. Це стало можливим завдяки Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо добровільного приєднання територіальних громад». Проблемою цього закону є юридична неврегульованість питання можливості приєднання міських територіальних громад, які межують з містами обласного значення, до цих міст.

2. Заходи децентралізації потребують подальшого розвитку законодавчої бази. Потребує внесення змін до Конституції України щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення. Крім того є нагальна потреба у прийнятті низки важливих законів: «Про засади адміністративно-територіального устрою України» (нова редакція), «Про внесення змін до Закону України “Про регулювання містобудівної діяльності”», «Про службу в органах місцевого самоврядування» (нова редакція), «Щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцево-

го самоврядування», «Про місцевий референдум», «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації» тощо.

3. Важливим залишається перерозподіл фінансів у процесі децентралізації. Передача повноважень, функцій та відповідальності від центральних до місцевих органів влади потребують відповідного ресурсного забезпечення. Основною метою адміністративно-фінансової децентралізації в Україні залишається досягнення фінансової незалежності регіонів, а відтак, – прискорення їх економічного розвитку. Реалізація цього завдання передбачає збільшення власних доходів регіонів, темпи росту яких мають переважати темпи росту трансфертів із державного бюджету. Зростання обсягів бюджетних трансфертів у попередні роки відбулось в усіх без винятку областях. Децентралізація в Україні покликана змінити структуру доходів бюджетів на користь власних ресурсів. Відтак, частка останніх у доходах регіонів має становити не менше 50%, а в перспективі – 60%. Одним з основних позитивних наслідків фінансової децентралізації стало покращення структури трансфертів із державного бюджету в напрямі суттєвого зменшення у ній частки дотацій. Водночас, найбільш дотаційними в Україні залишаються Закарпатська, Івано-Франківська, Луганська, Тернопільська, Херсонська і Чернівецька області.

Саме фінансовий аспект є одним із найсуттєвіших, від якого, у великій мірі, залежить успішність функціонування об'єднаних територіальних громад. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це та багато іншого є основою для успішного розвитку громади.

4. Як свідчить практика, одним із ефективних механізмів діяльності ОТГ є їх належна взаємодія та співробітництво. Міста і села мають низку питань, які складно вирішувати самотійно. Наприклад – збір, утилізація та переробка сміття, забезпечення якісного централізованого водопостачання та водовідведення, ремонт та прибирання доріг, організація пасажирських перевезень, утримання пожежної охорони тощо.

Упоратися з цим легше, якщо співпрацювати та об'єднувати кошти і зусилля з сусідніми громадами, які в цьому теж зацікавлені. Механізм такої міжмуніципальної консолідації передбачений Законом «Про співробітництво територіальних громад», прийнятим у 2014 р. З того часу сотні громад через укладання договорів про співпрацю поліпшили якість послуг, що надаються на їхній території. Такими, наприклад, є: Договір про співробітництво територіальних громад у формі створення спільного комунального підприємства (Хмельницька область, Вінковецький район) тощо.

Конституція України закріпила положення, відповідно до якого територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проєктів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби (ч. 3 ст. 142).

Практичне застосування положень вказаного Закону засвідчило, що значна частина питань забезпечення життєдіяльності територіальних громад може досить успішно вирішуватися через спільне утворення, фінансування (утримання) комунальних підприємств, реалізацію взаємовигідних спільних проєктів, а також завдяки створенню спільних служб та органів управління.

5. Проблемною залишається реформа медицини. Інформування медичних працівників та суспільства щодо мети здійснюваних змін, їх завдань, кроків і майбутньої моделі системи охорони здоров'я стало одним із найслабших місць реформи. Однією з головних причин цього була зневага до цього питання на національному рівні. Затверджена чітка модель системи охорони здоров'я відсутня, хоча до 31 січня 2020 р. вже мала завершитися підготовка медичних закладів до другого етапу реформи. Голови обласних державних адміністрацій мають забезпечити автономізацію та комп'ютеризацію медичних закладів, яка нині складає лише 40%. Із лютого 2020 р. Національна служба здоров'я розпочала укладати договори з лікарнями, без яких вони не зможуть отримати фі-

нансування. Власниками лікарень є органи місцевого самоврядування. У контексті зазначеного 20 грудня 2019 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідкладних заходів у сфері охорони здоров'я» (№ 2428), яким пропонується встановити пільговий період для перетворення закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у казенні та комунальні некомерційні підприємства. Цей пільговий період тривав до 31 грудня 2020 р. та передбачав: звільнення від виконання кредиторських зобов'язань при реорганізації та необхідності отримання згоди на зміну боржника у зобов'язаннях, від необхідності проведення обов'язкової оцінки майна; спрощену процедуру передачі нерухомого майна; можливість використання власних надходжень для формування статутного капіталу утворених підприємств тощо.

Нині існує нагальна необхідність у формуванні комплексу соціально-економічних заходів щодо покращення умов та способу життя, навколишнього середовища, виховання тощо, спрямованих на створення умов, що унеможливають появу нових випадків інфікування туберкульозом та інших соціально небезпечних інфекційних хвороб, а також передбачають здійснення діяльності, спрямованої на послаблення негативного впливу цих інфекційних хвороб на громади та українське суспільство як соціальної системи загалом. За умов такого комплексного підходу, профілактика у сфері запобігання поширенню туберкульозу та іншим соціально небезпечним хворобам буде здійснюватися шляхом виявлення, усунення або нейтралізації причин та умов, що підтримують персистенцію їх біологічного збудника серед представників окремих соціальних груп та серед широких верств населення.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Корж І. Ф., Ланде Д. В., Лихоступ С. В. Консолідована система нормативно-правової інформації в умовах децентралізації державної влади в Україні – невід'ємна складова демократії : монографія / за заг. ред. Корж І. Ф. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 417 с.

Збірник наукових праць – 1:

Інформація і право. 2020. №2 (33). 184 с.

Законопроекти та інші нормативно-правові акти – 4:

1. Пропозиції на проект Закону України «Про публічні електронні реєстри».

2. Науково-аналітична доповідь «Актуальні проблеми адміністративно-територіальної реформи і децентралізації влади в Україні».

3. Пропозиції щодо окремих положень Закону України «Про оренду державного і комунального майна».

4. Пропозиції щодо прийняття змін до Конституції України (стосовно децентралізації влади) з метою визначення правових механізмів державного контролю та запобігання можливим загрозам для врахування при підготовці законопроекту, який напрацьовується робочою групою спільно з Офісом Президента України.

Наукові статті – 8:

1. Корж І. Ф. Латентність публічної інформації. Інформація і право. 2020. №3 (34). С. 9–17.

2. Корж І. Ф. Операбельність нормативно-правової інформації як ознака функціонування демократії. Інформація і право. 2020. №4 (35). С. 47–56.

3. Дорогих С. О. Залучення громадян до законотворчого процесу: деякі підсумки. Інформація і право. 2020. №1 (32). С. 106–109.

4. Брайчевський С. М. Персональні дані та мультимедіа. Інформація і право. 2020. №4 (35). С. 82–92.

5. Ланде Д. В. Інформаційно-пошукова система // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 239–231.

6. Lande D. V., Soboliev A. M. Design Method of Temporary Horizontal Visibility Graph for Information Sources Impact Network. Journal of Scientific and Engineering Research. 2020. №7 (2). P. 103–108.

7. Ланде Д. В. Правові питання конкурентної розвідки. Інформація і право. 2020. №2 (33). С. 51–69.

8. Ланде Д. В., Дмитренко О. О. Визначення вагових значень зв'язків у мережі термінів. Реєстрація, зберігання і обробка даних. 2019. Т. 21, №4. С. 40–48.

Публікація в науковому журналі, що індексується в Web of Science і Scopus, – 1:

Lande D., Dmytrenko O., Radziivska O. Subject Domain Models of Jurisprudence According to Google Scholar Scientometrics Data. CEUR Workshop Proceedings. 2020. Vol. 2604. P. 32–43.

Наукові заходи – 1:

Міжнародний круглий стіл «Проблеми реалізації прав та свобод людини в умовах глобалізації» (м. Київ, 10 грудня 2020 р.).

Тема: «Теоретичні та організаційно-правові основи забезпечення кібербезпеки в Україні», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2016 р. №97/7. Номер державної реєстрації: 0116U007745. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2021 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Довгань О. Д.

Метою роботи є обґрунтування і розробка теоретичних та організаційно-правових основ, пропозицій та рекомендацій щодо принципів, концептуальних, методологічних, доктринальних положень, правових засад удосконалення законодавства щодо забезпечення кібербезпеки України.

У ході виконання НДР у 2020 році відповідно до тематичного плану продовжувалося опрацювання проблем, пов'язаних з питаннями правового регулювання суспільних відносин у сфері кіберзахисту, протидії кіберзагрозам, досліджувалися правові проблеми безпеки інформаційних ресурсів у контексті розвитку інформаційних технологій, правового забезпечення кібербезпеки як сегменту глобального інформаційного суспільства та чинників негативного впливу на стан функціонування вітчизняної системи кібербезпеки. Отримано такі основні результати:

1. У питанні унормування забезпечення кібербезпеки підтверджено, що розвиток вітчизняного законодавства у сфері забезпе-

чення кібербезпеки відбувався поступово із врахуванням документів міжнародно-правового характеру у розрізі резолюцій Генеральної асамблеї ООН щодо культури кібербезпеки у сучасних умовах. Правова база кібербезпеки України складається з міжнародних зобов'язань та національного законодавства. На міжнародному рівні слід виділити Будапештську конвенцію та Директиву щодо мережевої та інформаційної безпеки (NIS). Стан та ступінь загроз у кіберпросторі зумовили реагування держави у документах стратегічного характеру у сфері національної безпеки і оборони України. З огляду на розповсюдженість комп'ютерної злочинності, саме кримінальні загрози сприймалися як основні при плануванні заходів протидії.

Визначені питання, які потребують удосконалення. У першу чергу це: подальше поліпшення існуючого законодавства для усунення прогалин і невідповідностей згідно з міжнародними зобов'язаннями, зокрема, більш чіткого дотримання Будапештської конвенції та Директиви NIS; розробка та прийняття всеохоплюючого законодавства з питань кібербезпеки, представлення послідовної термінології; встановлення вимог щодо інформування про інциденти; розробка та прийняття законодавства про державно-приватні партнерства; прийняття нових підзаконних актів щодо встановлення спільних критеріїв і методології для віднесення об'єктів до категорії критичної інфраструктури та процедур атестації, категоризації та аудиту. Пріоритетом має стати ухвалення Закону про критичну інфраструктуру та її захист; роз'яснення щодо сфер дублювання підвідомчості шляхом внесення змін до процедурних та матеріальних норм; роз'яснення щодо ознак кіберзлочину, що кваліфікує їх як злочин; розмежування підвідомчості та кримінальної відповідальності за кіберзлочини проти державних чи інформаційних ресурсів, критичної інфраструктури та інших об'єктів, а також оновлення Стратегії кібербезпеки та Стратегічного плану кібербезпеки України.

2. Щодо впровадження механізмів державно-приватного партнерства встановлено, що одним із важливих питань, на думку експертів, є створення відповідного законодавчого підґрунтя для

впровадження механізмів державно-приватного партнерства в інтересах забезпечення кібербезпеки і кіберстійкості критичної інфраструктури України і нагальним питанням для України, без вирішення якого неможливо ефективно реалізовувати всі необхідні аспекти діяльності задля захисту кіберпростору та протидії загрозам і викликам сучасного цифрового світу. Зазначені проблеми можуть бути вирішені шляхом внесення змін до законів України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційні системи» та ін.

3. У питанні розробки та реалізації державної політики у сфері кібербезпеки визначено, що для реалізації норм законодавства з кібербезпеки та подальшого розвитку національної системи кібербезпеки залишається невирішеним питання розробки державної політики у цій сфері, що має базуватися на якісній аналітичній та прогностичній складовій, яку повинні здійснювати суб'єкти наукового та інформаційно-аналітичного забезпечення національної безпеки. В її основу мають бути покладені питання ретельного вивчення стану та перспектив розвитку національної системи кібербезпеки; сукупність існуючих та потенційних кіберзагроз; вивчення міжнародного досвіду у сфері кібербезпеки; наявних сил та засобів спецслужб, правоохоронних органів та збройних сил іноземних країн у кіберпросторі; механізмів використання кіберпростору терористичними організаціями, а також в ході міждержавного протистояння, у тому числі для реалізації спеціальних інформаційних операцій тощо.

Доведено, що ще одним важливим питанням, на вирішення якого повинна бути орієнтована кібербезпекова політика України є підвищення кадрового потенціалу національної системи кібербезпеки – забезпечення якісної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інформаційної та кібербезпеки, залучення високопрофесійних ІТ-фахівців з приватного сектору, сформувавши їм достатні стимули для роботи в інтересах національної кібербезпеки. Натомість, основною проблемою кадрового

забезпечення національної системи кібербезпеки залишається недостатнє фінансування фонду заробітної плати спеціалістів у сфері ІТ. Зазначене призводить до втрати інтелектуального потенціалу та можливостей розвитку сфери інформаційних технологій України.

4. У дослідженні питань формування культури кібербезпеки встановлено, що формування корпоративної культури кібербезпеки розглядається нині в якості одного із ключових завдань національної системи кібербезпеки та національної безпеки загалом. При цьому процес формування корпоративної культури кібербезпеки спрямований на забезпечення кібербезпеки особи як в рамках адміністративних (бізнес) процесів організації, так і в її повсякденному житті. Однак слід зазначити, що концептуальні та організаційно-правові питання формування корпоративної культури кібербезпеки суб'єктів наукової та науково-технічної діяльності (науково-дослідних, науково-виробничих та проєктних установах, центрах, кафедрах) мають свої особливості та є актуальними в сучасних умовах розвитку кіберпростору України, потребують наукового осмислення відповідно.

5. Щодо трансформації кіберзагроз в умовах гібридної війни проти України встановлено, що перенесення багатьох процесів, зокрема й тих, що стосуються критичної інфраструктури, у так званий кіберпростір, несе в собі разом з позитивними, також і негативні наслідки, передусім, уразливість цих процесів перед численними кіберзагрозами. Загрози, що виникають в кібернетичному просторі, традиційно класифікуються за характером спрямованості: на внутрішні (мають джерелом свого зародження – простір Укрнета, або український сегмент глобальної інформаційно-комунікаційної мережі) і зовнішні (виникнення яких, перш за все, обумовлюється транскордонною мережею Інтернет).

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Тарасюк А. В. Кібербезпека України на сучасному етапі державотворення: теоретико-правові основи. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 415 с.

Збірники наукових праць – 2:

1. Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави : зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 15 трав. 2020 р.) [Електронне видання]. Київ : Нац. акад. СБУ, 2020. 384 с.

2. Інформація і право. 2020. №4 (35). 156 с.

Наукові статті – 9:

1. Довгань О. Д., Тарасюк А. В. Протидія загрозам кібербезпеці держави на глобальному рівні. Інформація і право. 2020. №2 (33). С. 85–98.

2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Віртуальна реальність і кіберпростір як атрибути сучасного суспільства. Інформація і право. 2020. №4 (35). С. 9–22.

3. Белєвцева В. В. До питання застосування правових режимів забезпечення кібербезпеки в Україні. Інформація і право. 2020. №4 (25). С. 106–113.

4. Тарасюк А. В. Актуальні проблеми забезпечення кібербезпеки на глобальному та національному рівнях. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. №1. С. 167–172.

5. Тарасюк А. В. Системний підхід у дослідженні правових основ кібербезпеки. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. №2. С. 108–111.

6. Тарасюк А. В. Забезпечення кібернетичної безпеки людини: міжнародно-правовий аспект. *Юридичний вісник*. 2020. №3. С. 254–261.

7. Тарасюк А. В. Окремі аспекти соціального чинника в забезпеченні кібербезпеки суспільства. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2020. №3 (31). С. 41–49.

8. Квачук Т. Ю. Адміністративно-правові елементи системи забезпечення інформаційної безпеки. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. №3. С. 165–169.

9. Knigenko O., Shamara O. The anti-terrorist legislation of Ukraine – its unification, in the period of reforming the main body in the state system of the terrorism fighting. *Journal of the South Regional Center of National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2020. №21. P. 180–193.

Публікації в наукових журналах, що індексуються в Web of Science і Scopus, – 2:

1. Dovhan O. D., Bohdanovych V. Yu., Syrotenko A. M., Pievtsov H. V., Dublian O. V. Method of Information and Timing Support of Global, Local Socio-Political and other Processes in the Contemporary Security Environment. *Nauka innov.* 2020. Vol. 16, Iss. 2. P. 101–107.

2. Tkachuk T. Y., Chystokletov L. G., Khytra O. L., Shyshko V. V., Ostapenko L. O. Philosophical reflections on the information society in the context of a security-creating paradigm. *Int. J. Electronic Security and Digital Forensics.* 2020. Vol. X, No. V. P. 21–32.

Наукові заходи – 1:

XI Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави» (м. Київ, 15 травня 2020 р.)

Законопроекти та інші нормативно-правові акти – 1:

підготовлено і направлено до Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки пропозиції стосовно розбудови системи стратегічних комунікацій для організації діяльності робочої групи з вивчення гібридних загроз.

Тема: «Правове забезпечення застосування цифрових технологій в умовах трансформації суспільства», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 20 червня 2019 р. № 109/7. Номер державної реєстрації: 0116U003166. Термін виконання: 01.01.2020 р. – 31.12.2023 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, заслужений діяч науки і техніки України Баранов О. А.

Головною метою роботи є визначення теоретично-методологічних засад, пропозицій та рекомендацій щодо принципів, концептуальних, методологічних, доктринальних положень, правових засад удосконалення законодавства щодо правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із застосуванням цифрових технологій в умовах трансформації суспільства.

У ході виконання НДР у 2020 році значна увага в цілому була зосереджена на збиранні, аналізі та узагальненні наукових поглядів,

позицій, парадигм, ідей щодо загальних питань соціальної трансформації та цифрової трансформації суспільства. Особливу увагу було приділено дослідженням та з'ясуванням змісту таких явищ як соціальна трансформація та цифрова трансформація, аналізувались причини та джерела відповідних трансформацій.

До початку XXI століття сформувалася система змістовно нових цивілізаційних викликів: нераціональне розселення людства на планеті; виснаження планетарних ресурсів; погіршення екології і зміна клімату; погіршення стійкості екосистеми людства; надзвичайно високі темпи соціальних процесів; необхідність великих обсягів інформації та врахування великої кількості об'єктів і суб'єктів для релевантного опису соціальних процесів і прийняття рішень тощо.

Сучасна економічна наука зазнає певних труднощів у розробці інструментарію для створення моделей розвитку глобальної або національної економіки релевантних реальних економічних відносин в соціумі. Оскільки економіка – це основа життєдіяльності людства, то недосконалість її моделей призводило і призводить в стратегічному прогнозуванні та плануванні як до макроекономічних помилок планетарного масштабу, так і до мікроекономічних прорахунків.

«Позапланові» світові, національні та галузеві економічні кризи, неефективні рецепти виходу з них є яскравим свідченням недосконалості методів, способів і механізмів прийняття рішень як при складанні прогностичних моделей економічного розвитку, так і в процесі практичної реалізації цих моделей. У реальному житті корекція або зміна економічних моделей розвитку, як правило, відбувається після факту встановлення наявності кризи або в цілому в економіці, або в окремому її сегменті, або, іншими словами, реакція на можливу кризу практично завжди відбувається із запізненням.

Ряд авторів справедливо вважає, що сучасна економічна діяльність людства стає негативним фактором, реально загрозливим перспективам цивілізації на Землі. Це зумовило появу безлічі конкуруючих теорій виходу зі сформованого кризового становища, які пропонують різні моделі соціальної трансформації.

Факт недосконалості формування та використання моделей розвитку в повній мірі відноситься практично до всіх сегментів соціального життя суспільства: державного управління, економіці, правоохоронної системи, військової сфери, охорони здоров'я, освіти, культури тощо. Тому в останні десятиліття отримала широку популярність ідея проведення всіляких реформ, трансформаційних перетворень у державі та суспільстві.

В останні роки для позначення процесів змін, модернізації, вдосконалення або реформування широко використовується термін «соціальна трансформація», метою якої оголошують забезпечення підвищення ефективності функціонування суспільства або окремих його складових.

Ряд експертів справедливо вважає, що результати сучасної економічної діяльності людства стають негативним чинником, реально загрозливим перспективам цивілізації на Землі. Це зумовило появу безлічі конкуруючих теорій виходу людства з кризового становища, практично в кожній з яких пропонуються певні моделі соціальної трансформації.

Факт недосконалості моделей розвитку, які з'являються чи використовуються, повною мірою відноситься практично до всіх сегментів соціального життя суспільства: державного управління, економіки, правоохоронної системи, військової сфери, сфери охорони здоров'я, освіти, культури тощо. Тому в останні десятиліття отримала широку популярність ідея проведення всіляких реформ, трансформаційних перетворень в державі та суспільстві.

Після виникнення на початку третього тисячоліття активного інтересу до Інтернет у речей (Internet of Things, IoT) як одного з найбільш значущих досягнень останньої промислової революції, сформувався економічно обґрунтований, системний рух передових країн щодо створення та втілення в життя стратегій впровадження технологій IoT.

Особливий інтерес викликають публікації, в яких розкривається нова стратегія розвитку економічної сфери – стратегія розвитку економіки результату (outcome economy). Цікавим є той факт, що спочатку в більшості з подібних публікацій їх авторами були топ

менеджери транснаціональних технологічних компаній з проблематики ІоТ, які зобов'язані прогнозувати напрями розвитку бізнесу з горизонтом планування 10–20–30 років.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Костенко О. В. Електронні довірчі послуги: правовий аспект транскордонного використання : монографія / за заг. ред. Баранова О. А. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 215 с.

Збірники наукових праць – 2:

1. Інформація і право. 2020. № 1 (32). 160 с.

2. Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання : матеріали наук.-практ. конф., 10 груд. 2020 р. / упоряд.: О. А. Баранов, В. М. Фурашев, С. О. Дорогих. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 196 с.

Наукові статті – 7:

1. Baranov A., Kucher V., Ustymenko O., Utkina M., Hrybachova I. Mechanism of state economic security management in the direction of intellectual property rights protection: cases of selected industries. *Journal of Security and Sustainability*. 2020. Iss. 10 (1). P. 19–34.

2. Беляков К. І. Інформаційні технології // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 263–267.

3. Беляков К. І. Інформаційні послуги // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 173–175.

4. Брайчевський С. М. Проблема персональних даних при використанні систем Інтернету речей в галузі охорони здоров'я. *Інформація і право*. 2020. № 2 (33). С. 69–77.

5. Головка О. М., Дубенець А. С. Роль цифровізації державних послуг у правовідносинах з іноземним елементом. *Інформація і право*. 2020. № 2 (33). С. 144–151.

6. Трубін І. О. Електронні гроші // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 48–50.

7. Трубін І. О. Електронна комерція // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проєкту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 138–141.

Публікація у науковому журналі, що індексується в Web of Science і Scopus, – 1:

Kostenko O., Loshytskyi M., Koropatnik I., Tereshchuk G., Karelin V. Organization competence of NATO information security policy. Journal of security and sustainability online. 2020 March. Vol. 9. Num. 3.

Наукові заходи – 1:

науково-практична конференція «Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання» (м. Київ, 10 грудня 2020 р.).

Законопроекти та інші нормативно-правові акти – 1:

підготовлено пропозиції та зауваження до проєкту Закону України «Про електронні комунікації».

Тема: «Теоретичні та інформаційно-правові засади забезпечення національної безпеки в умовах євроінтеграції України», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 3 липня 2017 р. № 103/4. Номер державної реєстрації: 0117U007744. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2022 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, доцент Доронін І. М.

Метою науково-дослідної роботи є розробка теоретичних та інформаційно-правових засад, принципів, концептуальних, методологічних, доктринальних положень щодо забезпечення національної безпеки, розвитку суб'єктів сектору безпеки і стратегічних комунікацій в умовах трансформації систем європейської та міжнародної безпеки і євроінтеграції України.

У ході виконання НДР у 2020 році встановлено таке.

1. Організація стратегічного планування в Україні у сфері національної безпеки здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства. Закон України «Про національну безпеку України» визначає повноваження державних органів та посадових осіб у цій сфері. Першим документом, який визначав організаційні засади

стратегічного планування у сфері національної безпеки, можливо вважати Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України, що схвалена постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 р. № 3/97. Метою зазначеної Концепції проголошувалось забезпечення єдності принципів формування і проведення державної політики національної безпеки та поєднання підходів до формування відповідної законодавчої бази, підготовки доктрин, стратегій, концепцій, державних міжвідомчих програм у різних сферах національної безпеки. Підходи, що були закладені в основу зазначеного документа, залишалися незмінними протягом тривалого часу і полягали у визначенні загального безпекового середовища, національних інтересів, загроз національній безпеці та основних напрямів державної політики, спрямованої на їх попередження, нейтралізацію, усунення та подолання.

Правовою підставою для ухвалення Стратегії національної безпеки України на сьогодні є вимоги Закону України «Про національну безпеку України», що визначає Стратегію національної безпеки як документ, що визначає актуальні загрози національній безпеці України та відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України та є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки, затверджується Президентом України.

Таким чином, Стратегія національної безпеки України є основним документом стратегічного планування у сфері національної безпеки і має служити основою для детальної регламентації відповідних напрямів в інших документах стратегічного планування, до яких належать:

1) Стратегія воєнної безпеки України – документ, у якому викладається система поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів;

2) Стратегія кібербезпеки України – документ довгострокового планування, що визначає загрози кібербезпеці України, пріоритети

та напрями забезпечення кібербезпеки України з метою створення умов для безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави;

3) Стратегічний оборонний бюлетень України – документ оборонного планування, що розробляється за результатами оборонного огляду та визначає основні напрями реалізації воєнної політики України, стратегічні цілі розвитку та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних воєнно-політичних загроз і викликів;

4) Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України – документ довгострокового планування, що розробляється на основі Стратегії національної безпеки України за результатами огляду громадської безпеки та цивільного захисту і визначає напрями державної політики щодо гарантування захищеності життя важливих для держави, суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, цілі та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних загроз;

5) Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України – документ, що розробляється за результатами огляду оборонно-промислового комплексу України та визначає пріоритетні напрями державної військово-промислової політики, цілі реформи оборонно-промислового комплексу та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних воєнно-політичних загроз і викликів;

6) інші документи стратегічного планування (концепції, доктрини, стратегії тощо), які визначають державне планування в інших сферах, проте враховують основні загрози або напрями державної політики у сфері національної безпеки чи іншим чином стосуються відповідного кола суспільних відносин.

Загалом у системі національної безпеки особливе місце займають документи стратегічного планування, що визначають основи державної політики, уточнюють цілі та завдання всієї системи забезпечення національної безпеки та окремих її складників.

2. Проведено аналіз та вивчення матеріалів щодо трансформацій законодавства у сфері національної безпеки і оборони в сучасному

світі, здійснено напрацювання пропозицій стосовно розробки теоретичних засад права національної безпеки та його системи і відповідної систематизації.

Зокрема, з'ясовано, що право національної безпеки виникає на основі взаємодії права та держави у визначенні національних інтересів і забезпеченні їх захисту. У цьому складному процесі взаємодії, що має різні рівні, різну інтенсивність, різну енергію поглинання негативних для безпеки соціальних факторів, держава як основний соціальний актор національної безпеки отримує надійного союзника, більш витриманого і завжди сучасного, – права. У відносинах права і держави на шляху до забезпечення національної безпеки виявляється, що національна безпека – це не лише відсутність соціальних конфліктів, не лише стабільність людського життя і задоволення людських потреб, які є достатніми для виявлення людськості, але й гарантія непорушності суспільної стабільності, гарантія забезпечення суб'єктності людини у правових комунікаціях із державою та громадянським суспільством, де першість надається забезпеченню прав і основоположних свобод людини. Важливим аспектом національної безпеки України є існування безпосередньо держави серед інших держав у напруженому і мінливому, досить складному світовому порядку. Міжнародно-правова система через основні принципи, виписані у міжнародних актах, спонукає кожну державу наблизитися до вимог права настільки, наскільки це дозволить уникнути агресії, попередити збройні конфлікти та порушення прав людини. Світовий правопорядок і система міжнародної безпеки унаслідок постійної нестабільності світу нині опинилися під загрозою руйнування. Запоруки стабільності та стійкості держави виявляються саме у праві, у міжнародній та національній безпеці, які стають неподільними, утворюючи у такій неподільності основу права національної безпеки.

За таких умов право національної безпеки України утворює правовий зміст і правову форму національної безпеки та затверджує цілісність національної безпеки в усіх її різновидах, задає правову нормативність, загальнообов'язковість соціальних вимог і положень, які стосуються національної безпеки, визначає, забезпечує

захист загальносоціальних інтересів, які виступають у парадигмальному контексті національної безпеки як національні інтереси. Отже, право національної безпеки виявляє найбільш стійкий змістовний зв'язок із правовим порядком, який сутнісно поєднується зі станом національної безпеки. Відтак право національної безпеки є залежним від правового порядку, але водночас впливає на правовий порядок не лише у спосіб формування правової інфраструктури, але й унаслідок правового забезпечення захисту найважливіших національних інтересів.

Концепт права національної безпеки України має свою аксіологічну основу, яка містить значну кількість найважливіших для суспільства і людини цінностей, інтересів, досягнення яких виводить соціальне існування на рівень, доступний для задоволення індивідуальних і групових потреб, обумовлених необхідністю сталого розвитку; аксіологія національної безпеки виглядає багатогранною, переходить від однієї якості існування людини і суспільства до іншої, поєднує цінності духовного і матеріального походження, розкривається у напрямі від індивідуальних характеристик до загальних, демонструючи присутність у центрі ціннісної реальності людини та її потреб.

3. У межах дослідження проблем становлення, розвитку і трансформації системи демократичного цивільного контролю у сфері національної безпеки та оборони, його суб'єктів, форм і методів здійснення, а також оновлення в умовах прийняття нових законодавчих актів, здійснення аналізу та дослідження інформаційно-правових проблем цивільного контролю звернуто увагу на особливості зазначеного контролю.

Зокрема, здійснення цивільного контролю над воєнною організацією держави концептуально було започатковано у політичній теорії з середини минулого століття, а у вітчизняне законодавство імплементовано з початку 2000-х років. Саме тоді й визначено організаційно-правові засади побудови і здійснення такого контролю. Безумовною є наявність диференціації цивільного і громадського контролю, оскільки перший із них стосується особливого механізму прийняття управлінських рішень стратегічного рівня

у військовій сфері, зокрема, шляхом покладання цих обов'язків на державні органи, що не є безпосередньо частиною військової організації. У другому випадку йдеться про контроль з боку суспільства (громадськості) та його інститутів.

Оновлення законодавства у сфері національної безпеки та перехід до нової моделі системи забезпечення національної безпеки, що відбулось у 2018 році, уточнює поняття цивільного контролю. Водночас законодавчо встановлено, що перелік заходів, які складають цивільний контроль, є невичерпним. Це не сприяє належнорозумінню сутності цивільного контролю.

Громадський контроль трактується передусім як діяльність, що має за мету захист і забезпечення прав людини у найширшому розумінні, а суб'єктом його здійснення фактично є громадянське суспільство, яке є об'єднанням громадян, що мають права й можливості, виходячи зі спільних інтересів та потреб. Одночасно контролем є система суспільних відносин, що спрямовані на захист прав і інтересів суспільства. У такий спосіб сутність громадянського суспільства полягає в обов'язковому існуванні активності у захисті спільних прав та інтересів. У вітчизняних реаліях громадський контроль зводиться до роботи громадських рад при центральних органах виконавчої влади та інших державних органах. На підставі проведеного аналізу офіційної інформації щодо діяльності рад визначено відсутність плановості та системності у їхній роботі та будь-якого звітування перед суспільством. Механізм їхнього формування є непрозорим і ускладненим. Ефективність здійснення контролю має зумовлюватися належним упорядкуванням інформування суспільства, що має розглядатись як поточне, періодичне та узагальнене, шляхом видання документів, які містять дібрану за певними критеріями інформацію. Окремим напрямом інформування має бути звітування, що повинно відбуватися за чіткими правилами. За таких умов, беручи до уваги різноплановість діяльності державних органів, запропоновано напрями координації їхньої діяльності у межах єдиної державної політики у сфері стратегічних комунікацій з національної безпеки. Перспективним є визначення певних моделей організації діяльності державних органів шляхом

координації, уточнення функцій або зміни наявних із наділенням їх відповідним обсягом повноважень.

У межах досліджень встановлено, що визначення сутності контрольного складника в діяльності Президента України та відповідних органів при Президентові чинним законодавством розглядається як напрям демократичного цивільного контролю, що не повною мірою відображає її сутність. Також дwoяко визначається й роль Кабінету Міністрів України: з одного боку – як складника демократичного цивільного контролю, а з іншого – як органу з прямими повноваженнями у цій сфері. У дослідженні акцентовано на необхідності вдосконалення механізму контролю при реформуванні системи державного управління.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Богуцький П. П. Концептуальні засади права національної безпеки України : монографія. Київ ; Одеса : Фенікс, 2020. 376 с.

Збірники наукових праць – 2:

1. Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері : матеріали наук.-практ. студент. конф., 12 трав. 2020 р., м. Київ / упоряд.: Фурашев В. М., Петряєв С. Ю. Київ : КПІ імені Ігоря Сікорського : Вид-во «Політехніка», 2020. 196 с.

2. Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері : матеріали другої наук.-практ. студент. конф., м. Київ, 18 листоп. 2020 р. / упоряд.: В. М. Фурашев, С. Ю. Петряєв, О. А. Самчинська. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського» : Вид-во «Політехніка», 2020. 96 с.

Наукові статті – 10:

1. Доронін І. М. Безпекова сутність функцій держави. Інформація і право 2020. № 1. С. 66–79.

2. Белевцева В. В. Забезпечення національної безпеки як пріоритетний напрям діяльності Державної прикордонної служби України.

3. Богуцький П. П. Суб'єктність держави і суспільства у стратегічних комунікаціях сфери національної безпеки. Науковий юридичний електронний журнал. 2020. № 2. С. 19–23.

4. Bohutsky P. Human Subjectivity in National Security Law. European political and law discourse. 2020. Vol. 7, Iss. 2. P. 89–97.

5. Богущкий П. П. Право национальной безопасности и мировой правопорядок: общетеоретический дискурс. KazNU Bulletin. International relations and international law series [Online]. 2020. №90 (2). P. 38–44.

6. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Національна безпека в контексті євроатлантичної інтеграції України: філософська рефлексія. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія. 2020. № 1 (44). С. 8–22.

7. Настюк В. Я., Коропатнік І. М., Карелін В. В. Правовий режим цивільно-військового співробітництва як ефективний засіб забезпечення операцій об'єднаних сил в Україні. Право і суспільство. 2020. №4. С. 183–189.

8. Стрельбицький М. П., Стрельбицька Л. М. Методологічні та організаційно-правові засади формування і функціонування системи державного управління національною безпекою України. Інформація і право. 2020. №2 (33). С. 96–107.

9. Nayduon Y., Shamara O. Contents and nature of operational activities of the state body of special purpose with law enforcement functions. Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. 2020. Spec. Iss. № 1. P. 23–29.

10. Яценко В. А. Військове право: теоретико-методологічні засади. Інформація і право. 2020. №2 (33). С. 127–135.

Публікації в наукових журналах, що індексуються в Web of Science і Scopus, – 2:

1. Gusarov S., Zolotar O., Belanuk M., Svyrydova L. Legal Principles of Opposition to Separatism in the Modern State. Revista Amazonia Investiga. 2020. Vol. 9, Iss. 29. P. 29–36.

2. Padalka A., Belevtseva V., Shevchenko S., Fomenko A., Prymachenko V. Ensuring national economic security in the functional strategy of the state border guard service of Ukraine. Journal of security and sustainability issues. 2020. Vol. 1, Iss. 10.

Наукові заходи – 2:

1. Перша науково-практична студентська конференція «Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері» (м. Київ, 12 травня 2020 р.).

2. Друга науково-практична студентська конференція «Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері» (м. Київ, 21 листопада 2020 р.).

Законопроекти та інші нормативно-правові акти – 3:

1. Підготовлено і направлено до підкомітету з питань державної безпеки та оборони Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України» щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України», реєстр. № 3196 від 10.03.2020.

2. Підготовлено і направлено до Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» (№ 1032 від 29.08.2019) в частині внесення змін до Закону України «Про прокуратуру».

3. Підготовлено і направлено до Підкомітету з питань діяльності органів прокуратури Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності пропозиції до проекту Закону України «Про військову поліцію».

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса

Тема: «Проблеми формування сучасної доктрини кримінального права України», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 7 грудня 2017 р. № 79/8. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2021 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України Тацій В. Я.

Актуальність наукового дослідження зумовлена тим, що в Україні дослідження проблеми формування сучасної доктрини кримінального права України перебуває на постановочній стадії, жодних фундаментальних розробок з цієї проблематики не було.

Метою наукового дослідження є розробка методологічних засад формування національної кримінально-правової доктрини, надання поняття доктрини кримінального права України та дослідження її співвідношення з кримінально-правовою політикою, забезпечення прав та свобод людини і громадянина в перспективній доктрині кримінального права України та розв'язання проблемних питань, пов'язаних із складом злочину та заходами кримінально-правового впливу.

У рамках наукового дослідження було отримано такі наукові результати:

1. Обґрунтовано доцільність використання при формуванні сучасної доктрини кримінального права України системного, зокрема, системно-функціонального підходу з особливостями, притаманними як лінійним, так і нелінійним соціальним, політичним, економічним, фінансовим, біологічним системам.

2. Окреслено актуальні проблеми формування сучасної доктрини кримінального права України в умовах глобальної кризи та шляхи їх вирішення в кримінальному законодавстві.

3. Така доктринальна основа встановлення кримінально-правової заборони, як «наявність можливості боротьби із суспільно небезпечним діянням кримінально-правовими засобами», утворюється двома парними категоріями: можливістю боротьби за допомогою кримінально-правових засобів і неможливістю боротьби за допомогою інших, що впливає з терміну «наявність можливості». При цьому ефективність інших (не кримінально-правових) засобів свідчить про відсутність можливості боротьби з відповідним діянням за допомогою кримінально-правових (засобів).

4. Досліджено практичні аспекти кваліфікації злочинів, що вчиняються стійкими злочинними об'єднаннями. Проаналізовано актуальні проблеми вдосконалення кримінального законодавства та практики його застосування, шляхом вивчення досвіду Англії, Франції, Німеччини та США. Досліджено проблеми імплементації Римського Статуту.

5. Встановлено, що наявності ресурсів для реалізації кримінально-правової заборони потребуватиме боротьба з будь-якими кри-

мінальними правопорушеннями (проти основ національної безпеки, вбивствами, захопленнями заручників, розбійними нападами тощо). Тому виділення суспільством ресурсів на функціонування держави обов'язково включає і виділення ресурсів на втілення в життя положень кримінально-правових заборон.

6. Можливість боротьби з діянням кримінально-правовими засобами – це власне можливість виявлення, розслідування і доказування відповідних діянь, а не «ціна» здійснення такої можливості. Тут ідеться лише про те, чи взагалі можна чи ні це зробити на сучасному рівні розвитку науки і техніки. А от втрати для економіки внаслідок криміналізації – це складова іншої доктринальної основи: «співвідношення позитивних і негативних наслідків кримінально-правової заборони».

7. Установлено, що першим позитивним наслідком кримінально-правової заборони виступає забезпечення захисту (охорони) найбільш значущих для суспільства відносин від злочинних посягань (ст. 1 КК). З огляду на це другим позитивним наслідком існування заборони є стримування осіб від учинення злочинів. Третім наслідком є унеможливлення (суттєве ускладнення), через реальне відбування певних видів покарань, вчинення засудженим нових злочинів, які потенційно здатні заподіяти суспільству нову шкоду.

8. Передбачено, що негативні наслідки кримінально-правової заборони стосуються не лише засудженого, а й інших осіб, а також суспільства в цілому. Передусім вони полягають у: позбавленні засудженого певних грошових сум або іншого майна (як наявних, так і тих, що він міг би отримати в майбутньому), що можна було б з користю витратити на себе і членів своєї сім'ї; погіршенні соціального, зокрема, кар'єрного становища засудженого; позбавленні засудженого права реалізувати себе у тій сфері суспільно корисної діяльності, якою він займався, та втраті ним професійних навичок за період відбування покарання; неотриманні соціумом результатів суспільно корисної діяльності засудженого, які були б наявні за відсутності кримінально-правової заборони вчиненого ним діяння; обмеженні часу засудженого, протягом якого він би міг

розвиватися як людина й особистість; втраті (обмеженні) для сторонніх осіб можливості підтримувати суспільно корисні зв'язки з засудженим; перетворенні для засудженого праці із права на обов'язок; позбавленні (обмеженні) прав засудженого на вільне обрання роду занять та місцезнаходження.

9. Визначено межі державного впливу на особисту свободу людини; розвинуто вироблений практикою Європейського суду з прав людини «трискладовий тест»: у рамках трьох елементів запропоновано виділити критерії меж впливу на особисту свободу людини, а саме: в межах законності пропонується розглядати строковість, в межах обґрунтованості – крайність, в межах необхідності обмеження прав і свобод людини – пропорційність (співрозмірність) таких обмежень.

10. Проведено порівняння норм кримінального законодавства України та європейських держав щодо видів покарань за ухилення від сплати податків та зборів.

11. Виявлено неузгодженість у строках заборгованості зі сплати аліментів на утримання дітей у Законі України «Про прокуратуру», в якому такі строки впливають на службу в органах прокуратури, та ст. 164 КК України; запропоновано рішення вказаної проблеми.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографії – 2:

1. Demidova L. N. Property as an object of criminal and legal protection: New approach to understanding and the ways of its implementation. Current problems of the penal law and criminology // Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologi : Collective monograph / by the editors of respected sor Emil W. Pływaczewski and Professor Ewa M. Guzik-Makaruk. Warszawa : Wydawnictwo C. H. Beck, 2019. P. 44–62. (Вийшла друком у 2020 р.).

2. Новікова К. А. Обмеження свободи як вид покарання. Харків : Право, 2019. 288 с. (Вийшла друком у 2020 р.).

Збірники наукових праць – 4:

1. Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України : матеріали міжнар. наук. конф. (Харків, 17–19 жовт.

2019 р.) / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), А. П. Гетьман, Ю. В. Балулін та ін. Харків : Право, 2019. 500 с. (Вийшли друком у 2020 р.).

2. Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації : матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу (Харків, 15 трав. 2020 р.) / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), Л. М. Демидова (заст. голов. ред.), А. П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2020. 776 с.

3. Правові засади епідемічної безпеки: виклики та перспективи : матеріали інтернет-конф. (Полтава, 29 квіт. 2020 р.). Харків : Право, 2020. 316 с.

4. Конституційні засади захисту прав пацієнтів у період пандемії : матеріали IV Медико-прав. форуму (м. Харків, 11 груд. 2020 р.). Харків : Право, 2020. 78 с.

Наукові статті – 23, зокрема:

1. Борисов В. І. Склад злочину та місце потерпілого в його структурі. *Право України*. 2020. №2. С. 138–150.

2. Борисов В. І., Пащенко О. О. Наукові здобутки В. Я. Тація в галузі права. *Вісник Асоціації кримінального права України : електрон. наук. вид.* 2020. Т. 1, № 13. С. 283–298.

3. Борисов В. І., Пащенко О. О. Щодо розуміння доктринальної концепції «безпека – стан захищеності». *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2020. №1 (13). С. 126–144.

4. Новікова К. А. Критерії обмеження права на особисту свободу людини в заходах кримінально-правового характеру. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 1. С. 100–106.

5. Новікова К. А. Ознаки та поняття обмежувальних заходів у Кримінальному кодексі України. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2020. Вип. 39. С. 54–60.

6. Шепітько М. В. До проблеми формування структури та класифікацій кримінальної політики. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. №4.

7. Шепітько М. В. Формування кримінальної політики як науки кримінально-правового циклу. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 2 (18). С. 1–12.

8. Romashkin S., Shulzhenko N., Kotova L. The mechanism of international cooperation accordingly to UN Convention against Transna-

tional Organized Crime. *Revista de la Universidad del Zulia*. 2020. Oct. P. 389–402.

9. Shepitko M. Criminal Legislation Trends in Ukraine (Evidence from Crimes against Justice). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. №2. С. 131–141.

10. Shepitko V., Olkhovskiy V., Shepitko M. The Process of Scientific Knowledge Integration in Crime Prevention and Trends of Medical Criminalistics Development in Ukraine in XIX – early XX century. *Wiadomosci Lekarskie*. 2020. Vol. 1.

11. Shulzhenko N., Romashkin S. Internet fraud and transnational organized crime. *Juridical Tribune (Tribuna Juridica)*. Bucharest Academy of Economic Studies. Law Department. 2020. Vol. 10 (1). P. 162–172.

12. Shulzhenko N., Romashkin S., Shulzhenko O., Mokhonchuk S. Implementation of international crimes under the Rome Statute into national legal systems. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9 (28). P. 528–535.

13. Shulzhenko N., Romashkin S., Rubashchenko M., Tatarenko H. The problematic aspects of International core crimes and transnational crimes accordingly to International Law. *Revista de la Universidad del Zulia*. 2020. Oct. P. 376–388.

14. Shepitko M. The problems of counteraction to crimes against justice. *Czlowek w dobie wspolczesnykh wyzwan i zagrozen*. Bialystok, 2020. P. 285–294.

Статті у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus/Web of Science, – 13:

1. Demidova L. M., Hayrapetyan A. S., Sarana S. V., Kalian O. S. Ways of improving the activities of the deposit guarantee fund: economic and legal aspect. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2019. Vol. 4, № 31. P. 4–11. (Вийшло друком у 2020 р.).

2. Demidova L. M., Demidova E. E., Dudchenko A. Y. Vaccination against infectious diseases: international standards of patient's rights. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. Tom LXXII, nr 12 cz. II. P. 2518–2523. (Вийшло друком у 2020 р.).

3. Derevyanko B. B., Pashkov V. M., Turkot O. A., Zahrishva N. V., Bisiuk O. S. Addressing the issue of corporate raiding in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. № 18 (1). P. 171–180.

4. Gutorova N., Soloviov O., Olejnik D. Improper healthcare marketing: german and Ukrainian experience in prevention. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. T. LXXII, nr 12 cz. II. P. 2404–2409. (Вийшло друком у 2020 р.).

5. Horodovenko V.V., Pashkov V.M., Udovyka L. G. International legal instruments in the field of bioethics and their impact on protection of human rights. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. T. LXXIII, nr 7. P. 1554–1560.

6. Kaija S., Kudeikina I., Gutorova N. Medical and Procedural-Legal Aspects of Inpatient and Outpatient Forensic Psychiatric Examination. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. T. LXXIII, nr 7. P. 1533–1538.

7. Pashkov V., Harkusha A., Harkusha Y. Stand-alone software as a medical device: qualification and liability issues. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. T. LXXIII, nr 10. P. 2282–2288.

8. Pashkov V., Trotska M., Harkusha A. The theoretical and legal basis for environmental risk as a possible measurement of harm to the environment and human health. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. T. LXXIII, nr 12. P. 2133–2140.

9. Romashkin S., Shulzhenko N., Kotova L. The mechanism of international cooperation accordingly to UN Convention against Transnational Organized Crime. *Revista de la Universidad del Zulia*. 2020. Oct. P. 389–402.

10. Shepitko M. Counteraction to Miscarriage of Justice in Ukraine. *AJEE*. 2019. Iss. 2. P. 96–105.

11. Shulzhenko N., Romashkin S., Rubashchenko M., Tatarenko H. The problematic aspects of International core crimes and transnational crimes accordingly to International Law. *Revista de la Universidad del Zulia*. 2020. Oct. P. 376–388.

12. Shulzhenko N., Romashkin S. Internet fraud and transnational organized crime, *Juridical Tribune (Tribuna Juridica)*. Bucharest Academy of Economic Studies. Law Department. 2020. Vol. 10 (1). P. 162–172.

13. Shulzhenko N., Romashkin S., Shulzhenko O., Mokhonchuk S. Implementation of international crimes under the Rome Statute into national legal systems. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9 (28). P. 528–535.

Кількість проведених наукових семінарів і конференцій – 2:

1. Інтернет-конференція «Правові засади епідемічної безпеки: виклики та перспективи» (Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України), 29 квітня 2020 р. м. Харків.

2. Міжнародний науково-практичний «круглий стіл» «Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації» (Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України разом із Харківською обласною організацією ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права», НЮУ імені Ярослава Мудрого, ХНУВС, ХНУ ім. В. Н. Каразіна»), 15 травня 2020 р., м. Харків.

Проекти нормативно-правових актів – 2:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо звільнення від кримінальної відповідальності за умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)».

2. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запровадження альтернативних позбавленню волі заходів щодо осіб, які притягаються до кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані зі станом наркотичної залежності».

За результатами дослідження науковці інституту підготували 38 тез наукових доповідей.

Тема: «Теоретичні питання удосконалення кримінально-виконавчого законодавства України та практики його застосування», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2016 р. №97/7. Номер державної реєстрації: 0117U000281. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2021 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Степанюк А. Ф.

Актуальність наукового дослідження зумовлюється, по-перше, недосконалістю існуючої в Україні нормативно-правової бази системи виконання кримінальних покарань, а по-друге, відсутністю комплексного дослідження питань удосконалення кримінально-виконавчого законодавства України та практики його застосування.

В Україні триває активний процес реформування кримінально-виконавчої системи, який спрямований на переорієнтацію системи виконання кримінальних покарань з урахуванням міжнародних стандартів поводження із засудженими, позитивного міжнародного досвіду, принципів гуманізму, законності, демократизму, поваги до прав і свобод людини тощо. Безумовно, усе це потребувало нових підходів до вирішення завдань, які поставали у процесі виконання кримінальних покарань. Зокрема, перегляду як понятійного апарату науки кримінально-виконавчого права, так і приведення вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства відповідно до вимог Мінімальних стандартних правил поводження з засудженими та Європейських тюремних правил, а також імплементації їх положень у чинне кримінально-виконавче законодавство та втілення їх у практику виконання покарань. У зв'язку з цим першочерговими та основними завданнями у цій сфері є вирішення наступних проблем: 1) гарантування основоположних прав і свобод людини під час виконання покарань; 2) обов'язок держави щодо максимального збереження життя та здоров'я засуджених під час відбування покарань в період пандемії COVID-19; 3) подальше створення та приведення до належних умов тримання засуджених відповідно до міжнародних стандартів; 4) забезпечення соціально-економічних прав засуджених з метою їх виправлення та ресоціалізації; 5) удосконалення правового статусу засуджених; 6) безпека засуджених та персоналу установ виконання покарань; 7) проблеми ресоціалізації засуджених та ін.

Метою наукового дослідження є: розроблення положень та норм кримінально-виконавчого законодавства, яке б відповідало вимогам міжнародним стандартам поводження із засудженими та їх втілення у сфері виконання кримінальних покарань.

Теоретична та практична значущість полягає у тому, що здійснюється поглиблене та комплексне дослідження міжнародних стандартів поводження із засудженими та їх позитивного досвіду виконання покарань, а також напрацювань науковців та практики виконання покарань з питань удосконалення кримінально-виконавчого законодавства України та приведення процесу виконання кримінальних покарань у відповідність до міжнародних стандартів.

На цій підставі буде запропоновано відповідні зміни до чинного кримінально-виконавчого законодавства України.

Отримані наукові результати:

1. Здійснено докорінний перегляд концепції функціонального призначення виправних колоній і надано аргументацію пропозиції запровадження замість позбавлення волі тюремного ув'язнення з відбуванням його у в'язницях.

2. Розроблено пропозиції в галузі кримінально-виконавчого права, які б відповідали законодавству Європейського Союзу, що передбачено Концепцією реформування (розвитку) пенітенціарної системи України, спрямовані на подолання розбіжностей між вітчизняним законодавством і рекомендаціями Ради Європи стосовно поводження з ув'язненими.

3. Продовжено аналіз і систематизацію міжнародних нормативно-правових актів та законодавства України, що регулюють сферу поводження із засудженими, з метою удосконалення кримінально-виконавчого законодавства України.

4. Продовжувався контент-аналіз публікацій у засобах масової інформації та мережі Інтернет, звітів громадських та правозахисних організацій на зазначену проблематику.

5. Досліджено ефективність діяльності органів пробації в Україні.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Гальцова О. В., Степанюк А. Х. Принцип поваги до прав і свобод людини у кримінально-виконавчому законодавстві, виконанні і відбуванні покарань : монографія. Харків : Право, 2020. 224 с.

Підручник – 1:

Автухов К. А., Гель А. П., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України. Академічний курс: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 432 с.

Наукові статті – 7:

1. Гальцова О. В. Безпека засуджених та персоналу установ виконання покарань під час пандемії. Часопис Київського університету права. 2020. № 2. С. 369–374.

2. Кутєпов М. Ю. Виправлення та ресоціалізація засуджених неповнолітніх: шляхи вдосконалення. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 1. С. 222–226.

3. Кутєпов М. Ю. Праця засуджених як шлях до ресоціалізації. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 7. С. 322–325.

4. Степанюк А. Х. Колонія чи в'язниця? Погляд на УВП з позиції історичного ревізійонізму. Вісник пенітенціарної асоціації України. 2020. № 1. С. 20–37.

5. Степанюк А. Х. Режим – це не «порядок виконання і відбування покарання», а програма соціальної допомоги при поводженні з ув'язненими. Вісник пенітенціарної асоціації України. 2020. № 2 (12). С. 110–125.

6. Яковець І. С., Лук'янченко Є. О. Проблеми та шляхи оптимізації виконання адміністративного стягнення у виді суспільно-корисних робіт. Вісник пенітенціарної асоціації України. 2020. № 2. С. 51–58.

7. Автухов К. А., Артёмов К. Ю. Реалізація принципу індивідуальності покарання на прикладі України та Німеччини. Інтернаука. Серія: «Юридичні науки». 2020. № 5.

Стаття у науковому виданні, яке індексується у міжнародних наукометричних базах даних Scopus/Web of Science, – 1:

Haltsova O. V., Kutieпов M. Yu., Stepaniuk A. F. Recommendations of the Council of Europe as a Guide for the Development of Criminal Executive Law of Ukraine. International Journal of Criminology and Sociology. 2020. № 9. P. 1557–1566.

Кількість проведених наукових семінарів і конференцій – 2:

1. Всеукраїнський науково-практичний круглий стіл «Встановлення позитивних взаємин з правопорушником як принцип пробації» (м. Харків, 18 грудня 2020 р.).

2. Регіональний «круглий стіл» «Діяльність Національного превентивного механізму у Харківському регіоні» (м. Харків, 21 грудня 2020 р.).

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінально-виконавчого кодексу України щодо

приведення положень ст. 18 Кримінально-виконавчого кодексу України у відповідність до Закону України «Про застосування амністії в Україні».

Крім того, науковці взяли участь у підготовці 16 тез наукових доповідей.

Тема: «Стратегія зменшення можливостей вчинення злочинів: теорія та практика», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2016 р. №97/7. Номер державної реєстрації: 0117U000283. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України Голіна В. В.

Метою наукового дослідження є здійснення теоретичних напрацювань у пізнанні природи, антикриміногенних можливостей, основних форм реалізації стратегії зменшення практичних можливостей учинення злочинів, а також досягнення якісно нового рівня кримінологічної профілактики, відвернення та припинення різних видів злочинів і правопорушень в Україні.

Актуальність наукового дослідження зумовлюється відсутністю на сучасному етапі розвитку юридичної науки й розбудови незалежної і правової держави комплексних кримінологічних досліджень, присвячених питанням запобігання та протидії злочинності шляхом реалізації запобіжної стратегії зменшення практичних можливостей учинення злочинів.

Завдання роботи полягає, окрім іншого, у підготовці за результатами проведеного дослідження інформаційно-аналітичних довідок, доповідних записок із конкретними рекомендаціями і пропозиціями щодо застосування окремих напрямів стратегії зменшення практичних можливостей учинення злочинів під час запобігання різним видам злочинної діяльності. Такі матеріали мають спрямовуватись до відповідних комітетів Верховної Ради України, Міністерства внутрішніх справ України, усіх управлінь Національної поліції України в областях і м. Києві, Генеральної прокуратури України, обласних державних адміністрацій, міських виконавчих комітетів та низки інших органів державної влади для здійснення

системного підходу у проведенні реформування системи кримінальної юстиції в Україні.

На теперішній час бракує вітчизняних наукових досліджень щодо проблеми стратегії зменшення практичних можливостей учинення злочинів. Сучасна теорія запобігання злочинності в Україні переважно спирається на теоретичні напрацювання, що були здійснені у радянський період. Звідси маємо низькоефективну правоохоронну діяльність, що не відповідає високим вимогам у цій сфері, які мають місце у розвинених західних країнах світу. До того ж у вітчизняній науці наразі майже відсутні спеціальні порівняльно-правові кримінологічні дослідження застосування зазначеної запобіжної стратегії. Своєрідний автономний і закритий характер наукових досліджень у сфері запобігання злочинності в Україні сприяє недостатньому вивченню й узагальненню прогресивного досвіду застосування стратегії зменшення практичних можливостей учинення різних видів злочинів у таких країнах, як США, Японія, країни-члени ЄС тощо.

Теоретична та практична значимість наукового дослідження на зазначену проблематику полягає в тому, що отримані результати стануть суттєвим доробком як у теорії кримінологічної науки взагалі, так і в теорії запобігання і протидії злочинності, зокрема. Авторські напрацювання у дослідженні стратегії зменшення практичних можливостей учинення злочинів дозволять не лише визначитись із місцем зазначеної стратегії у структурі запобігання злочинності, а також станом її упровадження у сфері запобігання і протидії злочинності в Україні на сучасному етапі. Це дасть змогу виділити окремі напрями запобіжної діяльності, що потребують термінового удосконалення, у тому числі шляхом використання окремих профілактичних напрямів стратегії зменшення практичних можливостей учинення злочинів.

Отримані наукові результати:

1. Проаналізовано стан використання сучасних технологій у практиці запобігання злочинності в Україні
2. Визначено практичні напрями реалізації стратегії зменшення можливостей учинення злочинів у діяльності органів кримінальної юстиції та громадськості.

3. Узагальнено наукові знання щодо прогресивного зарубіжного досвіду реалізації зменшення можливостей вчинення злочинів.

4. Завершено вивчення профілактичних можливостей стратегії зменшення можливостей учинення різних за спрямованістю кримінальних правопорушень.

5. Підготовлено практичні рекомендації щодо впровадження окремих стратегічних напрямів скорочення злочинних проявів та спрямування їх до зацікавлених суб'єктів.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Зменшення можливостей вчинення злочинів: стратегічний підхід / В. С. Батиргарєєва, В. В. Голіна, М. Г. Колодяжний, С. С. Шрамко та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2020. 294 с.

Наукові статті – 14:

1. Батиргарєєва В. С., Бабенко А. М. Вплив установ виконання покарань і попереднього ув'язнення на криміногенну ситуацію в Україні. *Право України*. 2020. №2. С. 164–183.

2. Батиргарєєва В. С. Концептуальна модель захисту інформаційного простору України засобами кримінального права. *Інформація і право*. 2020. №1 (32). С. 110–119.

3. Батиргарєєва В. С. Основні напрями протидії поширенню дезінформації (на прикладі пандемії COVID-19). *Інформація і право*. 2020. №2 (33). С. 121–131.

4. Батиргарєєва В. С. Питання боротьби з рецидивною злочинністю у матеріалах Конгресів ООН щодо запобігання злочинності та поведження з правопорушниками. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2020. Вип. 39. С. 39–45.

5. Голіна В. В. Теоретико-прикладні засади стратегії скорочення злочинності: сучасний досвід і перспективи. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 150. С. 141–149.

6. Голіна В. В., Шрамко С. С. Вплив класичної кримінології на кримінологічну політику сьогодення. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2020. Вип. 39. С. 32–38.

7. Колодяжний М. Г. Теорія розбитих вікон: сутність і практика застосування. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 67–72.

8. Колодяжний М. Г. Архітектурна профілактика злочинності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2020. № 1. С. 259–269.

9. Колодяжний М. Г. Застосування сучасних технологій у сфері запобігання злочинності. Вісник Асоціації кримінального права України. 2020. № 1. С. 178–195.

10. Данильченко Ю. Б. Сучасні біотехнології та їх роль у зменшенні можливостей вчинення злочинів. Вісник Асоціації кримінального права України. 2020. № 1. С. 163–177.

11. Калініна А. В. Пандемія вірусу vs правопорядок: кримінологічний прогноз. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 39–45.

12. Батиргарєєва В. С., Бабенко А. М. Аналіз сучасної криміногенної ситуації в Україні як інформаційна модель для розробки стратегії зменшення можливостей вчинення злочинів. Архів кримінології та судових наук : наук. журн. 2020. № 1. С. 39–53.

13. Данильченко Ю. Б. Типологія жертв тероризму та її значення для віктимологічної профілактики цього явища. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2020. № 2. С. 97–108.

14. Данильченко Ю. Б. Мотивація індивідуальної злочинної поведінки, пов'язаної з тероризмом. Наше право. 2020. № 3. С. 65–70.

Статті у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus/Web of Science, – 2:

1. Batyrgareieva V. S., Kalinina A. V., Babenko A. M. Energy infrastructure objects of Ukraine as a public health threat: criminological analysis. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. T. LXXII, nr 12 cz. II. P. 2434–2440. (Вийшла друком у 2020 р.).

2. Shramko S. S., Golina V. V., Kolodyazhny M. G. Alcoholism as a medical and socio-legal problem and ways to solve it. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. T. LXXII, nr 12 cz. II. P. 2496–2500. (Вийшла друком у 2020 р.).

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення доповнень до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. №693-р “Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року”».

Кількість проведених наукових семінарів і конференцій – 3:

1. Всеукраїнський науково-практичний онлайн-семінар «Емпіричне правознавство: запрошення до дискусії» (спільно з ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права», Кримінологічною асоціацією України, Науково-дослідним інститутом публічної політики і соціальних наук, ХНУВС, ОДУВС), 9 липня 2020 р., м. Харків.

2. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності», 5 листопада 2020 р., м. Харків.

3. IV Медико-правовий форум «Конституційні засади захисту прав пацієнтів в період пандемії» (науковий журнал «Wiadomosci Lekarskie», ОБСС, НАПрН України, НЮУ імені Ярослава Мудрого, Українська національна група Міжнародної асоціації кримінального права), 11 грудня 2020 р., м. Харків.

На виконання фундаментального дослідження науковці інституту взяли участь у підготовці 46 тез наукових доповідей.

Тема: «Кримінологічні проблеми запобігання корупції у приватній сфері», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2016 р. №97/7. Номер державної реєстрації: 0117U000280. Термін виконання 01.01.2017 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України Головкін Б. М.

Метою дослідження є: розробка теоретичних положень явища корупції у приватній сфері, вивчення закономірностей поширення цього феномену, з'ясування причин та умов корупційних правопорушень у приватній сфері, а також розробка системи загально-

соціальних та спеціально-кримінологічних заходів запобігання корупції у приватній сфері.

Актуальність наукового дослідження: в Україні дослідження корупції у приватній сфері перебуває на постановочній стадії, жодних фундаментальних розробок із цієї проблематики не було, а ґрунтовних досліджень щодо зазначеної теми в державі не проводилось. Досвід і доробок авторів полягає у формулюванні цієї наукової проблеми та частковому описуванні феноменології корупції у приватній сфері. Домінуючою ідеєю проведення наукового дослідження є розробка проблеми корупції у приватній сфері та забезпечення її взаємодії із законотворчою та правозастосовною практикою.

Розв'язання проблеми корупції залишається одним із пріоритетів для українського суспільства на сьогоднішньому етапі розвитку держави, а запобігання корупції у приватному секторі є важливим напрямом функціонування системи протидії корупції в Україні. У той самий час у вітчизняній кримінології відсутні комплексні дослідження присвячені запобіганню корупції у приватній сфері. З огляду на це правоохоронним органам бракує сучасних науково обґрунтованих заходів запобігання корупції у зазначеній сфері життєдіяльності українського суспільства.

Теоретична та практична значимість: важливість дослідження цієї теми полягає в тому, що отримані результати зроблять відчутний внесок як у теорію кримінологічної науки в цілому, так і в теорію запобігання і протидії корупції в Україні зокрема. Результати дослідження дозволять розробити ефективну, науково обґрунтовану систему заходів протидії корупції у приватній сфері. Соціальна та економічна значимість полягатиме у забезпеченні національної безпеки України, створенні умов для надійного захисту прав та законних інтересів громадян від проявів корупції у приватній сфері, зменшенні розмірів корупції у зазначеній сфері та усунення її негативних наслідків.

Отримані наукові результати:

1. Аналіз дослідження міжнародних стандартів розробки антикорупційних комплаєнс-програм.

2. Узагальнення актуальної статистичної інформації Генеральної прокуратури України, а також Державної судової адміністрації щодо корупції у приватній сфері.

3. Проведення он-лайн науково-практичного «круглого столу» «Запобігання корупції у приватному секторі» та публікація електронної збірки його матеріалів.

4. Підготовка рукопису колективної монографії за фундаментальною темою дослідження.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Запобігання корупції у приватному секторі : монографія / за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2020.

Підручник – 1:

Кримінологія : підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін. ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 384 с.

Збірник наукових праць – 1:

Запобігання корупції у приватному секторі : матеріали наук.-практ. онлайн «круглого столу», присвяч. 25-річчю із дня створення НДІ вивч. проблем злочинності та 95-річчю із дня народження акад. Володимира Сташиса (м. Харків, 1 лип. 2020 р.). Харків : Право, 2020. 214 с.

Наукові статті – 4:

1. Христич І. О. Проблеми розробки методики встановлення реальних обсягів корупції у приватній сфері України. Вісник Луганського Державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2020. № 89. С. 101–109.

2. Христич І. О. Використання технологій штучного інтелекту – один із напрямів запобігання корупції у приватній сфері України. Журнал східноєвропейського права. 2020. № 82. С. 130–135.

3. Дзюба А. Ю., Панова С. В. Добросесність бізнесу і корпоративна етика в умовах пандемії. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 4. С. 699–708.

4. Новіков О. В. Особливості юридичної відповідальності службових осіб юридичних осіб приватного права та інших суб'єктів

приватної сфери за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень в Україні. Журнал східноєвропейського права. 2020. № 79. С. 34–47.

Кількість проведених наукових семінарів і конференцій – 1:

Всеукраїнський науково-практичний онлайн «круглий стіл» «Запобігання корупції у приватному секторі», присвячений 25-річчю із дня створення НДІ вивчення проблем злочинності та 95 річчю із дня народження академіка Володимира Сташиса, 1 липня 2020 р., м. Харків.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення правового регулювання застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за вчинення їх уповноваженими особами окремих корупційних кримінальних правопорушень».

Тема: «Теоретичні основи якості кримінального процесуального законодавства України», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2016 р. № 97/7. Номер державної реєстрації: 0117U000284. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2021 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України Шило О. Г.

Актуальність наукового дослідження полягає в тому, що демократичні перетворення в Україні, масштабність державно-правових реформ, важливість передбачення нових процесів і тенденцій, які з'являються в політико-правовій сфері держави, висувають нові вимоги, спрямовані на підготовку зважених законодавчих рішень, створення високоефективної, якісної правової системи в якій законодавство відповідало б інтересам соціальних інституцій та забезпечувало охорону прав та свобод людини.

Потреба комплексного дослідження проблем, шляхів та засобів удосконалення системи вітчизняного кримінального процесуального законодавства та правозастосовної практики обумовлена як необхідністю забезпечення його стабільності, так і динамічними змінами в усіх сферах суспільного життя України.

Змістовно-функціональне, структурне та юридико-технічне удосконалення окремих елементів системи національного кримінального процесуального законодавства, надання йому гуманітарного виміру, тобто наближення його до реальних потреб та інтересів людини, суспільства та держави у царині протидії злочинності, має забезпечуватися як під час розробки законодавчих актів, так і при внесенні змін та доповнень до чинного законодавства.

Таким чином, необхідність вдосконалення кримінального процесуального законодавства та забезпечення максимальної ефективності кримінальних процесуальних норм та практики їх застосування, не викликає сумнівів. Разом із тим, концептуальні засади підвищення рівня правозастосовної практики мають закладатися на рівні теоретичних основ якості кримінального процесуального законодавства.

Мета наукового дослідження полягає у формулюванні теоретичних основ визначення якості кримінального процесуального законодавства України.

Наукові результати дослідження у звітному періоді:

1. Сформульовано поняття системи кримінального процесуального законодавства та її структурних елементів.

2. Досліджено проблеми правового регулювання оскарження повідомлення про підозру під час досудового розслідування.

3. Визначено та охарактеризовано індикатори якості кримінального процесуального законодавства, що регулює порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.

4. Дослідження нормативного регулювання діяльності прокурора, адвоката-захисника і представника в кримінальному провадженні та прокурора у кримінальному провадженні.

5. Вивчено проблемні питання забезпечення права на справедливий судовий розгляд.

6. Установлено роль суду у правотворенні та вплив судової правотворчості на правозастосовну практику.

7. Охарактеризовано засоби забезпечення єдності судової практики у сфері кримінального судочинства.

8. Дослідження проблемних питань нормативного регулювання визначення та побудови системи органів кримінальної юстиції.

9. Досліджено загальні, функціональні та інші підходи до вивчення діяльності прокуратури.

10. Сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вдосконалення кримінального процесуального законодавства України.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Подкопаєв С. В. Організація та діяльність прокуратури в Україні : монографія. Харків: Право, 2020. 364 с.

Збірник наукових праць – 1:

Збірник нормотворчої та науково-аналітичної діяльності фахівців Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України у 2019 р.: законопроекти, науково-правові висновки, пропозиції та зауваження до законодавства / упоряд.: В. С. Батиргарєва, Д. П. Євтеєва, В. І. Борисов, С. С. Шрамко та ін. Харків : Право, 2020. 320 с.

Посібник – 1:

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: постатейна систематизація окремих правових позицій Верховного Суду : посібник / наук. ред.: І. В. Гловюк, М. І. Пашковський, Д. В. Пономаренко, Ю. В. Жовтан. Одеса : Фенікс, 2020. 424 с.

Наукові статті – 12:

1. Новіков О. В. Особливості юридичної відповідальності службових осіб юридичних осіб приватного права та інших суб'єктів приватної сфери за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень в Україні. Журнал східноєвропейського права. 2020. № 79. С. 34–47.

2. Шило О. Г. Від ідеї до конституційної норми: аналіз наукового доробку академіка В. Я. Тація. Проблеми законності. Спецвип. / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2020. С. 52–62.

3. Глинська Н. В., Клепка Д. І. Оскарження повідомлення про підозру під час досудового розслідування. Вісник кримінального судочинства. 2019. № 12. С. 7–32.

4. Дунаєва Т. Є. Впровадження профілактичної діяльності під час досудового розслідування кримінальних правопорушень в Україні. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 85–90.

5. Клепка Д. І. Індикатори якості кримінального процесуально-го законодавства, що регулює порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 40. С. 54–62.

6. Крайник Г. С., Дунаєва Т. Є. Якість кримінального процесуального законодавства України, яке регулює підстави та порядок застосування застави. Вісник Луганського Державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2020. №3 (91). С. 102–117.

7. Клепка Д. І., Демура М. І., Крицька І. О. Забезпечення прав та законних інтересів особи в умовах «діджиталізації» кримінального провадження. Часопис Київського університету права. 2020. №1. С. 295–301.

8. Клепка Д. І., Демура М. І., Крицька І. О. Щодо обмеження прав особи під час вилучення цифрових джерел доказової інформації у кримінальному провадженні. Форум права. 2020. № 60 (1). С. 37–46.

9. Москвич Л. М. Порушення єдності статусу суддів шляхом диференціації розміру суддівської винагороди. Юридична Україна. 2020. № 1. С. 63–64.

10. Подкопаєв С. В. Загальні підходи до визначення поняття «організація прокуратури». Часопис Київського університету права. 2020. №1. С. 114–117.

11. Подкопаєв С. В. Про функціональний та інші підходи до розгляду діяльності прокуратури. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2020. № 1. С. 287–293.

12. Трофименко В. М., Глинська Н. В., Клепка Д. І. Остаточність постанови прокурора про закриття кримінального провадження. Юридичний вісник України. 2020. № 11–12 (1288–1289). С. 10–11.

Статті у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus/Web of Science, – 5:

1. Klepka D., Krytska I., Sydorenko A. Obligation of the disclosure of medical confidential information in criminal proceedings. Wiadomości Lekarskie. 2019. T. LXXII, nr 12 cz. II. P. 2602–2608.

2. Moskvych L. Role of Confidence and Supply Chain Strategy during Lejitimization of Justice in Countries of Transitional Period. International journal of Supply Chain Management. 2020. Vol. 8, No 6. P. 533–543. (Вийшла друком у 2020 р.).

3. Moskvych L., Khotynska-Nor O., Biletska G. Disease as interference for judge's profession. Wiadomości Lekarskie. 2019. T. LXXII, nr 12 cz. II. P. 2501–2509. (Вийшла друком у 2020 р.).

4. Nazarov I. V. et al. Independence of an Advocate in Disciplinary Proceedings: Comparative Approach with a Focus on Ukrainian Experience. Journal of Advanced Research in Law and Economics [S.I.]. 2020. Vol. 10, No 2. P. 603–615.

5. Shylo O., Glynska N., Marochkin O. Criteria for recognition of appropriate medical assistance to detainees in the european human rights court's practice. Wiadomości Lekarskie. 2019. T. LXXII, nr 12 cz. II. P. 2585–2590. (Вийшла друком у 2020 р.).

Довідкова література – 1:

Велика українська юридична енциклопедія. Т. 19: Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2020. 960 с.

Проекти нормативно-правових актів – 2:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо вдосконалення підстав застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні)».

2. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо забезпечення невідворотності покарання осіб, які вчинили злочини, передбачені статтями 109–114¹, 258–258⁵, 260, 261 Кримінального кодексу України)».

На виконання фундаментального дослідження науковці інституту взяли участь у підготовці 34 тез наукових доповідей.

Тема: «Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності в умовах змагального кримінального процесу», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2016 р. № 97/7. Номер державної реєстрації:

0117U000282. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2021 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України В. Ю. Шепітько.

Актуальність наукового дослідження зумовлена тим, що право на справедливий суд як одна з основних цінностей демократичного суспільства закріплено у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості, а також забезпечення обвинуваченому права на захист належать до основних засад судочинства відповідно до ч. 3 ст. 129 Конституції України. Враховуючи провідну роль інформатизації в Україні та її стрімку криміналізацію, сьогодні особливої актуальності набуває підвищення якості та ефективності науково-технічного забезпечення слідчої діяльності в умовах змагального кримінального процесу. Наукові дослідження у цій галузі сприятимуть мінімізації криміногенних процесів, своєчасному виявленню і попередженню злочинів та дотриманню принципу змагальності у кримінальному процесі. Криміногенна ситуація в Україні зумовлює потребу в запровадженні адекватних засобів реагування на злочинні прояви, у тому числі для забезпечення принципу змагальності за рахунок використання різноманітних науково-технічних засобів в кримінальному провадженні.

Метою наукових досліджень за темою стало:

1. Розроблення основних теоретичних положень щодо науково-технічного забезпечення слідчої діяльності в умовах змагального кримінального процесу.

2. Дослідження стану використання новітніх техніко-криміналістичних засобів в практичній діяльності співробітників правозастосовних органів, експертів та адвокатів.

3. Розроблення новітніх техніко-криміналістичних засобів та інформаційних систем для потреб сторін кримінального судочинства з метою реалізації їхнього права на справедливе правосуддя.

Наукові результати фундаментального дослідження:

1. Розкрито зміст науково-технічного забезпечення у даному виді правозастосовної діяльності.

2. Запропоновано сучасні підходи до формування предмета криміналістичної тактики.

3. Проведено аналіз тенденцій, дискусійних проблем та перспектив розвитку сучасної криміналістики.

4. Здійснено порівняльне дослідження практики забезпечення діяльності вітчизняних та зарубіжних органів досудового розслідування науково-технічними засобами, інформаційними технологіями, криміналістичними методиками.

5. Досліджено проблеми криміналістичної інноватики та її ролі у боротьбі із злочинністю в умовах глобальних загроз та трансформації сучасної злочинності.

6. Розроблено інноваційні напрямки розвитку сучасної криміналістичної техніки.

7. Досліджено можливості сучасних інноваційних продуктів, їх роль в оптимізації діяльності органів досудового розслідування.

8. Продовжено роботу зі створення автоматизованої бази даних «Криміналіст» з урахуванням сучасних наукових розробок у галузі криміналістики та чинного законодавства України.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Наукові статті – 21, зокрема:

1. Шепітько В. Ю. Роль міжнародних та національних неурядових організацій (асоціацій) в розвитку криміналістики в Україні. *Криміналіст першодрукований*. 2020. № 20. С. 10–18.

2. Шевчук В. М. Інновації у криміналістичній техніці: сучасні можливості та проблеми застосування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2020. № 43. С. 146–151.

3. Шевчук В. М. Сучасні проблеми криміналістичної тактики: традиційні та інноваційні напрямки розвитку. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 150. С. 199–215.

4. Шевчук В. М. Методологічні проблеми формування понятійного апарату криміналістичної інноватики. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. № 2. С. 170–183.

5. Шевчук В. М. Поняття та система засобів криміналістичної тактики: деякі проблеми вдосконалення. *Вісник Запорізького на-*

ціонального університету. Серія «Юридичні науки». 2020. № 2. С. 169–177.

6. Шевчук В. М. Інноваційні криміналістичні продукти у правозастосовній діяльності: поняття, ознаки та проблеми впровадження у практику. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2020. Т. XXVI. С. 139–155.

7. Шевчук В. М. Концептуальні основи формування окремих криміналістичних методик (проблеми визначення поняття та ознак). Актуальні проблеми держави і права. 2020. № 86. С. 246–258.

8. Шевчук В. М. Засоби криміналістичної тактики: поняття та система. Актуальні проблеми правознавства : зб. наук. пр. юрид. ф-ту Тернопіл. нац. екон. ун-ту. 2020. Вип. 2 (22). С. 166–180.

9. Шевчук В. М. Структура окремої криміналістичної методики: сучасні наукові підходи та перспективи досліджень. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 31 (70), № 4. С. 5–20.

10. Шевчук В. М. Сучасні наукові концепції формування типової структури окремої криміналістичної методики. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 4. С. 359–365.

11. Шевчук В. М. Сучасні проблеми дослідження криміналістичних інновацій: поняття, властивості та суттєві ознаки. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2020. Вип. 21.

12. Павлюк Н. В. Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності: зміст та напрями. Теорія і практика правознавства. 2020. Вип. 1 (17).

13. Яремчук В. О. Судова балістика у системі криміналістичних знань. Проблеми законності. 2020. Вип. 150. С. 244–252.

Статті у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus/Web of Science, – 6:

1. Shepitko V., Kurapka V., Malewski H., Ackermann R. Schaffung eines einheitlichen europäischen kriminalistischen Raumes. Kriminalistik: Unabhängige Zeitschrift für die kriminalistische Wissenschaft und Praxis. 2020. № 6. 74. Jahrgang. S. 355–363.

2. Shepitko V., Olkhovskiy V., Shepitko M. The Process of Scientific Knowledge Integration in Crime Prevention and Trends of Medical

Criminalistics Development in Ukraine in XIX – early XX century. Wiadomosci Lekarskie. 2020. Vol. 1.

3. Shepitko V., Shepitko M., Simakova-Yefremian E., Kolomiitsev A. The Determination of the Bullet Velocity After Ricochet Using Computer Modeling AFTE Journal. 2020. Vol. 52, №2. P. 1–8.

4. Shepitko V., Tishchenko V., Vasylynchuk V., Nykyforchuk D., Shepitko M. Some aspects of Foreign Experience in Combating Human Trafficking. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2019. №22 (5). P. 1–12. (Вийшла друком у 2020 р.).

5. Shevchuk V.M. and etc. State-private partnership in the field of medical services: principles, forms and signs. Revista inclusiones. 2020. Vol. 7, Iss. 4. P. 580–597.

6. Tatsiy V.Y., Zhuravel V.A., Avdeeva G.K. Independent forensic medical examination as a mean of proving the facts of a torture usage. Wiadomości Lekarskie. 2019. T. LXXII, nr 12 cz. II. P. 2596–2601. (Вийшла друком у 2020 р.).

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення системи самоврядування судових експертів, запровадження рецензування висновку судового експерта та забезпечення прав учасників судочинства на самостійне збирання доказів з використанням спеціальних знань».

На виконання фундаментального дослідження науковці інституту взяли участь у підготовці 54 тез наукових доповідей.

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

Тема: «Нормативно-інституційне забезпечення сприяння господарській діяльності в інноваційному суспільстві», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 3 липня 2017 р. № 103/4. Номер державної реєстрації: 0118U003443. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Дмитрик О. О.

Мета теми – дослідити особливості правового регулювання суспільних відносин, що виникають при здійсненні господарської

діяльності, з'ясувати стан та перспективи розвитку малого та середнього підприємництва, визначити основні напрями державної підтримки в цій сфері з метою визначення дієвого механізму забезпечення сприяння господарській діяльності в інноваційному суспільстві.

Наукові результати:

1. Встановлено, що на практиці з'явилися альтернативні форми надання «швидких» коштів, зокрема, через систему он-лайн шляхом застосування моделі взаємного P2P-кредитування за механізмами, що подібні до краудлендінга або краудфандінга. Це виправдано, оскільки майже всі учасники РФП переходять на цифрові технології, бо це спрощує доступ до фінансових послуг. Таким чином, вважаємо за необхідне, по-перше, прийняття спеціального закону, який би легітимував правовий статус МФО з метою підвищення ефективності їх діяльності, визначивши, перш за все, що представляє собою мікрофінансова діяльність, права, обов'язки, відповідальність і гарантії МФО, хто, окрім цих організацій, може здійснювати мікрофінансову діяльність; по-друге, з урахуванням існуючої практики надання фінансових послуг за допомогою інформаційно-телекомунікаційної мережі Інтернет, мобільних технологій та інших сучасних технологій, розробити дієвий механізм їх впровадження на ринку мікрофінансування. Той факт, що 4 лютого 2020 р. Верховна Рада України в першому читанні прийняла законопроект про поширення Закону України «Про споживче кредитування» на мікропозики, що в тому числі надаються і мікрофінансовими організаціями, не вирішує усіх проблем створення та функціонування останніх. Тим більш, що Закон України «Про споживче кредитування» створювався для ефективного захисту прав споживачів кредитних послуг і не поширювався на мікрофінансові організації. Підводячи підсумок, констатуємо, що на сьогодні лише частково вирішені ті завдання, які ставилися Концепцією вдосконалення державного регулювання господарської діяльності 2007 р.

2. Констатовано, що утримання рівноваги українськими суб'єктами господарювання в умовах пандемії коронавірусної інфекції можливе лише за умови достатніх державних стимулів та антикризових програм, а також застосування додаткових інструментів для

швидких рішень в умовах карантину. Якщо для великого і середнього бізнесу вже були запроваджені суттєві заходи – вони можуть скористатися відтермінуванням або мораторієм на певні види податків на час карантину, то для суб'єктів малого підприємництва необхідні додаткові обігові кошти, які вони можуть отримати шляхом розширення доступу до фінансування.

3. Зроблено висновок про те, що для ефективного функціонування туристичної галузі необхідний системний підхід, який буде забезпечувати стимулювання розвитку територій. Зокрема, необхідно:

1) забезпечити залучення фахівців в галузі права, які мають спеціальні знання щодо правового регулювання туристичної діяльності з метою розробки якісних нормативних актів, стратегій програм, проведення тренінгів та семінарів для суб'єктів туристичної галузі та осіб які бажають започаткувати туристичну справу;

2) визначити пріоритетні галузі туризму, які у економічній сфері можуть сприяти зростанню зайнятості і доходів працюючих громадян, збільшенню надходжень до місцевого бюджету, розвитку малого і середнього бізнесу, поширенню ділової активності у інших галузях (транспорт, зв'язок, будівництво, торгівля, виробництво та ін.);

3) забезпечити системні розробки та впровадження інноваційних технологій;

4) забезпечити впровадження інноваційних інструментів розвитку туризму, зокрема створення туристичних кластерів;

5) удосконалити транспортну інфраструктуру області, зокрема покращити транспортну доступність до туристичних об'єктів для окремих відвідувачів та організованих туристичних груп основними видами транспорту.

4. Зазначено, що серед контрольних заходів у сфері державної допомоги Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» передбачено лише проведення моніторингу державної допомоги Антимонопольним комітетом України. У той же час, як ми вже вказували, форми державної допомоги, закріплені у ст. 4 наведеного нормативно-правового акта, за своєю суттю є

різними й їх надання регламентовано іншими законами. Так, питання щодо надання таких форм державної допомоги суб'єктам господарювання, як податкова пільга, відстрочення та розстрочення сплати податків урегульовано нормами Податкового кодексу України.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографії – 2:

1. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / за ред. Н. М. Внукової, С. В. Глібка. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 304 с.

2. Нормативно інституційне забезпечення сприяння господарській діяльності в інноваційному суспільстві : монографія / за ред. А. П. Гетьмана, О. О. Дмитрик, К. О. Токаревої. Харків : Право : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 312 с.

Збірники наукових праць – 3:

1. Стратегія розвитку Харківської області на період 2021–2027 років : зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (м. Харків, 23 січ. 2020 р.) / за ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 119 с.

2. Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарській діяльності в сучасних умовах : зб. наук. пр. за матеріалами III круглого столу (м. Харків, 25 черв. 2020 р.) / редкол.: М. В. Шульга, С. В. Глібка. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 312 с.

3. Modern problems of the development of law and economics in an innovative society : scientific collection works of the International scientific and practical conference, March 20, 2020. / Ed. M. Petrova, S. Glibko. Veliko Tarnovo : Publishing House “ACCESS PRESS”, 2020. 278 p.

Наукові статті – 16, зорема:

1. Liubchych A., Savchuk O., Vrublevska-Misiuna K. Legal Forest Management Problems: EU Experience. European Journal of Sustainable Development. 2020. Vol. 9, Iss. 1. P. 205–219.

2. Kliuiev O., Vnukova N., Hlibko S., Brynza N., Davydenko D. Estimation of the Level of Interest and Modeling of the Topic of Innovation Through Search in Google // Proceedings of the 4th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems (COLINS 2020), 23–24 April, 2020. P. 523–535.

3. Dmytryk O., Makukh O. Economic principles of taxation: problems of definition and embodiment in the tax legislation of Ukraine and the European states. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6, No. 2. P. 32–38.

4. Pukala R., Vnukova N., Tokhtamysh T., Yaholnytskyi O., Hran-ko K. Evaluation of the creditworthiness of extractive industry companies // *E3S Web of Conferences*. RMGET. 2020. Vol. 168. P. 00035.

5. Бойчук Р. П. Державне управління та державне регулювання економічної діяльності в Україні: проблеми правового регулювання. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 2 (15). С. 86–96.

6. Борисов І. В. Відносини залежності, що виникають при створенні інститутів спільного інвестування. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 2 (15). С. 68–72.

7. Вапнярчук Н. М. Світовий досвід професійного розвитку персоналу. *Право та інновації*. 2020. № 2 (30). С. 63–69.

8. Внукова Н. М. Активізація розширення доступу до засобів фінансування реалізації інноваційних проектів малого та середнього підприємництва. *Право і інновації*. 2020. № 2 (30). С. 17–23.

9. Знаменський Г. Л. Методичні засади дослідження ефективності інноваційного законодавства. *Право та інновації*. 2020. № 4 (32). С. 32–37.

10. Колісник А. С. Правове регулювання фінансового контролю за діяльністю суб'єктів господарювання. *Право та інновації*. 2020. № 3 (31). С. 71–77.

11. Курашова І. М. Господарсько-правова відповідальність членів саморегульованих організацій в будівельній галузі. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 3. С. 77–83.

12. Петришина М. О. Теоретико-правові проблеми забезпечення надання публічних послуг суб'єктам господарювання органами місцевого самоврядування. *Право та інновації*. 2020. № 2 (30). С. 93–99.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання сфери господарювання» (щодо лібералізації діяльності туристичних операторів).

Наукові заходи – 3:

1. «Стратегія розвитку Харківської області на період 2021–2027 років» (м. Харків, 23 січня 2020 р.).

2. «Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарській діяльності в сучасних умовах» (м. Харків, 25 червня 2020 р.).

3. «Modern problems of the development of law and economics in an innovative society» (March 20, 2020).

На виконання фундаментального дослідження науковці інституту взяли участь у підготовці 57 тез наукових доповідей.

Тема: «Правове забезпечення розвитку технологій цифрової економіки та суспільства», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 17 липня 2019 р. № 121/53. Номер державної реєстрації: 0119U103826. Термін виконання: 01.01.2020 р. – 31.12.2023 р. Науковий керівник – кандидат юридичних наук Стріжкова А. В.

Мета теми – встановлення особливостей та стану правового регулювання відносин, пов'язаних з розбудовою цифрової економіки та цифрового суспільства України, ЄС та інших країн світу та підготовка законодавчих пропозицій стосовно розвитку технологій цифрових економіки та суспільства в Україні.

Наукові результати:

1. Цифровізація як глобальне явище, що стало одним з ключових у сучасній державній політиці України, впливає на оновлення правового регулювання, прийняття нових державних концепцій та стратегій розвитку різних сфер «традиційних» відносин. Державна політика цифрової трансформації здатна доволі сильно впливати на спрямування розвитку, удосконалення «традиційних» правовідносини. Концепцію цифрового або точного землеробства можна

розглядати у багатьох аспектах, проте наразі набуває особливо гострої актуальності розуміння цифрового землеробства у якості напрямку (вектору) державної аграрної політики і політики діджиталізації та вироблення науково обґрунтованих засад, які б відображалися у відповідних стратегіях та концепціях розвитку цифрового землеробства з планом послідовних ефективних дій їх реалізації, щоб якість таких актів була на належному високому рівні, а впровадження цифрового землеробства стало більш доступним для різних суб'єктів господарювання на аграрному ринку. Для такого впровадження треба по можливості мінімізувати вплив неавтоматизованих бюрократичних процедур. Застосування технологій електронного (цифрового) землеробства перед відкриттям ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні здатне дозволити зняти більшість спекулятивних питань.

2. З'ясовано, що новелою правового регулювання на теренах ЄС стало прийняття Директиви ЄС 2018/843, відомої як П'ята Директива ЄС проти відмивання грошей (5AMLD), що призвело до жвавих дискусій правників та бізнесу. Аналіз вказаного документу дає підстави стверджувати, що у деяких питаннях простежується прихований наглядний режим, який виходить за рамки потреб 5AMLD. Крім того, механізм впровадження на національному рівні положень документа залишається недосконалим з огляду на поліваріантність тлумачень юридичного тексту. Можна констатувати, що, незважаючи на певні недоліки, Директива ЄС 2018/843 стане жорстким та дієвим інструментарієм у напрямку боротьби із тероризмом та відмиванням грошей, водночас, побоювання закордонних експертів щодо позбавлення криптовалют повної анонімності, розвитку та перспектив інновацій є передчасними. Питання виконання та національного впровадження Директиви ЄС 2018/243 залишається відкритим та потребуватиме додаткових досліджень.

3. Легалізовані Директивою ЄС 2018/843 положення у сфері криптовалютного регулювання потребують врахування законодавцем України, з огляду на взяті на себе нашою державою міжнародно-правові зобов'язання у вказаній сфері. Тільки прогресивне

державне регулювання криптовалютної діяльності дозволить створити умови, які забезпечать реалізацію законних та безпечних відносин з криптовалютою в Україні, а також сприятимуть поступовому виходу вітчизняних підприємців на міжнародні ринки.

4. Проаналізовано вплив Четвертої промислової революції на сферу людських ресурсів (HR 4.0). З позицій системного аналізу цифрову трансформацію економіки слід розглядати: по-перше, як фундаментальні зміни у технологіях, формах і способах людської діяльності; по-друге, як стратегічні зміни, які ведуть до організаційної трансформації, перегляду стратегій, моделей, операцій, продуктів. У сфері управління людськими ресурсами в умовах HR 4.0 мають місце: зміна вимог до ключових компетентностей персоналу; реалізація концепції цифрових робочих місць; кардинальна зміна професійної структури найманого персоналу; модифікація діяльності HR-підрозділів, технологій та інструментів підбору й оцінки ефективності персоналу; перехід до гнучкого командоутворення.

5. Досліджено та узагальнено шлях створення і розвиток мереж трансферу технологій в ЄС, на основі чого можна виділити такі етапи: з 1984 по 1996 роки, протягом яких відбулося створення перших мереж трансферу технологій; з 1996 по 2008 роки, які характеризуються динамічним розвитком інформаційних технологій з усе більшим залученням до їх поширення та комерціалізації мереж трансферу технологій; з 2008 по теперішній час, головною особливістю якого є об'єднання мереж трансферу технологій у більш складні суб'єкти та їх вихід на новий міжнародний рівень.

6. Відзначено головні аспекти діяльності мереж трансферу технологій в ЄС: 1) їх фінансування відбувалось декількома шляхами, зокрема спільно центральною і регіональною владою, зацікавленими комерційними структурами або самофінансування завдяки коштам, які вона отримувала за надання своїх послуг учасникам; 2) отримання прибутку не є метою їх діяльності; 3) головне їх призначення виступати посередниками між розробниками технологій та їх споживачами; 4) учасником таких мереж міг буди будь-хто, однак найбільш зацікавленими є малі та середні інноваційні.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Науково-практичний посібник – 1:

Інноваційне право : наук.-практ. посіб. 2-ге вид., допов. / за заг. ред. С. В. Глібка, А. В. Стріжкової. Харків : НДІ ПЗІР, 2020. 244 с.

Збірники наукових праць – 2:

1. Стратегія підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку малого і середнього інноваційного підприємництва : зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України. № 2: за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 16 листоп. 2020 р.) / за ред. А. В. Стріжкової. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 196 с.

2. Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії : зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 1: за матеріалами круглого столу (м. Харків, 18 верес. 2020 р.) / за ред. А. В. Стріжкової. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 220 с.

Наукові статті – 7:

1. Strizhkova A., Tokarieva K., Liubchych A., Pavlyshyn S. Digital Farming as Direct of Digital Transformation State Policy. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, Iss. 3. P. 597–606.

2. Єгорова-Луценко Т. П. Цифровізація системи надання соціальних послуг в Україні. *Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид.* 2020. № 2 (15).

3. Кохан В. П. Цифровізація діяльності Пенсійного фонду України. *Право та інновації*. 2020. № 3 (31). С. 7–12.

4. Панфілова Д. А. Криптовалютна детінізація: новели законодавства Європейського Союзу та значення для вітчизняного ринку. *Право та інновації*. 2020. № 1 (20). С. 28–34.

5. Пасмор Ю. В., Кулик М. М. Інформаційні технології та ресурси Open Science: бібліометричне, наукометричне бачення. *Право та інновації*. 2020. № 3. С. 24–33.

6. Шаповалова О. В. Правові умови створення та адміністрування електронних публічних реєстрів. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2020. № 1 (39). С. 37–42.

7. Шевченко Л. С. HR 4.0: революція в сфері людських ресурсів. *Економічна теорія та право*. 2020. № 4 (43). С. 26–45.

Наукові заходи – 2:

1. «Стратегії підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку малого і середнього інноваційного підприємництва» (м. Харків, 16 листопада 2020 р.).

2. «Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії» (м. Харків, 18 вересня 2020 р.).

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі, а також удосконалення організації та діяльності центрів надання адміністративних послуг».

На виконання фундаментального дослідження науковці інституту взяли участь у підготовці 57 тез наукових доповідей.

Тема: «Правове забезпечення функціонування Національної інноваційної системи в сучасних умовах», затверджена постановою президії Національної академії правових наук України від 21 червня 2017 р. №97/7. Номер державної реєстрації: 0117U002507. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент Глібко С. В.

Мета теми – дослідження особливостей та стану правового регулювання Національної інноваційної системи за законодавством України, ЄС та інших країн світу та вироблення ефективного механізму її функціонування в Україні.

Наукові результати:

1. Основними тенденціями провадження та розвитку інноваційних відносин є посилення державної підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, здійснення дієвої інноваційної політики шляхом визначення довгострокових та середньострокових пріоритетів інноваційного розвитку та стимулювання розвитку науково-дослідної та інноваційної інфраструктури.

2. Перехід до інноваційної моделі розвитку національної економіки та забезпечення процесу розбудови національної інноваційної системи можливо лише за умови наявності ефективного правового регулювання відносин у сфері інновацій, а забезпечення належного правового регулювання національної інноваційної системи

буде сприяти реалізації гарантій підприємництва, які є актуальними в сучасних умовах.

3. На підставі аналізу нормативно-правових актів здійснено дослідження особливостей державного регулювання інноваційної діяльності в умовах епідемії COVID-19 в Україні. Підсумовано про необхідність внесення змін до Закону України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності», аргументовано доцільність визначення і встановлення додаткової категорії – надзвичайних напрямків інноваційної діяльності та необхідність запровадження спрощеного порядку їхнього формування. Окрім запровадження надзвичайних напрямків інноваційної діяльності уваги законодавця потребує перегляд тривалості встановлених законом стратегічних напрямків інноваційної діяльності (наразі вона становить 10 років). Цілком очевидним є те, що така тривалість не є виправданою та не дозволяє національній економіці демонструвати мобільність та адекватно реагувати на актуальні виклики сучасності. Також за звітний період було проаналізовано сучасні проблеми правового регулювання прийняття стратегій регіонального розвитку в Україні. Підсумовано, що відсутність Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр. може створити небезпеку майбутньої невідповідності нормативних актів регіональних органів урядовим актам та спровокувати неузгодженість під час їхнього виконання. Це, у свою чергу, може завадити сталому розвитку регіонів України у 2021 році, формуючи перепони для бюджетного фінансування і виконання планів заходів регіональних стратегій та відповідних галузевих програм.

4. Важливим напрямом розвитку системи фінансування інноваційної діяльності в Україні має стати венчурне фінансування, яке ефективно використовується рядом розвинених країн світу. Запорукою розвитку ринку венчурних інвестицій є активна позиція держави щодо його підтримки.

5. Доцільно на початковому етапі розвитку венчурного інвестування розробити комплексну Державну програму щодо розвитку венчурного інвестування в Україні. Ця програма повинна містити заходи як стосовно розвитку інформаційної підтримки інноваційного бізнесу, удосконалення нормативно-правової бази діяльності

венчурних фондів, і, що не менш важливо, – комплекс стимулюючих заходів податкового характеру, так і безпосередньо участі держави у фінансуванні венчурних інвестицій.

6. Встановлено основні напрями взаємодії органів місцевого самоврядування та суб'єктів інноваційної інфраструктури в аспекті економічної специфіки окремих регіонів України. Надано пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності наукових парків в Україні, проаналізовано діяльність національних та іноземних бізнес-ангелів як суб'єктів інноваційної інфраструктури. Визначено основні форми взаємодії бізнес-ангелів за допомогою міжнародних інноваційних мереж, здійснено аналіз перспективних напрямів підтримки діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури на регіональному рівні.

7. Хоча правовий аналіз законодавства про трансфер технологій свідчить про використання понять «фізична особа», наприклад, автор, винахідник, які можуть належати до фізичних осіб, які беруть участь у створенні технологій та/або їх складових, і «фізична особа – підприємець», однак сторонами господарського договору у сфері трансферу технологій є суб'єкти господарювання, тобто фізичні особи – підприємці. Вважаємо, що п. 3 ст. 3 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» необхідно викласти у такій редакції: фізичні особи, які безпосередньо беруть участь у створенні, трансфері та застосуванні технологій та/або їх складових, надають необхідні для цього інформаційні, фінансові та інші послуги на всіх стадіях просування технологій та/або їх складових на ринок, – це: а) фізичні особи, які створюють нові технологічні рішення, продукти, методи або засоби виробництва, види товарів і послуг, структури управління без проведення наукової (науково-технічної) роботи; б) фізичні особи, які надають різні види послуг під час впровадження новацій, зокрема, виконують проектно-конструкторські або технологічні роботи зі створення макетів, дизайну, надають маркетингові, навчально-тренінгові, юридичні, патентні послуги; в) фізичні особи – інвестори, які фінансують проекти за рахунок власних коштів чи здійснюють управління фондами.

8. Розглядаються особливості інноваційного суспільства як нового типу соціального розвитку, розкриваються проблеми становлення дослідницького університету як модифікації класичних університетів в умовах сучасних глобальних викликів, даються основні характеристики дослідницьких університетів, аналізується інноваційна інфраструктура дослідницького університету, яка інтегрує основні компоненти його інтелектуальної діяльності. Розкривається тенденція посилення інтеграції національних дослідницьких університетів для вирішення світових проблем.

9. Встановлено, що на сучасному етапі розвитку національної інноваційної системи ключовим завданням, яке потребує першочергового вирішення повинно бути законодавче врегулювання діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури, в тому числі державної підтримки елементів інноваційної інфраструктури та суб'єктів господарювання, що провадять інноваційну діяльність. Все це свідчить про необхідність комплексного аналізу визначених питань і пошуку напрямків здійснення модернізації середовища розвитку інноваційної інфраструктури України та удосконалення відповідного інституційного забезпечення. При цьому потрібно врегулювати прогалини, які існують у чинному законодавстві щодо створення та функціонування певних елементів інноваційної інфраструктури шляхом розробки відповідних законодавчих пропозицій.

10. Обґрунтовано роль регіональних стратегій розвитку як інструменту державної регіональної політики, який надає системний ефект для провідних сфер життєдіяльності суспільства та держави, а також встановлено, що в умовах децентралізації та євроінтеграції в наслідок посилення ролі регіонів суттєво підвищується значущість стратегій розвитку саме регіонального рівня, що створює передумови для необхідності подальшого вдосконалення законодавства України у цій сфері.

11. Обґрунтовано впровадження європейських стандартів стратегічного планування, що сприятиме «розкриттю» регіонального інноваційного потенціалу. Запропоновано практичні рекомендації щодо розширення компетенції органів місцевого самоврядування

як суб'єктів інноваційних відносин, оскільки у нормативно-правовому регулюванні інноваційної діяльності органами місцевого самоврядування існує велика кількість прогалин, які негативно впливають на реалізацію регіональної інноваційної політики.

12. Підсумовано, що нагальною проблемою залишається відсутність нормативного визначення поняття «єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система», що порушує баланс між засобами захисту інформації в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі та її змістом, структурою, властивостями оброблюваної інформації, умовами та режимом експлуатації. Зазначені недоліки вважається доцільним усунути нормативними змінами до Концепції побудови Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та подальшим відображенням в Положенні про неї. Результати дослідження засвідчили відсутність попереднього здійснення розробником Концепції побудови Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи процедури визначення й аналізу загроз, що мала передувати побудові системи захисту інформації. Підсумовано, що цей факт ускладнює розробку системних та ефективних засобів захисту від загроз та актуалізує необхідність виконання цього етапу в рамках подальшого розроблення та затвердження Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

13. Визначено та конкретизовано напрями діяльності органів місцевого самоврядування щодо підтримки і стимулювання інноваційного розвитку аграрної сфери, реалізація яких сприятиме розв'язанню проблем, що уповільнюють процес впровадження агроінновацій. Обґрунтовано необхідність у комплексному підході із застосуванням наукових методів дослідження у поєднанні з ІТ-ресурсами до виявлення пріоритетних напрямів діяльності щодо забезпечення інноваційного розвитку кожної окремої об'єднаної територіальної громади. Обґрунтовано доцільність програм державно-приватного партнерства як засобу стимулювання інноваційного розвитку. Запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення нормативно-правового регулювання місцевими органами влади інноваційної діяльності.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографії – 2:

1. Стан господарської діяльності окремих об'єднаних територіальних громад Харківської області : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського, Н. М. Внукової. – Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 88 с.

2. Правове забезпечення функціонування Національної інноваційної системи в сучасних умовах : колект. моногр. / за заг. ред. С. В. Глібка, О. В. Розгон. Харків : Право, 2020. 360 с.

Збірники конференцій – 2:

1. Стратегія розвитку Харківської області на період 2021–2027 років : зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (м. Харків, 23 січ. 2020 р.) / за ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 119 с.

2. Регіональні інноваційні ініціативи: завдання та шляхи вирішення : зб. наук. пр. за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 5 черв. 2020 р.) / редкол.: С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвський. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 176 с.

Наукові статті – 16, зокрема:

1. Бринцев В. Д. Концепція удосконалення системи інноваційного права. *Право та інновації*. 2020. Вип. 4 (32). С. 38–45.

2. Глібка С. В. Проблеми формування регіональної інноваційної системи Донецького регіону. *Право та інновації*. 2020. Вип. 4 (32). С. 46–54.

3. Гречко О. О. Забезпечення інноваційного процесу місцевими органами влади: нормативно-правовий аспект. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 2 (15).

4. Давидюк О. М. Окремі аспекти реалізації господарсько-правової компетенції органів місцевого самоврядування на впровадження інновацій. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 1 (14). С. 14–18.

5. Жорнокуй Ю. М. Публічно-правові засоби інвестування малого та середнього інноваційного підприємництва в Європейському Союзі. *Право та інновації*. 2020. Вип. 1 (29). С. 7–13.

6. Завадська А. Т. Щодо інформаційно-комунікативної взаємодії суб'єктів інноваційного процесу: національний та міжнародний досвід. *Право та інновації*. 2020. Вип. 3 (31). С. 34–38.

7. Завадська А. Т., Водолазький С. Г. Проблеми становлення бізнес-ангелів в інноваційному процесі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 2 (15).

8. Клімова Г. П. Трансфер знань як найважливіша функція дослідницьких університетів. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 1 (14). С. 53–60.

9. Любчич А. М. Стимулювання інновацій в державному секторі: зарубіжний досвід. *Право та інновації*. 2020. Вип. 1 (29). С. 22–27.

10. Любчич А. М., Подрез-Ряполова І. В. Основні фактори стимулювання інноваційного розвитку України. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 2 (15).

11. Мартыненко И. Э., Розгон. О. В. Функционирование технологических парков как одно из направлений государственно-частного партнерства в инновационной сфере. *Проблемы гражданского права и процесса* : сб. науч. ст. Вып. 5 / ГрГУ им. Я. Купалы ; редкол.: И. Э. Мартыненко (гл. ред.) [и др.]. Гродно : ГрГУ, 2020. С. 94–102.

12. Подрез-Ряполова І. В. Використання інноваційного підходу смарт-спеціалізації щодо забезпечення регіонального розвитку в Україні. *Право та інновації*. 2020. Вип. 1 (29). 35–39.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо регулювання інноваційної діяльності та комерціалізації науково-технічної діяльності».

На виконання фундаментального дослідження науковці інституту взяли участь у підготовці 60 тез наукових доповідей.

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

Тема: «Інституційно-правове забезпечення майнових інтересів держави та суб'єктів приватного права в умовах регіональної нестабільності», затверджена рішенням Експертної ради

від 7 липня 2016 р. № 2. Номер державної реєстрації: 0117U002141. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2021 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Король В. І.

Мета дослідження: розроблення науково-обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо модернізації інституційних та інструментально-правових засад правової політики держави щодо забезпечення майнових інтересів держави та суб'єктів приватного права в умовах регіональної нестабільності.

Наукові результати: у контексті імплементації значним колом держав світу, у тому числі в Україні, Плану заходів BEPS, ініційованого провідними державами Організації економічного співробітництва і розвитку та Великої двадцятки (G-20), розкрито:

1. Передумови та наслідки ратифікації Україною Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування щодо модернізації переважної більшості двосторонніх угод (конвенцій) України про уникнення подвійного оподаткування.

2. Передумови та наслідки імплементації міжнародно-договірних новел протидії штучному уникненню статусу постійного представництва за допомогою договору комісії.

3. Сутність суперечливих регіональних трендів у сфері оподаткування транскордонних цифрових послуг у контексті модернізації податкового законодавства України з урахуванням концептуальних засад Заходу 1 BEPS.

4. Спільні концептуально-правові засади інституту «контрольованих іноземних компаній у законодавстві Європейського Союзу та України, а також суттєві відмінності, запроваджені у Податковому кодексі України, які здатні породжувати правові ризики для забезпечення економічних інтересів держави та суб'єктів господарювання – платників податків.

5. У контексті зміни або розірвання договору надзвичайні обставини на кшталт збройного конфлікту або пандемії, що створюють кризові умови для виконання договірних зобов'язань, постають як підстава для зміни або припинення правовідносин через

неможливість або надзвичайну ускладненість реалізації їх змісту – проте лише за умов позитивного встановлення в судовому порядку факту додержання стандартів добросовісності й розумності у поведінці заінтересованої особи, а також врахування справедливого розподілу ризиків виникнення відповідних надзвичайних обставин.

6. Розкрито наявність двох підходів до підвищення ефективності захисту прав іноземних інвесторів українською судовою системою. Другий підхід полягає в утворенні нового судового органу – Вищого інвестиційного суду України. Такий суд буде ефективним за умови зміни юрисдикції і, відповідно, зменшення кількості посад суддів та обслуговуючого персоналу в інших загальних та спеціалізованих судах, а також швидкого і справедливого розгляду спорів при відсутності будь-яких корупційних підозр принаймні у перші роки його діяльності.

7. Враховуючи норми ст. 6, 7, 9 Конвенції про права людини щодо застосування біомедицини, ст. 3 (стосовно поваги до особистої самостійності), ст. 12 (стосовно рівності у правах) Конвенції про права осіб з інвалідністю, здійснено перегляд чинної доктрини правосуб'єктності недієздатних фізичних осіб у сфері надання медичної допомоги, та запропоновано нову правову модель, яка ґрунтується на визнанні у правовій доктрині та законодавстві самостійності та автономності фізичних осіб, визнаних недієздатними, у процесуальних відносинах та особистих немайнових відносинах у сфері надання медичної допомоги. Складовими даної моделі обґрунтовані такі правила:

– право на інформовану згоду або відмову у сфері надання медичної допомоги має бути визнаним за недієздатними фізичними особами, які за своїм функціональним станом можуть сформувати та висловити власну думку;

– у випадку встановлення (за визначеними у законі процедурами) нездатності фізичної особи приймати усвідомлені рішення у сфері охорони здоров'я, такі рішення мають прийматися замісними особами, які обрані не довільно, а відповідно до прописаних законодавчих процедур, в тому числі на договірній основі;

– права представників (опікуна, піклувальника, довіреної особи) на отримання інформації, вибір лікаря та лікувального закладу,

надання згоди (або відмови) на медичне втручання мають вторинне значення та виникають тільки з моменту встановлення нездатності самої недієздатної фізичної особи пацієнта;

– замісна особа зобов'язана діяти не свавільно, але керуватися при прийнятті рішень, в першу чергу, всією доступною інформацією про ймовірні переваги пацієнта, в тому числі юридичними документами про попередні розпорядження.

8. Обґрунтовано необхідність визначення узгодженої системи інституційного забезпечення захисту прав, свобод та охоронюваних законом інтересів учасників особистих немайнових та майнових відносин, яка відповідає концепції взаємоузгодження інтересів суб'єктів приватного права, громад, суспільства та держави в цілому на засадах верховенства права, захисту прав людини і спроможності держави забезпечити виконання нею своїх функцій.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Миронова Г. А. Модернізація цивільного законодавства у сфері надання медичної допомоги: теоретичні засади та практика імплементації : монографія. Київ, 2020. 200 с.

Наукові статті – 31, зокрема:

1. Bilousov Y. V., Hariievska M. B., Bondarenko-Zelinska N. L., Trach O. M., Chudyk-Bilousova N. I. Digitalization of civil justice in Ukraine. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 1. P. 209–226.

2. Деревянко Б. Щодо формування та діяльності спеціалізованого інвестиційного суду України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 323–327.

3. Деревянко Б. Міркування про необхідність запровадження концепції розвитку «приватного права» та визначення її назви і змісту. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 245–250.

4. Zaichuk O. V., Zaichuk Y. V. Multi-Dimensional inequality as the Largest Challenge of Representative Democracy withing the EU and Worldwide. *ERPL/REDP*. Athens. 2020. Vol. 32, No. 1. P. 474–480.

5. Зайчук О. В., Король В. І. Новий міжнародно-правовий інструмент. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 160–165.

6. Korol V. I., Zaichuk O. V., Nebyltsova O. V., Derevyanko B. V., Pilkov K. M. EU trends of digital services taxation: Controversial regional context for ukrainian legislation modernization. *Asia Life Sciences*. July 2020. Vol. 22, Iss. 1. P. 75–93. (Scopus).

7. Король В. І. Міжнародно-договірні новели протидії штучному уникненню статусу постійного представництва за допомогою договору комісії. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 6. С. 273–281.

8. Король В. І. Модернізація законодавчих засад у сфері іноземного інвестування в Китаї. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 7. С. 412–423.

9. Король В. І., Небильцова О. В. Новели податкового законодавства України та *acquis* ЄС у контексті реалізації плану заходів BEPS. Університетські наукові записки. 2020. Т. 19, № 1 (73). С. 221–234.

10. Король В. І. Гармонізація законодавств держав – членів ЄС щодо контрольованих іноземних компаній у сфері протидії уникненню оподаткування. *Юридична Україна*. 2020. № 7. С. 36–48.

11. Круковес В. В. Окремі питання усиновлення чоловіком та жінкою, які проживають однією сім'єю без шлюбу. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 62–66.

12. Гансецька (Круковес) В. В. Types and system of foreign civil procedure law sources: comparative legal analysis. *Молодий вчений*. 2020. № 5. С. 215–218.

13. Круковес В. В. Міжнародні стандарти цивільногосудочинства: поняття та ознаки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70), ч. 1. № 2. С. 90–94.

14. Гансецька В. В., Васирина Н. В. Форми врегулювання цивільно-правових спорів: міжнародні та національні стандарти. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6. С. 16–19.

15. Миронова Г. А. Моральні засади суспільства як межа приватного розсуду суб'єктів договірних відносин у сфері надання медичної допомоги. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 19–27.

16. Миронова Г. А. Врахування думки дитини у сфері надання медичної допомоги: міжнародні стандарти та досвід України. *Медичне право*. 2020. № 2 (26). С. 67–77.

17. Нагнибіда В. І. «Комерційний характер» спорів як умова їх вирішення в міжнародних арбітражах. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2020. № 2 (42). С. 42–48.

18. Нагнибіда В. І. Встановлення підстав арбітражного розгляду як елемент механізму правозастосування при вирішенні міжнародних комерційних спорів. *Evropsky politicky a pravni discurs*. 2020. № 2. С. 46–53.

19. Пільков К. Властивості доказів та критерії їх оцінювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 86–99.

20. Пільков К. Питання факту та права: фундаментальне і прикладне розмежування обставин справи, їх юридичної кваліфікації і застосування права. *Право України*. 2020. № 8. С. 144–194.

21. Попович Т. Г. Підтримний розвиток як правова основа екологічності економічних відносин. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 165–169.

22. Prymak V. D. Interaction of private and public law mechanisms of compensation for nonpecuniary damage. *Asia Life Sciences*. 2020. Iss. 1. P. 57–74. (Scopus).

23. Примак В. Д. Цивільно-правова відповідальність держави за шкоду, завдану воєнними діями і терористичними актами. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 32–39.

24. Семіног С. В. Реалізація права дитини на освіту в умовах карантинних обмежень. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 159–165.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прав фізичних осіб у сфері надання медичної допомоги».

Тема: «Правове забезпечення електронного бізнесу як складової інформаційного суспільства», затверджена рішення Експертної ради від 5 липня 2017 р. № 5. Номер державної реєстрації: 0118U003069. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2021 р. Нау-

ковий керівник – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України Вінник О. М.

Мета дослідження: обґрунтування теоретичної моделі забезпечення функціонування цифрової економіки як системи господарських відносин, що складаються в електронному вигляді за допомогою інформаційно-комунікаційних (і в перші чергу – цифрових) технологій, та притаманного їй електронного бізнесу як підприємництва, започаткування, безпосереднє здійснення та припинення якого відбувається із застосуванням таких технологій (в електронній формі).

Наукові результати:

1. Визначено особливості господарських відносин в умовах цифровізації економіки (наявність: віртуальних суб'єктів та об'єктів в електронній формі, поширення використання електронної форми зв'язків між учасниками таких відносин та он-лайн процедур врегулювання спорів; необхідність корегування критеріїв визначення монополіста на ринку та узгоджених дій при значному/домінуючому використанні в процесі конкурентної боротьби цифрових технологій учасниками ринку та/або функціонування на ньому віртуальних підприємств; неоднозначність впливу цифрових технологій на господарські відносини з огляду на наявність не лише переваг, а й значних ризиків), що в сукупності зумовлює нові підходи до правового регулювання цих відносин.

2. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до правового регулювання господарських відносин в умовах цифровізації, що має забезпечувати збалансоване врахування інтересів усіх учасників цих відносин (бізнесу, споживачів, держави, територіальних громад), стимулювати переваги цифровізації та мінімізувати її ризики; такий підхід передбачає низку заходів, в тому числі: необхідність реєстрації та визначення правового статусу / правового режиму (а) віртуальних суб'єктів, що здійснюють підприємницьку діяльність в мережі Інтернет (електронна торгівля, надання послуг в електронній формі) та (б) електронних об'єктів, що використовуються з комерційною метою (бізнес-сайтів на зразок інтернет-магазинів та торговельних інтернет-платформ, чат-ботів, штучного інтелекту тощо); визначення порядку застосування нових онлайн

процедур врегулювання спорів, а також механізмів захисту від зловживань з боку віртуальних підприємств та їх учасників (зокрема у разі використання ними одних електронних ресурсів); комплексний захист прав споживачів – не лише традиційних, а й цифрових, що потребує координованої участі в цьому системи уповноважених органів, які опікуються захистом і традиційних, і цифрових прав споживачів; реформування антимонопольно-конкурентного регулювання з урахуванням використання учасниками ринку цифрових технологій для здобуття переваг у конкуренції тощо.

3. Враховуючи потенціал Господарського кодексу України щодо його орієнтації на збалансоване врахування комплексу інтересів (як приватних, так і публічних) учасників відносин у сфері економіки (суб'єктів господарювання, в тому числі представників е-бізнесу, споживачів, включно зі споживачами електронних послуг, саморегульованих організації, територіальних громад, держави, національної економіки з її цифровим сегментом), запропоновано використати цей кодекс для відображення специфіки регулювання господарських відносин в умовах цифровізації економіки, визначивши в ньому основні засади такого регулювання, включно із специфікою правового статусу суб'єктів цифрової економіки, правового режиму електронних ресурсів, електронної форми зв'язків та розгляду/вирішення конфліктів/спорів, особливостями антимонопольно-конкурентного регулювання та відповідальності за порушення, пов'язані з використанням електронних ресурсів.

4. Виявлено прогалини в нормативно-правовому регулюванні відносин щодо ролі держави та її економіко-правової політики у сфері цифровізації та обґрунтована необхідність закріплення на рівні Господарського кодексу України відповідних положень, а саме щодо: забезпечення державою соціального спрямування цифровізації відносин у сфері економіки, змісту такого напрямку; мети державного регулювання відносин цифровізації (забезпечення соціального спрямування з подвійної метою: стимулювання позитивних властивостей цифрових технологій / їх надбав та запобігання зловживання ними / несумлінного їх використання); засобів, що при цьому мають застосовуватися; принципів поєднання державного регулювання із саморегулюванням у нових цифровізованих

сферах, більш ґрунтовними знаннями щодо яких володіють їх суб'єкти та саморегулівні організації.

5. Обґрунтовано необхідність формування єдиних підходів до розуміння місця штучного інтелекту, роботів та чат-ботів, що використовують самонавчання, та програм предикативного кодування в сучасній системі законодавства шляхом розроблення концепції правового регулювання зазначених технологій, в якій визначити межі правосуб'єктності та ймовірність відповідальності; напрямки їх розвитку як в національному, так і в міжнародному праві.

6. Сформульовано перелік юридично значущих проблем, що виникли в зв'язку з впровадження штучного інтелекту в діяльність суб'єктів господарювання, зокрема: відповідальність за цифрові картелі, захист персональних даних, що використовуються автоматично для самонавчання; авторство на створені штучним інтелектом об'єкти права інтелектуальної власності; проблеми, пов'язані з використанням вже існуючих типів автономних інтелектуальних систем, в тому числі транспортних, комунікаційних, безпеки тощо; визначити перспективи створення доктрин і правових положень, що відносяться до розробки, контролю та розгортання автономних інтелектуальних систем та їх правових режимів.

7. Визначено ризики, що можуть виникати на ринку фінансових послуг у разі використання технологій штучного інтелекту: а) неправильне використання даних; б) дискримінація та упередженість; в) антиконкурентна поведінка; г) система управління у контексті розгляду автоматизованих інвестиційних послуг та щодо нагляду за алгоритмічною торгівлею на оптових ринках; г) відповідальність за якість продукції (коли товаром є ШІ).

8. Доведено, що інформаційні посередники стають окремими учасниками цифрової економіки, які не тільки надають доступ для пошуку контрагентів, а й мають можливість безпосередньо визначати правила гри: такі електронної платформи, як eBay, Amazon, Aliexpress, Prom.ua) знижують транзакційні витрати, пропонують цілий ряд інструментів, які полегшують продажі, чим сприяють виходу на ринок дрібних компаній; у зв'язку з цим запропоновано використати у якості інструменту зміцнення довіри до електронної

комерції розвиток саморегульованої діяльності таких онлайн-платформ, які надають послуги як суб'єктам господарювання – поставальникам, так і споживачам.

9. Виявлено прогалини в правовому регулюванні корпоративних відносин з питань можливості використання модельних установчих документів в процесі створення та функціонування більшості видів легалізованих в Україні організаційно-правових форм суб'єктів господарювання у зв'язку з їх відсутністю (за винятком ТОВ/ГДВ, модельний статут якого затверджено КМ України), що, своєю чергою, створює перешкоди на шляху цифровізації відносин у сфері державної реєстрації таких суб'єктів та не враховує інтереси їх засновників і учасників/акціонерів щодо оптимізації процесу створення зазначених організаційних форм бізнесу, а, отже, потребує адекватної реакції законодавця щодо вирішення цієї проблеми.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Навчальні посібники – 3:

1. Бурило Ю. П., Вавженчук С. Я., Процишен М. В. Правове забезпечення цифрової економіки : навч. посіб. / за заг. ред. О. Д. Крупчана. Вид. 2-ге, перероб. Київ, 2020, 296 с.

2. Вінник О. М., Шаповалова О. В. Господарське право в умовах цифровізації економіки : навч. посіб. / за заг. ред. Вінник О. М. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 295 с. (Електрон. вид.).

3. Вінник О. М., Шаповалова О. В. Господарське право в умовах цифровізації економіки : навч. посіб. / за заг. ред. Вінник О. М. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 314 с.

Наукові статті – 15, зокрема:

1. Вінник О. Потенціал Господарського кодексу України в ракурсі цифровізації економіки та соціального її спрямування. Підприємництво, господарство і право. 2020. №2. С. 85–92.

2. Єфремова К. В. Особливості застосування штучного інтелекту у сфері фінансових послуг: досвід ЄС. Право та інноваційне суспільство. 2020. №1 (14). С. 61–66.

3. Гончаренко О. Саморегулівні організації у сфері цифрової економіки. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 2. С. 93–97.

4. Вінник О. М. Господарсько-правова відповідальність та процедури її застосування у сфері цифрової економіки та електронного бізнесу. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 126–137.

5. Єфремова К. В. Правове регулювання штучного інтелекту в епоху цифрової економіки. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 142–147.

6. Вінник О. Правові проблеми цифровізації в ракурсі нових загроз для суспільного благополуччя. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2020. № 39. С. 11–18.

7. Вінник О. Переваги та ризики цифровізації економіки: проблеми правового регулювання. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 3. С. 56–62.

8. Vinnyk O. M., Shapovalov O. V., Patsuriia N. B., Honcharenko O. M., Yefremova K. V. The problem of ensuring the social direction of the legislation of Ukraine on the digital economy. Asia Life Sciences. 2020. Iss. 1. P. 133–151.

9. Пацурія Н. Окремі питання цифровізації відносин щодо захисту прав та законних інтересів споживачів небанківських фінансових послуг. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 8. С. 196–204.

10. Гетманцев М. Новели законодавства України щодо застосування реєстраторів розрахункових операцій. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 8. С. 71–75.

11. Єфремова К. В. Теоретичні підходи до регулювання штучного інтелекту в ЄС: досвід для України. Право та інновації. 2020. № 4 (32). С. 80–85.

12. Popovych T. G. Standards requirements as a means of prevention infringement of intellectual property. Університетські наукові записки. 2020. Т. 19, № 1 (73). С. 128–136.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про адміністративні послуги» щодо посилення цифровізації та

заходів санітарно-епідеміологічного благополуччя населення при наданні адміністративних послуг в режимі оф-лайн».

Тема: «Здійснення і захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу», затверджена рішенням Експертної ради від 3 липня 2019 р № 5. Номер державної реєстрації: 0120U100406. Термін виконання: 01.01.2020 р. – 31.12.2023 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Васильєва В. А.

Мета дослідження: науково-правовий аналіз корпоративного законодавства європейських країн та розробка на цій підставі науково-обґрунтованих підходів щодо здійснення та захисту корпоративних прав учасників корпоративних відносин і удосконалення правового механізму здійснення та захисту корпоративних прав суб'єктів підприємництва в умовах реформування корпоративного законодавства на шляху євроінтеграційних процесів, що відбуваються в Україні.

Наукові результати:

1. Обґрунтовано можливість вчинення посадовою особою інших, не передбачених законодавством, додаткових дій у разі виникнення конфлікту інтересів з її участю: окрім виконання передбаченого ч. 6 ст. 42 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» обов'язку повідомлення посадовою особою про виникнення конфлікту інтересів, за власною ініціативою посадова особа може самостійно вжити заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів шляхом позбавлення відповідного приватного інтересу з подальшим повідомленням цього факту товариству.

2. Визначено, що оцінку вкладу учасника товариства з обмеженою відповідальністю у негрошовій формі можуть здійснити учасники товариства або суб'єкт оціночної діяльності, якому надаються такі повноваження у відповідності до чинного законодавства. Оцінка вкладу у негрошовій формі повинна бути затверджена одностайним рішенням загальних зборів учасників, участь у яких мають взяти всі учасники товариства.

3. Обґрунтовано, що корпоративні права не можуть належати як подружжю, які перебувають у шлюбі, так і жінці та чоловіку, які

перебувають у «фактичних шлюбних відносинах» на праві спільної сумісної власності, оскільки є персоніфікованими та належать виключно особі, яка є учасником юридичної особи корпоративного типу.

4. Доведено, що основними ознаками, що вирізняють такі види юридичних осіб як унітарні державні підприємства та акціонерні товариства, у статутному капіталі яких є частка держави, є те, що:

- 1) засновник унітарного державного підприємства призначає керівника підприємства і у нього не виникає права участі та інших корпоративних прав, майно закріплюється за таким підприємством на праві господарського відання чи праві оперативного управління, доходи розподіляються шляхом виплати частини чистого прибутку від діяльності підприємства у розмірі, визначеному законом;
- 2) внаслідок створення акціонерного товариства чи вступу до нього акціонер набуває корпоративних прав, в тому числі право на участь в управлінні через органи, акціонерне товариство набуває майно на праві власності, акціонер розподіляє доходи через участь у загальних зборах шляхом прийняття рішення про виплату дивідендів.

5. Аргументовано, що нормативні положення ч. 5 ст. 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» є такими, що суперечать порядку регулювання права на отримання дивідендів за Законом України «Про акціонерні товариства», адже: по-перше, на відміну від унітарного державного підприємства, у якому доходи розподіляються шляхом виплати власнику частини чистого прибутку від діяльності підприємства у розмірі визначеному законом, в акціонерних товариствах частина чистого прибутку виплачується акціонерам шляхом прийняття рішення про виплату дивідендів на загальних зборах; по-друге, майнове корпоративне право на отримання дивідендів включає в себе такі правомочності, як прийняття рішення на загальних зборах про виплату дивідендів та безпосередня виплата дивідендів; по-третє, майнове право на отримання дивідендів надає акціонеру право на отримання частини чистого прибутку акціонерного товариства, що визначається за результатами річної фінансової звітності. Інша частина прибутку, що залишається після нарахування дивідендів, передається до ак-

тивів товариства та формує власний капітал акціонерного товариства, а не його акціонерів.

6. Рекомендовано запровадження на законодавчому рівні одно- або дворівневої структури управління акціонерним товариством з урахуванням правопорядку країни місцезнаходження акціонерного товариства та перспективи функціонування у правовому статусі ЄТ.

7. Доведено, що безумовними підставами для визнання рішень загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю недійсними є прийняття загальними зборами рішень з питань, не включених до порядку денного, на розгляд яких не було отримано згоди усіх присутніх учасників на загальних зборах та відсутність протоколу загальних зборів ТОВ.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Науково-практичний коментар – 1:

Науково-практичний коментар Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» / [В. А. Васильєва, В. В. Луць, Л. В. Сіщук та ін.] ; за заг. ред. В. А. Васильєвої. Харків: Право, 2020. 336 с.

Збірники наукових праць – 1:

Законодавство про акціонерні товариства: новації та перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (23 жовт. 2020 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України ; за ред. В. В. Луця. Київ ; Івано-Франківськ, 2020. 143 с.

Наукові статті – 9:

1. Vasylyeva V. A., Dergachov V. S., Kabaha A., Gribincea A. A., Kovach D. L. Structuring Relations in Civil Law after the Termination of Relations between Subjects. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, [S. 1.]. 2020. Vol. 11, no. 1. P. 237–245.

2. Sishchuk L. V., Zozulyak O. I., Oliinyk O. S., Slipenchuk N. A., Paruta Yu. I. Actual Issues of Treaty Law in CIS Countries. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, [S. 1.]. 2019. Vol. 10, no. 7. P. 2207–2220. (Опублікована у 2020 р.).

3. Lutz V. et al. The establishment and development of a system of protection of intellectual property rights in Europe and the USA. *Asia Life Sciences*. 2020. Iss. 1. P. 21–38.

4. Васильєва В. В. Корпоративний договір у світлі останніх змін до законодавства про ТОВ та ТДВ. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2020. Вип. 52.

5. Васильєва В. В. Цивільно-правова відповідальність посадових осіб товариства в законодавстві України: сучасний стан та перспективи. *Ius Privatum (legal doctrine and practice / правова доктрина і практика)*. 2020. № 1–2. С. 39–47.

6. Васильєва В. В. Загальні положення про обов'язки посадових осіб товариства в законодавстві України. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2020. Вип. 54.

7. Сіщук Л. В. Відповідальність учасників підприємницьких товариств за порушення корпоративного договору. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 147–152.

8. Сіщук Л. В. Корпоративні права як об'єкт цивільного обороту. *Університетські наукові записки*. 2020. Т. 19, № 1 (73). С. 67–76.

9. Сіщук Л. В. Перспективи удосконалення корпоративного управління в акціонерних товариствах. *Ius Privatum (legal doctrine and practice / правова доктрина і практика)*. 2020. № 1–2. С. 29–38.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

Тема: «Правове забезпечення ринкових відносин в умовах громадянського суспільства», затверджена рішенням Експертної ради від 5 липня 2017 р. № 5. Номер державної реєстрації: 0118U003068. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2022 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук Бакаліньська О. О.

Мета дослідження: обґрунтування теоретичної моделі правового забезпечення ринкових відносин в умовах громадянського

суспільства на основі врахування всіх системно-структурних зв'язків між його інститутами, одним з яких є соціальна правова держава, та її подальше практичне впровадження шляхом розробки необхідних законопроектів, поширення напрацьованих наукових ідей серед науковців, суддівського корпусу, юристів-практиків тощо.

Наукові результати:

1. У господарсько-правовому аспекті обґрунтовано положення про те, саморегулювання адвокатування конкуренції потрібно розглядати як адекватну та актуальну відповідь на швидкий розвиток конкурентних відносин. Воно реалізується у тих випадках, коли не має своєчасної реакції держави на видозміни, які відбуваються або ж потрібно застосовувати інші підходи відмінні від за діяння прямих державних інструментів.

2. Запропоновано внесення змін до законодавства України щодо подання обов'язкової нефінансової звітності щодо корпоративної соціальної відповідальності в аспекті виконання Угоди про асоціацію з ЄС, а саме до статті 18 «Облік та звітність товариства» Закону України «Про господарські товариства». Вказану статтю слід доповнити частиною 3 такого змісту: «Товариство, середня кількість працюючих якого протягом фінансового року, досягає 500 осіб, складає та подає річну нефінансову звітність щодо впливу його діяльності на відносини у сфері: екології, соціальні, питання зайнятості, поваги прав людини, боротьби з корупцією та харбярництвом».

3. Запропоновано внесення змін до Господарського кодексу України, а саме статтю 49 «Відповідальність суб'єктів підприємництва» слід доповнити частиною 3 такого змісту: «...3. Підприємці дотримуються положень корпоративної соціальної відповідальності та подають нефінансову звітність, ведуть соціально відповідальну господарську діяльність, відповідно до міжнародних договорів та законодавства України». Такі зміни актуалізують імплементацію норм Угоди про асоціацію та сприятимуть реалізації норм щодо корпоративної соціальної відповідальності на практиці.

4. Концепція корпоративної соціальної відповідальності є напрямом змін у правовому забезпеченні саморегулювання господар-

ської діяльності. Корпоративна соціальна відповідальність – це важлива складова бізнес-стратегії не тільки держави, окремого підприємства, а й громадянського суспільства. Корпоративна соціальна відповідальність включає добровільність встановлення норм про соціальну корпоративну відповідальність та визначення механізму і засобів її реалізації. Корпоративна соціальна відповідальність на підприємстві реалізується власними силами. Держава заохочує докладати зусиль для реалізації «загального блага», «загального інтересу».

5. В умовах глобалізації, європеїзації та глокалізації відбувається формування особливостей змістового та інструментального наповнення освіти підприємців та формування їх культури. Відбувається розширення розуміння культури підприємництва за допомогою категорій саморегулювання, корпоративної соціальної відповідальності, комплаєнсу, добросовісності та чесного ведення справ, державно-приватного партнерства. Науково-технічний прогрес призводить до виникнення нових понять, явищ, швидкої зміни культури суспільства, що і впливає на формування культури підприємця. Гра на випередження, комфортність є новими трендами, які мають бути збалансовані у етичному кодексі підприємця.

6. Статті 15 Господарського кодексу України «Технічне регулювання у сфері господарювання», частину 2 якої слід доповнити абзацом 4 у такій редакції: «2. Застосування стандартів, кодексів ustalеної практики чи їх окремих положень є обов'язковим для абз.4 суб'єктів господарювання, якщо обов'язковість застосування доброї практики встановлена самим суб'єктом». Оскільки у цій статті не йдеться про ситуацію, коли сам суб'єкт господарювання або ж суб'єкти господарювання встановили добру практику. У цьому випадку вони також зобов'язані її дотримуватися.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Збірник наукових праць – 1:

Правове забезпечення ринкових відносин в умовах громадянського суспільства : зб. наук. пр. Вип. 3. Київ, 2020. 200 с.

Наукові статті – 23, зокрема:

1. Liutikov P., Lsutikova M., Pryimachenko D., Lekar S., Bakalinska O. Distribution of the Jurisdiction of Government Authorities on Granting the Permit for the Development of a Land Management Plan in Ukraine: Administrative and Legal Analysis. *Journal of Law and Political Science (Arabic)*. Vol. 22, Iss. 2. P. 80–106.

2. Bakalinska O., Belianevych O., Honcharenko O. Advocacy of competition in the mechanism of state regulation of the economy. *International Journal of Financial Research*. 2020. № 11 (1). С. 425–433.

3. Bakalinska O., Belianevych O., Honcharenko O., Pyvovar Yu. Ukrainian educational policy on the culture of entrepreneurship in globalization, europeanization, and glocalization. *Masyarakat, Kebudayaan dan Politik*. 2020. Vol. 33, Iss. 1. P. 110–121.

4. Bobryk V. I., Bychkova S. S., Briukhovetska M. S., Panova L. V., Makhinchuk V. M. Mediation and mediation in bioethics in the medical field. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23, Iss. 3.

5. Shutak I. D., Koroied S. O., Kovalskyu M. M., Makhinchuk V. M., Briukhovetska M. S. Civil law enforcement of the rights of patients with mental disorders: Ukrainian legislation and international practice. *Cuestiones Politicas*. Vol. 37. Iss. 65. P. 182–19.

6. Гончаренко О. М. Реалізація концепції корпоративної соціальної відповідальності в Україні. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 137–142.

7. Черненко О. А. Адвокатування конкуренції та сучасні інформаційні технології. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 157–159.

8. Kovalyshyn O. *Gesellschaftsrecht in der Ukraine, Handbuch Wirtschaft und Recht in Osteuropa: WiRO*, 149. Auflage 2020. Loseblatt. Rund 11420 S.

9. Kovalyshyn O. Corporate governance systems: comparative aspect. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2020. № 1 (41). P. 90–93.

10. Ковалишин О. Р. Правові запозичення: pro et contra. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 42–47.

11. Ковалишин О. Р. Товариства осіб в країнах Східної Європи (на основі статистичних даних). Підприємництво, господарство і право. 2020. № 2. С. 98–104.

12. Ковалишин О. Р. Партнерське товариство як альтернативна форма товариств осіб. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 31 (70), № 1. С. 89–94.

13. Ковалишин О. Р. Ефективність правових запозичень. Юридичний електронний фаховий журнал. 2020. № 1. С. 92–95.

14. Kovalyshyn O. R., Vivcharenko O. A., Gryshko U. P., Legal borrowings in the area of civil rights and interests protection under the legislation of Ukraine and the EU. Rivista Di Studi Sulla Sostenibilita. 2020. Vol. 1. P. 301–311.

15. Popovych T. G., Polyukhovych V. I., Pozhodzhuk T. B., Kovalyshyn O. R. Economy, law, community: sustainable development and a new paradigm. Asian Life Sciences. 2020. Vol. 22 (1). P. 39–56.

16. Гончаренко О. М. Статут господарського товариства як засіб саморегулювання. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 10. С. 37–42.

17. Ustrytska N., Skreklija L., Kochyna O., Kopotun I., Honcharenko O. Practical aspects of criminal and law characteristics of cyber crimes in Ukraine. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2020. Vol. 23, Iss. 2. P. 1–6.

18. Bobryk V. I., Makhinchuk V. M., Chernenko O. A., Reznik H. O. The concept and signs of justice in civil cases under the procedural law of Ukraine. Asian Life Sciences. 2020. Vol. 22 (1). P. 113–131.

19. Полюхович В. І. Перспективи вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції (з практики законотворення). Підприємництво, господарство і право. 2020. № 10. С. 51–60.

20. Черненко О. А., Кологойда О. В. Правовий статус незалежних членів наглядових рад державних підприємств. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 12. С. 38–45.

Проект нормативно-правового акта – 1:

законопроект про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства.

Тема: «Приватноправові проблеми реалізації євроінтеграційної стратегії України», затверджена рішенням Експертної ради від 7 липня 2016 р. № 2. Номер державної реєстрації: 0117U002140. Термін виконання: 01.01.2017 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – кандидат юридичних наук Кочин В. В.

Мета дослідження: формування науково обґрунтованих підходів до адаптації законодавства України у сфері правового регулювання приватних відносин до законодавства ЄС, забезпечення гармонізації приватноправової складової правової системи України з положеннями уніфікованих (модельних) актів європейського приватного права, а також впровадження правових моделей, здатних забезпечити верховенство права у приватних правовідносинах.

Наукові результати:

1. Розглянуто технологію блокчейн взагалі та Bitcoin зокрема як приклад приватноправових відносин, що реалізовані сучасним чином за допомогою розподілених обчислень та реєстрів. Ця технологія може надавати дуже великий спектр можливостей, в свою чергу забезпечуючи надійність, безпеку, прозорість, захист як самої мережі так і її учасників, неможливість втручання в неї. Технологія блокчейн для її реалізації потребує адекватного та збалансованого регулювання, що, з одного боку, визнає цю технологію законною, а з іншого – не зарегулює цю галузь, оскільки це зупинить її розвиток, який в свою чергу є перспективним, очікуваним та вкрай необхідним.

2. Запропоновано доцільність в юриспруденції України використовувати єдиний, визнаний усіма метод застосування права під час вирішення юридичного спору (казусу), який поширюватиметься на всі галузі (сфери) права і передбачатиме шлях від абстрактного права до конкретного вирішення юридичного спору під час прийняття рішення юристом, що досягається за допомогою тлумачення правових норм як результат пошуку правильного вирішення юридичного спору за наслідками врахування всіх істотних аспектів справи під час прийняття такого рішення.

3. Обґрунтовано доцільність доповнення Цивільного кодексу України положеннями про: фідучіарний майновий фонд; загальні

положення про медичні послуги; право власності на певний час (таймшер); узуфрукт; пряме та опосередковане володіння.

4. Окремі цивілістичні принципи мають загальноцивілізаційний характер (справедливість, добросовісність та розумність; неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; неприпустимість позбавлення права власності; судовий захист цивільного права та інтересу). Інші ж потребують певного наукового переосмислення та нормативного підкріплення належними правовими нормами, особливо враховуючи напрацювання європейського приватного права. Так, принцип безпеки має певний фрагментарний характер, а ефективність нині оцінюється у сукупності свого механізму правового регулювання. Межі європеїзації принципів (засад) цивільного законодавства України полягає у врахуванні відповідних положень DCFR у напрямках розвитку договірних, недоговірних та речових відносин із перспективою наступного впровадження норм *acquis* ЄС для підготовки України набуття не лише статусу держави – члена ЄС, а як повноцінного учасника європейського правового та політичного простору.

5. Смарт-контракт не повністю відповідає сучасному стану законодавства України. Але слід зазначити, що він не суперечить йому, а є результатом еволюції вже існуючих інститутів, таких як електронна форма договору, цифровий підпис, публічний договір. Поєднуючи в собі ці підінститути, комбінуючи їх в межах високотехнологічного продукту, який має високий ступінь захисту від несанкціонованого спотворення даних завдяки технології блокчейн, смарт-контракт не можна визнати електронною формою договору. Він є окремим видом договору, оскільки є комплексним та має ознаки, які виходять за межі категорії «форма договору». Для того щоб адекватно врегулювати смарт-контракти, необхідно вносити зміни не до ст. 205 або ст. 639 Цивільного кодексу України, а додавати статтю до глави 52 Цивільного кодексу України, в якій слід закріпити правомірність автоматичного укладення та здійснення дій смарт-контрактом, згоду на які було надано сторонами такого смарт-контракту шляхом здійснення цифрового підпису цього контракту його сторонами.

6. Інституційні сектори доцільно структурувати відповідно до адміністративно-правового регулювання (сектор державного управління, що виконує політичні функції з регулювання економіки, сектор державних організацій, що надають економічні послуги на неринковій основі, сектор підприємницького регулювання фінансових та нефінансових корпорацій, що створюються з метою здійснення підприємництва, сектор цивільного регулювання – домашні господарства та некомерційні організації, що мають на меті реалізацію особистих немайнових та майнових прав та інтересів без мети розподілу отриманого прибутку); це надасть можливість розмежувати владні повноваження держави і громадянського суспільства в управлінні економікою та монополієм становищем публічної влади у господарських відносинах, що, по суті, є реформою ринкового самоврядування та державного управління економікою, і тому особливо важливим для правової науки є дослідження процесів синхронізації розвитку приватноправової сфери і громадянського суспільства; методологічне застереження: до деякої міри протиріччя між вимогою розвитку (подальшої структуризації) громадянського суспільства і всебічної демократизації і децентралізації держави, збільшення обсягу свобод громадян, інститутів громадянського суспільства і водночас вимогою зміцнення держави у чисто «державницьких» її функціях, удосконалення державної діяльності в усіх напрямках розвитку суспільства, в тому числі громадянського. Тобто є наявний складний діалектичний зв'язок між частинами суспільства: громадянським суспільством і державою. І розвиток приватноправової сфери, і розвиток громадянського суспільства, і розвиток в решті-решт держави прямо пропорційні інтенсивності взаємодії і взаємних зв'язків між ними, оскільки громадянське суспільство забезпечує в приватноправовій сфері реалізацію життєвих приватних інтересів громадян, а держава сприяє їх реалізації через обмеження її втручання у функціонування громадянського суспільства.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Збірник наукових праць – 1:

Приватноправові принципи регулювання суспільних відносин: досвід ЄС та України : зб. наук. пр. за матеріалами наук.-практ. «круглого столу» (в рамках XIV Всеукр. фестивалю науки, 15 трав. 2020 р., м. Київ). Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 200 с.

Наукові статті – 10:

1. Haliantykh M. K. Contractual relations in the information sphere. *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020. Vol. 11 (8). P. 301–303.

2. Krupchan O. D., Haidulin O. O., Kochyn V. V., Bernatskyi M. V., Kochyna K. A. Economic activity of legal entities: Elimination of the dualism of legal regulation in the context of convergence with european private law. *Asia Life Sciences*. 2020. Iss. 1. P. 1–19.

3. Бернацький М. В. Смарт контракт: форма правочину чи зміст. *Ius Privatum (legal doctrine and practice / правова доктрина і практика)*. 2020. № 1–2. С. 20–28.

4. Гайдулін О. О. Правова концепція інтерпретивізму: перспективи розвитку європейської правової герменевтики. *Ius Privatum (legal doctrine and practice / правова доктрина і практика)*. 2020. № 1–2. С. 56–63.

5. Галянтич М. К., Пижова О. В. Припинення подружжям права спільної сумісної власності на житло. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 116–121.

6. Кочин В. В. Європеїзація принципів (засад) цивільного законодавства України. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 58–61.

7. Крупчан О. Д. Синхронізація розвитку приватноправової сфери і громадянського суспільства як актуальне завдання науки приватного права. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 5–7.

8. Майданик Р. А. Методика права України в умовах європеїзації: універсальний метод, алгоритм, етапи вирішення юридичного спору (казусу). *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 8–19.

9. Янчук І. А. Прагматичне спрямування засобів мовного вжитку юридичної галузі на вирішення завдань реалізації євроінтегра-

ційної стратегії України. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 39–44.

10. Майданик Р. Правове регулювання відносин сурогатного материнства з іноземним елементом. Імплементация кращого досвіду в Україні. Право України. 2020. № 3. С. 121–138.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини».

Тема: «Наукові підходи до удосконалення цивільного та господарського судочинства в світлі судової реформи», затверджена рішенням Експертної ради від 10 липня 2015 р. № 5. Номер державної реєстрації: 0116U000159. Термін виконання: 01.01.2016 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Бобрик В. І.

Мета дослідження: вироблення на підставі дослідження цивільного та господарського судочинства, їх нормативної бази, судової практики та положень процесуальної науки напрямків і способів удосконалення цивільного та господарського судочинства в контексті проведення в Україні судової реформи. Передбачуваний науковий результат дозволить усунути існуючі протиріччя між галузями цивільного процесуального і господарського процесуального права, сформулювати пропозиції щодо удосконалення чинного процесуального законодавства України, забезпечити єдність судової практики в цивільних і господарських справах, що в своїй сукупності сприятиме створенню належного механізму судового захисту в Україні. Результати даного дослідження матимуть значення для нормотворчої діяльності, правозастосовної діяльності юрисдикційних органів і подальшого реформування судової влади України.

Наукові результати:

1. Доведено, що застосування принципу еквівалентності при вирішенні питання щодо обсягу патентної охорони винаходів встановлює баланс між справедливим захистом виключних прав патен-

товласника та певної варіації елементів формули винаходу третіми особами, яка не буде порушувати патентних прав патентовласників.

2. Виявлено, що при визначенні меж правової охорони патентами шляхом тлумачення формули винаходу німецькі суди звертаються до принципу еквівалентності, коли формула винаходу містить такі недвозначні обмеження, як чисельні діапазони.

3. Встановлено, що в англійських судах, питання про порушення патентних прав і про юридичну силу патенту розглядаються в межах одного судового розгляду, внаслідок чого міркування суддів щодо рівня техніки, мають більш сильний вплив на розуміння формули винаходу, на відміну від німецьких судів, які вирішують виключно питання порушення патентних прав не торкаючись аспектів юридичної сили патенту.

4. Доведено, що позовне провадження цивільного судочинства України притаманно діяльності суду першої, апеляційної та касаційної інстанції. Проте, приналежність позовного провадження роботі суду касаційної інстанції обумовлена виключно формальними критеріями, оскільки природа позовного провадження націлена на розгляд цивільної справи по суті, в той час як суд касаційної інстанції такими повноваженнями не наділений.

5. Здійснене порівняльне дослідження практики Європейського суду з прав людини, Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи, чинного цивільного процесуального законодавства України та практики його застосування дають підстави для висновку, що цивільне процесуальне законодавство України значною мірою увібрало у себе загальновизнані у європейській спільноті підходи до регулювання усних слухань цивільних справ у судах першої та вищих інстанцій. У суді першої інстанції учасники справи мають широкі можливості брати участь в усних слуханнях їхньої цивільної справи. При цьому учасник справи має можливість на лише самотійно викладати доводи своїх вимог та заперечень, але й задавати питання, які стосуються предмету доказування, іншим учасникам справи, свідкам, експертам. Розгляд заяви про видачу судового наказу абсолютно обґрунтовано здійснюється без повідомлення сторін. Адже відповідні вимоги мають бути безспірними і ґрунтуватися

на доказах, які дозволяють суду переконатися у безспірності вимог. В такому разі недоцільно витратити процесуальні засоби на організацію та проведення усного слухання справи. За заявою боржника, оформленою і поданою належним чином, судовий наказ скасовується і вимога в подальшому може бути розглянута у порядку позовного провадження з усіма гарантіями права на усні слухання. Апеляційний перегляд з огляду на його актуальний зміст дещо меншою мірою вимагає усних слухань. Хоча коли в суді першої інстанції право на усне слухання справи було суттєво обмежено, суд апеляційної інстанції повинен виправити цей недолік і надати учаснику справи висловити свої доводи у судовому засіданні. Касаційне провадження стосується переважно питань права. У зв'язку з цим проведення усного слухання з викликом учасників справи як правило не вимагається.

6. Обґрунтовано, що позовне провадження цивільного судочинства диференціюється на окремі види, залежно від багатьох критеріїв. Особливістю виду позовного провадження є наявність системи правил, що регламентують розгляд цивільної справи від початку до кінця. Структурним елементом виду позовного провадження можуть бути внутрішні не самостійні допоміжні процедури. Те, що дані процедури можуть мати завершене регламентування, не робить їх самостійними, оскільки за межами позовного провадження вони не мислимі. Саме тому не можна вважати видом позовного провадження заочне провадження, підготовче провадження, судові наради за участі судді для врегулювання спору і т. д., оскільки вони виступають частиною певного виду позовного провадження (наприклад, заочне провадження в Україні притаманно загальному та спрощеному позовному провадженні).

7. Незважаючи на критику закритості арбітражного процесу, яке має місце в останні роки, конфіденційність все ще вважається багатьма учасниками процесу важливою і навіть основною рисою міжнародного комерційного арбітражу. В той же час високий рівень конфіденційності, який повинен бути забезпечений в арбітражах між приватними сторонами, дуже часто буде недоречним, де бере участь публічний актор. Проблеми конфіденційності, що вирішу-

ються судами, трибуналами і спеціалістами в сфері міжнародного права, передбачають необхідність відповідного розвитку національної правової думки та законодавчої практики. Це включає необхідність удосконалення поняття «законний публічний інтерес», реально досяжного зниження впливу публічного інтересу на конфіденційність в арбітражі, не допускаючи втрати практичної цінності міжнародного змішаного арбітражу.

8. Аргументація щодо необхідності розробки окремих засад електронного судочинства в Україні, що вимагає більш глибокого опрацювання питань, пов'язаних не тільки з внесенням змін до процесуального законодавства в цілому, що диференціювало б процес використання інформаційно-телекомунікаційних технологій. Зокрема потребує подальшого уточнення та розмежування зміст таких категорій, як «електронне судочинство» та «інформатизація правосуддя».

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографії – 1:

Гетманцев М. О., Волощук О. Т. Правовий статус арбітра міжнародного комерційного арбітражу : монографія / за заг. ред. О. Д. Крупчана. Київ, 2020. 170 с.

Науково-практичні коментарі – 1:

[Гетманцев М. О.] Цивільний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 2-ге, перероб. та допов. Київ, 2020. С. 140–246.

Наукові статті – 15, зокрема:

1. Берестова І., Романюк Я. Цивільно-процесуальні наслідки визнання Конституційним Судом України закону неконституційним (конституційним). Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2020. Вип. 70. С. 136–150.

2. Bychkova S. S., Bobryk V. I., Briukhovetska M. S., Makhinchuk V. M., Panova L. V. Mediation and Mediation in Bioethics in Medical Sphere. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2020. Vol. 23, Iss. 3.

3. Гетманцев М. О., Волощук О. Т. Особливості притягнення до відповідальності арбітрів міжнародного комерційного арбітражу. *Юридична Україна*. 2020. № 1. С. 32–39.

4. Гетманцев М. О. Електронне судочинство: порівняльний аналіз цивільного і господарського процесуального законодавства. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 49–52.

5. Гетманцев М. О., Волощук О. Т. Дотримання принципу конфіденційності при розгляді інвестиційних спорів в МКАС. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 333–338.

6. Hetmantsev M., Hetmantseva N., Kiriiaik O. Prevention and Counteraction of Discrimination at the Workplace. *Journal of law and political sciences*. 2020. Vol. 23. P. 158–180.

7. Штефан О. О. Застосування принципу еквівалентів при вирішенні патентних спорів: аналіз зарубіжної судової практики. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 2. С. 32–45.

8. Berestova Ir., Yurovska G. Constitutional Court in the mechanism of domestic remedies in states with direct access to constitutional justice. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 7, No 2. P. 18–25.

9. Berestova I., Khotynska-Nor O., Kopytova O., Bratel O., Dronov S. Subordinate Relationship Between Civil and Constitutional Legal Proceedings in the Countries with an Autonomous Body of Constitutional Control. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*.

10. Berestova I. E., Pervomayskiy O. O., Sharkova H. V., Artiukhova V. V., Kolomiitsev P. O. Approaches to compensation for damage caused by unconstitutional law in Eastern Europe. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22(1). P. 171–188.

11. Bobryk V., Makhinchuk V., Chernenko O., Reznik H. The concept and attributes of justice in civil cases under the procedural law of Ukraine. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 113–131.

12. Korolenko V. M., Kryvosheina I. V., Levkivskyi B. K., Marchenko S. I., Otradnova O. O. Oral hearing of a civil case in the context of the right to a fair trial. *Asian Life Sciences*. 2020.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до процесуальних кодексів України (щодо скасування адвокатської монополії)».

Тема: «Договірне регулювання приватноправових відносин у цивільному праві України», затверджена рішенням Експертної ради від 10 липня 2015 р. № 5. Номер державної реєстрації: 0116U000174. Термін виконання: 01.01.2016 р. – 31.12.2020 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Гриняк А. Б.

Мета дослідження полягає у розробці теоретичної моделі договірного регулювання приватноправових відносин, механізму правового регулювання договірних відносин та їх подальше практичне впровадження шляхом створення необхідних законопроектів, поширення наукових ідей, які були запроваджені, серед науковців, юристів практиків тощо.

Наукові результати:

1. Запропоновано обґрунтування розуміння договору як універсального інструменту регулювання соціальних відносин здійснювати на основі рівності сторін, який за умов належного оформлення та врахування інтересів кожного з учасників таких відносин здатен забезпечити отримання взаємної вигоди від виконання його умов контрагентами. При цьому така можливість існує як для рівноправних, так і взаємно підпорядкованих суб'єктів. Недарма конструкція договору використовується не тільки цивільним, але і багатьма іншими галузями права: міжнародним, конституційним, адміністративним, трудовим, земельним, екологічним, господарським, сімейним.

2. Доведено, що метою договірного регулювання приватноправових відносин є досягнення балансу між застосуванням принципу свободи договору та його обмеженням. У сучасних умовах необхідним є підтримання державою балансу інтересів приватних осіб, суспільства в цілому та держави який досягається і обґрунтованим обмеженням принципу свободи договору (в інтересах підтримання обороноздатності країни для чого використовується державне замовлення, в інтересах захисту прав споживачів тощо). Встановлено, що обґрунтоване обмеження принципу свободи договору є ознакою сучасного цивільно-правового договору.

3. Встановлено, що здійснення суб'єктивних цивільних прав учасників договірних відносин знаходиться під впливом трьох

рівнів принципів: на першому, найбільш загальному рівні, на відповідну поведінку сторін договору впливають загальноправові принципи; на другому рівні знаходяться галузеві принципи – принципи цивільного права; на третьому рівні знаходяться спеціальні (інституційні) принципи договірних відносин.

4. Доведено, що цивільно-правова норма в механізмі договірного регулювання, займаючи основне місце, є вираженням у тексті нормативно-правового акта правилом, що, будучи наділеною ознакою обов'язковості (дієвість якої формує її як припис), допускає альтернативну поведінку їх учасників та слугує засобом регулювання договірних відносин.

5. Обґрунтовано, що алеаторність цивільно-правового договору не є самостійною юридичною ознакою, а виступає складовою частиною такої правової характеристики договору, як його відплатність, яка в цьому випадку характеризується не еквівалентністю, а невизначеністю співвідношення прав та обов'язків сторін та обсягу зобов'язань на момент укладення договору. Така особливість правової природи алеаторних договорів позбавляє контрагента права вимагати відшкодування у випадку, коли відбулося значне збагачення однієї сторони за рахунок іншої.

6. Аргументовано, що відмінності у договорах страхування і перестраховування характеризують різну правову природу страхових і перестраховальних відносин, а тому унеможливають їх юридичне ототожнення та потребують формування окремого правового регламентування, положення якого пояснювали б сутність договірних відносин у перестрахованні, їх особливості, трактували основні дефініції та поняття перестраховальної діяльності.

7. Настання і сплив строку не можна вважати межею існування чи здійснення суб'єктивного права особи, оскільки, за загальним правилом (за винятком присічних строків), закінчення строку, передбаченого для здійснення права чи виконання обов'язку, не тягне за собою автоматичного припинення цього права чи обов'язку, оскільки зберігається можливість їх здійснення і захисту протягом певних строків в оперативному, претензійному порядку або в порядку судового розгляду спору.

8. Розуміння договору перестрахування як самостійного виду договору страхування, на підставі якого одна сторона (перестраховик) за обумовлену договором плату (перестраховальну премію) зобов'язується надати іншій стороні (перестраховальникові) послугу у вигляді перестраховального захисту, спрямованого на забезпечення фінансової стійкості страховика (перестраховальника) шляхом відшкодування відповідно до умов договору витрат, пов'язаних з виконанням страховиком (перестраховальником) своїх зобов'язань за укладеним ним договором страхування.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Оновлення договірних регулювань приватноправових відносин в Україні : монографія / за заг. ред. А. Б. Гриняка, О. О. Кота, М. Д. Пленюк. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 448 с.

Наукові статті – 11:

1. Міловська Н. В. Роль судової практики в правовому регулюванні договірних відносин зі страхування. Слово Національної школи суддів України. 2020. №2 (31). С. 97–105.

2. Заїка Ю. О. До питання про правову природу алеаторного договору. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 95–100.

3. Міловська Н. В. Забезпечення належного виконання договірних зобов'язань зі страхування. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 100–106.

4. Гриняк А. Б., Міловська Н. В. Особливості застосування статті 392 цивільного кодексу України при визнанні права власності на новостворене нерухоме майно (за матеріалами судової практики). Вісник Національної академії правових наук України. 2020. №2. С. 78–90.

5. Заїка Ю. А., Скрипник В. Л. Методология исследования объектов гражданских прав. *Legea și Viața*. 2020. №2. С. 66–69.

6. Zaika Yu. O. Directions of updating the inheritance legislation of Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2020. Vol. 27, No. 1. P. 84–99.

7. Krupchan O. D., Hryniak A. B., Pleniuk M. D., Lyubchik O. A., Talalai D. V. Characteristics of the Legislative Regulation of Participation of Representatives and Other Participants in the Civil Process. *Nuevas realidades jurídico-políticas en el marco del orden mundial post-coronavirus*. 2020. Vol. 38, Núm. 66. P. 278–300.

8. Zaika Y. O., Skrypyuk V. L., Sofiiuk T. O. Permanent inheritance as an object of civil rights: theoretical aspects. *Asia Life Sciences*. 2020. Iss. 1. P. 153–170.

9. Milovska N. (co-authorship). Limits and Restrictions on the Right to Information on One's Health. *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020. Vol. 11, Iss. 10. P. 265–270.

10. Kuznietsova N., Kot L., Kot O. Risks of innovative activity: economic and legal analysis. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6, No. 1. P. 67–73.

11. Федорченко Н.В., Федорченко В.К. Формування правової культури фахівців туристської сфери. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. № 1. С. 58–70.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення належного повідомлення учасників судового процесу та направлення копій судових рішень».

Тема: «Цивільно-правовий механізм регулювання майнових та особистих немайнових відносин», затверджена рішенням Експертної ради від 5 липня 2017 р. № 5. Номер державної реєстрації: 0118U003067. Термін виконання: 01.01.2018 р. – 31.12.2022 р. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Пленюк М. Д.

Мета дослідження полягає у розробці теоретичної моделі механізму регулювання майнових та особистих немайнових відносин та їх подальше практичне впровадження шляхом поширення наукових ідей, які були запроваджені, серед науковців, юристів практиків тощо, а також створення необхідних законопроектів за тематикою дослідження.

Наукові результати:

1. Сформульовано принципово нову для цивілістичної науки категорію – «самообмежувальні правові обставини особливого

роду (*sui generis*)», під якими розуміються такі юридичні факти, настання яких залежить від власної волі фізичної особи – носія цивільної правоздатності та є підставою для самообмеження такої особи в її правоздатності через зменшення обсягу належних їй суб'єктивних цивільних прав до усунення відповідного юридичного факту.

2. Констатовано, що застосування цивільно-правових норм вбачається максимально ефективним, якщо існує чітке уявлення про їх місце серед інших норм у системі цивільного права та, зрозуміло, коли і за яких обставин така норма підлягатиме застосуванню. Сукупність цивільно-правових норм та групування їх за конкретними видами формує сталість системи цивільного права загалом.

3. Встановлено, що принциповими умовами ідентифікації фізичної особи за допомогою біометричних даних є: достатність обсягу біометричних даних, які особа надає уповноваженому органу чи посадовій особі, для ідентифікації; захищеність баз біометричних даних фізичних осіб від несанкціонованого доступу.

4. Обґрунтовано, що вироблення і закріплення уніфікованого підходу до правового регулювання відносин у сфері експлуатації роботів та штучного інтелекту не є доцільним з огляду на складність вироблення універсальних визначень понять «штучний інтелект» та «робот», а також на невпинний розвиток інноваційних технологій, а також – неможливість прогнозування подальших векторів руху у сфері робототехніки та досягнення усіх можливостей її майбутніх результатів, що може поставити під загрозу ефективність усього нормативно-правового регулювання. Доведено раціональність диференційованого підходу до правової регламентації правовідносин у сфері використання конкретних систем штучного інтелекту.

5. Доведено, що особливість засновницького договору полягає не лише в регулюванні взаємовідносин засновників за спільною їх діяльністю щодо створення юридичної особи та наділення її майном, а й у визначенні правового статусу повного чи командитного товариств як суб'єктів корпоративних правовідносин.

6. З'ясовано, що метою засновницьких правовідносин є регулювання діяльності засновків щодо створення господарського то-

вариства, зміст та функції засновницького договору залежатимуть від організаційно-правової форми створюваного товариства.

7. Звернено увагу на відсутність норм щодо солідарної відповідальності за зобов'язаннями, які виникають до державної реєстрації у нормативно-правових актах щодо засновницьких договорах. Наголошено, що така інформація має бути відображена у статуті товариства.

8. Запропоновано з урахуванням європейського досвіду встановити презумпцію усунення від спадкування, осіб, які вчинили умисні злочини проти спадкодавця, зокрема доведення до самогубства, умисне тяжке тілесне ушкодження, побої, мордування тощо.

9. Пропонується, враховуючи універсальний світовий підхід до поняття корпорацій та корпоративних відносин, доповнити цивільне законодавство поняттям «корпорація», під яким розуміти підприємницькі товариства, учасники яких мають корпоративні права.

10. Передбачено позицію щодо необхідності нормативного закріплення можливості неповнолітніх вчиняти заповіт, однак із певними застереженнями, що обумовлені положеннями чинного цивільного законодавства. Існуючі законодавчі обмеження (ч. 2 ст. 32 Цивільного кодексу України) щодо розпорядження неповнолітніми особами певними категоріями належного їм майна унеможливають вільне включення такого майна потенційними неповнолітніми заповідачами до заповіту без відповідного схвалення батьків (піклувальників) та органу опіки і піклування.

Фактичні результати (відповідно до показників паспорту бюджетної програми):

Монографія – 1:

Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення : монографія. Київ, 2020. 479 с.

Наукові статті – 11:

1. Кузнецова Н. С., Кот О. О., Гриняк А. Б., Пленюк М. Д. Скасування Господарського кодексу України: потенційні наслідки та необхідні передумови. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. Т. 27, № 1. С. 14–55.

2. Заїка Ю. О. Напрямки оновлення спадкового законодавства. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. Т. 27, № 1. С. 142–163.

3. Пожоджук Р. В. Свобода договору в аспекті споживчих відносин. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 106–111.

4. Fedorchenko N., Fedorchenko V., Kalaur I., Zaitseva-Kalaur I. Lease Agreement in the Concept of Civil Code of Ukraine Recodification. Journal of Law and Political Sciences. 2020. Vol. 23, Iss. 2/C/. P. 105–130.

5. Kuznietsova N., Kot L., Kot O. Risks of innovative activity: economic and legal analysis. Baltic Journal of Economic Studies. 2020. Vol. 6, No. 1. P. 67–73.

6. Oleksandr V. Petryshyn, Nataliia S. Kuznietsova, Oleksii O. Kot, Transformation of approaches to the right of the individual to information in keeping with European integration. Rivista Di Studi Sulla Sostenibilita. 2020. Vol. 1. P. 423–440.

7. Kuznietsova N. S., Stefanchuk R. O., Kot O. O. Lack of regulation in determining the moment of conclusion of the land lease agreement. ASTRA Salvensis. 2020. Suppl. no. 1. P. 105–122.

8. Kuznietsova N. S., Onishchenko N. M., Kot O. O. Legal Aspects of the Opening of Ukraine's Land Markets. Environmental Policy and Law. 2020. Vol. Pre-press, No. Pre-press, P. 1–9.

9. Milovska N. V. et al. Protection of Rights to Utility Model in Germany and Ukraine: Comparative Analyzes. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2020. Vol. 23. Iss. 3. P. 1–9.

10. Haliantych M. K., Shabalin A. V., Pozhodzhuk R. V., Shtefan O. O. The establishment and development of a system of protection of intellectual property rights in Europe and the USA. Asia Life Sciences. 2020. Suppl. 22, No 1. P. 21–38.

11. Fedorchenko N. V., Shymon S. I., Vyshnovetska S. V., Mikhevykh L. V., Bazhenov M. I. Community Organisation as a Subject of Civil Relations According to Law of Ukraine and CIS Countries. Osservatorio del diritto civile e commerciale. 2020. Vol. 1. P. 353–370.

Проект нормативно-правового акта – 1:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з метою вдосконалення правового регулювання цивільних відносин».

II. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЛЯ ДЕРЖАВНИХ ТА НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЗА ГОСПОДАРСЬКИМИ ДОГОВОРАМИ

Національна академія правових наук України значну увагу приділяє диверсифікації джерел фінансування, зокрема пошуку позабюджетних джерел, участі у конкурсах наукових проєктів (грантах). Наукові установи академії шляхом укладення господарських договорів на здійснення науково-експертних досліджень, підготовку наукових кадрів тощо надають послуги наукового і юридичного характеру зацікавленим державним і недержавним організаціям, установам і фізичним особам.

Так, у 2020 році власні надходження структурних підрозділів академії склали **8 млн 623 тис. 614 грн**, зокрема:

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса – на суму 2 млн 115 тис. 835 грн;

Науково-дослідний інститут інформатики і права – на суму 1 млн 798 тис. 319 грн;

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності – на суму 1 млн 485 тис. 772 грн;

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака – на суму 1 млн 179 тис. 21 грн;

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування – на суму 812 тис. 326 грн;

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку – на суму 382 тис. 571 грн;

Київський регіональний центр – на суму 744 тис. 242 грн;

Президія НАПрН України – на суму 105 тис. 528 грн.

У рамках реалізації міжнародної програми ЄС підтримки з метою розвитку відповідно до укладеної Угоди від 23 травня 2019 р. та додаткової Угоди від 27 березня 2020 р. між Міністерством закордонних справ Республіки Болгарія через Надзвичайного і Повно-

важного Посла Республіки Болгарія в Україні та Науково-дослідним інститутом інформатики і права НАПрН України щодо надання безповоротної фінансової допомоги завершено проєкт з метою розвитку «Підтримка демократичного контролю над сектором безпеки в контексті євроінтеграції України», який виконувався у період з 23 травня 2019 р. по 23 жовтня 2020 р.

Науково-дослідний інституту інтелектуальної власності взяв участь у Консультаційному проєкті з надання технічної допомоги у створенні та діяльності IP-суду в Україні (Ukraine CCLS IP Court Project), що фінансується Good Governance Fund (GGF) Міністерства міжнародного розвитку і МЗС Великої Британії (згідно з контрактом про надання послуг від 1 вересня 2018 р. між Лондонським університетом Королеви Мері та НДІ інтелектуальної власності НАПрН України) стосовно законодавства про Суд з питань інтелектуальної власності в Україні та сприяння розробці навчальної програми для майбутніх суддів з інтелектуальної власності (QMUL/CCLS Ukraine IP Court Project). Крім того, проєкт International Creative Law Studios Інституту права, технологій та інновацій (м. Харків) у партнерстві з НДІ інтелектуальної власності НАПрН України став одним з переможців в Українському культурному фонді за напрямом «Освітні програми».

Науковці Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса брали участь у грантовому проєкті «Соціально-правові та кримінологічні наслідки поширення пандемій та шляхи їх усунення в Україні». Грантодавець – Національний фонд досліджень України.

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування згідно з договором, укладеним з Офісом Ради Європи в Україні, взяв на себе зобов'язання підготувати експертно-аналітичні матеріали щодо доступу внутрішньо переміщених осіб до виборчого права на місцевих виборах, а також щодо місцевих (регіональних) програм, пов'язаних із внутрішньо переміщеними особами. Дослідження було виконано у місячний строк з 15 листопада 2020 р. по 15 грудня 2020 р.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

За 2020 рік Інститут провів 38 досліджень об'єктів інтелектуальної власності (надалі – ОІВ), серед яких:

1. Експертиза ОІВ щодо схожості комерційного найменування «Макіївський металургійний» із назвою філії № 54 «Макіївський – Металургійний» ТОВ «ІНВЕСТОБОРОТКАПІТАЛ» (замовник – Адвокатське об'єднання «Юридична фірма “Екво”»).

2. Експертиза ОІВ щодо схожості до ступеню змішування сукупності елементів, представлених на упаковках продукції – жіночих панчішних виробів (за зверненням представника Спільного ТОВ «Конте Спа» Тетяни Слабко, Адвокатське об'єднання «Арцінгер»).

3. Експертиза ОІВ щодо патентоздатності корисної моделі «Кабель силовий зі зшитим поліетиленом» за патентом України № 130943 (власник – ТОВ «Торговий дім Одеського кабельного заводу “Одескабель”») (замовник – ПАТ «Завод «Південкабель»).

4. Експертиза ОІВ щодо схожості настільки, що їх можна сплутати, позначення «Adcetris» на лікарському засобі «Adcetris» та ТМ «Adcetris» за свідоцтвом № 167773 (замовник – адвокат Адвокатського об'єднання «Правовий Альянс (Київ)» Костін І. П.).

5. Експертиза ОІВ щодо схожості настільки, що їх можна сплутати, позначення «Takeda» на лікарському засобі «Adcetris» та ТМ «Takeda» за свідоцтвом № 5213 (замовник – адвокат Адвокатського об'єднання «Правовий Альянс (Київ)» Костін І. П.).

6. Експертне дослідження ОІВ щодо дослідження обґрунтованості закупівлі послуг із супроводження та адміністрування підсистем «Електронний кабінет» та «Електронний суд» (замовник – ДП «Центр судових сервісів»).

7. Експертиза ОІВ щодо використання ознак, включених у формулу винаходу на патентом України № 105361 (замовник – представник Олікон АБ адвокат Олійник К. С.).

8. Експертиза ОІВ щодо використання ТМ «Мажимікс» за міжнародною реєстрацією № 1052616, схожості оформлення упаковок та можливості введення в оману споживача (замовник – представник ТОВ «Лесаффер Україна» адвокат Марія Коваль).

9. Експертиза ОІВ щодо використання КМ за патентом № 119079 «Вагонний вкладиш з амортизуючою системою установки» (замовник – громадянин Рабізо І.Г.).

10. Експертиза ОІВ щодо схожості настільки, що їх можна сплутати ТМ «Ibuproгm» за свідоцтвом України № 185849 та ТМ «Ibuproгm» за міжнародною реєстрацією № 1046045 (замовник – представник компанії «ЮС Фармація Інтернешнл Інк.» адвокат Абрамович Н.О.).

11. Експертиза ОІВ стосовно відповідності винаходу «Рідка дозована форма едаравону або його фармацевтично прийнятних солей, стабільна при зберіганні, транспортуванні та використанні» за патентом України № 119731 умовам патентоздатності «винахідницький рівень», «новизна», «промислова придатність» за замовленням адвоката Костіна І.П., адвокатське об'єднання «Правовий Альянс».

12. Експертне дослідження ОІВ стосовно використання винаходу «Спосіб ремонту ізоляційного покриття трубопроводу» за патентом України № 84709 від 25.11.2008 р. за замовленням ПрАТ «ПВІ ЗІГ “НАФТОГАЗБУДІЗОЛЯЦІЯ”».

13. Експертиза ОІВ стосовно використання винаходу «Кабель силовий» за патентом України № 60285 від 10.12.2008 р. за замовленням Приватного акціонерного товариства «ЗАВОД ПІВДЕНКА-БЕЛЬ».

14. Експертиза ОІВ стосовно використання винаходу «Кабель силовий» за патентом України № 60285 від 10.12.2008 р. за замовленням Приватного акціонерного товариства «ЗАВОД ПІВДЕНКА-БЕЛЬ» згідно з договором № 14/01-2020 від 14.08.2020 р.

15. Експертне дослідження ОІВ щодо дослідження комп'ютерних програм (замовник – ДП «Центр судових сервісів»).

16. Науково-правова експертиза ОІВ щодо використання ТМ «SONY» (інтернет-магазин) (замовник – представник ФОП Майор О.В., ФОП Цуркан В.М. адвокат Войчук В.А.).

17. Експертиза ОІВ стосовно зміни обсягу правової охорони корисної моделі «Фармацевтична композиція на основі хондроїтину сульфату та глюкозаміну сульфату» за патентом України № 101993 внаслідок відмови від патенту частково та відповідності

цієї корисної моделі умові патентоздатності «новизна» у разі відмови від патенту частково за замовленням адвоката Савчука В. В., адвокатське об'єднання «Правовий Альянс».

18. Експертиза ОІВ стосовно використання патенту України № 100373 на винахід «Лікарський засіб у формі таблетки з проти-запальною, анагетичною та хондропротекторною дією» у лікарському засобі «ПРОТЕКОН ФАСТ®» за замовленням адвоката Кузьменко М. О., адвокатське об'єднання «Правовий Альянс».

19. Експертиза ОІВ стосовно використання патенту України № 80128 на винахід «Профільований роздільник із тонкої листової сталі для підтримки стінового облицювального покриття» у комплектах енергозберігаючої фасадної системи вентиляованої з облицюванням каменем («КЭФСВОК») ТОВ «Сканрок» за замовленням адвоката Олійник К. С. (Адвокатське об'єднання «Арцінгер»).

20. Експертиза ОІВ стосовно відповідності винаходу «Лікарський засіб у формі таблетки з протизапальною, анагетичною та хондропротекторною дією» за патентом України № 100373 умові патентоздатності «винахідницький рівень» за замовленням адвоката Савчука В. В., адвокатське об'єднання «Правовий Альянс».

21. Експертне дослідження ОІВ щодо дослідження комп'ютерних програм (дог. № 20/01-2020, замовник – ДП «Інформаційні судові системи»). Загальна вартість – 15 000,00 грн).

22. Експертне дослідження ОІВ щодо дослідження комп'ютерних програм (замовник – ДП «Центр судових сервісів»).

23. Науково-правова експертиза ОІВ щодо запровадження стандартизованої упаковки тютюнових виробів в Україні (дог. № 07/02-2020, замовник – директор департаменту корпоративних питань та комунікацій ПрАТ «Джей Ті Інтернешнл Компані Україна» Гінтаутаса Діргела).

24. Експертиза ОІВ щодо дослідження позначення, розміщеного на етикетках консервів молочних виробництва ПрАТ «Первомайський молочноконсервний комбінат» на замовлення ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» та ТМ за свідоцтвом України № 197580 за замовленням директора ТОВ «Патентно-юридична фірма “АйПіКо”» Красовського О. С.

25. Експертиза ОІВ щодо схожості комерційного найменування «Макіївський металургійний» із назвою філії № 54 «Макіївський – Металургійний» ТОВ «ІНВЕСТОБОРОТКАПІТАЛ» (за ухвалою господарського суду Дніпропетровської області від 16.07.2015 р. у господарській справі № 904/3947/15).

26. Експертиза ОІВ щодо порушення прав ІВ за патенти на КМ № 92463, № 92464 (за ухвалою Малиновського районного суду м. Одеса у цивільній справі № 521/21620/18).

27. Експертиза ОІВ щодо визнання недійсним свідоцтва № 208969 на знак для товарів і послуг «Меновален Здоровье» (за ухвалою Господарського суду міста Києва від 12.04.2019 р. у господарській справі № 910/1695/19).

28. Експертиза ОІВ щодо припинення порушення прав «Мерк Кенада Інк.» на винахід (сполука еторикоксиб) за патентом України 62935 (за ухвалою Господарського суду міста Києва від 25.04.2019 р. у господарській справі № 910/852/19).

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

Упродовж 2020 року Інститут провів 11 наукових досліджень за господарськими договорами, а саме:

1. Згідно з договором від 27 січня 2020 р., укладеним із Всеукраїнською асоціацією органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних і обласних рад», Інститут надав консультативні послуги по забезпеченню прав та інтересів територіальних громад, органів місцевого самоврядування на державному рівні при підготовці, прийнятті та внесенні змін до законів України та нормативно-правових актів центральними органами виконавчої влади шляхом: моніторингу, аналізу проєктів нормативно-правових актів та підготовки пропозицій до них; аналізу чинного законодавства та наслідків його впливу на інтереси територіальної громади, внесення відповідних пропозицій щодо його вдосконалення.

2. Згідно з договором № 75-20 від 11 березня 2020 р., укладеним з Харківською міською радою, Інститут надав консультативні по-

слуги по забезпеченню прав та інтересів територіальної громади, органу місцевого самоврядування на державному рівні при підготовці, прийнятті та внесенні змін до нормативно-правових актів центральними органами виконавчої влади шляхом: моніторингу, аналізу проєктів нормативно-правових актів та підготовки пропозицій до них; аналізу чинного законодавства та наслідків його впливу на інтереси територіальної громади, внесення відповідних пропозицій щодо його вдосконалення; науково-методичному забезпеченню діяльності Харківської міської ради.

3. Згідно з договором № 10/05-20 від 27 травня 2020 р., укладеним з Асоціацією органів місцевого самоврядування Харківської області, Інститут підготував науково-експертний висновок щодо пропозицій із визначення повноважень органів місцевого самоврядування з урахуванням основних положень Концепції внесення змін до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації».

4. Згідно з договором № 2206-20 від 22 червня 2020 р., укладеним з Політичною партією «Слуга народу», Інститут надав послуги з науково-консультативного та експертно-аналітичного супроводження підготовки проєкту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)».

5. Згідно з договором № 19/08-20 від 20 серпня 2020 р., укладеним з Асоціацією органів місцевого самоврядування Харківської області, Інститут підготував експертно-аналітичні матеріали щодо правового регулювання виборів депутатів місцевих рад та статусу старост.

6. Згідно з договором № 0709-20 від 7 вересня 2020 р., укладеним з Товариством з обмеженою відповідальністю «Бікорм», Інститут надав науково-консультативні послуги щодо аналізу чинного законодавства України та наслідків його впливу на інтереси фізичних і юридичних осіб шляхом підготовки науково-консультативного висновку з питання можливості отримання суб'єктами господарювання приватної форми власності ліцензій на виробництво і оптову торгівлю етиловим спиртом з 01.07.2020 р. згідно із Законом України «Про державне регулювання виробництва і обігу

спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального» № 481/95-ВР.

7. Згідно з договором № 1709-20 від 17 вересня 2020 р., укладеним з гр. Шкрябаєм В. В., Інститут надав науково-консультативні послуги щодо аналізу чинного законодавства України та наслідків його впливу на інтереси фізичних і юридичних осіб шляхом підготовки науково-консультативного висновку з питання, чи є голова постійної комісії з питань комунальної власності міської ради службовою особою.

8. Згідно з договором № 1709-20 від 17 вересня 2020 р., укладеним з гр. Вірченком Андрієм Васильовичем, Інститут надав науково-консультативні послуги щодо аналізу чинного законодавства України та наслідків його впливу на інтереси фізичних і юридичних осіб шляхом підготовки науково-консультативного висновку з питання, чи поширюються положення Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» від 17.11.2009 р. № 1559-VI на правовідносини з придбання у комунальну власність територіальної громади міста будівель та споруд, за відсутності права власності на землю під такою нерухомістю.

9. Згідно з договором № 0910-20 від 9 жовтня 2020 р., укладеним з Українською асоціацією відновлювальної енергетики, Інститут надав науково-консультативні послуги щодо аналізу чинного законодавства України та наслідків його впливу на інтереси фізичних і юридичних осіб шляхом підготовки науково-консультативного висновку з питання, чи відповідають Конституції України положення статті 9¹, статті 9² Закону України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 р. № 555-IV та положення частин другої, четвертої, пункту 3 частини дев'ятої статті 65 Закону України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 р. № 2019-VIII.

10. Згідно з договором № 8562/2020/5 від 11 листопада 2020 р., укладеним із Офісом Ради Європи в Україні, Інститут підготував експертно-аналітичні матеріали щодо доступу внутрішньо пере-

міщених осіб до виборчого права на місцевих виборах, а також щодо місцевих (регіональних) програм, пов'язаних із внутрішньо переміщеними особами.

11. Згідно з договором № 1712-20 від 17 грудня 2020 р., укладеним з Публічним акціонерним товариством «Українська інноваційна компанія», Інститут надав науково-консультативні послуги щодо аналізу чинного законодавства України та наслідків його впливу на інтереси фізичних і юридичних осіб шляхом підготовки науково-консультативного висновку з питань застосування Великою Палатою Верховного Суду норм матеріального права при розгляді судової справи № 925/698/16.

Науково-дослідний інститут інформатики і права

Працівниками Інституту проведено 7 науково-правових експертиз для державних і недержавних організацій, а саме:

1. На замовлення Товариства з обмеженою відповідальністю «Парк Резорт Сервіс Плюс» проведено додаткову науково-правову експертизу в питаннях земельних правовідносин.

2. На замовлення Товариства з обмеженою відповідальністю «КАОЛІН АЗОВ» проведено науково-правову експертизу в питаннях земельних правовідносин.

3. На замовлення адвоката Залюбовської І. К. проведено науково-правову експертизу в питаннях кримінального права та окремих положень адміністративного права.

4. На замовлення Всеукраїнської профспілки «Федерація профспілок авіапрацівників радіолокації і зв'язку України» проведено науково-правову експертизу в питаннях правовідносин дії колективного договору.

5. На замовлення представника компанії I JET GLOBAL DMCC адвоката І. В. Кравцова проведено науково-правову експертизу з питань права Об'єднаних Арабських Еміратів щодо форми та порядку укладення договору та правових наслідків порушення зобов'язання за договором про надання послуг.

6. На замовлення ТОВ «Меддів» проведено науково-правову експертизу з аналізу правовідносин щодо застосування штрафних

санкцій (пені) у зв'язку з недотриманням строків поставки товару, яке мало місце внаслідок введення посиленого контролю за експортом продукції, що призначена для профілактики епідемії COVID-19, та зменшення їх розміру.

7. На замовлення ПАТ «Кривбасзалізорудком» (лист-запит від 16.11.2020 р. № 53-23/230) проведено науково-правову експертизу з аналізу правовідносин, порушених у запиті (лист вих. № 141 від 29.12.2020 р.).

Крім того, Інститутом надавалися послуги з питань використання та обслуговування ІПС «Законодавство», яке включає бази даних «Законодавство України», «Законопроект», «Крим», «Київ» – оформлено 63 договори.

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса

За звітний період науковцями Інституту за господарськими договорами (науково-технічні послуги) проводилася робота з надання науково-правових висновків за результатами дослідження матеріалів кримінальних проваджень за зверненнями фізичних та юридичних осіб, а саме:

1. За зверненням фізичної особи Задоренка Б. В. щодо окремих питань повідомлення про підозру у кримінальному провадженні.

2. За зверненням фізичної особи Животова О. М. з питань обчислення строків у кримінальному провадженні.

3. За зверненням фізичної особи Животова О. М. щодо окремих питань наявності ознак складу злочину, описаних у повідомленні про підозру.

4. За зверненням адвоката Саленка Я. Ю. щодо процедури оскарження постанови прокурора про закриття кримінального провадження.

5. За зверненням адвоката Саленка Я. Ю. щодо окремих питань закриття кримінального провадження.

6. За зверненням фізичної особи Сердюка В. В. щодо моменту набуття особою статусу судді та повноважень судді.

7. За зверненням адвоката Клепки О. Г. щодо окремих питань здійснення повідомлення про підозру у кримінальному провадженні.

8. За зверненням адвоката Федура Г. А. щодо можливості відновлення досудового розслідування.

9. За зверненням адвоката Делія В. М. щодо процедури повідомлення про підозру у кримінальному провадженні.

10. За зверненням адвокатського об'єднання «Неофеліс Ло Груп» щодо правильності кваліфікації кримінального правопорушення та правомірності проведення досудового розслідування.

11. За зверненням громадянина Білоєнка В. М. щодо кримінально-процесуальних питань захисту прав особи у кримінальному провадженні.

12. За зверненням громадянина Жевага В. В. щодо захисту прав працівника прокуратури від незаконного звільнення.

13. За зверненням адвоката Стогнія О. В. щодо роз'яснення статусу митних органів як правоохоронних.

14. За зверненням адвоката Шабаса Г. В. щодо роз'яснення положень Закону України «Про повну загальну середню освіту».

15. За зверненням громадянина Собка В. І. щодо відповідності ухвали суду про обрання підозрюваного запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту вимогам чинного законодавства України.

16. За зверненням громадської спілки «Ініціатива «Чисте небо» щодо застосування ст. 176 КК України.

17. За зверненням адвоката Антоновича О. М. щодо аналізу матеріалів судової експертизи.

18. За зверненням адвоката Антоновича О. М. щодо роз'яснення застосування деяких кримінально-правових норм.

19. За зверненням громадянина Кіреєва І. В. щодо роз'яснення положень законодавства про кримінальну відповідальність.

20. За зверненням громадської спілки ГО «Всеукраїнська асоціація донорства» щодо роз'яснення застосування положень законодавства у сфері охорони здоров'я.

21. За зверненням громадської спілки ГО «Всеукраїнська асоціація донорства» щодо роз'яснення застосування положень законодавства у сфері охорони здоров'я.

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

У звітному році науковцями Інституту за господарськими договорами (науково-технічні послуги) здійснено 11 досліджень, серед яких:

1. Науково-правовий висновок за договором № 1 від 03.06.2020 р. за запитом Акціонерного Товариства «Українська залізниця» Регіональна Філія «Південна залізниця» щодо вирішення спірних питань, які виникли у зв'язку із звільненням особи з посади начальника державного підприємства «Південна залізниця» на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України у зв'язку з обранням його народним депутатом України.

2. Правовий висновок за договором № 03/1-СФ від 16.03.2020 р. за запитом ТОВ «Пі енд Оу Мерітайм Юкрейн» щодо заборони законодавством вступу на ринок, який перебуває у стані природної монополії та/або монополії, інших учасників (суб'єктів господарювання) взагалі та, зокрема, на ринок послуг з лоцманського проведення суден.

3. Науково-правовий висновок за договором № 285/б-н від 05.08.2020 р. за запитом Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області щодо вирішення спірних питань, які виникли у зв'язку із звільненням Сторчай С. В., а саме чи мала Сторчай С. В. переважне право і переваги на залишення на роботі в разі скорочення штату порівняно з іншими працівниками відділу.

4. Науково-правовий висновок за довіреністю від 28.06.2019 р. та вхідним листом № 53 від 03.07.2020 р. (заявою про проведення науково-правового дослідження) за запитом Михайленка Олексія Івановича щодо вирішення спірних питань, які виникли у зв'язку з намаганнями оформлення права власності на земельну ділянку та побудованій на ній індивідуальний гараж, що знаходиться на території смт. Куліничі (колишня адреса вул. Горяївська, 9).

5. Науково-правовий висновок за договором № 09/1-СФ від 16.09.2020 р. за запитом ТОВ «ЄВРОСТАНДАРТ-АВТОГАЗ» щодо вирішення двох спірних питань, які виникли, а саме: 1) чи вбачається у постанові Верховного Суду від 25.06.2020 р. у справі

№910/11579/18 правовий висновок про необхідність застосування в спорах щодо оскаржень рішень органів Антимонопольного комітету України стандарту доказування, визначеного ч. 6 ст. 266¹ КАС України, за аналогією закону? 2) Якщо так, чи є обґрунтованим застосування стандарту доказування, визначеного ч. 6 ст. 266¹ КАС України, за аналогією закону в спорах щодо оскарження рішень органів Антимонопольного комітету України?

6. Науково-правовий висновок за договором №04/1-СФ від 10.04.2020 р. за запитом голови Наглядової ради Приватного акціонерного товариства «Укргідроенерго» Гвоздія В. А. щодо вирішення спірних питань, які виникли у зв'язку з питанням правомірності рішення Наглядової ради ПрАТ «Укргідноенерго», яке оформлене протоколом засідання Наглядової ради від 22.07.2019 р. №1/2019, та вирішення питання правових підстав для припинення повноважень генерального директора ПрАТ «Укргідноенерго» Сироти І. Г. на підставі листа Міністра енергетики та захисту довкілля України Оржеля О. №01/12-10189 від 14.11.2019 р.

7. Науково-правовий висновок за договором №10/1-СФ від 21.10.2020 р. за запитом ФОП Демченко Д. Б. щодо вирішення спірних питань, які виникли у зв'язку з можливістю застосування переговорної процедури закупівель з метою укладання договорів щодо надання послуг з підтримки, адміністрування та обслуговування програмного забезпечення на 2021 рік між ФОП Демченко Д. Б. та Департаментом адміністративних послуг та споживчого ринку Харківської міської ради, враховуючи додані документи, згідно з нормами чинного законодавства України.

8. Науково-правовий висновок за договором №11/1-СФ від 02.11.2020 р. за запитом генерального директора ТОВ «Кюлоджик» Семенова О. Є. щодо вирішення спірних питань, які виникли щодо можливості застосування переговорної процедури закупівель з метою укладення відповідних договорів щодо надання послуг з модернізації, адміністрування програмного забезпечення та обслуговування обладнання системи керування електронною чергою на 2021 рік між ТОВ «Кюлоджик» (як ексклюзивним/єдиним виконавцем послуг з підтримки програмного забезпечення) та Департамен-

том адміністративних послуг та споживчого ринку Харківської міської ради.

9. Науково-правовий висновок за договором № 12/1-СФ від 01.12.2020 р. за запитом ТОВ «Кюлоджик» в особі генерального директора Семенова О. Є. щодо можливості застосування переговорної процедури закупівель з метою укладення відповідних договорів щодо надання послуг з обслуговування устаткування на 2021 рік між ТОВ «Кюлоджик» та Управлінням соціального захисту населення адміністрації Київського району Харківської міської ради на підставі Ліцензійної угоди.

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

За звітний період Інститут провів 12 наукових досліджень для державних і недержавних організацій за господарськими договорами, а саме:

1. Висновок науково-правової експертизи за зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «ТАЙМОНС» в особі директора Бобилева О. В. щодо визначення підстави для визнання недійсним у відповідності ч. 1–3 ст. 203, ст. 215 Цивільного кодексу України договору купівлі-продажу нерухомого майна від 28.12.2018 р. за відсутності згоди (волевиявлення) одного з співвласників ПП «КРИМСТРОЙДИЗАЙН», який володіє $\frac{1}{4}$ часткою корпоративних прав.

2. Висновок науково-правової експертизи за зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «СУДОВА ЕКСПЕРТНА ПАЛАТА», в особі директора Вознюк О. В. щодо визначення, чи є тотожними поняття «прощення боргу», «анулювання боргу», «списання боргу».

3. Висновок науково-правової експертизи за зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «ЮРИДИЧНА ФІРМА “ПРИМУС ІНТЕР ПАРЕС”» в особі директора Вознюк О. В. щодо питання, чи є обґрунтованими з точки зору права України висновки акта перевірки щодо заниження Замовником податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з придбанням Замовни-

ком мікросфери алюмосилікатної у товариства з обмеженою відповідальністю «ЮМГ ТРЕЙДИНГ» на непідконтрольній території України, що обліковується на балансі Замовника та фактичну наявність якої не підтверджено актами інвентаризації.

4. Висновок науково-правової експертизи за зверненням адвоката Простибоженка О. С. щодо питання, чи дозволяє чинне законодавство України здійснювати призначення керівника АТ «Ощадбанк» без проведення конкурсного відбору.

5. Висновок науково-правової експертизи за зверненням адвоката Романишина Я. О. щодо питання, чи передбачено чинним законодавством України відповідальність для осіб, що виступають в якості представників юридичних осіб.

6. Висновок науково-правової експертизи за зверненням Акціонерного товариства «Альфа-Банк» в особі адвоката Вірченка В. В., що діє на підставі довіреності № 010925/19 від 16.09.2019 р., щодо питання, чи є наявним станом на сьогодні контроль (вирішальний вплив) кожним окремо або спільно на діяльність АТ «Альфа-Банк» з боку фізичних осіб Фрідмана М. М., Хана Г. Б., Кузьмичьова О. В., Авена П. О., Косогова А. М., що є власниками часток АВН Holding S.A. – акціонера АТ «Альфа-Банк».

7. Висновок науково-правової експертизи за зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Белла-Трейд» в особі генерального директора Вишневські М. Є. щодо питання, чи підпадає проєкт Договору про надання послуг №_ під дію трудового законодавства України.

8. Висновок науково-правової експертизи за зверненням адвоката Руденко З. В. Простибоженка О. С. щодо правової позиції про право, яке підлягає застосуванню при розірванні шлюбу між громадянином США та громадянкою України.

9. Висновок науково-правової експертизи за зверненням ТОВ «Крейцер» в особі директора Пахомова Н. А. щодо питання, чи можна вважати таким, що суперечить ч. 1 ст. 203, ст. 628, 638 ЦК України або іншим актам цивільного законодавства, зміст договору поділу нерухомого майна (головної речі), в переліку якого не зазначено майно, яке є приналежністю до головної речі?

10. Висновок науково-правової експертизи за зверненням адвоката Козлова П. Б. щодо питання, чи відповідає, згідно з умовами інвестиційного договору про будівництво житлового будинку за адресою: м. Київ, вул. Горького (Антоновича), 131 у Голосіївському районі м. Києва від 29.03.2013 р. ТОВ «Укрбуд Девелопмент» по зобов'язаннях ТОВ «Невірос» перед третіми особами з добудови вбудовано-прибудованого басейну для середньої школи № 130 та об'єктів соціально-культурного призначення у відповідності з проектно-кошторисною документацією та який розташовано за адресою: м. Київ, вул. Горького (Антоновича), 131 у Голосіївському районі м. Києва, які виникли до його укладання.

11. Висновок науково-правової експертизи за зверненням виконуючої обов'язки голови правління ПАТ «Айбокс банк» Голяк С. Є. щодо питання, чи містить договір добровільного страхування вантажів № 2020/ВБ-0072 від 20.08.2020 р., укладений між АТ «Страхова компанія “Варта”» (Страховик) та ПАТ «Айбокс банк» (Страхувальник), усі істотні умови договору страхування, передбачені ст. 982 ЦК України, ст. 16 Закону України «Про страхування» та іншим нормам законодавства (договір б/н від 14.12.2020 р.). Ціна експертизи – 20 000 грн, акт виконаних робіт від 14.12.2020 р.

12. Висновок науково-правової експертизи за зверненням фізичної особи Цурпал С. І. щодо застосування спеціальних норм права в розрізі спору, що виник між Цурпал С. І. та приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Войтовським В. С. про стягнення коштів.

III. НАУКОВІ ВИСНОВКИ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Одним зі статутних завдань академії є виконання замовлення центральних органів державної влади стосовно розроблення засад наукової та правової політики, вивчення й узагальнення механізмів реалізації законодавчих актів, підготовка практичних рекомендацій щодо вдосконалення їх діяльності. У 2020 році академія продовжувала плідну співпрацю з Офісом Президента України, Верховною Радою України та її комітетами, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Кабінетом Міністрів України, Міністерством освіти і науки, Міністерством юстиції, Міністерством внутрішніх справ, Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Радою національної безпеки і оборони України, Національним агентством з питань запобігання корупції, Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини, Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції, іншими міністерствами та центральними органами державної влади.

Структурні підрозділи академії значну увагу приділяли співпраці з вищими судовими органами – Конституційним Судом України, Верховним Судом а також із правоохоронними органами – Службою безпеки України, Генеральною прокуратурою України, Національним антикорупційним бюро України, Державним бюро розслідувань тощо.

Так, упродовж 2020 року науково-дослідними інститутами академії для центральних органів державної влади та на виконання паспорту бюджетної програми 6581040 було підготовлено 172 науково-експертні висновки до законопроектів та правозастосовних актів на запити Конституційного Суду України, Верховного Суду та інших органів державної влади.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

У 2020 році відповідно до показників паспорту бюджетної програми 6581040 науковцями Інституту підготовлено 11 науково-експертних висновків до законопроектів, а саме:

1. Науково-експертний висновок до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо конкуренційно-антимонопольної реформи».

2. Науково-експертний висновок до проекту Закону України «Про медіа».

Встановлено, що для створення єдиної та взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованої на врегулювання правовідносин, пов'язаних зі сферою медіа та правами інтелектуальної власності, важливо враховувати норми книги четвертої Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право і суміжні права», а також інші положення законодавства з питань інтелектуальної власності. Направлено Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

3. Науково-експертний висновок та пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентним тролінгом». Направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

4. Науково-експертний висновок до проекту Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». Для створення взаємоузгодженої системи правових норм, спрямованої на врегулювання правовідносин, пов'язаних зі створенням та використанням об'єктів права інтелектуальної власності, положення Проекту доцільно доопрацювати з врахуванням наданих пропозицій. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації.

5. Науково-експертний висновок до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо активізації

діяльності наукових парків». Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

6. Науково-експертний висновок до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності». Встановлено, що внесення змін до законів з питань набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності потребує системного, а не точкового підходу. Запропоновано при внесенні змін до законодавства в сфері права інтелектуальної власності узгоджувати їх з нормами міжнародних договорів у інтелектуальної власності, до яких приєдналася Україна. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку.

7. Науково-експертний висновок до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо реформи патентного законодавства)». Направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

8. Науково-експертний висновок та пропозиції до проєкту Концепції розвитку сфери штучного інтелекту в Україні, що розробляється Міністерством цифрової трансформації України. Пропозиції стосуються уточнення понятійного апарату, удосконалення системи технічного регулювання, цивільно-правового регулювання застосування систем штучного інтелекту, удосконалення режиму обігу інформації. Направлено до Міністерства цифрової трансформації України.

9. Науково-експертний висновок до проєкту Закону України «Про авторське право і суміжні права» (в новій редакції), розробленого та розмішеного на офіційному веб-сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України для громадського обговорення. Запропоновано удосконалення дефініцій деяких термінів, уточнення положень ряду статей. У цілому проєкт підтримано, однак запропоновано врахувати висловлені зауваження. Направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

10. Науково-експертний висновок до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

створення національного органу інтелектуальної власності». Направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України.

11. Науково-експертний висновок до проєкту Закону України «Про віртуальні активи». Запропоновано доповнити частину першу ст. 5 Створення віртуальних активів, введення віртуальних активів в цивільний обіг та виведення віртуальних активів з цивільного обігу законопроєкту нормою щодо механізму підтвердження доказів існування цифрового файлу віртуального активу шляхом його фіксації в системі WIPO PROOF (системі забезпечення доказів існування інтелектуальних активів Всесвітньої організації інтелектуальної власності). Направлено заступнику керівника секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації Шумар Н. Л. на адресу електронної пошти.

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

Упродовж 2020 року науковці Інституту традиційно значну увагу приділяли розробці зауважень і пропозицій до чинного законодавства з метою його удосконалення і приведення у відповідність до європейських правових стандартів, проведенню правової експертизи проєктів законів та інших правових актів, підготовці висновків до Конституційного Суду України. Результати даної роботи Інституту були втілені в підготовці 25 науково-консультативних висновків до проєктів законів, зокрема:

1. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективної реалізації парламентського контролю». Аналіз названого законопроєкту дозволив зробити висновок про необхідність його істотного доопрацювання з огляду на фрагментарність правового регулювання відповідних суспільних відносин. Відзначено, що слід посилити дієвість участі комітетів у здійсненні парламентського контролю, наведені пропозиції щодо її забезпечення. Запропоновано визначити наслідки несхвалення парламентом резолюції недовіри, нормативно визначити юридичні інструменти

оцінки звітів керівників Служби безпеки України, Антимонопольного комітету України, Фонду державного майна України та ін.

2. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про адміністративну процедуру». Підготовлений за зверненням Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної Ради України. Аналіз законопроєкту дозволив констатувати наявність як позитивних аспектів у його змістовному наповненні, так і тих, які є дискусійними та потребують доопрацювання. Серед останніх, зокрема, необхідність уточнення визначення поняття «дискреційних повноважень», системи законодавства про адміністративну процедуру, змісту принципу верховенства права та інших принципів адміністративної процедури, порядку реалізації адміністративної взаємодопомоги, механізму відкликання правомірною акту адміністративним органом, який його видав та інші зауваження. Наголошено на необхідності доопрацювання законопроєкту. Науково-консультативний висновок направлений до Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної Ради України.

3. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності в сфері ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин». Вивчення законопроєкту у системному зв'язку із проєктом Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо ідентифікації та реєстрації тварин» дозволило дійти висновку, що ухвалення цих законопроєктів сприятиме підвищенню дієвості та ефективності контролю за простежуваністю обігу тварин в країні та сприятиме відкриттю нових ринків для товарів тваринного походження.

4. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо зміни установленого порядку притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі». В цілому підтримано ідею необхідності удосконалення законодавства про адміністра-

тивну відповідальність військовослужбовців та співробітників правоохоронних органів за насильство за ознакою статі, проте висловлено деякі зауваження: некоректність визначення кола суб'єктів відповідальності, порушення правил нормотворчої техніки при підготовці законопроекту. Зроблений висновок про необхідність доопрацювання законопроекту.

5. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України (щодо платіжних послуг)». Аналіз законопроекту засвідчив його системний зв'язок із проєктом Закону України «Про платіжні послуги». В цілому запропоновані норми в частині внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення підтримані.

6. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності в галузі поштового зв'язку». Законопроект проаналізований у системному зв'язку із проєктом Закону України «Про поштовий зв'язок». В цілому підтримуючи законопроект, висловлено критичні зауваження щодо відсутності змін до глави 17 КУпАП «Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення» в частині визначення юрисдикційного органу розгляду справ про адміністративні правопорушення за новою статтею 135² КУпАП.

7. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо протидії мобінгу».

8. Науково-консультативний висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до законів України стосовно повноважень Президента України при призначенні Директора Національного антикорупційного бюро України та Директора Державного бюро розслідувань задля приведення у відповідність до Конституції України». Звернуто увагу на актуальність законопроекту у світлі ухвалення Конституційним Судом України рішень від 28.08.2020 р. №9-р/2020 і від 16.09.2020 р. №11-р/2020. Наголошено на недостатній правовій визначеності меж компетенції Президента України, підтримано запропоноване надання НАБУ і ДБР статусу цент-

ральних органів виконавчої влади та прийнятність надання уряду відповідних кадрових повноважень стосовно керівництва вказаних органів. Звернуто увагу на окремі прогалини та неузгодженості законопроектного регулювання, низку техніко-юридичних недоліків. Зроблений узагальнюючий висновок щодо можливості прийняття законопроекту за основу у першому читанні за умови врахуванням наведених зауважень.

9. Науково-консультативний висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі».

10. Науково-консультативний висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 173² Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо збільшення адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства».

11. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про адміністративну процедуру».

12. Науково-консультативний висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо питань громадянства».

13. Науково-консультативний висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо окремих питань здійснення габаритно-вагового контролю».

14. Науково-консультативний висновок на проєкт Закону України «Про медіа» та альтернативний проєкт Закону України «Про медіа в Україні».

15. Науково-консультативний висновок на проєкт Закону України «Про інтерпеляцію».

16. Науково-консультативний висновок на проєкти законів України «Про державну реєстрацію суб'єктів лобіювання та здійснення лобіювання в Україні», «Про лобізм», «Про правове та прозоре регулювання діяльності з лобіювання», «Про лобістську діяльність». У висновку зазначається, що законопроекти № 3059 та № 3059-1, що є, поряд із іншими, альтернативним вищевказаному,

спрямовані на врегулювання широкого кола питань організації та здійснення лобістської діяльності. Законопроект № 3059-2 характеризується системним встановленням правових засад організації діяльності суб'єктів лобіювання та врегулювання здійснення лобіювання. Досліджуючи у системному зв'язку всі зазначені законопроекти, відмічено найбільшу якість з точки зору юридичної техніки та опрацьованих механізмів регулювання лобістської діяльності, тексти законопроектів № 3059-1 та № 3059-2 та доцільність підготовки на їх основі узагальненого проекту, що має інтегрувати з інших кращі моделі та механізми. При цьому щодо останніх висловлена низка попередніх зауважень.

17. Науково-консультативний висновок щодо проекту Закону України «Про всеукраїнський референдум», підготовленого Робочою групою з розробки проектів законів з питань народовладдя Верховної Ради України. У висновку відзначено, що законопроект є цілісним документом, при розробці якого в цілому дотримано вимоги нормопроектувальної техніки, використано класичний підхід до формування структури законопроекту, системності побудови елементів його змісту, витримано логіку викладення нормативних положень. Він спрямований на запровадження чіткої, логічно послідовної та інструктивної процедури проведення референдумів.

18. Науково-консультативний висновок щодо проектів Законів України «Про внесення змін до Закону України “Про освіту”» (щодо імплементації норм Конституції України та рекомендацій Венеційської комісії) і «Про внесення змін до Закону України “Про освіту”» (щодо забезпечення захисту мовних прав національних меншин). У висновку підтримана актуальність і доцільність законопроектів, які спрямовані на забезпечення приведення ст. 7 Закону України «Про освіту» у відповідність до норм ст. 10 Конституції України та рекомендацій Венеційської комісії від 8–9 грудня 2017 р. шляхом законодавчого врегулювання питань застосування мов в освітньому процесі з урахуванням інтересів громадян України, що належать до корінних народів та національних меншин.

19. Науково-консультативний висновок на проєкт Закону України «Про засади адміністративно-територіального устрою України».

У висновку відзначається важливе значення законодавчого регулювання відносин у сфері адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування. Разом із цим наголошено на істотних недоліках законопроекту: невідповідності нормам чинної Конституції України, неповноті визначення системи та вирішення питань адміністративно-територіального устрою, наявних прогалинах правового регулювання.

20. Науково-консультативний висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання героїзації військових злочинців та легалізації нацизму». У висновку зазначено, що проведений аналіз підтвердив наявність легітимної мети законопроекту. Водночас встановлено, що низка заборонних норм ґрунтується на помилкових твердженнях, що свідчить про брак належної історико-правової обґрунтованості положень законопроекту. Окремі формулювання, спрямовані на обмеження свободи висловлювань, видаються недостатньо конкретними та чіткими; викликала також сумнів відповідність окремих положень законопроекту засаді пропорційності як складовій верховенства права.

Науково-дослідний інститут інформатики і права

За 2020 рік співробітники Інституту надали 7 науково-правових висновків до законопроектів, а саме:

1. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України» щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України».

2. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про електронні комунікації».

3. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» в частині внесення змін до Закону України «Про прокуратуру».

4. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про військову поліцію».

5. Науково-правовий висновок на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України».

6. Науково-правовий висновок на проект Закону України «Про публічні електронні реєстри» та проекту закону України «Про безпеку інформації та інформаційно-комунікаційних систем».

7. Науково-правовий висновок на проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про систему іномовлення України».

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса

У 2020 році співробітниками інституту було підготовлено та надано 92 документи правової експертизи законопроектів, інших нормативно-правових актів та правозастосовних актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми, зокрема:

1. Пропозиції та зауваження на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

2. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо імплементації положень Конвенції про кіберзлочинність та підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

3. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підслідності окремих кримінальних правопорушень Державному бюро розслідувань», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

4. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підви-

щення ефективності протидії корупції в окремих правоохоронних та інших державних органах» (реєстр. № 3133) і альтернативних законопроектів (№ 3133-1–3133-13), підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

5. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про приватну детективну діяльність» (реєстр. № 3010) та проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (реєстр. № 3010-1), підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

6. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, в установах виконання покарань та місцях попереднього ув'язнення».

7. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Національну гвардію України» (щодо ідентифікації військовослужбовців Національної гвардії України під час виконання завдань із охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки)», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

8. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

9. Пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України» щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України».

10. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою», підготовлений на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради

України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

11. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораціонізм)», підготовлений на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

12. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 364 Кримінального кодексу України щодо уточнення ознак окремих злочинів у сфері службової діяльності», підготовлений на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

13. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права».

14. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки», підготовлений на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

15. Науково-правовий висновок щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Кримінального кодексу України (щодо вдосконалення порядку застосування окремих заходів забезпечення кримінального провадження)», підготовлений на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

16. Науково-правовий висновок щодо проєктів Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення участі присяжних у здійсненні правосуддя» та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення участі присяжних у здійсненні правосуддя», підготовлений

на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

17. Пропозиції та зауваження щодо чотирьох проєктів Законів України (№ 3500–3500-3) щодо встановлення кримінальної відповідальності за постановлення суддею (суддями) неправосудного (незаконного та необгрунтованого) рішення або виключення ст. 375 КК України, підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

18. Пропозиції та зауваження до проєкту Закону України «Про реалізацію майна та інші заходи з метою забезпечення безпеки під час зберігання майна» (№ 3990 від 14.08.2020 р.), підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

19. Пропозиції та зауваження до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за порушення вимог радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

20. Пропозиції та зауваження на проєкт Закону України «Про внесення змін до кримінального законодавства щодо особливого порядку здійснення розслідування кримінальних правопорушень з метою забезпечення належних умов для розвитку цифрової економіки», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

21. Пропозиції та зауваження на проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку з прийняттям рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

22. Пропозиції та зауваження на проєкт Закону України «Про

внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з рішенням Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

23. Пропозиції та зауваження на проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо визначення відповідальності за порушення вимог фінансового контролю судьями», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

24. Пропозиції та зауваження на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо криміналізації ухилення від декларування достовірної інформації особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування)», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

25. Пропозиції та зауваження на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо приведення його норм у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020», підготовлені на виконання доручення голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

26. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 45 Закону України «Про Національну поліцію», підготовлені на лист голови Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

27. Науковий висновок до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стягнення аліментів на утримання дитини», підготовлений на виконання доручення на запит голови підкомітету з питань оцінки законопроектів щодо впливу на показники бюджету та відповідності бюджетному законодавству Комітету Верховної Ради України з питань бюджету.

28. Науковий висновок до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за вчинення опору та втручання в діяльність державного інспектора України з охорони навколишнього природного середовища, працівника служби державної охорони природно-заповідного фонду України під час виконання ними службових обов'язків».

29. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації окремих положень діяльності Бюро економічної безпеки України», підготовлені на лист голови Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

30. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення участі громадян України у здійсненні правосуддя».

31. Пропозиції до проектів Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України у частині забезпечення реалізації функцій прокуратури».

32. Пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України (щодо розмежування підслідності злочинів, вчинених у сфері використання інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) систем, телекомунікаційних мереж та об'єктів критичної інформаційної інфраструктури», підготовлені на лист голови Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

33. Пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю та використання електронних доказів», підготовлені на лист голови Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

34. Пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо підвищення ефек-

тивності протидії кібератакам», підготовлені на лист голови Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

35. Пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державне бюро розслідувань» та Закону України «Про державну службу» щодо приведення деяких положень у відповідність до Конституції України», підготовлені на лист голови Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

36. Зауваження та пропозиції до проекту Закону України «Про судово-експертну діяльність» підготовлені у рамках публічного обговорення на звернення Міністерства юстиції України.

37. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про Бюро економічної безпеки України».

38. Пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення прав потерпілих осіб у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи, статевої недоторканості особи та домашнього насильства».

39. Пропозиції до проекту Закону України «Про відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень та проекту Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення механізму відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких кримінальних правопорушень».

40. Пропозиції до проектів Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини».

41. Науковий висновок щодо окремих питань застосування ч. 1 ст. 296 КК України, підготовлений на запит слідчого першого відділу Управління з розслідування кримінальних правопорушень, вчинених службовими особами, Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань І. Ковези.

42. Зауваження та пропозиції до проекту Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за правопорушення у сфері містобудування.

43. Науково-правовий висновок на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінально процесуального кодексу України щодо встановлення кримінальної відповідальності за невиконання Президентом України, народними депутатами України, депутатами місцевих рад, сільськими, селищними, міськими головами передвиборної програми».

44. Науково-правовий висновок на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення адміністрування акцизного податку на тютюнові вироби та посилення контролю за їх обігом».

45. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за порушення вимог радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення».

46. Пропозиції та зауваження на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо криміналізації ухилення від декларування достовірної інформації особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування)».

47. Пропозиції та зауваження на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо приведення його норм у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020».

48. Пропозиції та зауваження на проект Закону України «Про внесення змін до законодавства України про адміністративні правопорушення, кримінального законодавства та кримінального процесуального законодавства щодо діяльності Служби безпеки України та розвідувальних органів».

49. Пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо застосування до засуджених та осіб, які тримаються під вартою, заходів примусового годування».

50. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо оптимізації судоустрою)».

51. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

52. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо криміналізації затвердження без згоди Верховної Ради України рішень про одержання Україною позик від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій».

53. Науково-правовий висновок на проєкт Закону України «на проєкт Закону України «Про внесення зміни до статті 111 Кримінального кодексу України щодо криміналізації дій з ініціювання, організації прийняття, прийняття (участі у прийнятті) та виконання будь-яких рішень про встановлення мінімальної пенсії та інших соціальних виплат нижче від розміру фактичного прожиткового мінімуму».

54. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення виконання судових рішень».

55. Пропозиції до проєктів Законів України «Про суд присяжних» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із прийняттям Закону України “Про суд присяжних”».

56. Пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань».

57. Пропозиції та зауваження до проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо виконання рішень Євро-

пейського суду з прав людини» (у частині внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України).

58. Науково-правовий висновок щодо тлумачення поняття «злочин, пов'язаний із домашнім насильством», підготовлений на звернення судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду І. В. Григор'євої.

59. Науково-правовий висновок щодо зворотної дії в часі диспозиції ч. 1 ст. 155 КК України, підготовлений на звернення судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Н. С. Стефанів.

60. Науковий висновок з питань застосування ст. 70 та ст. 71 КК України, підготовлений на звернення судді Верховного Суду М. В. Мазури.

61. Науковий висновок щодо окремих питань застосування ч. 1 ст. 390 КК України, підготовлений на звернення судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Т. В. Шевченко.

62. Науковий висновок щодо окремих питань застосування ст. 190 КК України, підготовлений на звернення судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду І. В. Григор'євої.

63. Науковий висновок щодо окремих питань застосування ч. 3 ст. 185 КК України, підготовлений на звернення судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду М. В. Мазура.

64. Науковий висновок з питань можливості притягнення до кримінальної відповідальності за втечу з місця позбавлення волі (ч. 2 ст. 393 КК України) щодо осіб, які відбували покарання у дільниці соціальної реабілітації виправної колонії, залишили установу та повернулися до неї через кілька годин, підготовлений на звернення судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду А. П. Буценка.

65. Науковий висновок щодо окремих питань застосування ст. 369² КК України, підготовлений на звернення судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду А. О. Чистика.

66. Науковий висновок щодо наявності/відсутності обмежень для отримання свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю особами, визначеними в ч. 1 ст. 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», підготовлений на звернення

судді Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду А. В. Жука.

67. Науковий висновок щодо обчислення стажу роботи судді, підготовлений на звернення судді Великої Палати Верховного Суду О. Б. Прокопенка.

68. Науковий висновок щодо тлумачення норм кримінального процесуального законодавства в частині підготовки досудової доповіді, підготовлений на звернення директора Державної установи «Центр пробації» О. Б. Янчука.

69. Зауваження та пропозиції на проєкт Державної стратегії щодо наркотиків на період до 2030 року, підготовлені на виконання доручення на запит державного експерта експертної групи з питань обігу наркотичних засобів Директорату фармацевтичного забезпечення В. Дружиніної.

70. Пропозиції до проєкту Положення про обласну науково-координаційну раду та до проєкту Концепції пріоритетних напрямів роботи для соціально-економічного розвитку Харківського регіону.

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

У 2020 році Інститут підготував і надав 3 висновки правової експертизи законопроєктів та інших нормативно-правових актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми, а саме:

1. Експертний висновок до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо імплементації положень деяких міжнародних угод та директив ЄС у сфері охорони тваринного та рослинного світу)».

2. Експертний висновок на звернення до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо перерахунку пенсій державним службовцям, працівникам органів місцевого самоврядування та іншим)» та альтернативний «Про внесення змін до деяких законів України щодо перерахунку пенсій науковим працівникам, державним службовцям, працівникам органів місцевого самоврядування та журналістам».

3. Експертний висновок до проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 44 Закону України «Про вищу освіту» (щодо особливостей вступу до закладів вищої освіти окремих категорій осіб)».

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

У звітному році Інститут підготував 34 документи правової експертизи законопроєктів та інших актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми, зокрема:

1. Науковий висновок до проєкту порядку присудження наукових ступенів доктора наук і доктора філософії спеціалізованими вченими радами закладів вищої освіти (наукових установ), оприлюдненого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

2. Науковий висновок за зверненням голови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Гулька Б. І. щодо застосування статті 120 Земельного кодексу України в редакції, що діяла до 2004 року.

3. Науковий висновок щодо законопроєкту «Про внесення змін до статті 35 Закону України «Про запобігання корупції».

4. Науковий висновок щодо законопроєкту «Про внесення змін до Закону України “Про запобігання корупції» щодо розширення переліку близьких осіб”».

5. Науковий висновок щодо удосконалення організації виконання рішень у проєкті Закону України «Про виконавче провадження».

6. Науково-експертний висновок на проєкт Закону України «Про харчування у закладах загальної освіти».

7. Науково-експертний висновок на проєкт Закону України «Про удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності».

8. Науковий висновок за зверненням Конституційного Суду України від 22.01.2020 р. щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмої частини п'ятої статті 11 Зако-

ну України «Про управління об'єктами державної власності» від 21 вересня 2006 р. № 185-V зі змінами.

9. Науковий висновок за зверненням голови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Гулька Б. І у справі № 161/2238/18 стосовно презумпції чинності поруки та можливості її припинення на підставі частини четвертої статті 559 ЦК України.

10. Науковий висновок за зверненням судді Великої Палати Верховного Суду Лященко Н. П. у справі № 344/16879/15-ц про визнання права власності на нерухоме майно.

11. Науковий висновок за зверненням судді Великої Палати Верховного Суду Ситнік О. М. у справі № 14-64цс20 щодо належного способу захисту права власника житлового приміщення.

12. Науковий висновок за зверненням судді Великої Палати Верховного Суду Уркевича В. Ю. у справі № 909/337/19 щодо права власності.

13. Науковий висновок за зверненням судді-доповідача Верховного Суду Мамалуй О. О. від 18.02.2020 р. № 24.2-15/904/920/19/111/2020 щодо порушення корпоративних прав учасника господарського товариства у разі укладення правочину без погодження загальних зборів учасників.

14. Науковий висновок за зверненням голови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Гулька Б. І. у справі № 430/1281/16-ц щодо розуміння поняття частини правочину.

15. Науковий висновок за зверненням Судді Великої Палати Верховного Суду В. Пророка щодо застосування статей 86, 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», статті 58 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

16. Науковий висновок за зверненням голови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Гулька Б. І. щодо вимоги про надання права на побачення з дитиною батькам, позбавлених батьківських прав, у справі № 61-25081св18.

17. Науковий висновок за зверненням голови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Гулька Б. І. щодо підстав розірвання оренди землі (стаття 651 ЦК України) у справі № 291/1009/18.

18. Висновок по проєкту Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законів України з метою вдосконалення цивільного законодавства України».

19. Висновок по проєкту Закону «Про акціонерні товариства», внесеного народними депутатами України (Р. А. Підласа, А. В. Жупанин, Я. І. Железняк), зареєстрованого 25.11.2019 р. за № 2493.

20. Науковий висновок до проєкту Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законів України з метою вдосконалення цивільного законодавства України».

21. Науковий висновок щодо питань, порушених у конституційному поданні 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Господарського кодексу України, Закону України «Про управління об'єктами державної власності» від 21 вересня 2006 р. № 185-V зі змінами, вимог до незалежного члена наглядової ради державного унітарного підприємства та господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 р. № 142, Порядку визначення та затвердження кандидатур представників держави, які призначаються до наглядових рад державних унітарних підприємств, і тих, які беруть участь у загальних зборах та обираються до наглядових рад господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів № 143 (лист НДІ від 19.10.2020 р. № 01-9/1-135).

22. Науковий висновок до проєкту Закону України «Про саморегулювання господарської та професійної діяльності».

23. Науковий висновок до проєкту Закону України «Про саморегулювання господарської та професійної діяльності та підготовка листа до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства».

24. Науковий висновок за запитом Верховного Суду щодо строків звернення до суду при оскарженні рішень контролюючого органу.

25. Науково-правовий висновок за зверненням судді касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду Гімона М. М.

щодо строків та порядку оскарження рішень контролюючого органу.

26. Науковий висновок за запитом Верховного Суду щодо правової природи грошової компенсації військовослужбовцю вартості за неотримане речове майно.

27. Висновок до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань формування прожиткового мінімуму та створення передумов для його підвищення».

28. Висновок до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення передумов для підвищення прожиткового мінімуму на рівень, не нижчий рівня фактичного прожиткового мінімуму».

29. Висновок щодо доцільності прийняття проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відшкодування шкоди за біль та жаль».

30. Науковий висновок у справі за позовом Ільченка С. М. до Громадської організації Товариства садівників «Малинівка» (далі – Товариство) про визнання недійсними та скасування рішень загальних зборів Товариства, поновлення на роботі та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, за зверненням судді Великої Палати Верховного Суду Ситнік О. М. від 13.08.2020 р. у справі № 14-115цс20.

IV. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ЗАМОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ

Академія тісно співпрацює не лише з центральними органами державної влади, а й місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування. З метою підвищення ролі правової науки в розробці та реалізації ефективної регіональної політики та координації наукових досліджень у галузі держави та права всіх установ академією було створено регіональні наукові центри: у червні 1994 р. – Київський регіональний центр, у червні 2009 р. – Донецький та Західний регіональні наукові центри, у березні 2011 р. – Південний регіональний науковий центр.

Основними завданнями регіональних наукових центрів є сприяння місцевим органам державної влади та органам місцевого самоврядування у здійсненні ефективної правової політики у відповідних регіонах України; планування та координація науково-дослідної діяльності в галузі держави та права дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів академії, а також усіх структурних підрозділів академії (лабораторій, відділів, секторів тощо), що знаходяться у відповідних регіонах; координація діяльності щодо формування та реалізації науково-технічних програм у галузі держави і права з МОН України, НАН України та галузевими академіями у регіонах України; проведення на замовлення місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних та судових органів, громадських організацій, інших юридичних чи фізичних осіб наукових досліджень, підготовка експертних висновків, юридичних довідок тощо; проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень; організація та проведення наукових конференцій, «круглих столів», семінарів та інших наукових заходів; здійснення просвітницької діяльності, сприяння підвищенню інтелектуального потенціалу у відповідних регіонах України; інтеграція юридичної науки та освіти тощо.

Так, членами Київського регіонального центру у 2020 р. підготовлено 44 науково-правові висновки щодо проєктів законів та правозастосовної діяльності. Науковці Київського регіонального

центру взяли участь у підготовці 7 монографій, 55 статей, 23 тез доповідей, 5 наукових рецензій і 10 науково-практичних коментарів до діючих законодавчих актів. Київський регіональний центр виступив організатором і співорганізатором 29 наукових заходів (конференцій, семінарів, «круглих столів» тощо).

Донецьким регіональним науковим центром у 2020 р. підготовлено 9 монографій, 5 наукових публікацій у колективних монографіях, опублікованих в іноземних видавництвах, 2 науково-практичні коментарі, 4 науково-практичні посібники, 1 збірник аналітичних матеріалів, 17 підручників та навчальних посібників, 40 статей у виданнях, включених до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science, 64 публікації в наукових виданнях, включених до інших баз даних, 130 тез наукових повідомлень, 5 публікацій в інших виданнях, 10 рецензій на монографії, колективні монографії, підручники та навчальні посібники. Науковці центру взяли участь у підготовці 3 законопроектів, 53 наукових висновків до нормативно-правових актів за зверненням центральних органів державної влади та 56 наукових висновків за зверненням місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Донецький регіональний науковий центр виступив організатором і співорганізатором 47 наукових заходів.

Західним регіональним науковим центром у 2020 р. підготовлено 2 монографії, 2 навчальні посібники, 45 наукових статей та 8 тез наукових доповідей. Членами центру підготовлено 8 законопроектів і надано 10 наукових висновків до нормативно-правових актів.

Члени Південного регіонального наукового центру у 2020 р. підготували 4 монографії, 13 підручників та навчально-методичних посібників, 1 законопроект, 77 наукових статей, 35 тез наукових доповідей та 37 наукових висновків на нормативно-правові акти.

У звітному періоді установами академії підготовлено науково-правові висновки для Харківської обласної державної адміністрації, Харківської обласної ради, Харківської міської ради, а також для обласних, міських та районних правоохоронних і судових органів Київської, Дніпропетровської, Полтавської, Запорізької, Львівської, Хмельницької та інших областей.

Так, для органів державного управління на місцях, органів місцевого самоврядування, правоохоронних і судових органів, державних підприємств, установ та організацій, навчальних закладів здійснено: розробку проєктів нормативно-правових актів, їх наукову експертизу, аналіз чинного законодавства з окремих питань, надано пропозиції щодо його вдосконалення, проведено відповідні консультації; підготовку науково-консультативних висновків, наукове дослідження об'єктів інтелектуальної власності, підготовку пропозицій та зауважень до програмних документів тощо.

Науково-дослідними інститутами академії за звітний період на замовлення регіонів було проведено 20 наукових досліджень. Зокрема, Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування надав 12 науково-консультативних висновків; Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності провів 6 наукових досліджень об'єктів інтелектуальної власності; Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака надав 1 науковий висновок; Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку підготував пропозиції та зауваження на проєкт Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 роки.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

У звітному періоді Інститутом на замовлення регіональних суб'єктів господарської діяльності було виконано 6 наукових досліджень об'єктів інтелектуальної власності (надалі – ОІВ), а саме:

1. Експертиза ОІВ щодо схожості комерційного найменування «Макіївський металургійний» із назвою філії № 54 «Макіївський – Металургійний» ТОВ «Інвестобороткапітал» (за ухвалою господарського суду Дніпропетровської області від 16.07.2015 р. у господарській справі № 904/3947/15).

2. Експертиза ОІВ щодо порушення прав ІВ за патентами на корисну мораль № 92463, № 92464 (за ухвалою Малиновського районного суду м. Одеса у цивільній справі № 521/21620/18).

3. Експертиза ОІВ щодо патентоздатності корисної моделі «Кабель силовий зі зшитим поліетиленом» за патентом України

№ 130943 (власник – ТОВ «Торговий дім Одеського кабельного заводу “Одескабель”»).

4. Експертне дослідження ОІВ стосовно використання винаходу «Спосіб ремонту ізоляційного покриття трубопроводу» за патентом України № 84709 від 25.11.2008 р. на замовлення ПрАТ «ПВІ ЗІТ “НАФТОГАЗБУДІЗОЛЯЦІЯ”».

5. Експертиза ОІВ стосовно використання винаходу «Кабель силовий» за патентом України № 60285 від 10.12.2008 р. на замовлення Приватного акціонерного товариства «ЗАВОД ПІВДЕНКАБЕЛЬ».

6. Експертиза ОІВ стосовно використання винаходу «Кабель силовий» за патентом України № 60285 від 10.12.2008 р. на замовлення Приватного акціонерного товариства «ЗАВОД ПІВДЕНКАБЕЛЬ».

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

Інститут як профільна наукова установа з вивчення проблем організації та функціонування місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування плідно співпрацював з відповідними органами Харківського, Дніпропетровського, Запорізького, Львівського, Хмельницького, Полтавського та інших регіонів України.

На замовлення Харківської міської ради в рамках виконання Комплексної програми розвитку місцевого самоврядування в місті Харкові на 2012–2020 роки Інститутом здійснювалися моніторинг і аналіз проєктів нормативно-правових актів, що стосуються забезпечення прав та інтересів територіальної громади, органів місцевого самоврядування, а також проведене аналітичне дослідження чинного законодавства про співробітництво територіальних громад і наслідки його впливу на інтереси територіальної громади, внесено відповідні пропозиції щодо його вдосконалення. Співробітниками Інституту здійснювалося науково-методичне забезпечення діяльності Харківської міської ради з організаційно-правових питань виконання окремих положень законів України «Про місцеве

самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років», «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)», «Про повну загальну середню освіту», а також Кодексу адміністративного судочинства України.

Відповідно до Меморандуму про співробітництво між Інститутом, Харківською обласною радою та Асоціацією органів місцевого самоврядування Харківської області співробітники Інституту брали участь у підготовці експертно-аналітичних матеріалів щодо:

1. Пропозицій із визначення повноважень органів місцевого самоврядування з урахуванням основних положень Концепції внесення змін до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації».

2. Проблем імплементації європейських стандартів у сфері компетенції місцевого самоврядування в Україні.

3. Основних напрямів посилення конституційних гарантій місцевого самоврядування в Україні.

4. Питань реформування субрегіонального рівня територіальної організації влади в Україні.

5. Стану та проблем правового регулювання виборів депутатів місцевих рад в Україні.

6. Основних етапів підготовки і проведення виборів депутатів місцевих рад.

7. Правового регулювання статусу старост.

На замовлення Української асоціації районних і обласних рад співробітниками Інституту було виконане експертно-аналітичне дослідження з питань роботи органів місцевого самоврядування, проведена експертиза проектів нормативно-правових актів, надані правові консультації з проблематики місцевого самоврядування. Зокрема, підготовлені експертно-аналітичні звіти щодо:

1. Сучасного стану та перспектив конституційного забезпечення імплементації положень Європейської хартії місцевого самоврядування в Україні.

2. Проблем конституційного реформування організації та здійснення місцевого самоврядування в Україні.

3. Сучасних тенденцій та основних напрямів реформування територіальної організації влади в європейських країнах.

Навчально-наукова лабораторія дослідження проблем службового права Інституту здійснює активне співробітництво із Запорізькою обласною державною адміністрацією, Запорізькою обласною радою, Запорізькою міською радою, Запорізьким центром підготовки, підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

За зверненнями секретаря Харківської міської ради були надані науково-методичні роз'яснення окремих положень законодавства про місцеве самоврядування в Україні:

1. Щодо тлумачення положень ч. 17 ст. 46 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

2. Щодо системного тлумачення положень законів України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті», «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років», «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки».

3. Щодо окремих питань приватизації комунального майна.

4. Щодо порядку принесення присяги міським головою

5. З питання обрання та ведення головуєчим першої сесії міської ради.

6. Щодо строку звернення особи, яка відповідно до закону здійснює повноваження міського голови, до Верховної Ради України з клопотанням щодо призначення позачергових виборів міського голови.

Надані науково-консультативні висновки:

1. За зверненням представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в східних областях В. В. Лютого щодо окремих питань застосування законів України «Про доступ до публічної інформації» та «Про безоплатну правову допомогу».

2. За зверненням Української асоціації районних та обласних рад щодо правового забезпечення проведення виборів до районних рад.

3. За зверненням Української асоціації районних та обласних рад щодо пропозицій із визначення повноважень органів місцевого самоврядування у новій редакції з урахуванням Концепції щодо внесення змін до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації», підготовлених робочою групою при Міністерстві розвитку громад та територій України.

4. За зверненням слідчого третього слідчого відділу Першого управління організації досудових розслідувань Державного бюро розслідувань О. С. Осетрової щодо питань набуття громадянства за територіальним походженням.

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

У 2020 році Інститутом були надані пропозиції та зауваження на проєкт Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки та Плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії Харківської області на 2021–2027 роки.

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

У звітному році Інститут провів 1 наукове дослідження на запит Прокуратури Автономної республіки Крим в особі прокурора К. Копійки, стосовно проведення науково-правової комісійної експертизи, на вирішення якої, зокрема, було поставлено такі питання:

1. Що було підставою для винесення постанови про стягнення виконавчого збору та подальшої сплати останнього у відповідності до Закону України «Про виконавче провадження» № 606-XIV від 21.04.1999 в редакції від 12.06.2016?

2. Який строк добровільного виконання боржником рішення суду відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» № 606-XIV від 21.04.1999 в редакції від 12.06.2016?

3. Яким чином обраховується строк, наданий боржнику на добровільне виконання відповідно до Закону України «Про ви-

конавче провадження» № 606-XIV від 21.04.1999 в редакції від 12.06.2016?

4. Чи залежить звернення стягнення виконавчого збору з боржника від вчинення чи невчинення державним виконавцем заходів примусового виконання, а також заходів, спрямованих на забезпечення стягнення (виконавчі дії) відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» № 606-XIV від 21.04.1999 в редакції від 12.06.2016?

5. Чи вчинялись державним виконавцем заходи примусового виконання, а також заходи, спрямовані на забезпечення стягнення (виконавчі дії) у виконавчому провадженні № 49860028? Якщо так, то які та коли?

6. Чи вплив строк добровільного виконання рішення станом на момент його фактичного виконання боржником. Якщо так, то коли саме вплив такий строк та який строк виконання пройшов з моменту відкриття виконавчого провадження до винесення 21.06.2016 старшим державним виконавцем Бурлою В. Е. постанови про стягнення з боржника виконавчого збору у виконавчому провадженні № 49860028?

7. Чи відповідає вимогам Закону України «Про виконавче провадження» № 606-XIV від 21.04.1999 в редакції від 12.06.2016, а також Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5, постанова державного виконавця Бурли В. Е. від 21.06.2016 про стягнення з боржника виконавчого збору, винесена у виконавчому провадженні № 49860028? Якщо не відповідає, то в чому полягають порушення та відповідності законодавству?

V. УЧАСТЬ АКАДЕМІЇ У ЗАКОНОПРОЄКТНІЙ РОБОТІ

Важливим напрямком науково-дослідної діяльності інститутів академії є розробка і правова експертиза законопроектів та інших нормативно-правових актів, внесення відповідних змін, розробка рекомендацій і пропозицій, що є однією з форм упровадження результатів наукової діяльності. Так, на виконання бюджетної програми 6581040 «Фундаментальні дослідження, прикладні науки і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері законодавства і права, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури» науково-дослідні інститути Академії взяли участь у розробці 44 проектів законів та інших нормативно-правових актів.

На виконання бюджетної програми 6581020 «Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії правових наук України» члени академії взяли участь у підготовці 32 проектів нормативно-правових актів та науково-експертних висновків.

Академіки та члени-кореспонденти Національної академії правових наук України взяли участь у розробці більше ніж 300 проектів законів та інших нормативно-правових актів, серед яких: проекти кодексів «Про кримінальні проступки», «Про екологічну безпеку України», проекти законів України «Про нормативно-правові акти», «Про конституційну процедуру», «Про парламентську службу», «Про державні символи України, порядок їх використання та охорони», «Про адміністративну процедуру», «Про національні меншини», «Про медіа в Україні», «Про засади адміністративно-територіального устрою», «Про внутрішній водний транспорт», «Про відшкодування втрат немайнового характеру (моральної шкоди)», «Про ріелторську діяльність», «Про акціонерні товариства», «Про державний екологічний контроль», «Про бюро фінансових розслідувань», «Про судово-експертну діяль-

ність», «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», «Про зброю», «Про суд присяжних» «Про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї» та ін.

Члени академії на постійній основі беруть участь у діяльності близько 30 робочих груп із розроблення законів та інших нормативно-правових актів, серед яких слід виділити Комісію з питань правової реформи, утворену указом Президента України від 7 серпня 2019 р. (співголовою комісії є член-кореспондент НАПрН України Буроменський М. В., членами комісії є Барабаш Ю. Г., Баулін Ю. В., Гришук В. К., Гуторова Н. О., Довгерт А. С., Заєць А. П., Капліна О. В., Козюбра М. І., Комаров В. В., Копиленко О. Л., Кузнєцова Н. С., Навроцький В. О., Петришин О. В., Стрельцов Є. Л., Шило О. Г.). Основним завданням Комісії є сприяння подальшому розвитку правової системи України на основі конституційних принципів верховенства права, пріоритетності прав і свобод людини та громадянина з урахуванням міжнародних зобов'язань України.

Члени відділення цивільно-правових наук академії входять до складу Робочої групи щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України, утвореної постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 650 (членами групи є Довгерт А. С., Кохановська О. В., Кузнєцова Н. С., Майданик Р. А., Стефанчук Р. О.). Основними завданнями робочої групи є проведення комплексного аналізу чинного цивільного законодавства України та визначення сфер приватноправових відносин, які потребують приведення у відповідність до світових тенденцій розвитку приватного права; вивчення досвіду європейських країн щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України; підготовка пропозицій щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України.

Наказом міністра юстиції України від 25 листопада 2019 р. № 3630/5 була створена робоча група з розробки проекту Закону України «Про нормативно-правові акти», до складу якої увійшли члени Національної академії правових наук України, зокрема Лук'янов Д. В., Петришин О. В., Святоцький О. Д., Стефанчук Р. О.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

I. Розробка законопроектів та інших нормативно-правових актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми 6581040.

У 2020 році співробітниками Інституту було підготовлено 8 законопроектів відповідно до показників паспорту бюджетної програми, проектів інших актів на замовлення органів державної влади, в тому числі на виконання бюджетної програми:

1. За темою «Юрисдикційна форма захисту авторського права і суміжних прав» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України щодо вдосконалення наказного провадження». Законопроект розроблено з метою усунення неузгодженості між загальним засадами господарського судочинства й нормами, що регламентують наказне провадження, які, по суті, наразі звужують можливість суб'єктів права інтелектуальної власності звернутися із захистом свого порушеного права в порядку наказного провадження в рамках господарського судочинства. Пропонується передбачити у статті 147 ГПК України можливість звернення із заявою про видачу судового наказу і фізичних осіб, які не фізичними особами – підприємцями, у справах про захист права інтелектуальної власності, зокрема щодо стягнення невивпаченої винагороди (роялті) за використання об'єктів права інтелектуальної власності на підставі відповідних договорів. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

2. За темою «Правова охорона нетипових (некласичних) об'єктів авторського права» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про авторське право і суміжні права” щодо правової охорони окремих об'єктів авторського права». Законопроект розроблено з метою вдосконалення захисту авторського права і суміжних прав, а саме уточнення дефініцій таких видів порушення авторського права і суміжних прав, як піратство та інтернет-піратство. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

3. За темою «Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: шляхи удосконалення законодавства та правозастосування» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про судову експертизу”». Пропозиції щодо визначення недержавних судово-експертних установ направлено до Міністерства юстиції України.

4. За темою «Стан та напрями розвитку державної політики в сфері боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності». Законопроект розроблено з метою удосконалення окремих норм, які посилюють відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, а також з метою реалізації завдань, пов'язаних з адаптацією українського законодавства до стандартів ЄС, відповідно до вимог глави 9 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, та Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Законопроект направлено до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

5. За темою «Дослідження економіко-правових проблем інтенсифікації сфери інтелектуальної власності України під впливом нових викликів розвитку неоекономіки» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання діяльності у сфері трансферу технологій». Законопроект спрямований на вдосконалення процедури трансферу технологій, зокрема щодо забезпечення прозорого механізму виплати винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій та Міністерства освіти і науки України.

6. За темою «Інтелектуальна власність як складова системи забезпечення національної безпеки» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України

щодо активізації діяльності наукових парків». Законопроект спрямований на вдосконалення процедури створення наукових парків, у тому числі шляхом встановлення вимог до їх засновників та можливості формування статутного капіталу за рахунок коштів спеціального фонду бюджету наукової установи або вищого навчального закладу. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій та Міністерству освіти і науки України.

7. За темою «Правова охорона інтелектуальної власності в умовах євроінтеграційних процесів» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони комерційної таємниці». Законопроект спрямований на вдосконалення регулювання правовідносин щодо набуття та здійснення прав на комерційну таємницю та ноу-хау, визначення їх правової природи. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку та Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

8. За темою «Інтелектуальна власність в цифровій економіці» підготовлено проект спільного наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства освіти і науки України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ України». Спільним наказом пропонується затвердити методичні рекомендації щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ України. Такі рекомендації визначатимуть загальні засади щодо набуття, здійснення та захисту прав інтелектуальної власності закладів вищої освіти й наукових установ. Направлено до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

II. Участь науковців Інституту в робочих групах з розробки проектів нормативно-правових актів.

У 2020 році науковці Інституту взяли участь у 5 робочих групах з розробки проектів нормативно-правових актів:

1. Робоча група щодо розробки проекту спільного наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господар-

ства України, Міністерства освіти і науки України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ України».

2. Робоча група спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань економічної політики щодо підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» до прийняття у другому читанні.

3. Робоча група спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань економічної політики щодо підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентним тролінгом» до прийняття у другому читанні.

4. Робоча група спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань економічної політики щодо підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо реформи патентного законодавства)».

5. Робоча група щодо підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання комерційної таємниці».

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

I. Розробка законопроектів та інших нормативно-правових актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми 6581040.

У 2020 році співробітниками Інституту було підготовано 5 законопроектів відповідно до показників паспорту бюджетної програми, проектів інших актів на замовлення органів державної влади, в тому числі на виконання бюджетної програми:

1. За темою «Правові проблеми розвитку державотворчих процесів у контексті конституційної реформи в Україні» розроблено пропозиції щодо внесення змін до Стратегії національної безпеки України.

2. За темою «Реформа децентралізації публічної влади та удосконалення місцевого самоврядування в аспекті європейської інтеграції України» розроблено проєкт Закону «Про внесення змін до Закону України “Про місцеве самоврядування щодо правового статусу територіальної громади”».

3. За темою «Правове забезпечення публічного адміністрування в Україні (теоретико-правові аспекти)» розроблено проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення».

4. За темою «Комунальна власність: проблеми правового регулювання та управління (теоретичні та прикладні аспекти)» розроблено проєкт Закону «Про внесення змін до Закону України “Про приватизацію державного і комунального майна”».

5. За темою «Впровадження в Україні міжнародних стандартів прав людини в умовах європейської інтеграції» розроблено проєкт Закону України «Про внесення змін та доповнень до Закону України “Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення”».

II. Розробка законопроєктів за власною ініціативою.

У 2020 році Інститут взяв участь у розробці 1 законопроєкту за власною ініціативою, а саме:

проєкт Закону України «Про внесення змін та доповнень до Закону України “Про приватизацію державного та комунального майна”».

III. Участь науковців Інституту в робочих групах з розробки проєктів нормативно-правових актів.

У 2020 році науковці Інституту взяли участь у 4 робочих групах з розробки проєктів нормативно-правових актів:

1. Комісія з питань правової реформи при Президентові України (утворена указом Президента України від 7 серпня 2019 р. №584/2019). Результатом роботи є розробка законопроєкту «Про внесення змін до Конституції України (щодо місцевого самоврядування)».

2. Робоча група з визначення шляхів реформування законодавства України у сфері локальної демократії Комітету з питань дер-

жавного будівництва та місцевого самоврядування Верховної Ради України (розробка законопроекту «Про внесення змін до деяких законів України щодо демократії участі та статутної нормотворчості»).

3. Робоча група з підготовки законодавства про референдуми Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної Ради України (розробка законопроектів «Про всеукраїнський референдум» і «Про місцевий референдум»).

4. Робоча група Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування з опрацювання проекту Закону України «Про адміністративну процедуру».

Науковці Інституту взяли участь у розробці Стратегії міста Харкова до 2030 року, Регламенту Харківської міської ради 7 скликання, Регламенту Харківської міської ради 8 скликання, а також Положення про постійні комісії Харківської міської ради 8 скликання.

Науково-дослідний інститут інформатики і права

I. Розробка законопроектів та інших нормативно-правових актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми 6581040.

На виконання бюджетної програми 6581040 у звітному періоді співробітники Інституту взяли участь у підготовці 8 законопроектів та інших проектів нормативно-правових актів:

1. Підготовлено і направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про медіа».

2. Підготовлено і направлено до Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України пропозиції щодо проекту Закону України «Про публічні електронні реєстри».

3. Підготовлено і направлено до Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України науково-аналітичну доповідь «Актуальні проблеми адміністративно-територіальної реформи і децентралізації влади в Україні».

4. Підготовлено і направлено до Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки пропозиції стосовно розбудови системи стратегічних комунікацій для організації діяльності робочої групи з вивчення гібридних загроз.

5. Підготовлено пропозиції та зауваження до проєкту Закону України «Про електронні комунікації».

6. Підготовлено і направлено до підкомітету з питань державної безпеки та оборони Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки пропозиції до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Службу безпеки України” щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України».

7. Підготовлено і направлено до Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України пропозиції до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» в частині внесення змін до Закону України «Про прокуратуру».

8. Підготовлено і направлено до підкомітету з питань діяльності органів прокуратури Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності пропозиції до проєкту Закону України «Про військову поліцію».

II. Розробка законопроєктів за власною ініціативою.

1. Підготовлено проєкти законів України «Про військову поліцію», «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України» (щодо підслідності військової поліції). Направлено до підкомітету з питань діяльності органів прокуратури Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності та керівнику робочої групи з підготовки проєкту Закону України «Про військову поліцію».

2. Проведено аналіз розробленої в Апараті Верховної Ради України Добірки законодавчих положень, що стосуються контрольних функцій і повноважень Верховної Ради України, її органів та народних депутатів; за результатами виокремлено низку системних проблем щодо звітності й парламентського контролю, у т. ч. з питань захисту прав і свобод людини, а також надано

пропозиції щодо шляхів їх вирішення, які взято до опрацювання в контексті реалізації рекомендацій Європейського Парламенту щодо внутрішньої реформи та підвищення спроможності Верховної Ради України.

3. Підготовлено і направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій довідку щодо правової оцінки пропозицій, підготовлених робочими групами Національної ради України з питань розвитку науки і техніки щодо внесення змін до законодавства для забезпечення реформи НАН України та національних галузевих академій наук.

4. Проведено наукову оцінку проєкту Програми Кабінету Міністрів України. Пропозиції направлено до секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, а також до Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку.

5. Підготовлено і направлено до Міністерства освіти і науки України та Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України пропозиції та зауваження до проєкту Концепції державної політики щодо досягнення цілі 1.5 (Українські вчені мають належні умови для досліджень та інтегровані у світовий науковий простір) Програми Кабінету Міністрів України.

6. Підготовлено і направлено до Апарату Верховної Ради України висновки та пропозиції щодо окремих положень Закону України «Про оренду державного і комунального майна».

7. Підготовлено і направлено до підкомітету з питань державної безпеки та оборони Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки пропозиції щодо прийняття змін до Конституції України (стосовно децентралізації влади) з метою визначення правових механізмів державного контролю та запобігання можливим загрозам для врахування при підготовці законопроекту, який напрацьовується робочою групою спільно з Офісом Президента України.

8. Підготовлено і направлено до підкомітету з питань діяльності органів прокуратури Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності пропозиції до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України».

9. Підготовлено і направлено до підкомітету з питань діяльності органів прокуратури Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності пропозиції щодо змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо Спеціалізованої військової прокуратури.

10. Підготовлено і направлено до Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України та Служби безпеки України пропозиції та висновки щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Службу безпеки України” щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України».

11. Підготовлено і направлено до спільної робочої групи Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки та Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності пропозиції щодо концепції проекту Закону України «Про військову поліцію».

III. Участь науковців Інституту в робочих групах з розробки проєктів нормативно-правових актів.

У звітний період науковці Інституту взяли участь у роботі 46 робочих груп з розробки законопроектів та інших нормативно-правових актів, зокрема:

1. Робоча група Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки з розробки проекту Закону України «Про військову поліцію», проекту Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України.

2. Робоча група з розробки проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” щодо врегулювання науково-мистецької діяльності»; проекту Закону «Про державний екологічний контроль»; проекту Закону «Про внесення змін до Закону України “Про освіту”»; проекту Закону «Про внесення змін до Закону України “Про освіту”» щодо забезпечення захисту мовних прав національних меншин.

3. Робоча група з підготовки пропозицій до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)».

4. Робоча група з підготовки пропозицій до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, в установах виконання покарань та місцях попереднього ув'язнення».

5. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року».

6. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист».

7. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою захисту довкілля (щодо посилення відповідальності за дії, спрямовані на забруднення навколишнього середовища).

8. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відповідальності за перевищення строку тимчасового ввезення на митну територію України транспортних засобів особистого користування».

9. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 8 Закону України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” щодо підвищення розмірів стипендії та щорічної допомоги».

10. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України до «Про внесення змін до Закону України “Про Національну гвардію України”» (щодо ідентифікації військовослужбовців Національної гвардії України під час виконання завдань із охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки).

11. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Національну поліцію” (щодо вдосконалення діяльності поліцейських комісій)».

12. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення кримінальної відповідальності за публічне заперечення факту збройної агресії Російської Федерації і тимчасової окупації частини території України».

13. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Національну поліцію” (щодо відрядження поліцейських до органів державної влади, підприємств, установ, організацій, закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання та присвоєння спеціальних звань відрядженим (прикомандированим) поліцейським)».

14. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за заперечення міжнародних злочинів, агресії Російської Федерації, злочинів, пов’язаних з окупацією Російською Федерацією частини території України, порушення окремими категоріями осіб заборон та обмежень щодо встановлення зв’язків і взаємодії з органами влади Російської Федерації, окупаційними адміністраціями, посилення відповідальності за кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, довілля і власності, вчинені на тимчасово окупованій території України».

15. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за порушення вимог санкційного режиму, діючого на захист національної безпеки і територіальної цілісності України».

16. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності представників влади за публічне заперечення тимчасової окупації частини території України Російською Федерацією, а також за порушення заборон щодо встановлення зв’язків і взаємодії з незаконними органами (посадовими особами), створеними на тимчасово окупованій території України.

17. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих

актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права».

18. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про Статут з охорони Національною гвардією України ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів».

19. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності Національної гвардії України».

20. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону про внесення змін до статті 286¹ Кримінального кодексу України (щодо посилення відповідальності за керування транспортним засобом в стані алкогольного, наркотичного та іншого сп'яніння).

21. Робоча група з підготовки пропозицій та зауважень до проекту Закону України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини».

22. Робоча група з підготовки пропозицій щодо розробки Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту.

23. Робоча група з підготовки проекту Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти)».

24. Робоча група з підготовки експертних висновків до законопроектів: «Про хмарні послуги», «Про електронні комунікації», «Про бюро економічної безпеки»; «Про внесення змін до Закону України “Службу безпеки України” щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України»; про внесення змін до Закону України «Про працю»; про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони використання мобільних телефонів та інших пристроїв, що мають підключення до інтернету та не створення перешкод для отримання освіти іншими здобувачами освіти; про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування правоохоронними органами безпілотних повітряних суден та протидії їх незаконному використанню; про внесення змін до деяких законодавчих актів

України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі та про внесення змін до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» у зв'язку із запровадженням обліку трудової діяльності в електронній формі; про внесення змін до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні».

25. Робоча група Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності щодо опрацювання змін і доповнень до Закону України «Про прокуратуру».

26. Робоча група Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки щодо підготовки проекту Закону «Про військову поліцію» та відновлення системи військової юстиції.

27. Робоча група з вивчення гібридних загроз Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки.

28. Робоча група з підготовки проекту Стратегії інформаційної безпеки України.

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса

У звітному періоді фахівці Інституту брали активну участь у реалізації законопроектної та нормотворчої роботи, у тому числі й у здійсненні завдань, що пов'язані з нею. Це відбилось у наданні пропозицій та зауважень до законопроектів, а також у роботі з доопрацювання надісланих проектів інших нормативно-правових документів.

I. Розробка законопроектів та інших проектів нормативно-правових актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми 6581040 (за темами фундаментальних досліджень):

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо вдосконалення підстав застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні)», пояснювальна записка та порівняльна таблиця до нього. Метою

цього законопроекту є вдосконалення КПК у частині регламентації підстав застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні. Запропоновані зміни до КПК передбачають розширення переліку ризиків, запобігання яким є безпосередньою метою застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні.

2. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо забезпечення невідворотності покарання осіб, які вчинили злочини, передбачені статтями 109–114¹, 258–258⁵, 260, 261 Кримінального кодексу України)», пояснювальна записка та порівняльна таблиця до нього. Метою цього законопроекту є забезпечення невідворотності покарання осіб, які вчинили злочини, передбачені статтями 109–114¹, 258–258⁵, 260, 261 Кримінального кодексу України. Запропоновані зміни до КПК передбачають загальний порядок застосування запобіжних заходів, що передбачає дискрецію слідчого судді, суду при визначенні їх конкретного виду.

3. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення системи самоврядування судових експертів, запровадження рецензування висновку судового експерта та забезпечення прав учасників судочинства на самостійне збирання доказів з використанням спеціальних знань», пояснювальна записка та порівняльна таблиця до нього. Метою законопроекту є нормативне врегулювання процесуальних механізмів, які сприятимуть реалізації ефективного, справедливого, неупередженого та своєчасного захисту прав і свобод осіб на справедливе правосуддя, дозволить учасникам судочинства в законний спосіб самостійно збирати і оцінювати докази з використанням спеціальних знань.

4. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо звільнення від кримінальної відповідальності за умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)», пояснювальна записка та порівняльна таблиця до нього. Метою законопроекту є внесення змін до положень ч. 4 ст. 212 КК, зокрема вказівки безпосередньо в законі про кримінальну відповідальність на добровільність і своєчасність вчинення посткримінальних дій, щодо конкретизації вимог до особи – платника по-

датків та відшкодування заподіяної шкоди, щодо переліку суб'єктів, яким така шкода може бути заподіяна при вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 212 КК, а також виключення із КК норми строкової дії, яка на сьогодні застосуванню не підлягає.

5. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінально-виконавчого кодексу України» щодо приведення положень ст. 18 КВК у відповідність до Закону України «Про застосування амністії в Україні».

6. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення правового регулювання застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за вчинення їх уповноваженими особами окремих корупційних кримінальних правопорушень», пояснювальна записка та порівняльна таблиця до нього. Ідея законопроекту полягає у законодавчому закріпленні додаткової можливості звільнення юридичної особи від застосування до неї заходів кримінально-правового характеру. Так, запропоновано звільняти юридичних осіб від застосування до них заходів кримінально-правового характеру за підставами, передбаченими п. 1 та п. 2 ч. 1 ст. 96³ Кримінального кодексу України, якщо буде доведено, що юридичною особою вжиті усі необхідні та обґрунтовані заходи для запобігання і протидії корупції у її діяльності, передбачені Законом України «Про запобігання корупції», а також уповноважені особи юридичної особи активно сприяли розкриттю кримінального правопорушення. Окрім цього, запропоновано встановити мінімальний розмір штрафу для юридичних осіб (п'ять тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян) та розширити підстави застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, передбачених п. 1 та п. 2 ч. 1 ст. 96³ Кримінального кодексу України.

7. Нормопроект «Про внесення доповнень до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 693-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року»». У нормопроекті запропоновано доповнити розділ I «Створення безпечного середовища» після завдання 5 Плану заходів новим

підрозділом «Запровадження напрямів щодо зменшення можливостей учинення правопорушень», який включатиме нові завдання під номерами 6–9.

8. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запровадження альтернативних позбавленню волі заходів щодо осіб, які притягаються до кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані зі станом наркотичної залежності».

Метою законопроекту є вдосконалення тексту Кримінального кодексу України щодо запровадження альтернативних позбавленню волі заходів щодо осіб, які притягаються до кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані зі станом наркотичної залежності. Пропонується внести зміни у ст. 81 КК у частині доповнення частиною 3, доповнення частини 3 ст. 82 КК, заміни одного словосполучення на інше у ч. 4 ст. 309 КК та доповнення ст. 309 КК частиною 5.

II. Розробка законопроектів за власною ініціативою:

проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо звільнення наукових установ від оподаткування операцій з постачання послуг із здобуття освіти». Проектом Закону України пропонується внесення змін до першого абзацу підп. 197.1.2 п. 197.1 ст. 197 Податкового кодексу України, що дозволять звільнити від податку на додану вартість операції з постачання послуг із здобуття освіти, що надаються науковими установами, які мають ліцензію на їх постачання.

III. Участь науковців Інституту в робочих групах з розробки законопроектів та в інших робочих групах:

1. Науково-консультативна рада при Верховному Суді.
2. Науково-консультативна рада Конституційного Суду України.
3. Робоча група з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України.
4. Робоча група з питань реформування кримінальної юстиції Комісії з питань правової реформи при Президентові України.

5. Наукова рада при Державній кримінально-виконавчій службі України.

6. Комісія з реформування судових та правоохоронних органів.

7. Робоча група підкомітету з питань кримінального процесуального законодавства та оперативно-розшукової діяльності Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності з розробки проекту Закону України «Про державне регулювання у сфері експертного забезпечення правосуддя».

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

I. Розробка законопроектів та інших проектів нормативно-правових актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми, проектів інших актів на замовлення органів державної влади, в тому числі на виконання бюджетної програми 6581040:

1. За темою «Правове забезпечення розвитку технологій цифрової економіки та суспільства» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі, а також удосконалення організації та діяльності центрів надання адміністративних послуг». Направлено до підкомітету з питань адміністративних послуг та адміністративних процедур Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

2. За темою «Нормативно-інституційне забезпечення сприяння господарській діяльності в інноваційному суспільстві» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання сфери господарювання». Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

3. За темою «Правове забезпечення функціонування Національної інноваційної системи в сучасних умовах» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо регулювання інноваційної діяльності та комерціалізації на-

уково-технічної діяльності». Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

II. Розробка законопроектів за власною ініціативою:

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення». Розроблений в межах фундаментальної теми «Нормативно-інституційне забезпечення сприяння господарській діяльності в інноваційному суспільстві». Мета законопроекту – забезпечення додаткових гарантій захисту фермерських господарств в Україні, врегулювання проблеми постійного землекористування, а також впровадження найбільш ефективного виду грошової оцінки при викупі земельної ділянки, отриманої громадянами на праві постійного землекористування або на праві довічного успадкованого володіння. Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики.

III. Участь науковців Інституту в робочих групах з розробки проєктів нормативно-правових актів:

1. Робоча група, затверджена відповідно до розпорядження голови Харківської обласної державної адміністрації та у відповідності до рішення Харківської обласної ради від 28 лютого 2019 р. №915-VII «Про розроблення Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років та Плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років».

2. Робоча група з розробки проєкту Стратегії розвитку міста Харкова на 2020–2030 роки «Харків! Ідеї для міста – місто для людей».

3. Робоча група щодо особливостей оподаткування суб'єктів індустрії інформаційних технологій.

IV. Участь Інституту в розробці проєктів інших правових актів:

1. Пропозиції та зауваження до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо імпле-

ментації положень деяких міжнародних угод та директив ЄС у сфері охорони тваринного та рослинного світу)».

2. Пропозиції та зауваження до проекту Порядку присудження наукових ступенів доктора наук і доктора філософії спеціалізованими вченими радами закладів вищої освіти.

3. Науковий висновок щодо проекту Закону України «Про вільну економічну зону та спеціальний режим інвестиційної діяльності у Херсонській області» та проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо врегулювання окремих питань діяльності на території вільної економічної зони у Херсонській області».

4. Пропозиції та зауваження до п. 6 проекту Програми діяльності Кабінету Міністрів України «Розвиток науки та інновацій».

5. Пропозиції та зауваження до проекту Концепції пріоритетних напрямів роботи для соціально-економічного розвитку Харківського регіону.

6. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про Бюро економічної безпеки України».

7. Пропозиції та зауваження до проекту Концепції реалізації державної політики розвитку українських e-інфраструктур до 2023 року.

8. Пропозиції та зауваження до проекту Концепції державної програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні до 2026 року.

9. Пропозиції до тих нормативно-правових актів СРСР та УРСР, дію яких варто було би припинити у зв'язку з їхньою недоцільністю та невідповідністю сучасним реаліям життя.

10. Експертний висновок до проекту Закону України «Про запровадження базової зарплатні педагогів на рівні трьох мінімальних заробітних плат та запровадження доплати за кваліфікацію та стаж для педагогів».

11. Рекомендації з удосконалення інноваційного законодавства України.

12. Пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 173 Кримінального процесуального кодексу України щодо недопущення арешту коштів на кореспондентських рахунках банків».

13. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про деякі питання ввезення на митну територію України та проведення першої державної реєстрації транспортних засобів”» щодо міжнародних екологічних вимог для деяких транспортних засобів.

14. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про оперативну-розшукову діяльність”» щодо вдосконалення діяльності Державної прикордонної служби України.

15. Проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України у зв’язку з проведенням адміністративної реформи».

16. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Національну поліцію”» щодо вдосконалення діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

17. Проект Закону України «Про внесення змін до статті 46 Житлового кодексу Української РСР щодо позачергового забезпечення житлом осіб, які взяті ні облік до 01 січня 1993 року та проживають у житлі тимчасового призначення».

18. Проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України, Закону України “Про гуманітарну допомогу”» (щодо звільнення від сплати митних платежів транспортних засобів спеціального та спеціалізованого призначення, які надійшли у якості гуманітарної допомоги для забезпечення соціально-економічних потреб територіальних громад в Україні).

19. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб-підприємців».

20. Проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України, що стосуються відносин у сфері перевезення живих тварин, а також окремих питань карантину».

21. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо окремих питань діяльності професійних спілок)».

22. Проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України у зв’язку з проведенням адміністративної реформи».

23. Проект Закону України «Про Бюро економічної безпеки України».

24. Про приведення у відповідність до Конституції України положень статті 161 Кримінального кодексу України щодо забезпечення рівноправності громадян.

25. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо детінізації виробництва сільськогосподарської продукції».

26. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення рівних прав та можливостей громадян із представництва у наглядових радах та органах правління державних унітарних підприємств, господарських товариств та державних банків».

27. Проект Закону України «Про Митний тариф України».

28. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)».

29. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”» щодо забезпечення державного фінансування утримання дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування, незалежно від форми власності закладу, в якому вони перебувають.

30. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення рівних можливостей матері та батька на догляд за дитиною».

31. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо упорядкування структури акцизного податку».

32. Проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України у зв'язку з прийняттям Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо упорядкування структури акцизного податку”».

33. Проект Закону України «Про внесення змін до розділу XXI “Прикінцеві та перехідні положення” Митного кодексу України щодо ввезення транспортних засобів на митну територію України».

34. Проект Закону України «Про основні засади молодіжної політики».

35. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо заходів стимулювання економіки України».

Науково-дослідний інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака

I. Розробка законопроектів та інших проектів нормативно-правових актів відповідно до показників паспорту бюджетної програми, проектів інших актів на замовлення органів державної влади, в тому числі на виконання бюджетної програми 6581040:

1. За темою «Інституційно-правове забезпечення майнових інтересів держави та суб’єктів приватного права в умовах регіональної нестабільності» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прав фізичних осіб у сфері надання медичної допомоги». Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань здоров’я нації, медичної допомоги та медичного страхування.

2. За темою «Правове забезпечення електронного бізнесу як складової інформаційного суспільства» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про адміністративні послуги” щодо посилення цифровізації та заходів санітарно-епідеміологічного благополуччя населення при наданні адміністративних послуг в режимі оф-лайн». Направлено до Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації.

3. За темою «Здійснення і захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу» підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”».

4. За темою «Правове забезпечення ринкових відносин в умовах громадянського суспільства» підготовлено проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства».

5. За темою «Приватноправові проблеми реалізації євроінтеграційної стратегії України» підготовлено проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”». Метою прийняття законодавчого акта є вдосконалення положень Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» щодо вдосконалення правового регулювання порядку застосування заходів загального характеру, а також порядку посилання на Конвенцію та практику Суду.

6. За темою «Наукові підходи до удосконалення цивільного та господарського судочинства в світлі судової реформи» підготовлено проєкт Закону України «Про внесення змін до процесуальних кодексів України (щодо скасування адвокатської монополії)».

7. За темою «Договірне регулювання приватноправових відносин у цивільному праві України» підготовлено проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення належного повідомлення учасників судового процесу та направлення копій судових рішень».

8. За темою «Цивільно-правовий механізм регулювання майнових та особистих немайнових відносин» підготовлено проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з метою вдосконалення правового регулювання цивільних відносин».

II. Розробка законопроектів за власною ініціативою:

1. Проєкт Закону України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України» (щодо недопущення зловживання процесуальним становищем суду при вирішенні питання щодо підстав відкриття або закриття справи в окремому провадженні). Проєкт направлено до підкомітету з цивільного та адміністративного законодавства Комітету Верховної Ради України з питань правової політики. Законопроект розроблено з метою недопущення

зловживання процесуальними правами при розгляді заяви про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу, забезпечення справедливого та своєчасного розгляду справи.

2. Проект Закону України «Про внесення змін до Сімейного кодексу України» (щодо врегулювання відносин жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі). Проект направлено до підкомітету з цивільного та адміністративного законодавства Комітету Верховної Ради України з питань правової політики. Законопроект розроблено з метою формування інституту цивільного партнерства як сімейного союзу чоловіка та жінки, заснованого на паритетних засадах, на почуттях взаємної поваги, взаємодопомоги та підтримки, збереження права на таємницю особистого життя чоловіка та жінки, а також спрощення порядку реалізації прав чоловіка та жінки без необхідності звернення до суду за встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.

3. Проект Закону України «Про харчування у закладах загальної середньої освіти».

4. Проект Закону України «Про удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності».

III. Участь науковців Інституту в робочих групах з розробки проектів нормативно правових актів:

1. Робоча група з розробки змін до законодавства про міжнародний комерційний арбітраж при МКАС при ТПП України.

2. Робоча група щодо законопроекту «Про харчування у закладах загальної середньої освіти».

VI. УЧАСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННІ НАУКОВИХ ЗАХОДІВ: КОНФЕРЕНЦІЙ, СЕМІНАРІВ, «КРУГЛИХ СТОЛІВ» ТОЩО

З метою обговорення актуальних питань правознавства, що розробляються в рамках тем наукового дослідження за участю як співробітників інститутів, так і науковців провідних наукових, науково-дослідних та освітніх центрів України, правознавців, регулярно проводилися наукові конференції, семінари, «круглі столи» тощо.

Загалом у 2020 році науково-дослідні інститути виступили організаторами та співорганізаторами 36 наукових заходів – конференцій, семінарів, «круглих столів», читань. Члени Національної академії правових наук України та науковці її структурних підрозділів узяли участь у більше ніж 400 наукових заходах. Через карантинні обмеження більшість наукових заходів протягом року проводилася в он-лайн режимі за допомогою сервісів відеозв'язку.

Важливою подією в науковому житті академії стало проведення 23–25 вересня 2020 р. IV Харківського міжнародного юридичного форуму. Співорганізаторами виступили Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Національна академія правових наук України, Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Фонд Конрада Аденауера, Рада Європи. Свою підтримку у проведенні форуму також надали Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. У роботі чотирьох панельних дискусій взяли участь відомі дослідники та практики з 25 країн світу.

28 лютого 2020 р. Центром дослідження проблем адміністративної юстиції Київського регіонального центру Національної академії правових наук України був проведений «круглий стіл» на тему «Проблемні питання застосування податкового законодавства

України при вирішенні податкових спорів». Захід проведено спільно з Державною податковою службою України та Верховним Судом, у ньому взяли участь 30 осіб, серед яких: судді Верховного Суду, представники Державної податкової служби України, Шостого апеляційного адміністративного суду, окружного адміністративного суду м. Києва, адвокати Національної асоціації адвокатів України, представники ВГО «Асоціація адміністративних суддів».

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

З метою обговорення актуальних правових питань державознавства, які розробляються в рамках тем наукового дослідження за участю як співробітників Інституту, так і науковців провідних наукових і науково-педагогічних центрів України, іноземних правознавців, Інститутом протягом року було проведено 25 науково-практичних заходів, у тому числі на виконання показників паспорту бюджетної програми 6581040 – 4 заходи, зокрема:

1. II Науково-практична конференція «Права людини і демократія» (м. Харків, 15 травня 2020 р.).

2. Міжнародний он-лайн круглий стіл «Реформи муніципального і місцевого управління: обмін досвідом» (5 листопада 2020 р.).

3. Міжнародна науково-практична конференція «Нові грані адміністративно-правового регулювання» (он-лайн, 18 грудня 2020 р.).

4. Науково-практична конференція «Територіальна громада – суб'єкт права комунальної власності» (он-лайн, 11 грудня 2020 р.).

5. Науково-методичний семінар для аспірантів та молодих науковців на тему «Еволюція Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: від наукової концепції до створення Суду (на основі теоретичної концепції професора Герша Лаутерпахта)» (7 жовтня 2020 р., он-лайн).

6. Міжнародна науково-практична конференція «Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС» (м. Харків, 24 квітня 2020 р.).

7. 7-й Міжнародний Азіатський конгрес «Формування майбутнього держави: традиція, реальність, прогрес» (м. Торунь, 21–23 жовтня 2020 р.).

8. IV Науково-практична конференція «Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку» (м. Харків, 19 листопада 2020 р.).

9. VIII Всеукраїнська заочна науково-практична конференція «Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні» (м. Хмельницький, 7 грудня 2020 р.).

10. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (м. Хмельницький, 28 лютого – 2 березня 2020 р.).

11. Всеукраїнський круглий стіл «Муніципальна реформа в Україні: проблеми і перспективи» (он-лайн, 7 грудня 2020 р.).

12. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Юридична деліктологія: діти як жертви, діти як правопорушники» (м. Дніпро, 8 жовтня 2020 р.).

13. I Міжрегіональний науково-практичний форум «Актуальні питання взаємодії суб'єктів, які мають здійснювати заходи з реагування та профілактики на випадки насильства у закладах освіти» (м. Дніпро, 27 травня 2020 р.).

14. II Міжрегіональний науково-практичний форум «Актуальні питання взаємодії суб'єктів, які мають здійснювати заходи з реагування та профілактики на випадки насильства у закладах освіти» (м. Дніпро, 19 грудня 2020 р.).

15. Міжнародна науково-практична конференція «Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС» (м. Харків, 24 квітня 2020 р.).

16. Міжнародна науково-практична конференція «Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів» (м. Запоріжжя, 20 листопада 2020 р.).

17. Міжнародний форум «Сучасні виклики у протидії та запобіганні домашньому насильству» (м. Дніпро, 30 листопада 2020 р.).

Науковці Інституту взяли участь у понад 50 наукових заходах.

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

З метою обговорення актуальних правових питань державознавства, які розробляються в рамках тем наукового дослідження за участю як співробітників Інституту, так і науковців провідних наукових та науково-педагогічних центрів України, іноземних правознавців, Інститутом протягом року було проведено 25 науково-практичних заходів, з них 5 – на виконання паспорту бюджетної програми 6581040, зокрема:

1. II Науково-практична конференція «Права людини і демократія» (м. Харків, 15 травня 2020 р.).

2. Міжнародний он-лайн круглий стіл «Реформи муніципального і місцевого управління: обмін досвідом» (НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, Балтійсько-Український центр досліджень та інновацій, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Університет Миколаса Ромеріса, 5 листопада 2020 р.).

3. Міжнародна науково-практична конференція «Нові грані адміністративно-правового регулювання» (он-лайн, 18 грудня 2020 р.).

4. Науково-практична конференція «Територіальна громада – суб'єкт права комунальної власності» (он-лайн, 11 грудня 2020 р.).

5. Науково-методичний семінар для аспірантів та молодих науковців на тему «Еволюція Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: від наукової концепції до створення Суду (на основі теоретичної концепції професора Герша Лаутерпахта)» (7 жовтня 2020 р., он-лайн).

6. Міжнародна науково-практична конференція «Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС» (м. Харків, 24 квітня 2020 р.).

7. 7-й Міжнародний Азіатський конгрес «Формування майбутнього держави: традиція, реальність, прогрес» (м. Торунь, 21–23 жовтня 2020 р.).

8. IV Науково-практична конференція «Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку» (м. Харків, 19 листопада 2020 р.).

9. VIII Всеукраїнська заочна науково-практична конференція «Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні» (м. Хмельницький, 7 грудня 2020 р.).

10. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (м. Хмельницький, 28 лютого – 2 березня 2020 р.).

11. Всеукраїнська науково-практична конференція «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні» (29 лютого 2020 р.).

12. Всеукраїнський круглий стіл «Муніципальна реформа в Україні: проблеми і перспективи» (он-лайн, 7 грудня 2020 року).

13. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Юридична деліктологія: діти як жертви, діти як правопорушники» (м. Дніпро, 8 жовтня 2020 р.).

14. Всеукраїнський науково-практичний тематичний фаховий діалог «Підготовка докторів філософії (PhD) зі спеціальності 081 право в Україні : досвід, реалії та перспективи» (м. Запоріжжя, 15–16 червня 2020 р.).

15. I Міжрегіональний науково-практичний форум «Актуальні питання взаємодії суб'єктів, які мають здійснювати заходи з реагування та профілактики на випадки насильства у закладах освіти» (м. Дніпро, 27 травня 2020 р.).

16. II Міжрегіональний науково-практичний форум «Актуальні питання взаємодії суб'єктів, які мають здійснювати заходи з реагування та профілактики на випадки насильства у закладах освіти» (м. Дніпро, 19 грудня 2020 р.).

17. III Всеукраїнський конкурс молодих вчених на кращу наукову роботу з проблем службового права (м. Запоріжжя, 15 листопада 2020 р.).

18. Міжнародна науково-практична конференція «Запорізькі правові читання» (м. Запоріжжя, 12 травня 2020 р.).

19. Міжнародна науково-практична конференція «Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС» (м. Харків, 24 квітня 2020 р.).

20. Міжнародна науково-практична конференція «Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів» (м. Запоріжжя, 20 листопада 2020 р.).

Науковці Інституту брали участь у понад 50 наукових заходах.

Науково-дослідний інститут інформатики і права

У 2020 році Інститутом було організовано і проведено 5 науково-практичних конференцій, 2 круглих столи, 4 науково-методичні семінари – усього 11 заходів, на яких співробітниками Інституту підготовлено 109 тез наукових доповідей.

На виконання показників паспорта бюджетної програми організовано і проведено 7 наукових заходів, а саме:

1. Науково-методичний семінар «Актуальні проблеми розвитку сектору безпеки і оборони та системи цивільного демократичного контролю в умовах глобальних трансформацій» (м. Київ, 28 січня 2020 р.). Захід відбувся за підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Болгарія та Посольства Республіки Болгарія в Україні. Під час дискусії обговорено основні положення проекту Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», а також актуальні проблеми глобальної цифрової трансформації та розвитку стратегічних комунікацій сектору безпеки і оборони.

2. Науково-методичний семінар «Актуальні проблеми розвитку сектору безпеки і оборони та системи цивільного демократичного контролю в умовах глобальних трансформацій» (м. Київ, 21 лютого 2020 р.). Захід відбувся за підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Болгарія та Посольства Республіки Болгарія в Україні. В ході дискусії було обговорено основні напрями розвитку системи демократичного контролю над сектором безпеки і оборони в умовах глобальних трансформацій та пріоритети захисту безпеки людини і громадянина, суспільства і держави в контексті положень Закону України «Про національну безпеку України» та Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни».

3. Науково-методичний семінар «Проблеми правового забезпечення формування та організації діяльності військової поліції» (м. Київ, 16 квітня 2020 р.). Під час дискусії обговорено основні проблемні питання розвитку законодавства і забезпечення правопорядку у Збройних Силах та інших військових формуваннях. Розглянуто питання правових засад формування і розвитку військової поліції в контексті євроатлантичної інтеграції України.

4. Перша науково-практична студентська конференція «Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері» (12 травня 2020 р.). Захід відбувся спільно з Навчально-науковим центром інформаційного права та правових питань інформаційних технологій Національного технічного університету України «КПІ імені Ігоря Сікорського» проведено (у заочному форматі).

5. Науково-методичний семінар «Діяльність органів прокуратури у військовій сфері: проблеми законодавчого регулювання» (м. Київ, 21 травня 2020 р.). Під час дискусії обговорено актуальні проблеми організації та діяльності органів прокуратури у військовій сфері. Піднято проблемні питання створення і законодавчого врегулювання діяльності Спеціалізованої військової прокуратури тощо.

6. XI Всеукраїнська науково-практична конференція: «Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави» (15 травня 2020 р.). Захід відбувся спільно з Національною академією Служби безпеки України, Інститутом модернізації змісту освіти МОН України проведено (у заочному форматі). У роботі конференції взяли участь представники органів державної влади, суб'єктів сектору безпеки і оборони, провідних наукових установ і навчальних закладів та громадських організацій. Було розглянуто актуальні питання стану та проблем розвитку системи інформаційної безпеки, пріоритети розвитку законодавства України у сфері охорони державної таємниці і службової інформації, актуальні проблеми забезпечення кібернетичної безпеки держави та шляхи їх вирішення, проблеми формування і реалізації ефективної державної інформаційної політики і політики забезпечення національної, державної та інформаційної безпеки.

7. II Науково-практична конференція «Захист прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері в сучасних умовах» (м. Київ, 21 травня 2020 р.). Захід відбувся за участю секції права національної безпеки та військового права Національної академії правових наук України, Навчально-наукового центру інформаційного права та правових питань інформаційних технологій Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Навчально-наукового центру прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та наукової лабораторії інформаційно-правових проблем інноваційного розвитку та освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського і був проведений у дистанційному режимі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Інші наукові заходи організовані Інститутом:

1. Міжнародний круглий стіл «Права дитини в умовах соціально-політичних викликів XXI століття» (м. Київ, 18 листопада 2020 р.) спільно з факультетом політології та права Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Національною академією правових наук України, Інформаційно-просвітницьким центром з прав людини, Навчально-науковим центром прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Міжнародним культурним центром «Сяйво», з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Міжнародний круглий стіл «Проблеми реалізації прав та свобод людини в умовах глобалізації» (м. Київ, 10 грудня 2020 р.) спільно з Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова, Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Національною академією правових наук України, Факультетом політології та права, Інформаційно-просвітницьким центром з прав людини, Навчально-науковим центром прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві, Міжнародним культурним центром «Сяйво» було проведено з нагоди Всесвітнього дня прав людини. Захід було організовано у дис-

танційному режимі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

3. Науково-практична конференція «Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання» (м. Київ, 10 грудня 2020 р.), організована спільно з факультетом соціології і права Національного технічного університету України «КПІ ім. Ігоря Сікорського», за участю Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації, за підтримки Інтернет Асоціації України у дистанційному режимі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Співробітники Інституту взяли участь у 84 конференціях та інших наукових заходах, у межах яких було підготовлено 109 наукових доповідей, у т. ч. 61 доповідь підготовлено у рамках 50 міжнародних наукових заходів.

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса

Наукові заходи, організовані та проведені Інститутом на виконання показників паспорту бюджетної програми 6581040, – 8, а саме:

1. Інтернет-конференція «Правові засади епідемічної безпеки: виклики та перспективи» (Полтава – Харків, 29 квітня 2020 р.).

2. Міжнародний науково-практичний круглий стіл, присвячений пам'яті академіка В. В. Сташиса, у режимі онлайн «Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новачії» (м. Харків, 15 травня 2020 р.).

3. Всеукраїнський науково-практичний онлайн «круглий стіл», присвячений 25-річчю із дня створення НДІ вивчення проблем злочинності та 95-річчю із дня народження академіка Володимира Сташиса, «Запобігання корупції у приватному секторі» (м. Харків, 1 липня 2020 р.).

4. Всеукраїнський науково-практичний онлайн-семінар «Емпіричне правознавство: запрошення до дискусії» (м. Харків, 9 липня 2020 р.).

5. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності» (м. Харків, 5 листопада 2020 р.).

6. IV медико-правовий форум «Конституційні засади захисту прав пацієнтів в період пандемії» (м. Харків, 11 грудня 2020 р.).

7. Всеукраїнський науково-практичний круглий стіл «Встановлення позитивних взаємин з правопорушником як принцип пробації» (м. Харків, 18 грудня 2020 р.).

8. Регіональний «круглий стіл» «Діяльність Національного превентивного механізму у Харківському регіоні» (м. Харків, 21 грудня 2020 р.).

Інші наукові заходи, організовані Інститутом, – 4, а саме:

1. Майстер-клас «Дотримання академічної етики» (м. Харків, 13 травня 2020 р.).

2. Засідання ради молодих учених Інституту в рамках проведення ІХ Всеукраїнського тижня права (м. Харків, 22 травня 2020 р.).

3. Майстер-клас «Професійна деформація: міфи та реальність» (м. Харків, 24 червня 2020 р.).

4. Засідання ради молодих учених і аспірантів Інституту в рамках проведення тижня прав людини (м. Харків, 10 грудня 2020 р.).

За звітний період співробітники Інституту взяли активну участь у роботі 125 міжнародних, республіканських, регіональних та місцевих науково-практичних конференцій, семінарів, «круглих столів».

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

У 2020 році Інститут виступив організатором та співорганізатором 7 наукових заходів, з них 6 – на виконання паспорту бюджетної програми, це:

1. Круглий стіл з питання «Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років», присвячений обговоренню проєктів і пропозицій поданих до підгрупи №4 «Наука і освіта формування регіональної інноваційної системи» з розробки Стратегії

розвитку Харківської області на період 2021–2027 років та Плану заходів з її реалізації на 2021–2023 роки (23 січня 2020 р., м. Харків).

2. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві» (20 березня 2020 р., м. Велико-Тирново).

3. II Круглий стіл «Регіональні інноваційні ініціативи: завдання та шляхи вирішення» та вебінар (в рамках круглого столу) «Право & Бізнес. Ризики & Захист» (5 червня 2020 р., м. Харків).

4. III круглий стіл «Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарській діяльності в сучасних умовах» (25 червня 2020 р., м. Харків).

5. Круглий стіл «Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії» (18 вересня 2020 р., м. Харків).

6. II Всеукраїнська конференція «Стратегії підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку малого і середнього інноваційного підприємництва» (16 листопада 2020 р., м. Харків).

7. II Науково-практична конференція «Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери» (20 листопада 2020 р.).

Науковці Інституту брали активну участь у понад 90 різноманітних наукових заходах.

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

Наукові заходи, проведені на виконання показників паспортів бюджетних програм, – 6, а саме:

1. XVIII Міжнародна науково-практична конференція «Законодавство про акціонерні товариства: новації та перспективи», організована і проведена лабораторією проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України та навчально-науковим юридичним інститутом ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, 23 жовтня 2020 р.).

2. Відкрита лекція кандидата юридичних наук М. Б. Гарієвської «Окремі питання застосування електронних технологій у цивільно-

му судочинстві». Захід проведено у межах XIV Всеукраїнського фестивалю науки 2020 р. (м. Хмельницький, 15 травня 2020 р., Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, вул. Героїв Майдану, 8).

3. III круглий стіл «Імплементация міжнародних стандартів у цивільне та господарське судочинство України» (м. Київ, 14 травня 2020 р.).

4. Круглий стіл «Приватноправові принципи регулювання суспільних відносин: досвід ЄС та України» (м. Київ, 15 травня 2020 р.).

5. Фаховий семінар з метою проведення попередньої експертизи дисертації Косінової Дарини Станіславівни «Правове регулювання франчайзингових відносин у міжнародному приватному праві» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Право» зі спеціальності 081 «Право» (Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, м. Київ, 19 травня 2020 р.). Захід проведено на виконання доручення МОН України.

6. Фаховий семінар з обговорення дисертації Косінової Катерини Станіславівни «Господарсько-правове забезпечення аутсорсингових відносин в національній економіці», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право (Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, м. Київ, 19 травня 2020 р.). Захід проведено на виконання доручення МОН України.

Наукових заходів, у яких брали участь науковці Інституту, – 45.

VII. ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Національна академія правових наук України у 2020 році перевиконала план результативних показників з випуску друкованої продукції за бюджетною програмою 6581020 – наукова і організаційна діяльність президії Національної академії правових наук України та за бюджетною програмою 6581040 – фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері удосконалення законодавства і права, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури.

Зокрема, за бюджетною програмою 6581020 було видано 4 збірника наукових праць, підготовлено 150 публікацій у наукових виданнях України та 28 публікацій у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science; за бюджетною програмою 6581040 – 38 монографій, підручників, науково-практичних посібників; 44 збірника наукових праць та коментарів законодавства, а також опубліковано 424 наукові статті у вітчизняних виданнях та 107 статей у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science. Дійсні члени (академіки) та членкореспонденти НАПрН України опублікували близько 140 статей у наукових виданнях, індексованих міжнародними наукометричними базами Scopus та Web of Science.

У багатогранній видавничій діяльності провідне місце посідає видавництво «Право», яке входить до складу НАПрН України. У 2020 році видавництво «Право» видало 331 видання загальною кількістю 62885 примірників, серед них: 44 монографії, 41 підручник, 35 навчальних посібників, 29 збірників матеріалів конференцій, 15 збірників наукових праць, 8 навчально-методичних посібників, 2 довідники, 1 конспект лекцій тощо.

Видавництво забезпечило підготовку та видання «Великої української юридичної енциклопедії». Так, упродовж року вийшли

друком 3 томи енциклопедії – «Адміністративне право» (загальний обсяг 960 стор.), «Фінансове право» (загальний обсяг 616 стор.), «Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура» (загальний обсяг 960 стор.). Таким чином, на початок 2021 року побачили світ 13 томів з 20 запланованих.

25 жовтня 2020 р. академічне видання «Вісник Національної академії правових наук України» було включено до міжнародної наукометричної бази Scopus. «Вісник» є паралельним виданням, україномовна версія журналу виходить у друкованому вигляді, англomовна версія – в електронному.

Починаючи з 2009 року Національною академією правових наук України видається Щорічник українського права (Yearbook of Ukrainian law), в якому публікуються найкращі статті членів Академії та науковців її установ. З 2014 року Щорічник українського права друкується англійською мовою. Кожен випуск англomовної версії надсилається більше ніж у 70 юридичних бібліотек світу, зокрема США, Канади, Австралії, Великої Британії, Німеччини, Португалії, Швейцарії, Норвегії, Данії, Латвії, Литви. За 2020 рік у ньому було опубліковано 37 наукових статей з актуальних питань розвитку держави і права.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

На виконання планових показників, що характеризують виконання бюджетної програми 6581040 «Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері законодавства і права, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка наукової інфраструктури», затверджених паспортом бюджетної програми, у 2020 році співробітниками Інституту підготовлено до друку або опубліковано: 2 монографії, 2 науково-практичні видання, 1 науково-практичний посібник, 1 брошуру, 3 збірники наукових праць, 6 публікацій у наукових журналах, що індексуються в Web of Science Core Collection і Scopus, 50 фахових наукових статей, а саме:

Монографії – 2:

1. Штефан А. С. Механізм доказування: теорія і практика у цивільному судочинстві : монографія. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020.

2. Бутнік-Сіверський О. Б. Методологія оцінки вартості майнових прав інтелектуальної власності та практичні аспекти її застосування : монографія. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України : Інтерсервіс, 2020. 344 с.

Науково-практичні видання – 2:

1. Методичні рекомендації з проведення судових експертиз та експертних досліджень промислових зразків / колектив авторів: Дорошенко О. Ф., Работягова Л. І., Юдіна Г. О., Самоловова Н. В. ; за наук. ред. О. Ф. Дорошенка. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020.

2. Інтелектуальна власність та забезпечення доступу до лікування в умовах пандемії / колектив авторів ; за наук. ред. Кашинцевої О. Ю. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020.

Науково-практичний посібник – 1:

Дроб'язко В. С. Історичні та теоретично-практичні аспекти становлення і розвитку міжнародної охорони суміжних прав : науково-практичний посібник. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020.

Брошура – 1:

Андрощук Г. О., Работягова Л. І. Інститут примусового ліцензування: економіко-правовий механізм регулювання : брошура. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020.

Збірники наукових праць – 3:

1. Проблеми юридичної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності. Секція 2 : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернет-міст КИЇВ – ДНІПРО», Управління проєктами. Ефективне використання результатів наукових досліджень та об'єктів інтелектуальної власності / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 280 с.

2. Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: теорія і практика : збірник наукових праць. Випуск 7. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 190 с.

3. Питання інтелектуальної власності : збірник наукових праць / за ред. Г. О. Андрощука. Випуск 18. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, 2020. 220 с.

Наукових статей, опублікованих у наукових виданнях, у тому числі в електронних виданнях, які входять до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») та міжнародних наукометричних баз даних, – 50, зокрема:

1. Штефан А. Доказове право як елемент системи права. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №3. С. 55–64.

2. Штефан А. Принцип диспозитивності у цивільному судочинстві. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 72–82.

3. Шабалін А. Цивільно-правовий захист права інтелектуальної власності: теоретичні та практичні аспекти. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 65–76.

4. Троцька В. Авторське право та основні права на свободу інформації, преси: судова практика ЄС. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 26–35.

5. Зеров К. Catch-up і Time Shift як способи використання об'єктів авторського права і суміжних прав. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 43–50.

6. Зеров К. Захист авторського права на комп'ютерні програми. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 5–14.

7. Федорова Н. Телеформат чи телепрограма? Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №1. С. 13–20.

8. Троцька В. Відкритий доступ до опублікованих творів: питання дотримання авторського права. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №2. С. 22–31.

9. Улітіна О. Кулінарні вироби як нетипові об'єкти авторського права. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 17–23.

10. Улітіна О. Особливості охорони авторського права на деякі види творів сучасного мистецтва. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 36–42.

11. Троцька В. Винятки та обмеження майнового авторського права відповідно до законодавства Великобританії та України: порівняльний аналіз. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №3. С. 5–15.

12. Дроб'язко В. Становлення міжнародної охорони технічних засобів захисту. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 5–11.

13. Федорова Н. Іноземний та вітчизняний досвід захисту прав інтелектуальної власності на біжутерію та ювелірні вироби. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 31–37.

14. Коваленко Т. Торговельна марка як засіб комунікації. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №1. С.29–34.

15. Жихарев О. Особливості дослідження експертом промислових зразків з урахуванням змін до законодавства. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С.32–41.

16. Дорошенко О., Работягова Л. Новий інститут права інтелектуальної власності в Україні – незареєстрований промисловий зразок. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 42–51.

17. Боровик П. Часткова відмова від прав та визнання прав на винахід недійсними частково. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 51–59.

18. Юдіна Г. Новий підхід до визначення обсягу правової охорони промислових зразків в Україні. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 38–44.

19. Чомахашвілі О. Охорона прав інтелектуальної власності на звукові торговельні марки. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №1. С. 66–71.

20. Кашинцева О., Трофименко М. Дослідження «вічнозелених патентів» на фармацевтичному ринку України. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №3. С. 16–25.

21. Пономарьова О. Деякі аспекти засобів індивідуалізації на ринку медичних і фармацевтичних послуг. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 121–128.

22. Недогібченко Є. Кримінально-правовий захист об'єктів індивідуалізації в Україні та закордоном. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 81–87.

23. Бахарева О. Об'єкти права інтелектуальної власності: загальні умови захисту. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 98–106.

24. Чомахашвілі О. Заходи правового виховання щодо популяризації винахідницької діяльності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 140–146.

25. Штефан О. Поняття порушення суб'єктивного авторського права: теоретичний аспект. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 15–23.

26. Бутнік-Сіверський О. Теоретичні та методичні проблеми розвитку оцінки майнових прав інтелектуальної власності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №2. С. 55–70.

27. Бутнік-Сіверський О., Коткова Н. Економетрична оцінка результативності інноваційно-інвестиційного потенціалу в харчовій промисловості України. Інтелект XXI. 2020. №3. С. 126–134.

28. Ревуцький С. Стан інноваційного розвитку та подальші кроки до неоекономіки України у першій чверті XXI століття. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 97–104.

29. Бутнік-Сіверський О. Економіко-правові перспективи активізації діяльності наукових парків на шляху до неоекономіки (частина 1). Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 77–92.

30. Тверезенко О. Здійснення майнових прав інтелектуальної власності на добре відомі торговельні марки. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 62–72.

31. Бутнік-Сіверський О. Економіко-правові перспективи активізації діяльності наукових парків на шляху до неоекономіки (частина 2). Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №5. С. 82–96.

32. Бутнік-Сіверський О. Теоретичні засади нейтралізації внутрішніх і зовнішніх джерел загроз національної безпеки під впливом розвитку сфери інтелектуальної власності за цільовою спрямованістю синапсу. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №1. С. 50–65.

33. Зайківський О., Оністрат О. Державне управління інтелектуальною власністю в сфері національної безпеки і оборони. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №3. С. 41–54.

34. Тверезенко О. Обмежена оборотоздатність майнових прав інтелектуальної у сфері національної безпеки і оборони. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №2. С. 46–54.

35. Зайківський О., Оністрат О. Деякі питання захисту національних інтересів щодо інтелектуальної власності в процесі Євроатлантичної інтеграції. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 52–64.

36. Бутнік-Сіверський О. Б., Федоренко В. Л., Тимощик Л. П. Визначення матеріальної шкоди при порушенні авторського права та суміжних прав в Україні з позиції економічно-правової природи кримінальної відповідальності: проблеми теорії та практики. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : Електронне наукове видання підготовлене у науковому партнерстві із Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління. Серпень 2020. №4 (10). С. 11–45.

37. Андрущук Г. О. Інститут секретних винаходів як фактор забезпечення національної безпеки держави. Наука та наукознавство : міжнародний науковий журнал. 2020. №4 (110). С. 24–43.

38. Кашинцева О. Ю. Інтелектуальна власність у сфері медицини та фармації: Quo Vadis. Право України. 2020. №3. С. 39–48.

39. Кашинцева О., Трофименко М. Інтелектуальна власність щодо даних терапії COVID-19 off-label та терапії незареєстрованими лікарськими засобами та доступ до лікування в умовах пандемії. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №4. С. 99–105.

40. Пономарьова О. Медичні дослідження: стан та проблематика. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 164–170.

41. Гоменюк А. Зміна парадигми додаткової правової охорони винаходів у контексті реформи патентного законодавства України. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 54–61.

42. Мироненко Н. Серія торговельних марок: теорія, законодавство, правозастосування. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. №6. С. 45–53.

У 2020 році співробітниками Інституту підготовлено та опубліковано 6 наукових статей у закордонних та вітчизняних наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science), а саме:

1. Kuchynska O., Kashyntseva O., Tsyganyuk Yu. International cooperation in criminal proceedings involving assisted reproductive technologies. *Wiadomosci Lekarskie*. 2019. Tom 72, Nr 12 pt 2. P. 2531–2535. URL: <https://wiadlek.pl/wp-content/uploads/2020/02/WL-12-cz-II-2019.pdf>.

2. Burov O., Orlyk O., Lytvynova S., Lavrov E., Krylova-Grek Yu., Petrenko S., Shevchenko S., Tkachenko O. M. Cybersecurity in Educational Networks // *Intelligent Human Systems Integration 2020* / Eds: Ahram T., Karwowski W., Vergnano A., Leali F., Taiar R. Springer, Cham., 2020. P. 359–364. (Advances in Intelligent Systems and Computing. Vol. 1131). URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-030-39512-4_56.

3. Senyuta I., Orlyuk O., Buletsa S., Ivanchulynets D. Forensic Medical and Forensic Psychiatric Examination: Some Issues of Legal Regulation. *Georgian Medical News*. 2020. Feb (299). P. 158–163. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32242865/>.

4. Burov O. et al. Self-adjusted Data-Driven System for Prediction of Human Performance // *Intelligent Human Systems Integration 2020* / Eds: Ahram T., Karwowski W., Vergnano A., Leali F., Taiar R. Springer, Cham., 2020. P. 282–287. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-030-39512-4_45.

5. Burov O., Butnik-Siversky O., Orliuk O., Horska K. Cybersecurity and innovative digital educational environment. *Інформаційні технології і засоби навчання = Information Technologies and Learning Tools*. 2020. №6 (80). С. 414–430.

6. Orliuk O. P., Butnik-Syverskyi O. B., Molokanova V. M., Petrenko V. O., Khomenko V. L. Formation of metallurgical enterprise sustainable development portfolio using the method of analyzing hierarchies. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2020. №2. P. 131–136.

Понад виконання показників паспорту бюджетної програми 6581040 у 2020 році співробітниками Інституту підготовлено та опубліковано: 3 методичні матеріали, освітні ресурси, 1 електронний збірник матеріалів конференції, 30 наукових статей (у т. ч. 2 у фаховому науковому виданні, яке включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»), входить до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus Database (Польща), індексується у CiteFactor, Науковій періодиці URAN, Національній бібліотеці ім. В.І. Вернадського, Google Scholar), 54 тез наукових доповідей, 82 інформаційні повідомлення, 6 науково-практичних журналів.

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

На виконання показників паспорту бюджетної програми 6581040 видано 3 монографії, 1 підручник, 9 збірників наукових праць, 85 статей, 10 публікацій у наукометричних базах Scopus/WoS. Серед них:

Монографії – 3:

1. Архітектура європейської безпеки: історія становлення і розвитку : монографія : у 2 ч. / за наук. ред. А. П. Гетьмана, І. В. Яковюка. Харків : Право, 2020. Ч. 1: Від Давнього Риму до Другої світової війни.

2. Комунальна власність: проблеми правового регулювання та управління (теоретичні та прикладні аспекти) / Баранова Л. М., Любченко П. М., Гарашук І. В., Печений О. П., Болдирев С. В. та ін. Харків : Право, 2020.

3. Конституційно-правове забезпечення реформи децентралізації влади: вітчизняний та зарубіжний досвід / Петришин О. В., Серьогіна С. Г., Бодрова І. І., Лялюк О. Ю., Закоморна К. О., Чиркін А. С, Муртіщева А. О., Гришко Л. М. Харків : Право, 2020. 270 с. (Серія «Наукові доповіді» ; Вип. 25).

Підручник – 1:

Адміністративне право / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), І. М. Балакарева, І. В. Бойко та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2020. 392 с.

Збірники наукових праць та коментарі законодавства – 9:

1. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С.Г. Серьогіна та ін. Вип. 39. Харків : Право, 2020.

2. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С.Г. Серьогіна та ін. Вип. 40. Харків : Право, 2020.

3. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні та зарубіжних країнах : тези доп. та наук. повідомл. XII вузів. наук.-практ. конф. студентів, 7 груд. 2020 р. / за заг. ред. А.П. Гетьмана. Харків, 2020. 711 с.

4. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців / О.П. Печений, І.В. Спасибо-Фатєєва та ін., за заг. ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. С. 105–122, 124–127, 394–404, 406–411. (Серія «Проблеми судової практики»).

5. Збірник нормативно-правових актів з питань забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні / уклад.: Л.Р. Наливайко, І.О. Грицай, К.В. Степаненко, О.С. Чепік-Трегубенко ; за заг. ред. Л.Р. Наливайко. 2-ге вид., перероб. і допов. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 364 с.

6. Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24 квіт. 2020 р.). Харків, 2020, 290 с.

7. Права людини і демократія : зб. наук. ст. за матеріалами II наук. практ. конф. з європ. права, м. Харків, 15 трав. 2020 р. / редкол.: А.П. Гетьмана, І.В. Яковюк та ін. Харків, 2020. 204 с.

8. Територіальна громада – суб'єкт права комунальної власності : зб. матеріалів за результатами наук.-практ. конф. (11 груд. 2020 р., м. Харків) : електрон. вид.

9. Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку : зб. наук. ст. за матеріалами IV Всеукр. наук. практ. конф. з європ. права, м. Харків, 19 листоп. 2020 р. / редкол.: А.П. Гетьман, І.В. Яковюк та ін. Харків, 2020. 186 с.

Наукові статті – 85, зокрема:

1. Kostenko I. V. The Law of Ukraine «On Amendments to the Economic Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine on Improving

the Procedure of Litigation»: overview. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 54–62.

2. Yakoviyk I. V., Tragniuk O. Y., Boichuk D. S. Strategic autonomy of the European Union: on the way to «European Sovereignty» in defense? Problems of Legality. 2020. № 149. P. 223–242.

3. Yakovyuk I., Okladnaya M., Tragniuk O., Shestopal S., Hrybovskiyi B. The concept of «imperial federalism» in the service of European integration: history and contemporaneity. Turismo-estudos e praticas. 2020. № 2.

4. Haraschuk V., Zelinska Y., Spasenko V., Shulga I. Information Component of the Environmental Policy of Ukraine: Current Status and Development Potential. European journal of sustainable development. 2020. Vol. 9, Issue: 2. P. 69–79. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1010>.

5. Барабаш Ю. Г. Харківський міжнародний юридичний форум: від ідеї академіка В. Я. Тація до масштабної реалізації амбітних планів. Проблеми законності. 2020. Спецвип. С. 27–36.

6. Баранова Л. М. Набуття права власності на безхазяйне нерухоме майно // Цивільне право України: нові виклики і перспективи розвитку. Харків : Право, 2020. С. 160–163.

7. Белікова М., Животова В., Крамінська Д. Адміністративна відповідальність неповнолітніх: теоретико-правові основи та особливості. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 7.

8. Белікова М. І., Балакарева І. М. Теоретико-правовий аналіз перспективного законодавства про адміністративну процедуру. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 12–22.

9. Белікова М. І., Лученко Д. В. Експертне обговорення проблем адміністративно-правової науки. Публічне право. 2019. № 3. С. 166–170.

10. Бодрова І. І., Сірець О. М. Громадський бюджет як форма партисипативної демократії на місцевому рівні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 141–160.

11. Болдирев С. В., Чубарь С. С. Особливості проведення в 2020 році місцевих виборів за Виборчим кодексом України: загрози та

небезпеки законодавчих новацій. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 121–136.

12. Болдирєв С. В., Кузьменко Б. С. Перспектива запровадження двопалатного парламенту в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 38. С. 76–89.

13. Гаращук І. В. Комунальна власність об'єднаних територіальних громад: сучасний погляд та перспективи розвитку. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 45–55.

14. Герасіна Л. М., Требін М. П. «Злами світосистеми»: глобальні зрушення та гібридні виклики. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Соціологія. 2020. Вип. 4 (47). С. 72–93.

15. Герасіна Л. М. Наративи міжнародної конфліктності – глобальна турбулентність або деструкції світової системи? Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія. 2020. Вип. 2 (45). С. 8–24.

16. Герасіна Л. М. Превенція соціальної конфліктності: структурні, операційні та соціально-психологічні технології // Scientific achievements of modern society : abstracts of the 9th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom, 2020. P. 430–441.

17. Гетьман А. П., Яковюк І. В. Архітектура європейської безпеки наприкінці XVIII – у першій половині XIX сторіччя. Проблеми законності. 2020. № 150. С. 8–32.

18. Говоруха Л. С. Відображення державницької теорії місцевого самоврядування у міжнародно-правових актах. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 5. С. 37–41.

19. Говоруха Л. С. Співвідношення системи органів місцевого самоврядування з державним апаратом: нормативно-реалістичний підхід. Visegrad Journal on Human Rights. 2020. № 2, Vol. 1. P. 51–57.

20. Головащенко О. С. Органи місцевого самоврядування та органи прокуратури в Україні і зарубіжних державах: порівняльний аналіз взаємодії. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39.

21. Гончаренко В. Д. Повноваження найвищих органів державної влади та управління України в галузі законотворчості у період перебудови (1985–1991 роки). *Право України*. 2020. № 1. С. 242–260.

22. Гришко Л. М. Право муніципальної власності у державах-членах Європейського Союзу: питання конституційно-правового регулювання. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2020. Вип. 29. С. 97–106.

23. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Національна безпека в контексті євроатлантичної інтеграції України: філософська рефлексія. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2020. № 1 (44). С. 8–22.

24. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Трансформації цінностей в інформаційному суспільстві: багатовимірність та різнопорядковість. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2020. № 3 (46). С. 28–43.

25. Данильян О. Г., Арбелаз-Кампілло Д. Ф., Тацій В. Я., Рохас-Богамон М. Дж. Значення критичного мислення в житті сучасного суспільства. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2020. № 3 (46). С. 11–27.

26. Закоморна К. О. Імпічмент у системі стримувань і противаг: досвід країн американського континенту. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 164–170.

27. Закоморна К. О. Правова основа муніципального стратегічного планування як напрямку регіоналізації: досвід Республіки Болгарія та України. *The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 73. С. 57–64.

28. Закоморна К. О. Про деякі особливості адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування: досвід ФРН і України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 39. С. 170–176.

29. Зелінська Я. С. Зловживання процесуальними правами у адміністративному судочинстві: теоретичні та практичні аспекти. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 15.

30. Зозуля О. І. Громадянські та політичні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. Форум права. 2020. № 2. С. 6–22.

31. Зозуля О. І. Економічні, соціальні та культурні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. Право і безпека. 2020. № 2 (77). С. 156–163.

32. Зозуля О. І. Конституційні засади інформаційної безпеки України. Форум права. 2020. № 4. С. 32–44.

33. Зозуля О. І. Питання конституційності законодавства про застосування «зеленого» тарифу. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39.

34. Зозуля О. І. Проблеми та перспективи правового регулювання біпатризму в Україні. Форум права. 2020. № 1. С. 47–56.

35. Лученко Д. В., Лисенко Д. А., Проблематика запровадження способів альтернативного вирішення адміністративно-правових спорів. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 120–135.

36. Любченко П. М. Муніципально-правові відносини: поняття, сутність, види. Право України. 2020. № 10. С. 49–62

37. Любченко П. М. Проблемні аспекти адміністрування процесу всеукраїнського референдуму. Право України. 2020. № 8. С. 121–138.

38. Лялюк О. Ю., Петренко І. В. Зарубіжний досвід запровадження інституту префекта та його значення для України. Проблеми законності. Вип. 148. 2020. С. 26–35.

39. Максимов С. І. Інституційні складові верховенства права. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 40.

40. Максимов С. І. У пошуках цінності та мети права : Рецензія на книгу «The Value and Purpose of Law. Essays in Honor of M. N. S. Sellers». Філософія права і загальна теорія права. 2019. № 2. С. 243–248.

41. Муртіщева А. О., Врещ Ю. О., Радченко О. А. Правове регулювання лобізму: досвід зарубіжних країн, перспективи для України. Інтернаука. Серія: «Юридичні науки». 2020. Вип. 5 (27). <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2020-5-6015>.

42. Наконечна А. М. Ефективність впливу правового регулювання на задоволення людських потреб та інтересів. Підприємство, господарство і право. 2020. № 10. С. 227–231.

43. Наконечна А. М. Зумовленість людськими потребами та інтересами правоутворення та національної правотворчої діяльності. Інтернаука. Серія: «Юридичні науки». 2020. Вип. 1 (23). С. 1–18.

44. Панов М. І. Доктрина кримінального права України: значення для науки і практики кримінального законотворення та правозастосування. Право України. 2020. № 2. С. 11–16.

45. Панов М. І. Про співвідношення і взаємозв'язок понятійних апаратів наук кримінального циклу. Право України. 2019. № 9. С. 182–195.

46. Петришин О. О. Взаємовплив реформи децентралізації та місцевої корупції в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 40. С. 60–75.

47. Петришин О. О. Реформа місцевого самоврядування: досвід Латвії. Інформація і право. 2020. № 2 (33). С. 158–169.

48. Петришин О. О. Розвиток місцевого самоврядування в Литовській Республіці в постокупаційний період: досвід для України. Юридичний вісник. 2020. № 2.

49. Петришин О. О. Суспільно-політичний вимір реформи децентралізації в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 130–145.

50. Печений О. П. Зняття арешту з майна як спосіб захисту права власності : практичні аспекти та процесуальні особливості. Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2020. № 6 (64). С. 32–43.

51. Печений О. П. правонаступництво і заміна сторони виконавчого провадження: співвідношення, проблемні питання, процесуальні особливості. Вісник Національної асоціації адвокатів України. 2020. № 11 (68). С. 47–53.

52. Рабінович П. М. Міжнародні праволюдські стандарти: поняття, класифікації. Публічне право. 2020. № 1. С. 107–118.

53. Рабінович П. М., Держипільська А. М. Офіційний проект Конвенції ООН про запобігання та покарання злочинів проти лю-

дяності (до 75-річчя перемоги над нацистським режимом). Юридичний вісник України. 2020. № 13–15. С. 19.

54. Рабінович П. М., Держипільська А. М. Розвиток ідей професора Г. Лаутерпахта щодо відповідальності за вчинення злочинів проти людяності у сучасному міжнародному кримінальному праві (до 75-річчя перемоги над нацистським режимом у Другій світовій війні). Право України. 2020. № 5. С. 120–128.

55. Рагуліна К. А. Теоретико-правові аспекти проблеми ефективності міжнародних договорів. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 5.

56. Рагуліна К. А. Теоретико-правові та прикладні аспекти принципів тлумачення Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39.

57. Руденко М. В. Реформування публічного адміністрування: передумови та виклики сучасності. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 150–162.

58. Стешенко Т. В., Вертегел Є. П., Куртіш Л. А. Тлумачення передвиборної агітації та форми її здійснення суб'єктами виборчого процесу. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 7. С. 65–69.

59. Стешенко Т. В., Никончук Н. С. Об'єднані територіальні громади як одна з складових реформи децентралізації влади в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 105–120.

60. Чиркін А. С. Рецентралізація як одна з основних тенденцій місцевого самоврядування Угорщини. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 39. С. 99–110.

61. Чиркін А. С., Волович Д. О., Тищенко О. С. Особливості іберійської моделі місцевого самоврядування. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 1. С. 123–126.

62. Чиркін А. С., Ритова В. О., Хоменко А. В. Питання правового регулювання права на аборт у зарубіжних країнах. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 1. С. 127–129.

63. Чиркін А., Кушнір В. Особливості місцевого самоврядування Франції. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 5. С. 176–180.

64. Яковюк І. В., Волошин А. П., Шовкун А. О. Правові аспекти протидії фішингу: досвід Європейського Союзу. Проблеми законності. 2020. № 149. С. 8–23.

65. Яковюк І. В., Житинський О. В. До питання про трансформацію *jus gentium* у міжнародне право. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2020. Т. 31 (70), № 5. С. 118–122.

У 2020 році співробітниками Інституту підготовлено та опубліковано 10 наукових статей у закордонних та вітчизняних наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science), а саме:

1. Luchenko D., Koval N. Non-tariff barriers: Ukrainian practice under conflict with Russia and COVID-19. *Lex Portus*. 2020. Vol. 4. P. 56–76. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.4.2020.3>.

2. Haraschuk V., Zelinska O., Spasenko V., Shynkaruk O. Administrative and legal support challenges of environmental safety under globalization. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, Iss. 2. P. 20–30. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1006>.

3. Tatsiy V. Ya., Danilyan O. G. Theoretical and practical aspects of the development of the rule of law state in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, No. 26. P. 442–449.

4. Hetman A., Danilyan O., Dzeban A., Kalinovsky Y., Hetman Y. Information security in modern society: sociocultural aspects. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, No. 25. P. 6–14.

5. Panchenko O., Danilyan O., Lytvyn V., Arbeláez-Campillo D. F., Rojas-Bahamón M. J., Halych M., Rybyk L. Lecturas del miedo y control social en la teoríasociocrítica y posmoderna. *Cuestiones Políticas*. 2020. Vol. 38, Num. 66. P. 23–42.

6. Maksymov S., Satokhina N. Human Dignity as a Universal Legal Value. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, Iss. 31. P. 96–103.

7. Tragniuk O., Hrytsenko V., Vasyliiev V., Myskiv L. Competences and Authority of the Corps of the Operative-Flash Action. Amazonia Investiga. 2020. Vol. 9 (29). P. 156–162.

8. Stankevičius A., Novikovas A., Bakaveckas A., Petryshyn O. EU waste regulation in the context of the circular economy: peculiarities of interaction, Entrepreneurship and Sustainability Issues. 2020. Vol. 8 (2). P. 533–545.

9. Serohina S., Serohin V., Mats T., Kulyk V., Voronin V. Integration of Strategic Management and Process Modeling in the Activities of International Companies. Academy of Strategic Management Journal. 2019. Vol. 18, Spec. Iss. 1. (Опублікована у 2020 р.).

10. Serohina S. H., Petryshyn O. V., Romanov M. V. Penitentiary healthcare: legal and practical aspects. Wiadomości Lekarskie. 2019. Tom LXXII, nr 12 cz. II. P. 2591–2595. (Опублікована у 2020 р.).

Науковці інституту підготували 6 монографій, 1 енциклопедичний словник, 5 навчальних посібників, 1 підручник, 19 статей у наукових виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus/Web of Science понад виконання показників паспорту бюджетної програми 6581040.

Науково-дослідний інститут інформатики і права

За звітний період на виконання показників паспорту бюджетної програми 6581040 в Інституті видано 5 монографій, 4 наукові журнали, 5 збірників наукових праць, 51 наукову статтю, у т. ч. 8 наукових статей у наукових журналах, що індексуються в Scopus та Web of Science, а саме:

Монографії – 5:

1. Захист прав, приватності та безпеки людини в інформаційну епоху : монографія / Пилипчук В.Г., Брижко В.М., Доронін І.М., Золотар О.О., Батиргареева В.С., Богуцький П.П., Радзівська О.О., Тарасюк А.В., Ткачук Т.Ю. ; за заг. ред. В.Г. Пилипчука. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 258 с.

2. Консолідована система нормативно-правової інформації в умовах децентралізації державної влади в Україні – невід’ємна

складова демократії : монографія / Корж І. Ф., Ланде Д. В., Лихоступ С. В. : за заг. ред. Корж І. Ф. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 417 с.

3. Тарасюк А. В. Кібербезпека України на сучасному етапі державотворення: теоретико-правові основи. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 415 с.

4. Богуцький П. П. Концептуальні засади права національної безпеки України : монографія. Київ ; Одеса : Фенікс, 2020. 376 с.

5. Костенко О. В. Електронні довірчі послуги: правовий аспект транскордонного використання : монографія / за заг. ред. Баранова О. А. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 215 с.

Наукові журнали – 4:

1. Інформація і право. 2020. №1 (32).

2. Інформація і право. 2020. №2 (33).

3. Інформація і право. 2020. №3 (34).

4. Інформація і право. 2020. №4 (35).

Збірники наукових праць – 5:

1. Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері : матеріали наук.-практ. студент. конф. / 12 трав. 2020 р., м. Київ / упоряд.: Фурашев В. М., Петряєв С. Ю. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського : Вид-во «Політехніка», 2020. 196 с.

2. Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави : зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 15 трав. 2020 р.) [Електронне видання]. Київ : НА СБУ, 2020. 363 с.

3. Захист прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері в сучасних умовах : матеріали 2-ї наук.-практ. конф. 21 трав. 2020 р., м. Київ / упоряд.: С. О. Дорогих, В. Ф. Фурашев, В. Г. Пилипчук, О. В. Петришин. Київ, 2020. 376 с.

4. Вплив пандемії коронавірусу COVID-19 на права, свободи і безпеку людини в інформаційній сфері : матеріали 2-ї наук.-практ. студент. конф., м. Київ, 18 листоп. 2020 р. / упоряд.: В. М. Фурашев, С. Ю. Петряєв, О. А. Самчинська. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського : Вид-во «Політехніка», 2020. 96 с.

5. Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання : матеріали наук.-практ. конф.

10 груд. 2020 р. / упоряд.: О. А. Баранов, В. М. Фурашев, С. О. Дорогих. Київ : Видав. дім «АртЕк», 2020. 196 с.

Наукові статті – 43, зокрема:

1. Брижко В. М., Пилипчук В. Г. Приватність, конфіденційність та безпека персональних даних. Інформація і право. 2020. № 1 (32). С. 33–46.

2. Арістова І. В. Інформаційні правовідносини // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / кординатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 195–196.

3. Головка О. М., Друзь В. Д. Право на правосуддя та право на доступ до інформації: кореляція та взаємозалежність. Інформація і право. 2020. № 1 (32). С. 130–137.

4. Дзьобань О. П. Інформаційне насильство // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / кординатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 151–155.

5. Дзьобань О. П. Інформаційна свобода // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / кординатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 222–225.

6. Золотар О. О. «Електронні» демократія, вибори, голосування. Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів. 2020. № 2. С. 2–6.

7. Красноступ Г. М. Спростування недостовірної інформації // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / кординатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 234–238.

8. Свиначук В. М. Перспективи інтелектуалізації суспільства в контексті створення Міністерства цифрової трансформації України. Інформація і право. 2020. № 4 (35). С. 147–151.

9. Уханова Н. С. Особливості захисту прав неповнолітніх в інформаційному просторі. Інформація і право. 2020. № 2 (33). С. 40–51.

10. Корж І. Ф. Латентність публічної інформації. Інформація і право. 2020. № 3 (34). С. 9–17.

11. Корж І. Ф. Операбельність нормативно-правової інформації як ознака функціонування демократії. Інформація і право. 2020. № 4 (35). С. 47–56.

12. Дорогих С. О. Залучення громадян до законотворчого процесу: деякі підсумки. Інформація і право. 2020. №1 (32). С. 106–109.

13. Брайчевський С. М. Персональні дані та мультимедіа. Інформація і право. 2020. №4 (35). С. 82–92.

14. Ланде Д. В. Інформаційно-пошукова система // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 239–231.

15. Lande D. V., Soboliev A. M. Design Method of Temporary Horizontal Visibility Graph for Information Sources Impact Network. Journal of Scientific and Engineering Research. 2020. №7 (2). P. 103–108.

16. Ланде Д. В. Правові питання конкурентної розвідки. Інформація і право. 2020. №2 (33). С. 51–69.

17. Довгань О. Д., Тарасюк А. В. Протидія загрозам кібербезпеці держави на глобальному рівні. Інформація і право. 2020. №2 (33). С. 85–98.

18. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Віртуальна реальність і кіберпростір як атрибути сучасного суспільства. Інформація і право. 2020. №4 (35). С. 9–22.

19. Белевцева В. В. До питання застосування правових режимів забезпечення кібербезпеки в Україні. Інформація і право. 2020. №4 (35). С. 106–113.

20. Тарасюк А. В. Актуальні проблеми забезпечення кібербезпеки на глобальному та національному рівнях. Visegrad Journal on Human Rights. 2020. №1. С. 167–172.

21. Тарасюк А. В. Системний підхід у дослідженні правових основ кібербезпеки. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. №2. С. 108–111.

22. Тарасюк А. В. Забезпечення кібернетичної безпеки людини: міжнародно-правовий аспект. Юридичний вісник. 2020. №3. С. 254–261.

23. Тарасюк А. В. Окремі аспекти соціального чинника в забезпеченні кібербезпеки суспільства. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2020. №3 (31). С. 41–49.

24. Ткачук Т. Ю. Адміністративно-правові елементи системи забезпечення інформаційної безпеки. Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. № 3. С. 165–169.

25. Knigenko O., Shamara O. The anti-terrorist legislation of ukraine – its unification, in the period of reforming the main body in the state system of the terrorism fighting. Journal of the South Regional Center of National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 2020. № 21. P. 180–193.

26. Baranov A., Kucher V., Ustymenko O., Utkina M., Hrybachova I. Mechanism of state economic security management in the direction of intellectual property rights protection: cases of selected industries, Journal of Security and Sustainability Issues. 2020. Vol. 10 (1). P. 19–34.

27. Беляков К. І. Інформаційні технології // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 263–267.

28. Беляков К. І. Інформаційні послуги // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 173–175.

29. Брайчевський С. М. Проблема персональних даних при використанні систем Інтернету речей в галузі охорони здоров'я. Інформація і право. 2020. № 2 (33). С. 69–77.

30. Головка О. М., Дубенець А. С. Роль цифровізації державних послуг у правовідносинах з іноземним елементом. Інформація і право. 2020. № 2 (33). С. 144–151.

31. Трубін І. О. Електронні гроші // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 48–50.

32. Трубін І. О. Електронна комерція // Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. К. І. Беляков. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2020. Т. 1. С. 138–141.

33. Доронін І. М. Безпекова сутність функцій держави. Інформація і право. 2020. № 1. С. 66–79.

34. Богуцький П. П. Суб'єктність держави і суспільства у стратегічних комунікаціях сфери національної безпеки. Науковий юридичний електронний журнал. 2020. № 2. С. 19–23.

35. Bohutsky P. Human Subjectivity in National Security Law. European political and law discourse. 2020. Vol. 7, Iss. 2. P. 89–97.

36. Богуцкий П. П. Право национальной безопасности и мировой правопорядок: общетеоретический дискурс. KazNU Bulletin. International relations and international law series [Online]. 2020. №90 (2). P. 38–44.

37. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Національна безпека в контексті євроатлантичної інтеграції України: філософська рефлексія. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія. 2020. № 1 (44). С. 8–22.

38. Настюк В. Я., Коропатнік І. М., Карелін В. В. Правовий режим цивільно-військового співробітництва як ефективний засіб забезпечення операції об'єднаних сил в Україні. Право і суспільство. 2020. №4. С. 183–189.

Наукові статті у закордонних наукових журналах, що індексуються в Scopus і Web of Science Core Collection, – 8:

1. Bieliakov K., Ivanova H., Felyk V., Shopina I. Regarding the Problem of Defining the Concept of «Administrative and Legal Provision of Citizens' Rights» Amazonia Investiga. 2020. Vol. 9, Num. 26. P. 473–478.

2. Kronivets T., Zozulia I., Zozulia O., Melnychuk S., Luts L., Karmazina C. Protection of the Right to Information on One's Health by Authorized State Bodies. SRP. 2020. Vol. 11 (10). P. 803–806.

3. Lande D., Dmytrenko O., Radziievaska O. Subject Domain Models of Jurisprudence According to Google Scholar Scientometrics Data. CEUR Workshop Proceedings. 2020. Vol. 2604. P. 32–43.

4. Dovhan O. D., Bohdanovych V. Yu., Syrotenko A. M., Pievtsov H. V., Dublian O. V. Method of Information and Timing Support of Global, Local Socio-Political and other Processes in the Contemporary Security Environment. Nauka innov. 2020. Vol. 16 (2). P. 101–107.

5. Tkachuk T. Y., Chystokletov L. G., Khytra O. L., Shyshko V. V., Ostapenko L. O. Philosophical reflections on the information society in the context of a security-creating paradigm. Int. J. Electronic Security and Digital Forensics. 2020. Vol. X, No. V. P. 21–32.

6. Kostenko O., Loshytskyi M., Koropatnik I., Tereshchuk G., Karelina V. Organization competence of NATO information security policy. *Journal of security and sustainability online*. 2020 March. Vol. 9. Num. 3.

7. Gusarov S., Zolotar O., Belanuk M., Svyrydova L. Legal Principles of Opposition to Separatism in the Modern State. *Revista Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9, Iss. 29. P. 29–36.

8. Padalka A., Belevtseva V., Shevchenko S., Fomenko A., Prymachenko V. Ensuring national economic security in the functional strategy of the state border guard service of Ukraine. *Journal of security and sustainability Issues*. 2020. Vol. 1, Iss. 10.

Крім того, за звітний період Інститутом було видано 13 монографій, 18 підручників, посібників, наукових оглядів, науково-практичних коментарів, 1 збірник конференції, 123 статті, 33 з яких опубліковані в наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Web of Science, Scopus), та 109 тез наукових доповідей.

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса

У 2020 році Інститут на виконання показників паспорту бюджетної програми 6581040 опублікував 6 монографій, 2 підручники, 9 збірників наукових праць, 81 статтю у вітчизняних виданнях та 27 статей у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, а саме:

Монографії – 6:

1. Гальцова О. В., Степанюк А. Х. Принцип поваги до прав і свобод людини у кримінально-виконавчому законодавстві, виконанні і відбуванні покарань : монографія. Харків : Право, 2020. 224 с.

2. Запобігання корупції у приватному секторі : монографія / за заг. ред. Б. М. Головкина. Харків : Право, 2020.

3. Зменшення можливостей вчинення злочинів: стратегічний підхід до запобігання злочинності в Україні / В. С. Батиргарєєва,

В. В. Голина, М. Г. Колодяжний, С. С. Шрамко та ін. Харків : Право, 2020. 294 с.

4. Новікова К. А. Обмеження свободи як вид покарання. Харків : Право, 2019. 288 с. (Вийшла друком у 2020 р.).

5. Подкопаєв С. В. Організація та діяльність прокуратури в Україні : монографія. Харків : Право, 2020. 364 с.

6. Demidova L. N. Property as an object of criminal and legal protection: New approach to understanding and the ways of its implementation. Current problems of the penal law and criminology // Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologi / Collective monograph by the editors of E. W. Pływaczewski and E. M. Guzik-Makaruk. Warszawa : Wydawnictwo C. H. Beck, 2019. P. 44–62. (Вийшла друком у 2020 р.).

Підручники – 2:

1. Автухов К. А., Гель А. П., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 432 с.

2. Кримінологія : підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голина, О. В. Лисодєд та ін. ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 384 с.

Збірники наукових праць – 9:

1. Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України : матеріали міжнар. наук. конф. (Харків, 17–19 жовт. 2019 р.) / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), А. П. Гетьман, Ю. В. Балулін та ін. Харків : Право, 2019. 500 с. (Опублікована у 2020 р.).

2. Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації : матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу (Харків, 15 трав. 2020 р.) / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), Л. М. Демидова (заст. голов. ред.), А. П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2020. 776 с.

3. Правові засади епідемічної безпеки: виклики та перспективи : матеріали інтернет-конф. (Полтава, 29 квіт. 2020 р.). Харків : Право, 2020. 316 с.

4. Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. / редкол.: В. І. Борисов та ін. Харків : Право, 2020. Вип. 39. 130 с.

5. Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. / редкол.: В. І. Борисов та ін. Харків : Право, 2020. Вип. 40. 148 с.

6. Конституційні засади захисту прав пацієнтів у період пандемії : матеріали IV Медико-правового форуму (м. Харків, 11 груд. 2020 р.). Харків : Право, 2020. 78 с.

7. Запобігання корупції у приватному секторі : матеріали наук.-практ. онлайн «круглого столу», присвяч. 25-річчю із дня створення НДІ вивчення проблем злочинності та 95-річчю із дня народження акад. Володимира Сташиса (м. Харків, 1 лип. 2020 р.). Харків : Право, 2020. 214 с.

8. Збірник нормотворчої та науково-аналітичної діяльності фахівців Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України у 2019 р.: законопроекти, науково-правові висновки, пропозиції та зауваження до законодавства / упоряд.: В. С. Батиргарєєва, Д. П. Євтєєва, В. І. Борисов, С. С. Шрамко та ін. Харків : Право, 2020. 320 с.

9. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: постатейна систематизація окремих правових позицій Верховного Суду : посібник / наук. ред.: І. В. Гловюк, М. І. Пашковський, Д. В. Пономаренко, Ю. В. Жовтан. Одеса : Фенікс, 2020. 424 с.

Наукові статті – 81, зокрема:

1. Борисов В. І. Склад злочину та місце потерпілого в його структурі. *Право України*. 2020. №2. С. 138–150.

2. Борисов В. І., Пашенко О. О. Щодо розуміння доктринальної концепції «безпека – стан захищеності». *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2020. №1 (13). С. 126–144.

3. Новікова К. А. Критерії обмеження права на особисту свободу людини в заходах кримінально-правового характеру. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020. №1. С. 100–106.

4. Новікова К. А. Ознаки та поняття обмежувальних заходів у Кримінальному кодексі України. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2020. Вип. 39. С. 54–60.

5. Шепітько М. В. Формування кримінальної політики як науки кримінально-правового циклу. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 2 (18). С. 1–12.

6. Пашков В. М., Гуторова Н. О. Імунопрофілактика в механізмі забезпечення та захисту права на здоров'я. *Право України*. 2020. №3. С. 61–84.

7. Забуга Ю. Ю., Михайліченко Т. О. Форми експлуатації людини: частина I. *Форум права*. 2020. №62 (3). С. 29–43.

8. Гуторова Н. О. Фармацевтичні злочини в проєкті Кримінального кодексу України: починаємо публічну дискусію. *Аптека*. 2020. №43.

9. Гальцова О. В. Безпека засуджених та персоналу установ виконання покарань під час пандемії. *Часопис Київського університету права*. 2020. №2. С. 369–374.

10. Кутепов М. Ю. Виправлення та ресоціалізація засуджених неповнолітніх: шляхи вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №1. С. 222–226.

11. Кутепов М. Ю. Праця засуджених як шлях до ресоціалізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №7. С. 322–325.

12. Степанюк А. Х. Колонія чи в'язниця? Погляд на УВП з позиції історичного ревізйонізму. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2020. №1 С. 20–37.

13. Степанюк А. Х. Режим – це не «порядок виконання і відбування покарання», а програма соціальної допомоги при поводженні з ув'язненими. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2020. №2 (12). С. 110–125.

14. Яковець І. С., Лук'яненко Є. О. Проблеми та шляхи оптимізації виконання адміністративного стягнення у виді суспільно-корисних робіт. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2020. №2 (12). С. 51–58.

15. Батиргарєєва В. С., Бабенко А. М. Вплив установ виконання покарань і попереднього ув'язнення на криміногенну ситуацію в Україні. *Право України*. 2020. №2. С. 164–183.

16. Батиргарєєва В. С. Концептуальна модель захисту інформаційного простору України засобами кримінального права. *Інформація і право*. 2020. №1 (32). С. 110–119.

17. Батиргарєєва В. С. Основні напрями протидії поширенню дезінформації (на прикладі пандемії COVID-19). *Інформація і право*. 2020. №2 (33). С. 121–131.

18. Батиргареева В. С. Питання боротьби з рецидивною злочинністю у матеріалах Конгресів ООН щодо запобігання злочинності та поводження з правопорушниками. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 39–45.

19. Голіна В. В. Теоретико-прикладні засади стратегії скорочення злочинності: сучасний досвід і перспективи. Проблеми законності. 2020. Вип. 150. С. 141–149.

20. Голіна В. В., Шрамко С. С. Вплив класичної кримінології на кримінологічну політику сьогодення. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 32–38.

21. Колодяжний М. Г. Теорія розбитих вікон: сутність і практика застосування. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 67–72.

22. Колодяжний М. Г. Архітектурна профілактика злочинності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2020. № 1. С. 259–269.

23. Колодяжний М. Г. Застосування сучасних технологій у сфері запобігання злочинності. Вісник Асоціації кримінального права України. 2020. № 1. С. 178–195.

24. Данильченко Ю. Б. Сучасні біотехнології та їх роль у зменшенні можливостей вчинення злочинів. Вісник Асоціації кримінального права України. 2020. № 1. С. 163–177.

25. Калініна А. В. Пандемія вірусу vs правопорядок: кримінологічний прогноз. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 39–45.

26. Батиргареева В. С., Бабенко А. М. Аналіз сучасної криміногенної ситуації в Україні як інформаційна модель для розробки стратегії зменшення можливостей вчинення злочинів. Архів кримінології та судових наук. 2020. № 1. С. 39–53.

27. Данильченко Ю. Б. Типологія жертв тероризму та її значення для віктимологічної профілактики цього явища. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2020. № 2. С. 97–108.

28. Данильченко Ю. Б. Мотивація індивідуальної злочинної поведінки, пов'язаної з тероризмом. Наше право. 2020. № 3. С. 65–70.

29. Христич І. О. Проблеми розробки методики встановлення реальних обсягів корупції у приватній сфері України. Вісник Луганського Державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2020. № 1 (89). С. 101–109.

30. Христич І. О. Використання технологій штучного інтелекту – один із напрямів запобігання корупції у приватній сфері України. Журнал східноєвропейського права. 2020. № 82. С. 130–135.

31. Дзюба А. Ю., Панова С. В. Доброчесність бізнесу і корпоративна етика в умовах пандемії. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 4. С. 699–708.

32. Новіков О. В. Особливості юридичної відповідальності службових осіб юридичних осіб приватного права та інших суб'єктів приватної сфери за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень в Україні. Журнал східноєвропейського права. 2020. № 79. С. 34–47.

33. Шило О. Г. Від ідеї до конституційної норми: аналіз наукового доробку академіка В. Я. Тація. Проблеми законності. 2020. Спецвип. С. 52–62.

34. Дунаєва Т. Є. Впровадження профілактичної діяльності під час досудового розслідування кримінальних правопорушень в Україні. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 39. С. 85–90.

35. Клепка Д. І. Індикатори якості кримінального процесуального законодавства, що регулює порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Вип. 40. С. 54–62.

36. Крайник Г. С., Дунаєва Т. Є. Якість кримінального процесуального законодавства України, яке регулює підстави та порядок застосування застави. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2020. № 3 (91). С. 102–117.

37. Клепка Д. І., Демура М. І., Крицька І. О. Забезпечення прав та законних інтересів особи в умовах «діджиталізації» кримінального провадження. Часопис Київського університету права. 2020. № 1. С. 295–301.

38. Клепка Д. І., Демура М. І., Крицька І. О. Щодо обмеження прав особи під час вилучення цифрових джерел доказової інформації у кримінальному провадженні. Форум права. 2020. № 60 (1). С. 37–46.

39. Москвич Л. М. Порушення єдності статусу суддів шляхом диференціації розміру суддівської винагороди. Юридична Україна. 2020. № 1. С. 63–64.

40. Подкопаєв С. В. Загальні підходи до визначення поняття «організація прокуратури». Часопис Київського університету права. 2020. № 1. С. 114–117.

41. Подкопаєв С. В. Про функціональний та інші підходи до розгляду діяльності прокуратури. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2020. № 1. С. 287–293.

42. Трофименко В. М., Глинська Н. В., Клепка Д. І. Остаточність постанови прокурора про закриття кримінального провадження. Юридичний вісник України. 2020. № 11–12 (1288–1289). С. 10–11.

43. Трофименко В. М., Глинська Н. В., Клепка Д. І. Остаточність постанови прокурора про закриття кримінального провадження. Юридичний вісник України. 2020. № 13–15 (1290–1292). С. 10–11.

44. Шепітько В. Ю. Роль міжнародних та національних неурядових організацій (асоціацій) в розвитку криміналістики в Україні. Криміналіст першодрукований. 2020. № 20. С. 10–18.

45. Шевчук В. М. Інновації у криміналістичній техніці: сучасні можливості та проблеми застосування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2020. № 43. С. 146–151.

46. Шевчук В. М. Сучасні проблеми криміналістичної тактики: традиційні та інноваційні напрямки розвитку. Проблеми законності. 2020. Вип. 150. С. 199–215.

47. Шевчук В. М. Методологічні проблеми формування понятійного апарату криміналістичної інноватики. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. № 2. С. 170–183.

48. Шевчук В. М. Поняття та система засобів криміналістичної тактики: деякі проблеми вдосконалення. Вісник Запорізького на-

ціонального університету. Серія «Юридичні науки». 2020. № 2. С. 169–177.

49. Шевчук В. М. Концептуальні основи формування окремих криміналістичних методик (проблеми визначення поняття та ознак). Актуальні проблеми держави і права. 2020. № 86. С. 246–258.

50. Шевчук В. М. Інноваційні криміналістичні продукти у правозастосовній діяльності : поняття, ознаки та проблеми впровадження у практику. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2020. Т. XXVI. С. 139–155.

51. Шевчук В. М. Сучасне розуміння криміналістичної тактики: поняття, ознаки, предмет і завдання. Теорія та практика правознавства. 2020. Вип. 1 (17).

52. Шевчук В. М. Засоби криміналістичної тактики: поняття та система. Актуальні проблеми правознавства. 2020. Вип. 2 (22). С. 166–180.

53. Шевчук В. М. Структура окремої криміналістичної методики: сучасні наукові підходи та перспективи досліджень. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 31 (70), № 4.

54. Шевчук В. М. Сучасні наукові концепції формування типової структури окремої криміналістичної методики. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 4. С. 359–365.

55. Павлюк Н. В. Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності: зміст та напрями. Теорія і практика правознавства. 2020. Вип. 1 (17).

56. Павлюк Н. В. Роль відеофіксації під час допиту за участю неповнолітніх підозрюваних. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2019. Вип. 20. С. 103–109.

57. Яремчук В. О. Судова балістика у системі криміналістичних знань. Проблеми законності. 2020. Вип. 150. С. 244–252.

Статті у закордонних наукових журналах, що індексуються в Web of Science Core Collection і Scopus, – 27, зокрема:

1. Batorygareieva V. S., Kalinina A. V., Babenko A. M. Energy infrastructure objects of Ukraine as a public health threat: criminological analysis. Wiadomości Lekarskie. 2019. Tom LXXII, nr 12 cz. II. P. 2434–2440.

2. Demidova L. M., Hayrapetyan A. S., Sarana S. V., Kalian O. S. Ways of improving the activities of the deposit guarantee fund: economic and legal aspect. Financial and credit activity problems of theory and practice. 2019. Vol. 4, № 31. P. 4–11.

3. Demidova L. M., Demidova E. E., Dudchenko A. Y. Vaccination against infectious diseases: international standards of patient's rights. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. Tom LXXII, nr 12 cz. II. P. 2518–2523.

4. Derevyanko B. B., Pashkov V. M., Turkot O. A., Zahrisheva N. V., Bisiuk O. S. Addressing the issue of corporate raiding in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. № 18 (1). P. 171–180.

5. Gutorova N., Soloviov O., Olejnik D. Improper healthcare marketing: german and Ukrainian experience in prevention. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. T. LXXII, nr 12 cz. II. P. 2404–2409.

6. Haltsova O. V., Kutieпов M. Yu., Stepaniuk A. F. Recommendations of the Council of Europe as a Guide for the Development of Criminal Executive Law of Ukraine. *International Journal of Criminology and Sociology*. 2020. № 9. P. 1557–1566.

7. Horodovenko V. V., Pashkov V. M., Udovyka L. G. International legal instruments in the field of bioethics and their impact on protection of human rights. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. Vol. LXXIII, Iss. 7. P. 1554–1560.

8. Kaija S., Kudeikina I., Gutorova N. Medical and Procedural-Legal Aspects of Inpatient and Outpatient Forensic Psychiatric Examination. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. Vol. LXXIII, Iss. 7. P. 1533–1538.

9. Nazarov I. V. et al. Independence of an Advocate in Disciplinary Proceedings: Comparative Approach with a Focus on Ukrainian Experience. *Journal of Advanced Research in Law and Economics [S.I.]*. 2020. Vol. 10, No. 2. P. 603–615.

10. Pashkov V., Harkusha A., Harkusha Y. Stand-alone software as a medical device: qualification and liability issues. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. Vol. LXXIII, Iss. 10. P. 2282–2288.

11. Pashkov V., Trotska M., Harkusha A. The theoretical and legal basis for environmental risk as a possible measurement of harm to the environment and human health. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. Vol. LXXII. P. 2133–2140.

12. Romashkin S., Shulzhenko N., Kotova L. The mechanism of international cooperation accordingly to UN Convention against Transnational Organized Crime. *Revista de la Universidad del Zulia*. 2020. Oct. P. 389–402.

13. Shepitko V., Kurapka V., Malewski H., Ackermann R. Schaffung eines einheitlichen europäischen kriminalistischen Raumes. *Kriminalistik: Unabhängige Zeitschrift für die kriminalistische Wissenschaft und Praxis*. 2020. №6. 74. Jahrgang. S. 355–363.

14. Shepitko V., Olkhovskiy V., Shepitko M. The Process of Scientific Knowledge Integration in Crime Prevention and Trends of Medical Criminalistics Development in Ukraine in XIX – early XX century. *Wiadomosci Lekarskie*. 2020. Vol. 1.

15. Shepitko V., Shepitko M., Simakova-Yefremian E., Kolomiitsev A. The Determination of the Bullet Velocity After Ricochet Using Computer Modeling *AFTE Journal*. 2020. Vol. 52, №2. P. 1–8.

16. Shepitko V., Tishchenko V., Vasylynchuk V., Nykyforchuk D., Shepitko M. Some aspects of Foreign Experience in Combating Human Trafficking. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. №22 (5). P. 1–12.

17. Shevchuk V.M. and etc. State-private partnership in the field of medical services: principles, forms and signs. *Revista inclusiones*. 2020. Vol. 7, Iss. 4. P. 580–597.

18. Shulzhenko N., Romashkin S., Rubashchenko M., Tatarenko H. The problematic aspects of International core crimes and transnational crimes accordingly to International Law. *Revista de la Universidad del Zulia*. 2020. Oct. P. 376–388.

19. Shulzhenko N., Romashkin S. Internet fraud and transnational organized crime, *Juridical Tribune (Tribuna Juridica)*. Bucharest Academy of Economic Studies. Law Department. 2020. Vol. 10 (1). P. 162–172.

20. Shulzhenko N., Romashkin S., Shulzhenko O., Mokhonchuk S. Implementation of international crimes under the Rome Statute into national legal systems. *Amazonia Investiga*. 2020. №9 (28). P. 528–535.

Крім того, співробітниками Інституту у 2020 році підготовлено та видано 11 підручників, лекцій, навчальних та навчально-мето-

дичних посібників; 65 наукових статей у наукових фахових виданнях; 16 статей у закордонних наукових журналах, що індексуються в Web of Science і Scopus; 187 тез наукових доповідей.

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

Співробітники Інституту активно працюють над підготовкою друкованої продукції у сфері інноваційного розвитку. Так, на виконання паспортів бюджетної програми 6581040 співробітниками Інституту було видано 5 монографій та науково-практичних посібників, 7 збірників наукових праць, 37 наукових статей у вітчизняних виданнях, 21 статтю у наукових виданнях, які індексуються в міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, а саме:

Монографії, науково-практичні посібники – 5:

1. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / за ред. Н. М. Внукової, С. В. Глібка. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 304 с.

2. Нормативно інституційне забезпечення сприяння господарській діяльності в інноваційному суспільстві : монографія / за ред. А. П. Гетьмана, О. О. Дмитрик, К. О. Токаревої. Харків : Право : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 312 с.

3. Стан господарської діяльності окремих об'єднаних територіальних громад Харківської області : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського, Н. М. Внукової. – Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 88 с.

4. Правове забезпечення функціонування Національної інноваційної системи в сучасних умовах : колект. моногр. / за заг. ред. С. В. Глібка, О. В. Розгон. Харків : Право, 2020. 360 с.

5. Інноваційне право : наук.-практ. посіб. 2-ге вид., допов. / за заг. ред. С. В. Глібка, А. В. Стріжкової. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 244 с.

Збірники наукових праць – 7:

1. Регіональні інноваційні ініціативи: завдання та шляхи вирішення : зб. наук. пр. за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 5 черв. 2020 р.) / редкол.: Ю. В. Георгієвський, С. В. Глібко. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 164 с.

2. Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років : зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (м. Харків, 23 січ. 2020 р.) / за ред. С. В. Глібко, Ю. В. Георгієвського. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 119 с.

3. Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.) / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги, Т. В. Курман. Харків : Юрайт, 2020. 464 с.

4. Modern problems of the development of law and economics in an innovative society : scientific collection works of the International scientific and practical conference, March 20, 2020 / Ed. M. Petrova, S. Glibko. Veliko Tarnovo : Publishing House “ACCESS PRESS”, 2020. 278 p.

5. Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарській діяльності в сучасних умовах : зб. наук. пр. за матеріалами III круглого столу (м. Харків, 25 черв. 2020 р.) / редкол.: М. В. Шульга, С. В. Глібко. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 312 с.

6. Стратегії підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку малого і середнього інноваційного підприємництва : зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України №2 за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 16 листоп. 2020 р.) / за ред. А. В. Стріжкової. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 196 с.

7. Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії : зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 1 за матеріалами круглого столу (м. Харків, 18 верес. 2020 р.) / за ред. А. В. Стріжкової. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 220 с.

Наукові статті у вітчизняних виданнях – 37, зокрема:

1. Бойчук Р. П. Державне управління та державне регулювання економічної діяльності в Україні: проблеми правового регулювання. Право та інноваційне суспільство. 2020. №2 (15). С. 86–96.

2. Борисов І. В. Відносини залежності, що виникають при створенні інститутів спільного інвестування. Право та інноваційне суспільство. 2020. №2 (15). С. 68–72.

3. Вапнярчук Н. М. Світовий досвід професійного розвитку персоналу. Право та інновації. 2020. №2 (30). С. 63–69.

4. Внукова Н. М. Активізація розширення доступу до засобів фінансування реалізації інноваційних проєктів малого та середнього підприємництва. Право та інновації. 2020. №2. С. 17–23.

5. Знаменський Г. Л. Методичні засади дослідження ефективності інноваційного законодавства. Право та інновації. 2020. №4 (32). С. 32–37.

6. Колісник А. С. Правове регулювання фінансового контролю за діяльністю суб'єктів господарювання. Право та інновації. 2020. №3 (31). С. 71–77.

7. Курашова І. М. Господарсько-правова відповідальність членів саморегульованих організацій в будівельній галузі. Підприємництво, господарство і право. 2020. №3. С. 77–83.

8. Петришина М. О. Теоретико-правові проблеми забезпечення надання публічних послуг суб'єктам господарювання органами місцевого самоврядування. Право та інновації. 2020. №2 (30). С. 93–99.

9. Семенова М., Гунаре М. Напрямки вдосконалення господарсько-правового регулювання діяльності туроператорів в зв'язку з COVID-19. Право та інновації. 2020. №2 (30). С. 39–44.

10. Токарєва К. О. Правове регулювання «доступних кредитів 5-7-9 %» в Україні. Право та інновації. 2020. №3 (31). С. 60–65.

11. Шовкопляс Г. М. Специфіка контролю на ринку фінансових послуг залежно від виду небанківських фінансових послуг. Досвід ЄС. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2020. №27 С.156–162.

12. Бринцев В. Д. Концепція удосконалення системи інноваційного права. Право та інновації. 2020. Вип. 4 (32). С. 38–45.

13. Глібко С. В. Проблеми формування регіональної інноваційної системи Донецького регіону. Право та інновації. 2020. Вип. 4 (32). С. 46–54.

14. Гречко О. О. Забезпечення інноваційного процесу місцевими органами влади: нормативно-правовий аспект. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 2 (15).

15. Давидюк О. М. Окремі аспекти реалізації господарсько-правової компетенції органів місцевого самоврядування на впровадження інновацій. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 1 (14). С. 14–18.

16. Жорнокуй Ю. М. Публічно-правові засоби інвестування малого та середнього інноваційного підприємництва в Європейському Союзі. *Право та інновації*. 2020. Вип. 1 (29). С. 7–13.

17. Завадська А. Т. Щодо інформаційно-комунікативної взаємодії суб'єктів інноваційного процесу: національний та міжнародний досвід. *Право та інновації*. 2020. Вип. 3 (31). С. 34–38.

18. Завадська А. Т., Водолазький С. Г. Проблеми становлення бізнес-ангелів в інноваційному процесі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 2 (15).

19. Іванова К. Ю. Інтереси учасників трансферу технологій та механізм їх забезпечення. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 2 (15).

20. Клімова Г. П. Трансфер знань як найважливіша функція дослідницьких університетів. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 1 (14). С. 53–60.

21. Любчич А. М. Стимулювання інновацій в державному секторі: зарубіжний досвід. *Право та інновації*. 2020. Вип. 1 (29). С. 22–27.

22. Любчич А. М., Подрез-Ряполова І. В. Основні фактори стимулювання інноваційного розвитку України. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. Вип. 2 (15).

23. Мартыненко И. Э., Розгон О. В. Функционирование технологических парков как одно из направлений государственно-частного партнерства в инновационной сфере. Проблемы гражданского права и процесса : сб. науч. ст. Вып. 5 / ГрГУ им. Я. Купалы ; редкол.: И. Э. Мартыненко (гл. ред.) [и др.]. Гродно : ГрГУ, 2020. С. 94–102.

24. Подрез-Ряполова І. В. Використання інноваційного підходу смарт-спеціалізації щодо забезпечення регіонального розвитку в Україні. *Право та інновації*. 2020. Вип. 1 (29). С. 35–39.

25. Розгон О. В. Фізичні особи, які безпосередньо беруть участь у створенні, трансфері та застосуванні технологій та/або їх складових. *Право та інновації*. 2020. Вип. 1 (29). С. 14–21.

26. Єгорова-Луценко Т. П. Цифровізація системи надання соціальних послуг в Україні. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. №2 (15).

27. Кохан В. П. Цифровізація діяльності Пенсійного фонду України. *Право та інновації*. 2020. №3 (31). С. 7–12.

28. Панфілова Д. А. Криптовалютна дегінізація: новели законодавства Європейського Союзу та значення для вітчизняного ринку. *Право та інновації*. 2020. №1 (20). С. 28–34.

29. Пасмор Ю. В., Кулик М. М. Інформаційні технології та ресурси Open Science: бібліометричне, наукометричне бачення. *Право та інновації*. 2020. №3. С. 24–33.

30. Шаповалова О. В. Правові умови створення та адміністрування електронних публічних реєстрів. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2020. №1 (39). С. 37–42.

31. Шевченко Л. С. HR 4.0: революція в сфері людських ресурсів. Економічна теорія та право. 2020. №4 (43). С. 26–45.

Наукові публікації співробітників Інституту в закордонних наукових журналах, що індексуються в Web of Science Core Collection і Scopus, – 21:

1. Derevyanko B., Pashkov V. M., Turkot O. A., Zahrisheva Na. V., Bisiuk O. S. Addressing the issue of corporate raiding in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. №18 (1). P. 171–180.

2. Dmytryk O. O. et al. State Legal Forms of Interaction with Debt Obligations and State Losses. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, [S. l]. 2020. Vol. 11, no. 2. P. 342–348.

3. Gutorova N., Pashkov V., Soloviov A. Legal means of ensuring competition in pharmacy. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. Vol. LXXV, Iss. 10. 2020.

4. Liubchych A., Arjjumend H., Daria P., Savchuk O. Analysis of Ukrainian National Legislation and European Union Standards on Ani-

mal Use for Scientific Purposes: Directions and Prospects. *Grassroots Journal of Natural Resources*. 2020. Vol. 3 (3). P. 1–15.

5. Liubchych A., Savchuk O., Kondratenko D. Legal Foreign Practices In Land Cadaster Systems: An Experience For Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, No. 2. P. 325–337.

6. Liubchych A., Savchuk O., Vrublevska-Misiuna K. Legal Forest Management Problems: EU Experience. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, No. 1. P. 205–219.

7. Matyushenko I., Hlibko S., Petrova M., Pasmor M., Loktionova M. Assessment of the Development of Foreign Trade in High-tech Production of Ukraine under the Association with the EU. *Business, Management and Education*. 2020. P. 157–182.

8. Vapnyarchuk N. M., Yaroshenko O. M., Burnyagina Yu. M., Kozachok-Trush N. V., Mohilevskiy L. V. Professional Development of Employees as the Way to Innovative Country Integration. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2020. Vol. 11, No. 2. P. 683–695.

9. Kliuiev O., Vnukova N., Hlibko S., Brynza N., Davydenko B. Estimation of the Level of Interest and Modeling of the Topic of Innovation Through Search in Google Computational Linguistics and Intelligent Systems // *Proc. 4th Int. Conf. COLINS 2020*. Vol. I: Workshop / Lytvyn V., Vysotska V., Hamon T., Grabar N., Sharonova N., Cherednichenko O., Kanishcheva O. Lviv, Ukraine, April 23–24, 2020, CEUR.

10. Dmytryk O., Makukh O. Economic principles of taxation: problems of definition and embodiment in the tax legislation of Ukraine and the European states. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6, No. 2. P. 32–38.

11. Pashkov V., Harkusha A., Harkusha Ye. Stand-alone software as a medical device: qualification and liability issues. *Wiadomości Lekarskie*. 2020. Vol. LXXIII, Iss. 10. P. 2282–2288.

12. Petryshyna M. The features of the system of normative-legal acts of local self-government of Ukraine: a rejection of the Soviet Union postulates in favor of the European Union values. *Baltic Journal of European Studies*. 2019. Vol. 9, Iss. 3. P. 286–310.

13. Pukala R., Vnukova N., Achkasova S., Gorokhovatskyi O. The application of weighted decision matrix for the selection of non-state pension provision strategy. CEUR Workshop Proceedings. 2020. Vol. 2631. P. 268–273.

14. Pukala R., Hlibko S., Vnukova N., Korvat O. Power BI in ICT for Monitoring of Insurance Activity based on Indicators of Insurance Portfolios. 2020 IEEE International Conference: Problems of Info-communications Science and Technology, PIC S&T. Kharkiv, Ukraine, October 2020. P. 6–9.

15. Rahimi Ya., Matyshenko I., Kapitan R., Pronchakov Yu. Organization the Information Support of Full Logistic Supply Chains Within the Industry 4.0. International Journal for Quality Research. June 2020. Vol. 14, Iss. 4.

16. Vinnyk O. M., Shapovalova O. V., Patsuriia N. B., Honcharenko O. M., Yefremova K. V. Problem of ensuring the social direction of the legislation of Ukraine on the digital economy. Asia Life Sciences: the Asian International Journal of Life Sciences. Philippines, 2020. №22 (1). P. 133–151.

17. Strizhkova A., Tokarieva K., Liubchych A., Pavlyshyn S. Digital Farming as Direct of Digital Transformation State Policy. European Journal of Sustainable Development. 2020. Vol. 9 (3). P. 597.

18. Horodovenko V. V., Pashkov V. M., Udovyka L. G. International legal instruments in the field of bioethics and their impact on protection of human rights. Wiadomości Lekarskie. 2020. Vol. LXXIII, Iss. 7. P. 1554–1560.

19. Pashkov V. M., Harkusha A. O., Harkusha Y. O. Artificial intelligence in medical practice: regulative issues and perspectives. Wiadomości Lekarskie. 2020. Vol. LXXV, Iss. 10.

20. Vnukova N., Kavun S., Kolodiziev O., Achkasova S., Hontar D. Indicators-Markers for Assessment of Probability of Insurance Companies Relatedness in Implementation of Risk-Oriented Approach. Economic Studies. 2020. Vol. 29, Iss. 1. P. 151–173.

21. Vnukova N. M., Tokhtamysh T. O., Yagolnitskiy O. A., Hraniko K. B. Innovative approach to estimating costs of vehicle parking services. Science and innovation. 2020. Vol. 16(6). P. 95–104.

Крім того, співробітниками Інституту підготовлено 26 монографій, посібників, підручників, методичної літератури, коментарів законодавства, 35 наукових статей, 245 тез наукових доповідей, отримано 6 свідоцтв про реєстрацію авторських прав на наукові твори.

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

У 2020 році співробітниками Інституту на виконання паспорту бюджетної програми 6581040 підготовлено 4 монографії, 3 навчальні посібники, 5 збірників наукових праць і коментарів законодавства 128 статей у вітчизняних наукових виданнях, 35 статей у наукових журналах, що індексуються в Web of Science Core Collection і Scopus.

Монографії – 4:

1. Оновлення договірної регулювання приватно-правових відносин в Україні : монографія / за заг. ред. А. Б. Гриняка, О. О. Кота, М. Д. Пленюк. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 448 с.

2. Миронова Г. А. Модернізація цивільного законодавства у сфері надання медичної допомоги: теоретичні засади та практика імплементації : монографія. Київ, 2020. 200 с.

3. Гетманцев М. О., Волощук О. Т. Правовий статус арбітра міжнародного комерційного арбітражу : монографія / за заг. ред. О. Д. Крупчана. Київ, 2020. 170 с.

4. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення : монографія. Київ, 2020. 479 с.

Навчальні посібники – 3:

1. Бурило Ю. П., Вавженчук С. Я., Процишен М. В. Правове забезпечення цифрової економіки : навч. посіб. / за заг. ред. О. Д. Крупчана. Вид. 2-ге, перероб. Київ, 2020. 296 с.

2. Вінник О. М., Шаповалова О. В. Господарське право в умовах цифровізації економіки : навч. посіб. / за заг. ред. Вінник О. М. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 295 с. (Електрон. вид.).

3. Вінник О. М., Шаповалова О. В. Господарське право в умовах цифровізації економіки : навч. посіб. / за заг. ред. Вінник О. М. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 314 с. (Друк. вид.).

Збірники наукових праць та коментарів законодавства – 5:

1. Науково-практичний коментар Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» / В. А. Васильєва, В. В. Луць, Л. В. Сіщуктаін. ; за заг. ред. В. А. Васильєвої. Харків : Право, 2020. 336 с.

2. Законодавство про акціонерні товариства: новації та перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (23 жовт. 2020 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва імені акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України ; за ред. В. В. Луця. Київ ; Івано-Франківськ, 2020. 143 с. (Електрон. вид.).

3. [Гетманцев М. О.] Цивільний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 2-ге, перероб. та допов. Київ, 2020. С. 140–246.

4. Правове забезпечення ринкових відносин в умовах громадянського суспільства : зб. наук. пр. Вип. 3. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 200 с.

5. Приватноправові принципи регулювання суспільних відносин: досвід ЄС та України : зб. наук. пр. за матеріалами наук.-практ. «круглого столу» (в рамках XIV Всеукр. фестивалю науки, 15 трав. 2020 р. м. Київ). Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 200 с.

Наукові статті у вітчизняних виданнях – 128, зокрема:

1. Міловська Н. В. Роль судової практики в правовому регулюванні договірних відносин зі страхування. Слово Національної школи суддів України. 2020. №2 (31). С. 97–105.

2. Заїка Ю. О. До питання про правову природу алеаторного договору. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 95–100.

3. Міловська Н. В. Забезпечення належного виконання договірних зобов'язань зі страхування. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 100–106.

4. Гриняк А. Б., Міловська Н. В. Особливості застосування статті 392 цивільного кодексу України при визнанні права власності на новостворене нерухоме майно (за матеріалами судової практики). Вісник Національної академії правових наук України. 2020. №2. С. 78–90.

5. Zaika Yu. O. Directions of updating the inheritance legislation of Ukraine. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 2020. Vol. 27, No. 1. P. 84–99.

6. Федорченко Н. В., Федорченко В. К. Формування правової культури фахівців туристської сфери. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. № 1. С. 58–70.

7. Васильєва В. В. Корпоративний договір у світлі останніх змін до законодавства про ТОВ та ТДВ. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2020. Вип. 52.

8. Васильєва В. В. Загальні положення про обов'язки посадових осіб товариства в законодавстві України. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2020. Вип. 54.

9. Сіщук Л. В. Відповідальність учасників підприємницьких товариств за порушення корпоративного договору. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 147–152.

10. Сіщук Л. В. Корпоративні права як об'єкт цивільного обороту. Університетські наукові записки. 2020. Т. 19, № 1 (73). С. 67–76.

11. Сіщук Л. В. Перспективи удосконалення корпоративного управління в акціонерних товариствах. Ius Privatum (legal doctrine and practice / правова доктрина і практика). 2020. № 1–2. С. 29–38.

12. Вінтоняк Н. Д. Корпоративні права, набуті одним з подружжя – учасником ТОВ. Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. Вип. 1. С. 38 – 42.

13. Вінтоняк Н. Д. Правовий режим корпоративних прав, набутих жінкою/чоловіком у «фактичних шлюбних відносинах». Ius Privatum (legal doctrine and practice / правова доктрина і практика). 2020. № 1–2. С. 48–55.

14. Деревянко Б. Щодо формування та діяльності спеціалізованого інвестиційного суду України. Підприємництво, господарство і право. 2020. №3. С. 323–327.

15. Деревянко Б. Міркування про необхідність запровадження концепції розвитку «приватного права» та визначення її назви і змісту. Підприємництво, господарство і право. 2020. №4. С. 245–250.

16. Зайчук О. В., Король В. І. Новий міжнародно-правовий інструмент. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 160–165.

17. Король В. І. Міжнародно-договірні новели протидії штучному уникненню статусу постійного представництва за допомогою договору комісії. Підприємництво, господарство і право. 2020. №6. С. 273–281.

18. Король В. І. Модернізація законодавчих засад у сфері іноземного інвестування в Китаї. Підприємництво, господарство і право. 2020. №7. С. 412–423.

19. Король В. І., Небильцова О. В. Новели податкового законодавства України та *acquis* ЄС у контексті реалізації плану заходів BEPS. Університетські наукові записки. 2020. Т. 19, №1 (73). С. 221–234.

20. Король В. І. Гармонізація законодавств держав – членів ЄС щодо контрольованих іноземних компаній у сфері протидії уникненню оподаткування. Юридична Україна. 2020. №7. С. 36–48.

21. Круковес В. В. Окремі питання усиновлення чоловіком та жінкою, які проживають однією сім'єю без шлюбу. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 62–66.

22. Гансецька (Круковес) В. В. Types and system of foreign civil procedure law sources: comparative legal analysis. Молодий вчений. 2020. №5. С. 215–218.

23. Круковес В. В. Міжнародні стандарти цивільногосудочинства: поняття та ознаки. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 31 (70), №2, ч. 1. С. 90–94.

24. Гансецька В. В., Васирина Н. В. Форми врегулювання цивільно-правових спорів: міжнародні та національні стандарти. Підприємництво, господарство і право. 2020. №6. С. 16–19.

25. Миронова Г. А. Моральні засади суспільства як межа приватного розсуду суб'єктів договірних відносин у сфері надання

медичної допомоги. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 19–27.

26. Миронова Г. А. Врахування думки дитини у сфері надання медичної допомоги: міжнародні стандарти та досвід України. Медичне право. 2020. № 2 (26). С. 67–77.

27. Нагнибіда В. І. «Комерційний характер» спорів як умова їх вирішення в міжнародних арбітражах. Jurnalul juridic national: teorie și practică. 2020. № 2 (42). С. 42–48.

28. Нагнибіда В. І. Встановлення підстав арбітражного розгляду як елемент механізму правозастосування при вирішенні міжнародних комерційних спорів. Evropsky politicky a pravni discurs. 2020. № 2. С. 46–53.

29. Нагнибіда В. І. Арбітраж як суб'єкт правозастосування при вирішенні міжнародних комерційних спорів. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2020. № 2. С. 78–86.

30. Нагнибіда В. І. Проблеми визначення іноземного елемента при вирішенні спорів в міжнародному комерційному арбітражі. Науковий часопис Київського університету права. 2020. № 1. С. 361–365.

31. Нагнибіда В. І. Визначення права, застосовуваного до здатності сторін на укладення арбітражної угоди. Інтернаука. Серія: «Юридичні науки». 2020. № 3 (25). С. 76–81.

32. Нагнибіда В. І. Ефективний захист як ціль правозастосування в міжнародному комерційному арбітражі. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. № 1. С. 223–226.

33. Нагнибіда В. І. Зміст та значення арбітрабільності предмета спору у правозастосовній діяльності арбітражу. Юридичний вісник. 2020. № 3. С. 209–217.

34. Нагнибіда В. І. Процесуальні та правозастосовні наслідки суперечності арбітражного рішення публічному порядку країни місця виконання. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2020. № 3. С. 50–56.

35. Пільков К. Властивості доказів та критерії їх оцінювання. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 86–99.

36. Пільков К. Питання факту та права: фундаментальне і прикладне розмежування обставин справи, їх юридичної кваліфікації і застосування права. *Право України*. 2020. № 8. С. 144–194.

37. Попович Т. Г. Підтримний розвиток як правова основа екологічності економічних відносин. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 165–169.

38. Prymak V. D. Interaction of private and public law mechanisms of compensation for nonpecuniary damage. *Asia Life Sciences*. 2020. Issue 1. P. 57–74.

39. Примак В. Д. Цивільно-правова відповідальність держави за шкоду, завдану воєнними діями і терористичними актами. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 32–39.

40. Примак В. Д. Розірвання договору як спосіб цивільно-правового захисту в кризових умовах. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 43–49.

41. Семіног С. В. Реалізація права дитини на освіту в умовах карантинних обмежень. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 159–165.

42. Гончаренко О. М. Реалізація концепції корпоративної соціальної відповідальності в Україні. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 137–142.

43. Черненко О. А. Адвокатування конкуренції та сучасні інформаційні технології. *Приватне право і підприємництво*. 2020. Вип. 20. С. 157–159.

44. Ковалишин О. Р. Правові запозичення: pro et contra. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 42–47.

45. Ковалишин О. Р. Товариства осіб в країнах Східної Європи (на основі статистичних даних). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 98–104.

46. Ковалишин О. Р. Партнерське товариство як альтернативна форма товариств осіб. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70), № 1. С. 89–94.

47. Ковалишин О. Р. Ефективність правових запозичень. *Юридичний електронний фаховий журнал*. 2020. № 1. С. 92–95.

48. Ковалишин О. Р. Роль Принципів корпоративного управління ОЕСР в корпоративному праві України та за кордоном. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2020. № 60. С. 63–67.

49. Ковалишин О. Р. Канюка І. Спеціалізовані суди в сфері захисту інтелектуальної власності: переваги та недоліки. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 31 (70), № 2. С. 146–149.

50. Полюхович В. І. Перспективи вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції (з практики законотворення). Підприємництво, господарство і право. 2020. № 10. С. 51–60.

51. Полюхович В. І. Щодо окремих законодавчих пропозицій до Закону України «Про захист економічної конкуренції». Підприємництво, господарство і право. 2020. № 12.

52. Черненко О. А., Кологойда О. В. Правовий статус незалежних членів наглядових рад державних підприємств. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 12.

53. Гайдулін О. О. Правова концепція інтерпретивізму: перспективи розвитку європейської правової герменевтики. *Ius Privatum (legal doctrine and practice / правова доктрина і практика)*. № 1–2. 2020. С. 56–63.

54. Галянтич М. К., Пижова О. В. Припинення подружжям права спільної сумісної власності на житло. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 116–121.

55. Кочин В. В. Європеїзація принципів (засад) цивільного законодавства України. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 58–61.

56. Крупчан О. Д. Синхронізація розвитку приватноправової сфери і громадянського суспільства як актуальне завдання науки приватного права. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 5–7.

57. Майданик Р. А. Методика права України в умовах європеїзації: універсальний метод, алгоритм, етапи вирішення юридичного спору (казусу). Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 8–19.

58. Янчук І. А. Прагматичне спрямування засобів мовного вжитку юридичної галузі на вирішення завдань реалізації євроінтеграційної стратегії України. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 39–44.

59. Майданик Р. Правове регулювання відносин сурогатного материнства з іноземним елементом. Імплементация кращого досвіду в Україні. Право України. 2020. №3. С. 121–138.

60. Кузнєцова Н. С., Кот О. О., Гриняк А. Б., Пленюк М. Д. Скасування Господарського кодексу України: потенційні наслідки та необхідні передумови. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. Т. 27, № 1. С. 14–55.

61. Заїка Ю. О. Напрямки оновлення спадкового законодавства. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. Т. 27, № 1. С. 142–163.

62. Пожоджук Р. В. Свобода договору в аспекті споживчих відносин. Приватне право і підприємництво. 2020. Вип. 20. С. 106–111.

63. Вінник О. Правові проблеми цифровізації в ракурсі нових загроз для суспільного благополуччя. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2020. № 39. С. 11–18.

64. Вінник О. Переваги та ризики цифровізації економіки: проблеми правового регулювання. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 3. С. 56–62.

65. Вінник О. Правові проблеми цифровізації в ракурсі нових загроз для суспільного благополуччя. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2020. № 39. С. 11–18.

66. Вінник О. Роль модельних установчих документів (шаблонів) в процесі цифровізації сфери господарювання. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 7. С. 62–68.

67. Пацурія Н. Окремі питання цифровізації відносин щодо захисту прав та законних інтересів споживачів небанківських фінансових послуг. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 8. С. 196–204.

Статті у наукових виданнях, які індексуються в міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, – 35, зокрема:

1. Zaika Yu. O., Skrypnyk V. L., Sofiiuk T. O. Permanent inheritance as an object of civil rights: theoretical aspects. *Asia Life Sciences*. July 2020. P. 153–170.

2. Fedorchenko N. V., Shymon S. I., Vyshnovetska S. V., Mikhevykh L. V., Bazhenov M. I. Community Organisation as a Subject of Civil Relations According to Law of Ukraine and CIS Countries. *Osservatorio del diritto civile e commerciale*. 2020. № 1. P. 353–370.

3. Haliyants, M. K., Shabalin, A. V., Pozhodzhuk, R. V., Shtefan, O. O. The establishment and development of a system of protection of intellectual property rights in Europe and the USA. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22, No. 1. P. 21–38.

4. Petryshyn O. V., Kuznietsova N. S., Kot O. O. Transformation of approaches to the right of the individual to information in keeping with European integration. *Rivista Di Studi Sulla Sostenibilita*. 2020. Vol. 1. P. 423–440.

5. Vasylyeva V. A., Dergachov V. S., Kabaha A., Gribincea A. A., Kovach D. L. Structuring Relations in Civil Law after the Termination of Relations between Subjects. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2020. Vol. 11, no. 1. P. 237–245.

6. Sishchuk L. V., Zozulyak O. I., Oliinyk O. S., Slipenchuk N. A., Paruta Yu. I. Actual Issues of Treaty Law in CIS Countries. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, [S. 1.]. 2020. Vol. 10, no. 7. P. 2207–2220.

7. Bilousov Y. V., Hariievska M. B., Bondarenko-Zelinska N. L., Trach O. M., Chudyk-Bilousova N. I. Digitalization of civil justice in Ukraine. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 209–226.

8. Korol V. I., Zaichuk O. V., Nebyltsova O. V., Derevyanko B. V., Pilkov K. M. EU trends of digital services taxation: Controversial regional context for ukrainian legislation modernization. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 75–93.

9. Prymak V. D. Interaction of private and public law mechanisms of compensation for nonpecuniary damage. *Asia Life Sciences*. 2020. Issue 1. P. 57–74.

10. Bobryk V. I., Makhinchuk V. M., Chernenko O. A., Reznik H. O. The concept and signs of justice in civil cases under the procedural law of Ukraine. *Asian Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 113–131.

11. Berestova I., Khotynska-Nor O., Kopytova O., Bratel O., Dronov S. Subordinate Relationship between Civil and Constitutional Legal Proceedings in the Countries with an Autonomous Body of Constitutional Control. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23.

12. Berestova I., Yurovska G. Constitutional Court in the mechanism of domestic remedies in states with direct access to constitutional justice. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 7, No. 2. P. 18–25.

13. Korolenko V. M., Kryvosheina I. V., Levkivskiy B. K., Marchenko S. I., Otradnova O. O. Oral hearing of a civil case in the context to the right to a fair trial. *Asian Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 95–112.

14. Hetmantsev M., Hetmantseva N., Kiriiak O. Prevention and Counteraction of Discrimination at the Workplace. *Journal of law and political sciences*. Vol. 23. P. 158–180.

15. Vinnyk O. M., Shapovalov O. V., Patsuriia N. B., Honcharenko O. M., Yefremova K. V. The problem of ensuring the social direction of the legislation of Ukraine on the digital economy. *Asia Life Sciences*. July 2020. P. 133–151.

16. Bakalinska O., Belianevych O., Honcharenko O. Advocacy of competition in the mechanism of state regulation of the economy. *International Journal of Financial Research*. 2020. № 11 (1). P. 425–433.

17. Kovalyshyn O. R., Vivcharenko O. A., Gryshko U. P. Legal borrowings in the area of civil rights and interests protection under the legislation of Ukraine and the EU. *Rivista Di Studi Sulla Sostenibilita*. 2020. Vol. 1. P. 301–311.

18. Popovych T. G., Polyukhovych V. I., Pozhodzhuk T. B., Kovalyshyn O. R. Economy, law, community: sustainable development and a new paradigm. *Asian Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 39–56.

19. Shutak I. D., Koroied S. O., Kovalskyy M. M., Makhinchuk V. M., Briukhovetska M. S. Civil law enforcement of the rights of patients with mental disorders: Ukrainian legislation and international practice. *Cuestiones Politicas*. Vol. 37, Iss. 65. P. 182–195.

20. Bobryk V. I., Bychkova S. S., Briukhovetska M. S., Panova L. V., Makhinchuk V. M. Mediation and mediation in bioethics in the medi-

cal field. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23, Iss. 3.

21. Bychkova S. S., Bobryk V. I., Briukhovetska M. S., Makhinchuk V. M., Panova L. V. Mediation and Mediation in Bioethics in Medical Sphere. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23, Iss. 3.

22. Ustrytska N., Skrekliya L., Kochyna O., Kopotun I., Honcharenko O. Practical aspects of criminal and law characteristics of cyber crimes in Ukraine. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23, Iss. 2. P. 1–6.

23. Bakalinska O., Belianevych O., Honcharenko O., Pyvovar Yu. Ukrainian educational policy on the culture of entrepreneurship in globalization, europeanization, and glocalization. *Masyarakat, Kebudayaan dan Politik*. 2020. Vol. 33, Iss. 1. P. 110–121.

24. Bobryk V., Makhinchuk V., Chernenko O., Reznik H. The concept and attributes of justice in civil cases under the procedural law of Ukraine. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 113–131.

25. Haliantych M. K. et al. Contractual relations in the information sphere. *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020. Vol. 11 (8). P. 301–303.

26. Berestova I. E., Pervomayskiy O. O., Sharkova H. V., Artiukhova V. V., Kolomiitsev P. O. Approaches to compensation for damage caused by unconstitutional law in Eastern Europe. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 171–188.

27. Lutz V. et al. The establishment and development of a system of protection of intellectual property rights in Europe and the USA. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 21–38.

28. Krupchan O. D., Hryniak A. B., Pleniuk M. D., Lyubchik O. A., Talalai D. V. Characteristics of the Legislative Regulation of Participation of Representatives and Other Participants in the Civil Process. *Nuevas realidades jurídico-políticas en el marco del orden mundial post-coronavirus*. 2020. Vol. 38, Núm. 66. P. 278–300.

29. Krupchan O. D., Haidulin O. O., Kochyn V. V., Bernatskiy M. V., Kochyna K. A. Economic activity of legal entities: Elimination of the dualism of legal regulation in the context of convergence with european private law. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 22 (1). P. 1–19.

30. Fedorchenko N., Fedorchenko V., Kalaur I., Zaitseva-Kalaur I. Lease Agreement in the Concept of Civil Code of Ukraine Recodification. *Journal of Law and Political Sciences*. 2020. Vol. 23, Iss. 2/C/. P. 105–130.

31. Milovska N. et al. Limits and Restrictions on the Right to Information on One's Health. *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020. Vol. 11, Iss. 10. P. 265–270.

32. Kuznietsova N., Kot L., Kot O. Risks of innovative activity: economic and legal analysis. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6, No. 1. P. 67–73.

VIII. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Академія активно співпрацює з міжнародною науковою спільнотою шляхом проведення спільних наукових досліджень, запрошення для участі у наукових заходах іноземних учених, взяття участі вітчизняними науковцями у закордонних наукових конференціях тощо, співпраці та обміну інформацією з міжнародними й іноземними структурами.

Зокрема, Академія та її науково-дослідні інститути підтримують творчі зв'язки з Офісом Ради Європи в Україні, Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Фондом народонаселення ООН, Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців, Організацією з безпеки і співробітництва в Європі, Гродненським державним університетом імені Янки Купали (Республіка Білорусь), Вільнюським державним університетом (Литва), Університетом Миколаса Ромеріса (Литва), Вроцлавським університетом (Польща), Університетом Миколи Коперника (м. Торун, Польща), Люблінським університетом імені Марії Кюрі-Складовської, Університетом Варшави, Центром європейської співпраці (Польща), Університетом імені Яна Кохановського (Польща), Державною вищою технічно-економічною школою ім. о. Броніслава Маркевича в Ярославі (Польща), Університетом Калгарі (Канада), Айхонським університетом (КНР), Коледжом Сенека (Канада), Ліверпульською школою права (Велика Британія), Центром комерційного права Університету Квін Мері (Велика Британія), Університетом Казимира Семеновича (Литва), Університетом імені Вітаутаса Великого (м. Каунас, Литва), Університетом імені Георга Августа (Німеччина), Талліннською школою права (Естонія), Університетом штату Пенсильванія (США), Інститутом інтелектуальної власності, конкуренції та податкового права Товариства Макса Планка (Німеччина), Науково-дослідним центром (міжвузівської кафедри права і генома людини, Університету Країни Басків (Університету Деусто), (Іспанія), Regent University (США), Латвійським уні-

верситетом, Литовським товариством криміналістів, Литовським центром судової експертизи, Асоціацією філософії права та соціальної філософії (IVR).

Провідні вчені академії входять до складу редакційних колегій / наукових рад 27 іноземних наукових видань Білорусі, Болгарії, Великої Британії, Греції, Казахстану, Колумбії, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Румунії, Сербії, Хорватії.

У жовтні 2020 року Національна академія правових наук України розширила напрямки співпраці з Лодзинським університетом (Польща) та пролонгувала договір про співпрацю.

Постійним партнером Національної академії правових наук України в проведенні багатьох наукових проєктів виступає Координатор проєктів ОБСЄ в Україні. За його допомоги було організовано низку різноманітних наукових заходів, конференцій, літніх шкіл тощо.

ІХ. КООРДИНАЦІЙНА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АКАДЕМІЇ, МІЖГАЛУЗЕВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Важливим напрямом співпраці Національної академії правових наук України є співробітництво з Національною академією наук України. Так, починаючи з 2006 року при НАН України функціонує Експертна рада, головним завданням якої є оцінка всіх тем досліджень, запланованих до фінансування з Державного бюджету України незалежно від відомчого підпорядкування. НАПрН України у 2020 році отримала від Експертної ради висновки щодо доцільності дослідження всіх запланованих фундаментальних тем.

Окремі члени Національної академії правових наук України є також членами Національної академії наук України та працюють у її відділеннях, у рамках яких забезпечують взаємодію НАПрН України та НАН України. Так, дійсні члени (академіки) НАПрН України В. Я. Тацій, В. М. Литвин, Ю. С. Шемшученко, О. Л. Копиленко є дійсними членами (академіками) НАН України, а дійсний член (академік) НАПрН України В. Ф. Сіренко та члени-кореспонденти НАПрН України В. М. Шаповал і В. А. Устименко є членами-кореспондентами НАН України.

Президент НАПрН України О. В. Петришин є членом Адміністративного комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, Комітету з державних премій України, Ради Північно-Східного наукового центру НАН та МОН України. Академік-секретар відділення державно-правових наук і міжнародного права Ю. П. Битяк є членом Ради прокурорів України. Дійсні члени (академіки) НАПрН України А. П. Гетьман та О. Л. Копиленко входять до складу колегії МОН України, яка є консультативно-дорадчим органом і утворюється для підготовки рекомендацій щодо виконання Міністерством освіти і науки України своїх завдань, погодженого вирішення питань, що належать до його компетенції,

та для колективного і вільного обговорення найважливіших напрямів його діяльності. Дійсний член (академік) НАПрН України Н. С. Кузнєцова входить до складу атестаційної колегії МОН України. Член-кореспондент НАПрН України Т. О. Коломоець є членом Науково-експертної ради при Комітеті Верховної Ради України з питань європейської інтеграції та Науково-експертної ради при Національному агентстві із запобігання корупції. Член-кореспондент НАПрН України Є. Л. Стрельцов є членом (експертом) Національного фонду досліджень Кабінету Міністрів України.

Постановою Конституційного Суду України від 9 квітня 2019 р. № 12-п/2019 було створено Науково-консультативну раду Конституційного Суду України, до складу якої увійшли дійсні члени (академіки) НАПрН України Ю. П. Битяк, А. Г. Бобкова, А. П. Гетьман, Н. О. Гуторова, В. А. Журавель, В. В. Комаров, М. В. Костицький, Н. С. Кузнєцова, М. П. Кучерявенко, Н. М. Оніщенко, О. В. Петришин, О. Д. Святоцький, О. В. Скрипнюк, В. Я. Тацій, В. П. Тихий, В. І. Шаkun, Ю. С. Шемшученко; члени-кореспонденти НАПрН України А. Б. Гриняк, А. С. Довгерт, М. І. Козюбра, А. М. Колодій, П. Ф. Кулинич, Д. В. Лук'янов, С. Г. Серьогіна, В. В. Сокурєнко, І. В. Спаси́бо-Фатеєва, В. А. Устименко, В. Л. Яроцький. Головою Ради є член-кореспондент НАПрН України Ю. Г. Барабаш.

Відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду від 7 лютого 2020 р. № 3 до складу Науково-консультативної ради при Верховному Суді входять дійсні члени (академіки) НАПрН України А. Г. Бобкова, В. І. Борисов, А. П. Гетьман, Н. О. Гуторова, В. В. Комаров, О. В. Кохановська, Н. С. Кузнєцова, М. П. Кучерявенко, Р. А. Майданик, Н. М. Оніщенко, О. П. Орлюк, О. В. Петришин, С. М. Прилипко, О. Д. Святоцький, А. О. Селіванов, О. В. Скрипнюк, В. Я. Тацій, В. І. Шаkun, В. С. Щербина; члени-кореспонденти НАПрН України Т. В. Боднар, А. Б. Гриняк, К. В. Гусаров, О. В. Дзера, А. С. Довгерт, В. М. Єрмоленко, О. В. Капліна, М. І. Козюбра, О. О. Кот, М. В. Краснова, П. Ф. Кулинич, В. О. Навроцький, В. Я. Настюк, В. В. Носік, О. П. Подцерковний, І. В. Спаси́бо-Фатеєва, В. А. Устименко, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонова, Г. І. Чанишева, О. Г. Шило, М. В. Шульга, В. Л. Яроцький.

Члени академії також входять до інших науково-консультативних рад і робочих груп з реформування законодавства, які діють при Президентові України, комітетах Верховної Ради України, Кабінетові Міністрів України, вищих судових та правоохоронних інстанціях.

Національною академією правових наук України здійснюється значна робота з питань координації наукових досліджень у галузі держави і права. Одним із таких напрямів є координація дисертаційних досліджень, теми яких затверджені вченими радами закладів вищої освіти, юридичних факультетів університетів, науково-дослідних установ юридичного профілю. Результати цієї роботи знаходять своє відбиття у виданні «Переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права», який виходить друком з 1995 року. Цим виданням академія ставить за мету поширення інформації серед наукової громадськості стосовно основних напрямів дисертаційних досліджень, які виконуються в Україні, що дає змогу вченим радам закладів вищої освіти, юридичних факультетів та науково-дослідницьких установ юридичного профілю, науковим керівникам (консультантам), здобувачам (аспірантам, ад'юнктам і докторантам) здійснювати планування науково-дослідної роботи, провадити дисертаційні дослідження з найбільш актуальних проблем держави і права, уникати повторення та дублювання тематики, забезпечуючи ефективність наукових досліджень.

До Переліку за 2020 рік увійшли 883 теми дисертаційних досліджень, опрацьовані членами координаційних бюро відділень Національної академії правових наук України, до окремих з яких були надані зауваження.

Науковці Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України забезпечують підтримку інтернет-ресурсу «Правова наука», який містить базу даних не тільки затверджених тем кандидатських і докторських дисертацій, а й уже захищених робіт.

Х. ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ КАДРІВ

У науково-дослідних інститутах Національної академії правових наук України успішно функціонує аспірантура, головною метою якої є підготовка наукових кадрів. У 2020 році підготовка наукових кадрів у аспірантурі за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб здійснювалася в більшості науково-дослідних інститутів Національної академії правових наук України. Середньорічна кількість аспірантів з відривом від виробництва становила 8 осіб, без відриву від виробництва – 165 осіб, докторантів – 1 особа.

У зв'язку зі скороченням фінансування підготовка наукових кадрів в аспірантурі науково-дослідних інститутів НАПрН України за бюджетні кошти не здійснювалася.

Відповідно до законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», «Про ліцензування видів господарської діяльності», а також Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» діяльність науково-дослідних інститутів із цього питання підлягає ліцензуванню. На сьогодні відповідні ліцензії отримали НДІ приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака, НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса, НДІ інтелектуальної власності, НДІ інформатики і права, НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування.

ХІ. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Відповідно до указу Президента України від 19 червня 2013 р. №337/2013 загальна чисельність членів Академії становить 146 чоловік, з яких 53 дійсних членів (академіків) і 93 членів-кореспондентів. Фактично станом на 1 січня 2021 р. до складу Національної академії правових наук України входять 139 членів Академії та 6 іноземних членів, з них: 51 дійсний член (академік), 89 членів-кореспондентів.

Науково-організаційний апарат президії Академії складається з 54 осіб (м. Харків – 38, м. Київ – 16), серед яких 17 докторів юридичних наук, 13 кандидатів юридичних наук.

У науково-дослідних інститутах Академії працюють 322 наукові працівники, з них науковців, які мають науковий ступінь доктора наук, – 109 осіб та які мають науковий ступінь кандидата наук – 137, зокрема:

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування:

загальна чисельність працюючих наукових працівників – 65; середній вік – 45 років. Докторів наук – 21; кандидатів наук – 28; мають почесні звання – 7.

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса:

загальна чисельність працюючих наукових працівників – 52; середній вік – 44 роки. Докторів наук – 19; кандидатів наук – 28; мають почесні звання – 7.

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку:

загальна чисельність працюючих наукових працівників – 38; середній вік – 44 роки. Докторів наук – 13; кандидатів наук – 20; мають почесні звання – 3.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності:

загальна чисельність працюючих наукових працівників – 62; середній вік – 47 років. Докторів наук – 15; кандидатів наук – 16; мають почесні звання – 1.

Науково-дослідний інститут інформатики і права:

загальна чисельність працюючих наукових працівників – 58; середній вік – 48 років. Докторів наук – 20; кандидатів наук – 23; мають почесні звання – 9.

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака:

загальна чисельність працюючих наукових працівників – 47; середній вік – 44 роки. Докторів наук – 21; кандидатів наук – 22; мають почесні звання – 5.

За значний особистий внесок у реалізацію державної правової політики, реформування правової системи та законодавства України, підготовку висококваліфікованих фахівців, розвиток вітчизняної науки, формування правової культури населення, підвищення правосвідомості науковці Національної академії правових наук України були нагороджені такими державними й урядовими нагородами:

орденом «За заслуги» I ступеня був нагороджений член-кореспондент Теплюк М. О.;

орденом «За заслуги» III ступеня були нагороджені дійсний член (академік) Петришин О. В. та член-кореспондент Устименко В. А.;

орденом княгині Ольги I ступеня була нагороджена член-кореспондент Коломоєць Т. О.

Звання заслуженого діяча науки і техніки України присвоєно члену-кореспонденту Криницькому І. С.

Почесною грамотою Верховної Ради України були нагороджені дійсні члени (академіки) Журавель В. А., Оніщенко Н. М., Кохановська О. В., Орлюк О. П. і члени-кореспонденти Спасибо-Фатєєва І. В., Дзера О. В.

Грамотою Верховної Ради України були нагороджені дійсний член (академік) Баулін Ю. В. і члени-кореспонденти Устименко В. А., Капліна О. В., Борисова В. І., Носік В. В.

Грамотою Генеральної прокуратури України була нагороджена член-кореспондент Капліна О. В.

Грамотою Служби безпеки України був нагороджений член-кореспондент Ярошенко О. М.

Грамотою Міністерства оборони України був нагороджений дійсний член (академік) Тацій В. Я.

Подякою Міністерства юстиції України була нагороджена член-кореспондент Вінник О. М.

Подякою Верховного Суду були нагороджені дійсний член (академік) Борисов В. І. та члени-кореспонденти Капліна О. В., Харитонов Є. О., Спасибо-Фатєєва І. В., Кот О. О.

Почесне звання «Видатний юрист України» Союзу юристів України присвоєно дійсному члену (академіку) Тацію В. Я.

Почесною грамотою Союзу юристів України були нагороджені члени-кореспонденти Шило О. Г., Чанишева Г. І.

Лауреатами премії імені Ярослава Мудрого стали дійсні члени (академіки) Стефанчук Р. О., Малишева Н. Р. і член-кореспондент Кот О. О.

Лауреатом іменної стипендії видатним науковцям в галузі правознавства імені В. П. Маслова став член-кореспондент Лук'янов Д. В.

Молоді вчені досягли вагомих результатів у наукових дослідженнях, 1 науковцю Академії була призначена стипендія Кабінету Міністрів України для молодих вчених, а саме Гиляці О. С.

№ п/п	Назва структурної одиниці	Кількість працюючих академіків	Кількість працюючих членів-корес- пондентів	Кількість наукових співробітників (чол.)								
				Доктори наук		Кандидати наук		Всього наукових співробітників				
				Осн.	Сум.	Осн.	Сум.	Осн.	Сум.	Осн.	Сум.	Разом
1	президія м. Харків	9	2	3	9	4	4	8	13	21		
2	КРЦ	2	1	2	3	3	2	5	5	10		
3	НДІВПЗ	4	2	7	12	17	11	29	23	41		
4	НДІПП і П	4	1	9	12	13	9	25	22	47		
5	НДІВ	1	2	3	12	10	6	40	22	62		
6	НДІП	2	1	9	11	9	14	28	30	58		
7	НДІ ДБ і МС	5	4	5	16	10	18	26	39	65		
8	НДІПЗІР	1	2	3	10	13	7	19	19	38		

ХІІ. ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Національна академія правових наук України згідно з чинним законодавством є вищою державною науковою організацією України, що організовує і здійснює фундаментальні дослідження в галузі держави і права. Відповідно до ст. 22 Бюджетного кодексу України Академію визначено головним розпорядником бюджетних коштів.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» затверджені видатки для НАПрН України загальним обсягом **68349,1** тис. грн.

За підсумками 2020 року академія профінансована з Державного бюджету в обсязі **68349,1** тис. грн, що складає 100% від планових річних показників.

Крім того, наукові установи академії самостійно отримали у 2020 році по спеціальному фонду бюджету **8623,6** тис. грн, що склало 12,6% від загального обсягу надходжень.

Середньорічна чисельність працюючих у бюджетних установах НАПрН України у звітному році становила **374** осіб.

Кошти, що були визначені Державним бюджетом України у 2020 році за загальним і спеціальним фондами, спрямовувалися на виконання двох бюджетних програм.

Державним бюджетом України на 2020 рік видатки на виконання програми **КПКВ 6581040** «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері законодавства і права» були затверджені у сумі **56673,8** тис. грн, у тому числі видатки загального фонду – **48673,5** тис. грн, спеціального фонду – **8000,3** тис. грн.

Касові видатки за **КПКВК 6581040** у 2020 році склали **55625,0** тис. грн., у тому числі видатки загального фонду – **48655,1** тис. грн, спеціального фонду – **6969,9** тис. грн.

Державним бюджетом України на 2020 рік видатки на виконання програми **КПКВ 6581020** «Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії правових наук України» були за-

тверджені у сумі **21237,0** тис. грн, у тому числі видатки загального фонду – **19675,6** тис. грн, спеціального фонду – **1561,4** тис. грн.

Касові видатки за **КПКВК 6581020** у 2020 році склали **20484,0** тис. грн, у тому числі видатки загального фонду – **19462,4** тис. грн, спеціального фонду – **1021,6** тис. грн.

У цілому видатки по Академії за 2020 рік склали **76109,0** тис. грн, у тому числі із загального фонду бюджету – **68117,5** тис. грн і зі спеціального фонду **7991,5** тис. грн.

Кошти було витрачено на:

– виплату заробітної плати з нарахуваннями – **65076,7** тис. грн, **або 85,5 %** всіх видатків, у тому числі по загальному фонду – **59790,5** тис. грн і по спеціальному фонду – **5286,2** тис. грн;

– придбання предметів постачання і матеріалів, оплату послуг – **3316,6** тис. грн **або 4,4 %** всіх видатків, у тому числі по загальному фонду – **1244,4** тис. грн і по спеціальному фонду – **2072,2** тис. грн;

– відрядження – **74,8** тис. грн **або 0,1 %** всіх видатків, у тому числі по загальному фонду – **45,2** тис. грн і по спеціальному фонду – **29,6** тис. грн;

– оплату комунальних послуг – **1023,8** тис. грн, **або 1,3 %** всіх видатків, у тому числі по загальному фонду – **796,9** тис. грн і по спеціальному фонду – **226,9** тис. грн;

– виплату стипендії та довічної плати дійсним членам (академікам) та членам-кореспондентам – **5370,8** тис. грн, **або 7,1 %** всіх видатків, у тому числі по загальному фонду – **5319,1** тис. грн і по спеціальному фонду – **51,7** тис. грн;

– сплата податків до бюджету – **166,7** тис. грн, **або 0,2 %**, у тому числі по загальному фонду – **0,1** тис. грн і по спеціальному фонду – **166,6** тис. грн;

– придбання обладнання – **1079,6** тис. грн, **або 1,4 %**, у тому числі по загальному фонду – **921,3** тис. грн і по спеціальному фонду – **158,3** тис. грн.

**Звіт про витрачання коштів Державного бюджету України
Національною академією правових наук України за 2020 рік**

Таблиця № 1
(тис. грн)

6580000	Національна академія правових наук України					
	Код економічної класифікації видатків	Показники	Загальний фонд		Спеціальний фонд	
Затверджено кошторисом на рік			Касові видатки	Затверджено кошторисом на рік	Касові видатки	
	Видатки – всього	68349,1	68117,5	9561,7	7991,5	
	В тому числі:					
2000	Поточні видатки	67409,1	67196,2	9254,2	7833,2	
2110, 2120	Оплата праці працівників з нарахуваннями на оплату праці	59809,4	59790,5	5246,6	5286,2	
2200	Використання товарів і послуг	1275,3	1244,4	2818,7	2072,2	
2250	Видатки на відрядження	64,2	45,2	90,2	29,6	
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	924,1	796,9	858,4	226,9	
2800	Інші поточні видатки	1,1	0,1	171,7	166,6	
2700	Соціальне забезпечення	5335,0	5319,1	68,6	51,7	
3000	Капітальні видатки	940,0	921,3	307,5	158,3	

Таблиця №2
(тис. грн)

Код економічної класифікації видатків	Найменування бюджетної програми	Загальний фонд		Спеціальний фонд	
		Затверджено кошторисом на рік	Касові видатки	Затверджено кошторисом на рік	Касові видатки
6581020	Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії правових наук України	19675,6	19462,4	1561,4	1021,6
6581040	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері законодавства і права	48673,5	48655,1	8000,3	6969,9
ВСЬОГО		68349,1	68117,5	9561,7	7991,5

Наукове видання

**ЗВІТ
ПРО НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ЗА 2020 РІК**

Упорядники:

В. А. Журавель, С. А. Гетьман, О. С. Гиляка